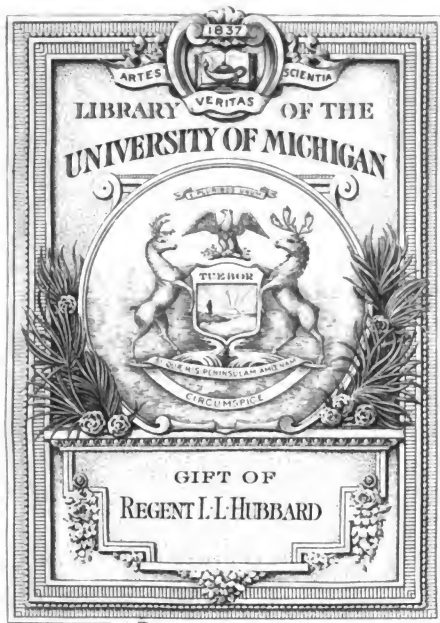

*Waarachtige beschryvinge der
wonderbare reyzen van Wilhelm Retchir*

Wilhelm Retchir

D E
SAXISCHE
ROBINSON
O F
WILHELM RETCHIRS
Wonderlyke Reyzen.

's T Y T E L S I N H O U D T.

DE SAXE ROBINSON, wie zag ooit schoon-
der stuk?
Werd hier gekuiffeldt, door de Liefde en
van 't Geluk:
Nu is hy hoog, dan laag, gelyk al 's wereldts
dingen,
Dan kruipt hy als een pier, dan fchynt hy
weer te fpringen.
Gelyk een luchtig hart, en vliegt als Icarus,
Bynaar tot aan de zon; dan weer als Dedalus,
Zo floddert hy daar heen, en zweeft gantfch
middelmatig,
Terwyl gemeene liens, doorgaans wat ryklyk
prutig,
Dit fpuulletje aanzien, en 't verftrekt hen tot
vermaak;
Zy zien hier RETCHIR, hun verftrekken tot
een baak;
Zy zien hoe 't leven is een zee vol woefte baren;
Zy zien, hoe dat men dan fchyndt hemel-
waarts te varen,
Dan weer gedompeldt werdt als in een die-
pen poel:
Van deze waarheidt heeft hier ROBINSON 't
gevoel,
En deze waarheidt, is t'ontdekken in zyn leven
Sla 't Titelblaadjen om, 't gordyn werdt opge-
heven,
't Gordyn is open, en hy ftapt reets op 't Tooneel,
Zyn rol neemt aanvang, ziet het eindt in 't
laatste Deel.

LUCTOR ET EMERGO.

afgegeven in:

WAARACHTIGE BESCHRYVINGE
Der wonderbare Reyzen van
WILHELM RETCHIR,
OF DE
SAXISCHE
ROBINSON,

Geboortig van Leypzig:

*Begonnen in den Jaare 1691. uyt Duytslandt,
door Hollandt, Engelandt, Vrankryk, Span-
jen, Portugaal, Barbaryen, Griekenlandt,
Servien en Hongaryen.*

Vervattende, in een 28. Jarige togt,
Veele zeldtzame Gelukkige en Ongelukkige
gevallen; Schipbreuken, en andere uiterste
levensgevaaren; benevens derzelver vreemde
en zonderlinge ontkomingen.

Door hem zelve in 't licht gegeven.

Met kopere Platen verciert.

E E R S T E D E E L.

t' AMSTERDAM,
By JAN MORTERRE,
Boekverkoper over het Zaandammer-Veer.
M D G C L X I V.

Hubbard
Imag. log.

PT

2453

.R68

S28

1764

v.1

A A N D E N

L E E Z E R.

En zal zich verwonderen, dat hier wederom een nieuwe *Robinson* te voorschyn komt, en waarfchynlyk zeggen: De wereld is immers al te veel met verdichtzelen en grollen vervult, waar toe dient dan dit ontuig? Doch men moet niet al te fchielyk in 't oordeelen zyn; want men zal hier geen Verdichtzel, nog Fabel, maar een Waarachtige Gefchiedenis ontmoeten. *Robinson Crusoe* heeft zeer veele Liefhebbers, ook ten deele gelukkige, ten deele ongelukkige navolgers gehad. Nogtans zal waarfchynlyk niemandt berouw hebben, dit eerfte werk gelezen te hebben, fchoon hy thans volkomen daar van overtuigt is, dat de Hiftorie van hem te recht onder de welbedagte Romanen verdient getelt te worden. Maar is *Robinson Crusoe* een verdichtzel, waarom heeft men dan deze

Waar-

AAN DEN LEEZER.

Waarachtige Historie den naam van *Robinson* gegeven ; schoon de geene, van welken deze Geschiedenis handelt, niet *Robinson*, maar *Willem* genoemd was? Men antwoordt daar op: Dit woordt *Robinson* heeft zedert eenigen tydt by ons *Duitschers* dezelfde betekenis aan genomen, als 't *Fransche* woordt *Avanturier* ; 't welke zulk een mensche beteekent, die in de wereldt allerlye buitengemeene Gelukkige en Ongelukkige gevallen is onderhevig geweest. En in dezen zin geve ik ook hier meede in 't ligt, de Beschryvinge van myne 28. Jaarige Reizen; ook de Gelukkige en Ongelukkige gevallen, die my te landt en te water zyn ontmoedt, onder den Tytel van den *Saxischen Robinson* ; met nogmailige dierbaare verzeekeringe, dat men in dezen geen zelfs verdigtede Avonturen, of zulke dingen die men slegts heeft hooren zeggen, maar enkel Waarachtige werkingen van myn onbe-

AAN DEN LEEZER.

onbegryplyk nootlot zal ontmoeten.

Is 'er ondertuffchen iemandt, die zich verbeeldt een beschaafden styl, volgens de heeden daagsche wyze, hier in te vinden, die zal zich, het werk door gelezen hebbende, eenigzints bedrogen zien. Een Man, die meer dan een vierde gedeelte eener Feuwe in vreemde landen en op Zee heeft gesworven; die langen tydt op den hals gevangen heeft gezeten, by zulke volkeren, welker Taale hy in den beginne niet verstondt; die onder een gezelschap van allerlye t'zaamen geraapt volk van Roeyers, een afbeeldinge van de Taalverwerringe by 't bouwen van den Tooren te *Babel* heeft gezien; die onder de rouwste Barbaaren de boeijens van een verachtelyken Slaaf heeft gedraagen; die eenige Jaaren by een oudt afgeleeft *Spanjaardt*, op een onbewoont Eylandt, en langer dan 20 Jaaren, zonder eenig menschelyk gezelschap, heeft gesleeten, die moet
noot-

AAN DEN LEEZER.

nootzaakelyk den smaak van de hendaagsche wereld verlooren, en door zulk gebrek, den zuuyveren, Schryf-trant zyner Moeder-Iaale vergeten hebben. Ik vleye my nogtans, niet tegenstaande alle deze omstandigheden, dat een *Duitscher*, by het doorlezen dezer Geschiedenissen, geen *Oedipus* zal noodig hebben, maar myn ordentlyk en natuurlyk verhaal zeer wel begrypen.

Vaart wel!

DE

SAXISCHE ROBINSON,

Of de

Wonderbaare Reizen van

WILLEM RETCHIR.

ALOMON, de allerwyfste der Koningen, heeft niet zonder oorzaake betuigt, dat alles, op den ruimen omtrek dezer Aarde, ydelheit, en de ongeftaadigheit onderhevig is. Gebooren worden en fterven, volgen malkander, gelyk de fchaduwe het Lichaam. Geluk en Ongeluk verwiffelen geduurig met malkander, gelyk als Dag en Nagt. Nochtans is geen Schepfel deze ydele onbestendigheit meerder onderworpen, als het geene, 't welken in den beginne met het Beeldt van den Grooten Schepper wierdt begaaft. Dog dit alles gefchiedt niet by geval; maar de geene, die de daagen aller Menfchen in zyne handen heeft aangeteekent, en derzelver getal bepaalt, heeft buiten twyfel ook te gelyk vafteftelt, 't geene een iegelyk geduurende die daagen zynes levens zal ontmoeten. En dit is de reeden, dat alle menfchelyk verftandt als duifter te kort fchiet, om

A

de

de gevallen van 's menschen leven zoo verwerdt, of zoo wonderlyk te kunnen bedenken, als dezelve den mensche wel overkomen. Wanneer menze dierhalven van agteren beziet, zoo moet men daar in zeekerlyk eene meer als menschelyke Wysheit erkennen, die ieder dezer gevallen tot een zonderling goedt oogmerk bestiert; namentlyk, om den Mensch ook daar door tot de erkenenis der Ydelheit, en van deze eindelyk op den weg tot de waarachtige en eeuwige Gelukzaligheid, te leiden. Iemand begeerig zynde, om 't geene ik hier kortelyk heb gezegt, in een klaar voorbeeldt voor ogen te zien, die behoeft slegts de volgende Blaaderen met eenige oplettentheit te doorleezen, als wanneer hy eindelyk met my van dezelfde gedagten zal worden.

Niemandt zal 't my qualyk kunnen nemen, dat ik, om de veelvuldige oordeelen der wereldt te ontgaan, mynen regten naame verzwylge. Ik ben van geboorte een *Sax*. Myn Vader was in een welbekende Stadt, een voornaam Koopman; dien ik in zyn graf tot roem moet nazeggen, dat hy van myne jeugdt af aan niets heeft laten ontbreken, om my door bequaame en deugdtzaame Leermeefters, zoo wel omtrent de noodzaakelykheeden van het Christendom, als andere beschaafde Wetenschappen, zoodaanig en grondig te doen onderwyzen; op dat ik vervolgens, by rype jaaren, Godt mynen Schepper regtschaapen dienen, en de wereldt nuttelyk zyn konde. Ik leerde niet alleen de *Latynsche*, *Fran-*
sche,

ſche, Engelfche, Italiaanſche en Nederduitſche Taalen, (tot welke laaſte ik door den koop-handel mynes Vaders bequaame gelegenheit hadde;) maar oeffende my ook in 't Ryden, Schermen, Danſſen, en Teekenen; ja in alles, 't geene ſlegts voor een jong en galant jongman van mynen rang wenschelyk was; zoo dat ik my reets in myn agttiende jaar met de hoope konde vleyen, dat'er niemandt van myne jaaren was, die my konde evenaaren, veel minder voorbyſtreven. Een ding was alleen verdrietig, namentlyk, dat ik nooit iets deegelyks konde begrypen, daar meede ik eens in ſtaat mogte geraaken om myn broodt te winnen. Myn Vader meende my wel tot den Koophandel op te queeken; dog zulks was voor eenes doven mans deure geklopt. 't Ontbrak my ook niet aan gelegenheit, om my in myne Geboorte-Stadt tot het Studeeren te begeven: Dog myn Vader was my al te dicht op de hielen, en beroofde my van alle Vryheit, om na de wyze der Studenten te konnen leven. En dierhalven wift ik 'er altydt iets tegen in te brengen, om t'huis te blyven; waar door myn Vader eindelyk befloot, my op een zekere Hooge Schoole te zenden, omtrent negen Mylen van onze Stadt gelegen. Hy was in 't eerſte van gedagten, my onder 't opzigt van eenen Hofmeester te ſtellen; dog myn zedig en ſtil humeur overweegende, 't welke ik tot die tydt toe getoont hadde, begon hy een volkomen goetd vertrouwen op myn gedrag te krygen; zonder dat deze eerlyk Man bedagt, dat een

A 2

jong

jong en moedig Peerdt, zoo lange als het ge-
toomt en vast staat, zig stil houdt; maar zoo
haast het zig zonder toom en helfter in vry-
heit ziet, zelfs veeltydts tot zyn eigen schaade,
alle heggen en slooten overspringt, zonder
zig te willen laten temmen, tot dat het
eindelyk een been, ja zelfs den hals komt te
breeken.

Om nogtans 't ooge wat op my te houden,
gaf myn Vader my een ernstigen Recommen-
datie-Brief meede, aan een zyner goeden
Vrienden te *Jena*; liet my een zwaaren Reis-
rok maaken, benevens twee pakken nieuwe
kleeren, ordentyke verschoonige van Linnen,
als ook andere behoefstns; en rustede my
zoodaanig uit, dat ik geene reeden hadde,
om over zyne zuinigheit te klaagen.

Eindelyk verscheen dien blyden dag, dat
ik de wereldt zoude gaan zien, vooreerst met
den Pottwaagen, die 's middags ten 12 uren
naar *Jena* vertrok. Zoo draa ik 's morgens
vroeg was opgestaan, ontboodt myn Vader my
by zig in zyne kamer; by wien ik ook myne
Moeder vondt, die in traanen scheen te finel-
ten, om dat zy haaren liefsten *Willem* zoude
moeten missen, zonder dezen haaren eenig-
sten Zoon daagelyks voor oogen te zien. Ik
moet het bekennen, dat dit gezichte my ins-
gelyks 't herte ontroerde; dog wanneer ik
aan de dierbaare vryheit dagte, die ik binnen
weinige uren stondt te genieten, zoo was ik
van blydtschap als opgetoogen. En wat nage-
dagten konnen 'er dog by een jong, dertel en
weelderig Jongman zyn, die nooit buiten zy-
ner

ner Moeders keuken is geweest? te meer nademaal 't verstandt nooit voor de jaaren komt. Zy waren doende, om een kopjen Koffy t'zaamen te drinken, volgens de hedensdaagfche Mode; vermits andere Koffy- en Thee-Narren haar anderzints voor groove en onbeschaafde Menschen zouden hebben uitgekree-ten, die niet wisten, hoedaanig men in de Wereldt moet leven. Ik maakte voor myne Ouders myn kinderachtig compliment, wenschte haar eenen goeden morgen, en vroeg mynen Vader: Wat 'er van zynen dienst was? *Willem*, myn Zoon! (zeide hy tot my;) Ik verzeekere u, dat het al iets byzonders is, dat ik heb kunnen besluiten, om u buiten myn opzicht naar een vreemde plaats te laten reizen. Ik hadde u wel eenen Hofmeester kunnen meedegeven; maar vermits ik op uwe kinderlyke gehoorzaamheit, die gy van jongs af aan uwe Ouders hebt beweezen, maar mogelyk al te veel (daarby hy te gelyk van herten zuchtete;) vertrouwen hebbe, en geenzints wil hoopen, dat gy uwe vryheit zult misbruiken, u daar door ongelukkig maaken, en ons, uwe Ouders, voor den tydt van droefheit ten grave sleepen; zoo zal ik het by myn genomen besluit laten berusten; en gy kondt in Godts naame, met den Post waagen, die dezen middag naar *Jenna* rydt, vertrekken, tot welken einde ik reeds gisteren voor u en uwen koffer een goeden plaats heb besprooken. Van kleederen en schoon linnen, zyt gy buiten twyffel genoegzaam bezorgt; en 't geene gy voor Bocken,

6 *De Saxifche Robinson,*

en andere behoeltens, tot voortzettinge van uwe studien, noodig hebt, daar van zal ik u meede voorzien. De Vriendt, aan den welken ik u eenen Brief zal meedegeven, zal u van Tafel, Kamer, Bedt, Vuur en Licht, en 't geene gy anderzints noodig hebt, alles voor myne reekeninge, verzorgen. Daar en boven heb ik u jaarlyks in alles vierhondert Ryxdaalders tot uw onderhoudt toegelegt; en ik zal u ten eersten de helft daar van in geldt meede geven; (tot welken einde hy een zak met 200 Ryxdaalders uit zyne kist kreeg, en den zelve voor my neêr legde;) en alzo oordeele ik, dat gy geen reeden zult hebben, om over my te klaagen. Ondertusschen ziet daar deze korte Vaderlyke Vermaningen, die gy nimmer uit uw herte zult verbannen, waarom ik u om Godts-willen bidde!

1.

„ Voor alle dingen vrees en eert Godt;
 „ begint niets zonder bidden; stelt uw vertrou-
 „ wen vast op Hem; en wanneer gy iets wilt
 „ doen, zoo overlegt altoorens, of zulks voor
 „ Godt bestaan kan.

2.

„ Alles, 't geene gy begeert te leeren, laat
 „ u grondig onderwyzen; want een breeke-
 „ been kan hedensdaags niet voortkomen.

3.

3.

„ Weest omtrent een iegelyk beleeft en
„ vriendelyk; doch omtrent luiden van hoo-
„ geren rang altydt opwachtede en gediën-
„ itig; want daar door kan zich een Jongman
„ allerbest bemindt maaken.

4.

„ Zoekt altydt na 't Gezelschap van wyze
„ en wel bedreyene Lieden, en wacht u, zoo
„ veel als immers mogelyk is, voor ongebon-
„ den Gezelschap: Want by de eerstgemelde
„ hebt gy gelegenheit, om altydt in Deugden
„ voortgang te maaken; maar by 't laatste zult
„ gy, door opentlyk met het zelve te verkeer-
„ en, u zelve zoo gehaat by de wereldt maa-
„ ken, als het zelfs is.

5.

„ 't Vrouw-volk laat u nooit bekooren. Dit
„ zegge ik geenzints, als of ik eerlyke Juffers
„ zoude verachten: Maar slegts, vermits hee-
„ densdaags, onder veele gewaande Eerlyke,
„ en oprechte Deugdzaame Vrouws-perzoo-
„ nen, zelfs door een welbedreven Man, naau-
„ welyks 't onderscheidt in den eersten opslag
„ ontdekt kan worden; waarom zich een Jong-
„ man zoo veel te meer voor haar moet wacht-
„ ten; vermits veele door diergelyke *Syreenen*
„ veeltydts haare tydelyke en eeuwige wel-
„ vaart hebben verlooren.

A 4

6.

De Saxische Robinson;

6.

„ Vertrouwt niemandt lichtelyk, of ontdekt
„ hem uw herte, zonder dat gy hem alvoor-
„ rens in eenige noodt of gevaar hebt beproeft.

7.

„ Verheft u nooit wanneer gy gelukkig zyt,
„ of werdt niet al te kleinmoedig, wanneer
„ Godt u 't eene of 't andere ongeluk toezendt:
„ Want zoo wel 't eene als 't andere is een
„ bewys van een onverftandig en neêrflchtig
„ gemoedt.

8.

„ Kondt gy iemandt buiten uwen fchade ee-
„ nige vriendfchap bewyzen, zoo doet het
„ met vermaak; doch om zich, ten dienfte
„ van een ander, in gevaar te begeven, is
„ waardig om uitgelacht te worden.

9.

„ Tot Speelen en Dobbelen hebt geen ge-
„ neegentheit; want veele duizenden zyn daar
„ door tot Armoede vervallen, en weinige
„ hebben 'er voordeel by gevonden.

10.

„ Begeeft u niet aan 't krakeelen, en begint
„ geene moeyelykheeden. Wacht u ook, zoo
„ veel als immers mogelyk is, dat gy in gee-
„ ne

„ ne Proceffen komt te vervallen. Want het
„ eerste brengt u by eerlyke lieden in haat,
„ en 't laatste zuigt u 't merg uit de beenen,
„ en zal uwe beurs haast leedig maaken. Noch-
„ tans, indien 'er iemandt is, die u tracht
„ te schande te maaken, en u in uwe eere
„ aantast; zoo verdedigt u als een eerlyk kee-
„ rel, tot op den laatsten druppel bloedts.

II.

„ Met Perzoonen van hooger rang, als
„ gy zyt, laat u niet ligtelyk in een naauwe
„ vriendschap beweegen; vermits zy zich nooit
„ met mindere als zy zyn zullen gemeen maa-
„ ken, zonder reeden daartoe te hebben; en
„ wanneer zy 't slechts hebben verkreegen,
„ daar 't haar om te doen was, zoo zult gy
„ bevinden, dat zy u wel haast zullen verlaa-
„ ten, en uwe eenvoudigheid bespotten.

12.

„ Eindelyk, zoo schikt uw leven en wan-
„ del altydt zoodaanig, dat gy daarmede den
„ Allerhoogsten moogt behaagen, en by de
„ eerbaare wereldt voor een verstandig Man
„ versleeten worden.”

Ik zoude hier noch wel veele nuttelyke ver-
maaningen kunnen byvoegen; (vervolgde myn
Vader;) maar wanneer gy slechts op deze
twaalf Artykelen neerstig acht geeft, zoo zult
gy daar uit kunnen oordeelen, wat 'er tot u-

we tydelyke en eeuwige Welvaart dienftig is. Ik, en uwe Moeder wenfchen u ondertuffchen tot uw voornemen, allen Vader en Moederlyken zeegen; en hoopen, met Godts-hulpe, in onze oude daagen aan u onze vertrooffinge te beleeven. Doch, op dat gy deze Vermaaningen dies te beter moogt onthouden, zoo heb ik dezelve fchriftelyk opgeftelt, die gy na uw welgevallen kondt bewaaren; en daarmede gaf hy my te gelyk dit Pampier over.

Over deze hertelyke Aanspraak ftonden my de oogen vol traanen; en ik nam de handen myner Ouders, kufte dezelve, en bedankte haar kinderlyk voor haare toegeneegentheit, met belofte van my wel te gedraagen. Vervolgens verzocht ik mynen Vader, dat hy zoo veel goedheit geliefde te hebben, om 't geldt, 't welke hy my meedegaf, tot op omtrent 20 Ryxdaalders na, in Spetie Dukaaten te verwiffelen; vermits ik dezelve gemakkelyker konde meede neemen, en by my draagen; te meer, nademaal ik my vafst hadde voorgenomen, geen penning buiten noodzaakelykheit, en wanneer ik iets hoognoodig van doen hadde, uit te geven, en met 't gout zoo veel te zuiniger konde leeren huis-houden. Dit ftondt myn Vader my toe, en gaf my, in de plaats van 't zilver geldt, uit zyn leffenaar 65 Dukaten en ruim 26 Ryxdaalders aan *Franfch* geldt; daar hy noch deze Lefſie by voegde: Dat een verftandig Jongman altydt, van zyne hertstogten en geldt, 't zy dat het in gout of in zilver beftondt, moefte meeſter zyn. Hiermeede ging myn

myn Vader uit de kamer, en begaf zich in zyn Comptoir.

Myne Moeder wenkte my ondertusschen stillerjes, en ik volgde haar na, in ons daagelyks vertrek. Daar gekomen zynde, kreeg myne Moeder een geborduurde Beurs uit haar kabinet, daar in 20 Goude Dukaaen waren; en gaffe my, met deze navolgende woorden: Ziet daar, myn Zoon! beneffens mynen Moederlyken zeegen, vereere ik u deze 20 spetie Dukaaen; doedtz by de geene, die gy van uwen Vader hebt gekreegen, en bewaart ze te zaamen tot een noodt-penning!

Ik nam deze Beurs met het grootste vergenoegen aan, deedt het gout by malkander, en stak het in myn binnen-beurs, die ik expres tot dien einde hadde laten maaken; en aan de andere zyde, myn *Engelsch* Horlogie, 't welke ik in 't zelfde jaar van myne Ouders tot een nieuw-jaar hadde gekreegen.

Na myne gedachten, was ik toen een ryk Man, die trots de beste brave figuren te *Jena* zoude kunnen maaken; welke verwaantheit my met de grootste begeerte na de uure van myn vertrek deedt verlangen. Ondertusschen ontbeedt ik wat, vermits de Postwagen net op den middag stondt te vertrekken, zoo dat ik geen tyd hadde om ordentlyk maaltydt te houden; en ik zondt inmiddels mynen Mantel en koffer, omze op den waagen te kunnen pakken. Den tyd ondertusschen verloopende, quam myn Vader ten 12 uuren uit zyn comptoir, en behandigde my den Recommendatie-Brief aan zynen Vriendt te *Jena*. Ik nam nochmaals van
hem

hem en myne Moeder met weenende oogen afscheidt, en begaf my naar 't Posthuis; daar ik, na verloop van omtrent een quartier uur, op den waagen stapte, en de reize aannam; daar door ik binnen korten tydt myn Geboorte Stadt uit het gezicht verloor.

Het was den 12 *Juny* des jaars 1691. toen ik myne waardtste Ouders verliet, en een achten-twintigjaarigen Tocht aanging; vol verwerde veranderingen van gelukkige en ongelukkige Gevallen, die als een lange keeten waren aan eengeschakelt. Ik ontdekte wel haast, dat een Jongman niet beter kan doen, als in de wereldt, voornamentlyk op reizen, niemandt vertrouwen, en zyne ouders Vermaaningelyk als met goude letters in zyne geheugnisse te prenten.

Behalven my, waren 'er noch zes Perzoonen op den Postwagen, die voorgaven naar de *Naumburger* Misse te reizen; onder dewelke zich een Vrouws-perzoon bevondt, die my zeer fraai en geestig toefcheen. Dit volk gaf voor, tot een bende Commedianten te behoorren, die reets vooruit was gereist, en dat zy in de naastvolgende *Pieter-en Paulus* Misse aldaar zouden spelen; vroegen my ook onder de handt, waarheenen ik willens was te trekken? Voorts gedroegen zy zich zoo beleeft en vermaakelyk, dat ik my, na myne gedachten, gelukkig achtete, met dit Gezelschap zoo verre te reizen; te meer, nademaal het Vrouws-perzoon naast my plaats nam, my zeer vriendelyk aanzag, en met geestige invallen vermaakte. Dit was ondertusschen het Lok-aas,
't wel-

't welke my, *Willem Retchir*, zoo openhertig maakte, dat ik haar myn geheel voornemen ontdekte; en te gelyk zeide: Dat myn Vader my naar *Jena* op de Hooge-Schoole zondt, en met al het noodige, voornamentlyk met een volle beurs van Dukaaten, rykelyk verzorgt hadde. Niets was 'er 't welke deze menschen, die veel wyzer waren als ik, liever hoorden. Zy wenschten my geluk op myne reize, en haarzelve myne Dukaaten; en hadden buiten twyffel aan haare Juffer, die aan myne zyde zat, met wenken te verstaan gegeven, dat zy zich zeer minzaam en verliefst omtrent my zoude gedraagen. Dit bevel wist zy ook zoo wel waar te nemen, dat, alvorens wy noch in de Herberg quaamen, daar wy onze nachtruft zouden nemen, my alle oogenblikken geheele uren toefcheenen; vermits ik op haar Perzoon en gewaandt zeedig gedrag zoo verliefst wierdt, dat ik niets vicriger wenschte, als spoedige gelegenheit, om derzelver openhertige geneegentheit, (daartoe zy my eenige geringe hoope schein te geven;) met een opgetoogene vergenoegtheit te mogen genieten. Ondertusschen begon den avondt reeds te vallen; en vermits het eenigzints donker weêr, en de waagen gedekt was, wierdt het eindelyk daar binnen zoo duister, dat ik gelegenheit kreeg by deze Juffer, om haar wel duizendtmaal in stilte te kussen, met de handen steels-gewys veele Minne-greepjes te doen, en daar door myne oafschryfelyke verlieftheit eenigzints te voldoen.

Is iemandt verwondert, dat ik de welmeen-

nende Vermaaninge van mynen getrouwen Vader zoo haast vergat ; diens verwonderinge behoorde haast op te houden, wanneer hy bedenkt, dat het met my, als een Zoon, die in een groote Stadt in weelde was opgevoedt, naauwelyks anders konde gaan. Want immers is thans de mode, dat men aan diegelyke Jongelingen alle vryheden toeltaat, haar al te vroeg tot Heeren maakt, van der jeugd af aan een deegen laat draagen, ook voornamentlyk de Hoffelykheit voor alle dingen aanbeveelt ; als eene noodige galanterie, die een Jongman kan bequaam maaken om met een iegelyk te verkeeren, en hem voort te helpen.

Eindelyk quam onze Postwaagen gelukkig aan, ter plaatze daar wy 's nachts zouden uitrusten. Myn vergenoegen was onuitspreckelyk, toen ik myne *Venus* van den Waagen tilde, enze by de handt in de Herberg geleide. Maar nademaal wy allerleye volk daar vonden ; verbeeldde ik my geen gelegenheit te hebben, om aan myne Engelinne de teekens van een oprechte liefde met der daadt te konnen toonen. Dierhalven vroeg ik den waardt na een eigen kamer, begaf my beneffens myne schoone in dezelve, bestelde, volgens 't goede gebruik myner landtslieden, een goetd zacht bedt voor twee Perzoonen, en noodigde eindelyk 't geheele gezelschap van myne Minnaarste in onze kamer by ons te komen. Zy weigerden gezaamentlyk myn verzoek op de allerbeleefdste wyze ; voorgevende, dat zy in den gemeenen haardt met de andere Gasten wiken vrolyk zyn. Doch de Juffer liet zich eindelyk,
op

op myn intandigste beede, gezeggen, met my alleen op de kamer te blyven; onder 't geestige voorwendtzel, datze my, als een vermaakelyk jong Heertjen, wat gezelschap wilde houden, op dat my de tydt niet te lang mogte vallen.

Ziet eens, op wat een slecht fundament 't verstandt van een roekloos jongman berust! Naauwelyks hadde ik de welmeenende Vaderlyke vermaaninge gehoort, ja dezelve schriftelyk by my, toen ik reets alles verachtete, en myne dwaaze driften den ruimen teugel vierde; schoon dit, om zoo te spreken, reets de eerste trap tot myn eigen verderf en ongeluk was, langs welke ik over hals over kop van myne welvaart neêrbuitelde.

Om kort te gaan, wy gingen en bleven met ons beide alleen in de kamer. Indien ik niet al te dom en verliefte geweest was, hadde ik immers wel gemaklyk konnen begrypen, dat deze Vrouwsperzoon geen eerlyke Juffer moeste wezen; of dat zy met deze schielyke gemeenzaamheit haar eigen voordeel en myn na deel bedoelde. Doch zoo verre dagte ik toen niet. Wy sleeten ondertusschen den tydt met allerlye Caressen; tot dat de maaltydt gereedt was, die wy met ons tweeën met het grootste genoegen eindigden.

Thans noodigde ons den tydt, om op de nacht rust bedagt te zyn. Myne schoone veinsde te willen opstaan, en my een goede rust te wenschen; stondt ook reets op van haare plaatze, bedankte my met veel beleeftheit voor het genootene onthaal, en deedt als of
zy

zy wilde vertrekken. Doch ik, als een verliefde Nar, konde, noch wilde dit geenzints toestaan. Ik greepze by haar Albatter witte handen, en smeekte haar, met de grootste beleeftheit en onderwerpinge, my doch niet zoo ongelukkig te maaken; beneffens andere diergelyke dwaaze uitdrukkingen. Eindelyk liet zy zich, op myn veelvuldig aannouden, gezeggen, en wilde my doen gelooven, dat zy uit zuivere liefde en hoogachtinge voor myn perzoon, dit verzoek toestondt, en haar zelve in 't geheel aan myne edelmoedigheid overgaf. Voor deze onwaarddeerbare gunst, gelyk ik het toen noemde, poogde ik my dankbaar te betoonen, haalde myne Goudbeurs uit, en ftak haar by voorraadt twee Dukaaten in de handt; daar voor zy my niet alleen eenige verliefde zoentjes gaf; maar my ook in 't uitkleeden volgde, en de keers uitgedaan zynde, quamze by my te bedt. Ik legde myne broek op een stoel voor 't bedde; niet denkende, dat myne *Venus* meer op myne Dukaaten, als op my verliefte was. Het geene verder achter onze gordynen gefchiedde, zal een kundige leezer gemakkelyk kunnen oordeelen, zonder dat het noodig is hier breeder van te fchryven.

Wy fleeten deze nacht in zulk een aangename rust, dat wy niet eerder ontwaakten, als toen de huis-knecht fterk op onze kamerdeur klopte, zeggende, dat de Paerden reets ingefpannen waren. Dierhalven trokken wy met der haast onze kleederen aan, en ik eifchte fchoon water, om ons te waffchen; beneff-

neffens een glas met zek, om ons te ontnuchteren, bragte het aan myn gewezene Bedgenoot over, betaalde het gelag, en wy begaven ons beneffens het verdere Gezelschap wederom op de Postwaagen. De Comedianten of veel meer de Beurzesnyders, begonnen wel my en myn beminde wat te plaagen; doch wisten het altydt met zoo veel beleeftheit te bewimpelen, dat ik als een onnoozele bloedt, daar weinig erg in hadde; my zelfs gelukkig achtende, van dit gewaande Goude Vlies veroverd te hebben.

Wy vervolgdén, onder allerlye vermaakelyke reëdenen, onzen weg, tot dat wy ons omtrent ten 10 uuren 's voormiddags voor de Poort van *Naumburg* bevonden. Aldaar verlieten myne Heeren Reisgenooten, beneffens haare Juffer, den waagen; hebbende niet de minste bagagie by haar, die zy voorgaven dat haar Opperhoofd by zich hadde, die met een eigen Bagagie-waagen was vooruit gereeden. Zy maakten my gezaamentlyk een beleefte compliment, bedankten my voor het genootene goede gezelschap, en gingen; beneffens haare bedriegelyke *Delila*, de poort in; terwyle deze laatsté my noch veele verliefde blikken en bekoorlyke Mynen toonde; of mogelyk my onder de handt voor de Gout-beurs dankte, die zy 's nachts stillerjes uit myne broek hadde geligt, zonder dat ik het tot noch toe was gewaar geworden. Ondertusschen bleef de Postwaagen, daar ik toen alleen op zat, in de Voorstadt slechts een weinig pleisteren; en na dat de Paerden waren gevoert, vervolgdén wy

B

on-

onzen weg, en quamen 's avondts ten 8 uuren te *Jena*.

Om mynen aanſtaande Faſtoor, aan den welken mynen Vader my ſchriftelyk hadde gerecommandeert, zoo laat geen ongelegenheit aan te doen, bleef ik die nacht in de Herberg, daar de Poſtwaagen t'huis hoorde; van willens zynde den volgenden morgen, met myne beſte kleederen aan, myne Viſite af te leggen. Ik ſliep die nacht zeer geruſt; en toen ik het tydig oordeelde, ſtondt ik op, kreeg een pak van myne beſte kleederen, beneffens al wat daar toe behoorde, uit myn koſſer, om het aan te trekken, en tegens myn Rejsgewaadt te verwiffelen. Myne nieuwe Broek aangedaan hebbende, meende ik uit de andere, die ik onderweegen hadt aangehad, voor al myne Goutbeurs by my te nemen. Maar, *o* Hemel! hoe was ik ter doodt toe ontſtelt, toen ik 't neſt leedig vondt, en zag, dat deze Vogels waren vervloogen. Ik moet thans noch bekennen, dat ik als geheel buiten my zelve was, zonder te weten, wat ik zoude beginnen: Ik keerde de Broek wel duizendt maal 't binnenſte buiten; doorzochte niet alleen de Binnenbeurs, daar in myne Goutbeurs hadt geſtooken, ongelooſlyk veelmaals na malkander; maar ook alle myne andere zakken, zoo wel in myn Rok, en Kamifool, als in de Broek; 't welke ik t'elkens van nieuws herhaalde, of ik ook de Goutbeurs by geval in een verkeerden zak hadt geſtooken. Eindelyk doorzocht ik zelfs myne Kouſſen en Laerſſen; en toen ik ook in deze niets vondt, wierdt myn

myn herte zoo weemoedig, dat ik myn hertzeer niet langer konde verkroppen, en dierhalven over dit myn verlies eene Zee van traanen stortede.

Na dat ik dus een geruimen tydt van 't gebruik myner zinnen was berooft geweest, begon ik eindelyk wat te bedaaren; en myne gedachten vergaaderende, schoot my te binnen, dat ik myne Goutbeurs waarschynelyk nergens anders was quyt geraakt, als door den minnenhandel van de voorgaande nacht. Dierhalven vervloekte ik wel duizendtmaal die ongeoorloofde begeerte; en vermits my te gelyk de welmeenende Vermaaninge te binnen schoot, die myn Vader my schriftelyk hadde medegegeven, speet het my zoo veel te gevoeliger, dat ik dezelve zoo ligtvaerdig hadde verlaaten. Al wat ik verder by my hadde, zelfs tot zilver geldt toe, dat in myne zakken was geweest, haalde ik uit myne Reis-broek, tot het minste toe, vermits de doortrapte Hoere zich enkel met myne Goutbeurs hadde vergenoegt.

Aldus eenige uren met een onnutte ontsteltenis gesleeten hebbende, klaagde ik myn ongeval aan den Waardt, die my een ordentlyk en verstandig Man toefcheen, en in zyne jonge Jaaren een Soldaat was geweest, gelyk ik uit zyne reedenen verstondt. Deze riedt my, dat ik terstondt wederom naar *Naumburg* moest ryden, en tragten deze bende Gauwdieven uit te vorschen; biedende zelfs aan, my derwaarts te willen verzellen. Dierhalven deedt ik hem ten eersten een ligt rytuig

tuig huuren, 't welke binnen een uur tyds gereedt was, en wy reeden t'zaamen met het zelve naar *Naumburg*, daar wy 's avonds by tyds aanquamen, en ons verblyf in de voorſtadt namen.

Zoo haast wy waren afgeſteegen, begaf ik my, beneffens mynen Waardt, in de Stadt, en wy vroegen na de bende Comedianten, die in deze Miſſe aldaar zoude ſpeelen? Doch niemandt wiſt 'er ons iets van te berichten. Wy gingen dierhalven naar de Overheit, by welke dit ſlag van Volk gemeenlyk eerſt om verlof moet verzoeken; daar wy met de grootſte verbaaſtheit verſtonden, dat zy noch geene Comedianten hadden vernomen; ja ook niet verwachteden, vermits zy geen permiſſie zouden krygen; nademaal 'er voortaan Operaas, in de plaats van Comedien, zouden vertoont worden. Wy vervolgden dierhalven onzen weg, en doorkruisden, noch dien zelfden Avondt, en den geheelen volgenden dag, de gantſche Stadt, beneffens der zelve gebiedt, en de Voorſteeden; doch zonder iemandt te bevraagen, of te ontdekken, die na dit Canaille zweemde, daar ik zoo veel achtiging aan getoont hadde. Om kort te gaan, myn Goutbeurs was wech; en myn ongelukkig noodlot hadde (helaas!) daar mede een begin genomen.

Dit ongeluk deedt my beſluiten, om daar van van *Naumburg* met een Brief aan myne Moeder kennis te geven; (nochtans met geheel andere en verdichtede omſtandigheeden;) en haar om derzelve Moederlyke onderſtandt te
ſince-

smeeken; vermits myn Vader een zeer haastig Man was, wien ik my niet durfde verstouten daar van te berichten. Ik bestelde dien Brief op de post, en reedt den volgenden dag wederom naar *Jena*; zoo dat ik met dit heen en weer reizen niets anders won, als dat ik, behalven het verlies van myne Goudtbeurs, noch de gemaakte ontkosten daar by aan myn been moette knoopen,

Zoo haast ik te *Jena* quam, begaf ik my naar den meergemelden Vriendt, dien ik den Brief van myn Vader behandigde. Deze was ten eersten tot alles gewillig, gaf my in zyn huis een kamer, bedt, beneffens andere toebehoorens, en een plaats aan zyne tafel; daar aan noch vyf andere ordentelyke Studenten spysden. Daar en boven recommandeerde hy my aan de voornaamste Professoren; en ik maakte alzoo een begin om binnen korte tydt een aanzienlyk Lidt van de Hoogeschoole te *Jena* te worden. Doch myn ongelukkig noodtlot hadde toen al wederom iets anders over my beschooren. Want binnen acht daagen kreeg ik antwoordt van myne Moeder, beneffens tien Dukaaten; en daar by dit korte, doch zeer droevige bericht: „ Dat zy kort na myn „ vertrek was ziek geworden, en zedert 't „ bedt hadde gehouden; ook door myn ongeval zoo veel verflimmert was, dat 'er weinig hoope tot haare herstelling schein te wezen. Myn Vader, die haare ziekte zeer ter herten ging, hadde daar over insgelyks binnen korten tydt verscheide zeer gevaarlyke toevallen gehadt; zoo dat te duchten

B 3

„ stondt,

„ftondt, dat Hy ook in 't korte zoude bedt-
„leegerig worden. Dierhalven zoude ik niet
„nalaaten, om Godt dag en nacht te bid-
„den, op dat hy haar beide haalt wederom
„tot haare voorige gezondheid mogte herftel-
„len; vermits het anderzints grootelyks tot
„myn fchaade zoude ftrekken. enz.” Deze
Brief maakte my zoo neêrflchtig, dat ik naau-
welyks wifte wat ik zoude beginnen. Doch
't bleef daar niet by; want ik kreeg den der-
den dag daar na wederom een Brief, met be-
richt: „Dat myne Moeder reets was over-
„leeden, en dat myn Vader insgelyks op 't
„uiterfte lag.” In den beginne trok ik dit ver-
lies zeer ter herten; ja zoo verre, dat ik zelfs
willens was, met een extra - poft naar huis te
reizen, om mynen Zieltoogenden Vader noch
eens te mogen fpreken. Doch terwyle ik
met deze gedachten beezig was, quamen my
een paar goede Vrienden op myne kamer be-
zoeken, welken ik myn ongeluk meededeel-
de; maar deze rieden my geheel onverftan-
dig, dat ik deze reize zoude nalaaten; nade-
maal ik immers myne overleedene Moeder
niet wederom 't leven konde geven, en dat
ook de ziekte van myn Vader waarfchynlyk
zoo gevaarlyk niet was, als men my wel ge-
fchreven hadde. Door deze ongegronde ree-
denen liet ik my bepraten, om te blyven
daar ik was; zonder te bedenken, dat ik, en
niemandt anders, 't grootfte verlies daar by
te duchten hadde. Eindelyk ftelde ik alle
droefheit aan een zyde, vermaakte my met
myne Meede-makkers, na de gewoonte der
licht-

lichthertige Studenten; en vervolgde zulks verscheide daagen na malkander, om de grillen te verdryven; tot dat ik den onaangenaamen Brief ontving, dat myn Vader meede was overleeden.

Dierhalven voltrok ik eindelyk myn eerste besluit, om my te post naar myne Geboorte Stadt te begeven. In 't huis van wylen mynen Vader komende, vondt ik daar alles in de grootste verwerringe: Want de Commissinarissen der Crediteuren van myn Vader, hadden zynen Pak-kelder gerechtelyk doen verzeegelen: alle de Meubelen in een groot vertrek laten brengen, en beneffens de kisten en kassen, daar in zy oordeelden een party Zilver-werk en gereede Penningen te zyn, by malkander doen zetten, opsluiten en verzeegelen. Zyne Koopmans-Boeken waren meede daar by; en ik, desselfs Zoon, konde geen bedt machtig worden, om in 't Sterfhuis myne nachtrust te nemen, of veel meer, om daar op myn ongelukkig noodlot te beweenen. 't Lyk van myn Vader stondt noch op de baar in een Pak-kelder; en den volgenden dag moest ik het, op 't aanraaden van zommige Vrienden, in stilte laten begraven, daar toe zy my vyftig Ryksdaalders leenden.

Thans begonnen my eerst de oogen op te gaan; zoo dat ik merkte, hoe gevaarlyk het is Koophandel te dryven. Nochtans was het my onmoogelyk te begrypen, hoedaanig doch myn Vader zoodaanig mogte ten achteren geraakt wezen; als zynde nooit geen Debouchant geweest; noch ook zulk een Man, die

veele ydele buitenspoorigheden hadde bedreven; daar toe anderzints zommige Heeren Kooplieden in de groote Steeden mynes Vaderlands zeer geneegen zyn. Doch ik bevondt, by 't onderzoek van zyne Comptoir-Boeken, 't welke volgens gewoonte vier weken daar na voor 't Gerecht geschiedde, dat indien myn Vader niet al te inschikkelyk was geweest, en aan andere al te veel Credit hadde gegeven; of, indien slechts het vierde gedeelte zyner Debiteurs, als brave Kooplieden haar woordt hadden gehouden; zoo zoude ik mogelyk zoo veel te erven hebben gevonden, dat ik geene reeden hadde gehad, om met andere jonge wysneuzen te willen ruilen, die van de nalaatenschap haares Vaders groote figuren konnen maaken. Men riedt my, om 't geene myne Moeder aan mynen Vader ten Huwelyk hadde aangebragt, te eischen: Doch zulks was niet alleen een klein Capitaal geweest; maar myne Moeder was ook, by verscheide gelegentheden, van haare Gerechtigheden, die den Vrouwen anderzints toekomen, vrywillig afgestapt; zoo dat ik in 't geheel niets konde uitvoeren. Daarop verstonden de Crediteuren malkander zoodaanig, dat een iegelyk, na maate van zynen eisch, (na dat de geheele nalatenschap, bestaande in Koopmanschappen, Huis en Hof, beneffens alle de Meubelen, die daar in waren;) zyn gedeelte zoude genieten. Men bewoog my wel, dat ik daar tegens zoude protesteeren, en Appelleeren; doch ik kreeg niet eens gehoor; nademaal de geheele nalaatenschap op ver-

verre na niet genoeg was, om alle de Crediteuren te kunnen voldoen. Een ding wierdt my eindelyk noch toegestaan; namentlyk, dat men my de Comptoir-Boeken van myn Vader overgaf; met vryheit, om de openstaande schulden, daar in staande, voor my te mogen innen. Doch de meeste posten waren quaade schulden; doorgaans in *Poolen*, *Boheemen*, en andere afgelegene gewesten uitstaande; die in dien tydt, door oorlog, brandt, en andere ongelukken, meest geruineert waren. Dies hadde ik weinig daar van te verwachten; 't welke de Crediteuren ook waarschynelyk reets van te vooren dus hadden overlegt; vermits zy my anderzints zulk eene milde gift niet zouden gedaan hebben, indien 'er voor haar wat te haalen was geweest.

Dus hadde ik wel Boeken, en in dezelve meer als 80000 Ryksdaalders aan weezentlyke schulden, die my van rechtswegen toequaamen; maar 't ontbrak my aan geldt en Vrienden. Ik moet bekennen, zoo dikwils ik noch aan mynen doenmaaligen ongelukkigen staat denke, dat ik my van ontroeringe naauwelyks kan onthouden, daar over thans noch veele traanen te storten. Ik hadde geene Bloedt-Vrienden, vermits myn Vader en Moeder als v.eemdelingen in myne Geboortestadt waren komen woonen: En de geene, den welken wylen myne Ouders in haar leven veel goedts en vriendtschap hadden beweezen, wilden den armen *Willem Retchir* naauwelyks meer kennen. In deze noodt begaf ik my tot een Vriendt, die my, (daar voor ik hem in

eeuwigheit zal danken!) zedert dien tydt, ook voormaals altydt, ja tot dezer uure toe, oprechtelyk en zonder eigenbaat de behulpzaamé handt heeft geboden; namentlyk, myn beminde Godt; die my zeekerlyk, geduurende myne acht en twintig Jaarigen tochten, zoo wonderlyk en genaadig heeft beschermt en bezorgt, dat ik met *David*, in zyn 52lten *Psalm* wel mag uitroepen: *o Heer myn Godt! Ik zal u loven in eeuwigheit, om dat gy het gedaan hebt; ende ik zal uwen naame verwachten!*

Ik hadde reets mynen koffer, beneffens de weinige Boeken, die ik te *Jena*, geduurende myn kort verblyf aldaar, gekogt hadde, te rug ontbouden, en myne beste kleederen en Boeken uit noodt moeten verkoopen; zonder te weten, wat ik zoude beginnen. Ik was geweldig beschaamt, dewyle ik, terwyle myne Ouders noch leefden, als een ander braaf Jongman van fatzoen hadde konnen leven; en my nu in zulk een elendigen staat bevondt, dat ik een iegelyk tot een spektakel zoude strekken; voornamentlyk zulken menschen, gelyk 'er veel in myne Geboorte Stadt wonen, die op ieder een iets weten te zeggen. Deze verlegentheit duurde 't geheele Jaar van 1692. 't welke ik zorgelyk en raadeloos fleet; verkoopende inmiddels alles, wat ik maar van myne kleederen en linnen konde missen, om 'er van te leven. Myn *Engelsche* Horlogie, 't welke ik toen noch uit den brandt bewaart hadde, lag het naaste aan de beurt; en ik was genootzaakt het zelve
voor

voor 24 Ryksdaalders te verkoopen, schoon het in den beginne 50 Ryksdaalders gekost hadt. In dezen bedroefden staat badt en smeekte ik den Hemel daagelyks, ja alle oogenblik, my iets in den zin te geven, om 'er als een eerlyk Jongman van te kunnen bestaan. Ik merkte toen eerst ter deegen, hoe qualityk dat 'er een Mensch aan is, die niets als straatflypen heeft geleert. Indien eenige jonge melkbaarden, van myn soort, en uit myne Geboorte-Stadt meede in zulk een deerlyken staat quamen te vervallen, als ik, ('t welke nogtans niet onmoogelyk is;) en dat de aanzienlyke Capitaalen, die zy van haare ouders verwachteden, of reets geërfst hadden, haare Ezels-ooren niet bedekten, en haar voor doórluchtige Verstanden dezer eeuw aanzien; zoo zoudenze buiten twyffel even zoo weinig raadt hebben geweeten, om haar zelve te raaden of te helpen, als ik toen wiste, toen ik, ontbloot van alle menschelyke hulpe, op myn eigene wieken moeste dryven. Doch wat helpt het, andere thans over den heekel te haalen? 't Is genoeg wanneer ik zegge, dat ik in zulk een slechten staat was, dat die niet slechter konde zyn.

Daar waren reets twee Maanden van 't Jaar 1692. verlopen, toen ik een vast besluit nam, om, zoo haast als 't weér eenigzints bequaam om te reizen was, my naar *Hamburg* te begeven; en na gelegenheit te zoeken, van daar naar *Amsterdam* te gaan, en te zien of ik vervolgens met de eerste scheepsgelegenheit naar *Oost- of West-Indien* konde vaaren.

Op

Op een zeekeren dag, toen 't weër reedelyk bedaart was, ging ik buiten de poort wandelen, om myne droefheit wat te verzetten; den Hemel vierig aanroepende, my doch middelen en weegen aan de handt te geven, wat my best te doen stondt. Aldus was ik, in diepe gedachten, ruim een quart uur verre van de Stadt gekomen, en meende wederom zoetjes te rug te keeren; toen ik twee Perzoonen in 't oog kreeg, die een nette Livrye droegen, en insgelyks scheenen eene wandeling te doen. Ik ging noch een weinig voorwaarts, en zy onderhaalden my kort daar na, ja quamen my eindelyk zoo naby, dat ik haare redenen verstaan konde. Dies hoorde ik, dat de eene tot den anderen zeide: Onze Prins heeft een besluit genomen, zoo haast als hy slechts iemandt weet te krygen, die de penne kan voeren, ook de *Fransche* en *Italiaansche* Tale machtig is, den zelve tot zyn Kamerdienaar aan te nemen; en als dan een tocht direct naar *Hollandt* en *Engelandt* te doen, van daar naar *Frankryk* en *Spanjen* te reizen, en mogelyk zal hy noch al verder gaan. Hier is een Hooge School, (antwoordde zyn maker,) en daar zyn veele arme Studenten; van welke zommige nu en dan reedelyk wel in de Taalen bedreven zyn; zoo dat de Prins waar-schynlyk zyn oogmerk wel haast zal bereiken, zoo haast het ruchtbaar werdt, dat hy zoo iemandt noodig heeft. Zyn dienst is ook zoo onbillyk niet, vermits hy alle weeken ordentelyk kostgeldt, vyftig Ryksdaalders's Jaars aan Loon, en de afgelegde kleederen en linnen

nen van den Prins krygt: Doch 't voordeeligste van allen is, dat men by zulk een Heere, buiten zyne onkosten kan reizen, en zulke dingen te zien krygt, daar toe anderzints luiden van ons soort geen gelegenheit zouden hebben.

Aldus discoureerende, waren zy my zoetjes voorby gegaan; en ik volgde haar zachtjes op de hielen, tot in 't naaste Dorp, daar zy in een Herberg gingen; in dewelke ik my ook begaf. Ik overdacht haare redenen by my zelve, en 't scheen my niet anders toe, als dat my iemand toeriep, dat ik my in dienst van dezen Prins zoude begeven. Geduurende deze gedachten waren de twee lakkeyen aan een Tafel gaan zitten, en hadden een kanne Bier geeischt. Ik nam ook plaats aan haare Tafel, en liet my ook een glas Bier geven; zoekende gelegenheit, om met haar in discours te komen. Eindelyk vroegen zy my, na eenige reedenen over en weêr: Of ik niet een Perzoon van de voorgemelde hoedaanigheden wiste, die genegenheit hadde, om zich als Kamerdienaar in dienst van haaren Prins te begeven? Ik gaf haar ten antwoordt: Dat 'er mogelyk zulk een wel te vinden was, indien zy my eerst dien Prins, in wiens dienst zy waarfchynlyk meede waren, noemden. *Monsieur!* zeide een van de Lakkeyen: Onze Prins, dien wy de eere hebben van te dienen, is een Rus van geboorte, van 't oude en welbekende Vorstelyke Geslachte *Galizin*. De Czaar laat hem voor zyne reekeninge reizen, en heeft hem toegestaan, dat hy daar toe zes Jaaren mag

mag befteeden. Tot noch toe heeft hy zich in de Koninglyke *Poolfche* en Keurvoritelyke *Saxifche* Refidentie-Stadt *Dresden* een geruimen tydt opgehouden, om de *Hoogduifche* Taale te leeren. Daar meede hy reedelyk verre is gevordert; en thans is hy willens, zoo haaft hy maar van een Kamerdienaar is voorzien, die de voorgemelde Taalen machtig is, en de penne kan voeren, van hier te ver- trekken. Ik, en deze myn kameraadt, hebben ons reets te *Dantzig* in zynen dienst be- geven, en wenfchen niet meer, als altydt zulk een goeden Heere te mogen opwachten. Zoo haaft ik dit hoorde, verzocht ik haar, dat zy de goedheit geliefden te hebben, om my ge- legenheit aan de handt te geven, van haaren Heere te mogen fpreken; vermits ik my ver- beeldde, omtrent al het geene, dat de Prins aan een Kamer-dienaar wenfchte, hem ge- noegen te konnen geven, en genegentheit had- de, om my in deffelfs dienst te begeven. De twee Lakkeyen waren over myn zeggen groo- telyks verblydt, vermits zy haaren Meefter een nieuwen Bedienden zouden aanwyzen; en ik verheugde my ook van herten, dewyle ik mogelyk daar door gelukkig zoude worden, en op deze wyze, buiten myne kosten, zul- ke fraaye reizen konde meede doen; doch allermeeft, vermits ik daar door gelegentheit hadde, om de quaatspreekende tongen in my- ne Geboorte-Stadt te ontwyken. Wy dron- ken noch eenige kannen Bier t'zaamen, om nader kenniffe te maaken; en vermits zy my noch dien zelfden dag by den Prins wilden
aan-

aandienen, gingen wy by tydts wederom t'zaamen naar de Stadt.

Ik begaf my terstondt naar 't logement van den Prins, dewelke dien dag een weinig onpasselyk was geweest. Zoo haast als een van de twee Lakkeyen den Prins van my hadde gesprooken, quam hy tot aan zyn kamerdeur, en bezag my een geruimen tydt, van vooren en van achteren, zonder een woordt tot my te spreken. Eindelyk wenkte hy my met de handt, en zeide in krom *Hoogduitsch*: Goede Vriendt, kom wat nader! Ik naderde hem dierhalven, en boog my met de grootste needrigheit; doch dachte by my zelve: Mag men dit al meede *Hoogduitsch* spreken noemen! Maar ik verstondt naderhandt, dat hy willens zoo krom hadde gesprooken, om te zien, hoe daanig ik my zoude houden. Hy vroeg my daar op in 't *Fransch*: Of ik de *Italiaansche* Taale machtig was, en de penne konde voeren? Ik antwoordde hem: Ja! en dat ik ook de *Hollandische* Taale konde spreken. Daar over betuigde hy zyn genoegen; daarby voegende: Dat hy te *Dantzic* gelegenheit hadt gehadt, deze laatste een weinig te leeren; doch zich geerne verder daar in wilde oefenen. Hy vroeg my verder: Of ik genegentheit hadde om met hem te reizen; vermits hy willens was, eenige verre tochten te doen, om de wereldt te zien? En hoe veel ik voor mynen loon eischte? Ik antwoordde: Dat ik met zyne Doorluchtigheit wel tot aan 't einde van de Waereldt wilde reizen; en myn Salaris ter edelmoedigen bescheidenheit van zyne Ge-

Genaade ſtelde. Dit is goedt; (zeide de Prins,) en ik verzeekere u, dat gy daar by niet te kort zult ſchieten. Komt dierhalven morgen ochtent wederom; ik zal inmiddels na u laten verneemen; vermits ik hoore dat gy in deze Stadt gebooren zyt; neemt ondertuſſchen dit geringe, en drinkt daar voor op myne gezondheid; ſteekende my te gelyk een dubbelden Dukaat in de handt. Ik bedankte den Prins ten hoogſten, en begaf my naar huis. Ik ſloot my in myn kleine kamer op, begaf my te bedt; en verwonderde my over de goedertierentheit Godts, in vreeze en hoope, met veele traanen; wenshende dat de nacht reets voorby was; tot dat ik daar over in ſlaap viel.

's Morgens, zoo haalt de aangenamé daage-raadt zich vertoonde, ſtondt ik op, en ver-richtede myn gewoonlyk gebedt; biddende Godt, dat hy my heden, indien 't my nutte-lyk was, by den Prins genaade geliefde te verleenen. Vervolgens begaf ik my lynrecht naar 't logement van den Prins. Hy was ge-woon 's morgens altydt zeer vroeg op te ſtaan, en ik zag hem, op myn aankomſt, reets in 't venſter leggen. Zoo haalt ik voor zyn vertrek quam, deedt hy my roepen, en zeide: Dat hy noch den voorgaanden avondt na my hadde laten vernemen; en verſtaan, dat ik van or-dentlyke Ouders was gebooren, doch zeer on-gelukkig geweest; 't welke hem zeer leedt was. Doch indien ik my, geduurende mynen dienſt by hem, altydt getrouw en eerlyk gedroeg, zoo beloofde hy my hier meede, op zyn Ca-valiers-parole, dat hy my altydt, als een or-dent-

dentlyk Jongman zoude handelen. Voor myn Jaarlyks Salaris hadt hy my 50 Ryksdaalders toegelegt; en 't geene hy ondertusschen van kleederen, linnen, en andere dingen aflegde, zulks zoude alles voor my zyn; gelyk hy omtrent zynen voorgaanden Kamer-dienaar in gebruik hadt gehad. Ondertusschen konde ik de reis-kleederen; die daar aan de Muur hingen, voor my van pas laten maaken; vermits hy van gedachten was; met het begin van de aanstaande week, zich op reis te begeven; daar na ik my konde schikken, myn goet in zyn logement laten brengen, in een kamer, die hy my zoude laten wyzen, daar in ik myn verblyf zoude nemen. Thans ondervondt ik te recht, dat het my volgens het bekende Chriffelyke spreekwoordt ging: *Wanneer alle menschelyke hulpe vruchteloos is, zoo is Gods hulpe en onderstandt 't allernaaste.* Ik bedankte den Prins met alle beleeftheit, voor de vereerde Reis-kleederen; bestaande, in een scharlaaken Rok, een diergelyke Kamifool en Broek, rykelyk met zilver uitgemonstert; bragt dezelve by een Kleërmaaker, en lietze hem na myn lyf maaken; op dat ik dit nieuwe gewaadt den volgenden dag, zynde Donderdag, konde aandoen, en my in het zelve voor den Prins vertoon; die my toen met een vriendlyk gelaat te verstaan gaf, dat ik myne dingen wel gedaan hadde. Naderhandt verstondt ik, dat hy zeer voortvaarende was; zynde volkomen met myn naturel overeenkomstig, zoo dat wy wel t'zaamen overweg konden. Ik zoude ook waarschynlyk zoo schielyk niet van hem afgeraakt

C

we-

wezen, indien ons niet een wonderlyk geval te *Liffabon* voor veele Jaaren hadt van malkander gescheiden.

Onze reize wierdt dierhalven vastgesteld, en de Hofftoet van mynen Prins bestondt, in een Edelman, zynde in *Pruiffen* gebooren; een Kamer-dienaar, zynde ik; een jong arm Edelman, van een bekendt Geslachte in *Saxen* tot *Pagie*, en drie Lakkeyen. Den naastvolgenden Maandag 's morgens, met den opgang der Zonne, stondt een lichte en gedekte Postkales met vier Paerden voor ons logement; benevens een Bagagie-waagen, expres tot dit gebruik gemaakt, en meede met vier Paerden bespannen. Op de kales zat de Prins, benefens zyn Edelman, Ik en de *Pagie*; en op den waagen waren gepakt, de Koffers, Bedde Zakken, een Reis-bedde, en 't geene verdere tot gemaklyke reize van een voornaam Heere werdt vereifcht; ook namen de drie Lakkeyen daar op plaats. Met dezen trein reeden wy in Godts naame, 's morgens met klokslag van vyven, de poort uit.

Myn meening is niet, om van alle de plaatsen te spreken, die wy door reisden; veel minder een ordentlyk dagregister dies aangaande te houden; maar slechts aan te teekenen, 't geene ons, voornaamentlyk my, ongemeen of wonderlyk is ontmoedt, geduurende mynen tocht van achtentwintig Jaaren, zoo wel te water als te landt.

Wy namen toen onzen weg over *Wolffenbittel* en *Brönswoyk*, tot naar *Hamburg*; daar zich de Prins 14 daagen lang ophieldt; eensdeels,

deels, om het geen 'er aanmerkenswaardig in deze vrye Ryks - Stadt is, te bezichtigen; anderdeels ook, om een bequaame gelegenheit af te wachten, om van daar te water naar *Amsterdam* te komen. Ondertusschen moeste ik, op bevel van mynen Prins, de twee Rytuigen, daar van wy ons op de reis bedient hadden, wederom met eenigen schaade verkoopen; vermits myn meester een besluit nam, in allen gevalle zyne reizen voortaan altydt te water voort te zetten.

Op zeekeren dag zondt de Prins my naar *Altena*, by den *Russischen* Resident, met eenige Brieven van aangelegenheit; maar vermits ik hem niet t'huis vondt, en niemandt van zyn Volk my wille te zeggen, werwaarts hy gereeden was; ik ondertusschen last hadde, om antwoordt te rug te brengen; moeste ik besluiten, zoo lange na hem te wachten, tot dat hy t'huis quam. Tot tydt - ve dryf begaf ik my ondertusschen in een zeeker huis, daa men een glas wyn voor geldt kon krygen, en zich vrolyk maaken. Ik ging aan een tafel zitten, en eischte een glas *Franschen* wyn; dat my ook ten eersten door een aardig Meisjen gebragt wierdt. In dit huis was allerlye slag van Volk. Sommige dansten, andere speelden, en de meesten waren reets zoo beschonken, dat zy niet wisten wat zy deeden. Van dit alles was ik geen liefhebber, en hadde dierhalven genoeg aan 't enkele gezicht.

Eenigen tydt wat in gedachten gezeeten hebbende, quam my een zeeker Jongman naderen, die van een goet gelaat, en wel gekleedt

was. Hy hadde een glas wyn in zyne handt, ging by my zitten, zag my vry wat styf aan, en dronk eindelyk met een groote beleeftheit op myne gezondheid. Ik moefte hem dierhalven nootzaakelyk dezelfde beleeftheit betoonen, en doen het insgelyks. „Myn Heer! (begon hy „ daar op te zeggen;) indien ik my niet vergiffe, zoo heb ik elders wel de eere gehad van u te kennen. Neemt het my dierhalven niet qualyk, dat ik my thans van de geleentheit bediene, om te vraagen: Of ik daar in ook een misflag hebbe?” En in der daadt, ik kende deze Perzoon meede wel van aanzien, zonder evenwel te kunnen bedenken, waar ik hem elders mogte gezien hebben. Ik gaf hem ten antwoordt: „Dat het wel konde wezen, en dat wy malkander buiten twyffel „ elders gezien hadden, doch dat ik de plaats „ geensints konde bedenken, daar zulks mogte geschiedt zyn.” Hy maakte daar op nader kennisse, en verhaalde my, hoe godtloos en boosaardig dat het daar ter plaatze toeging; en voornamentlyk, dat een Vreemdeling zich voor de straatschenders wel moefte wachten; nademaal deze plaats dikwils tot verblyf van diergelyke Vogels en allerleye quaad geboefte strekte. Inmiddels vroeg hy na myn doen en laten, en maakte zich voorts zeer gemeenzaam met my.

Ik wiste geensints wat ik van dezen Knaap zoude denken; en ik gaf hem geen ander bericht, als dat ik door een zeekeren Heere tot den *Russifchen* Resident was gezonden; en zoo haast ik myne boodschap gedaan hadde, weder-

derom naar *Hamburg* te rug zoude keeren. Daar over betoonde hy zich geheel onverschillig, en ging, na verloop van een half uur, zynes weegs; met vriendelyk verzoek hem zyne vryheit ten besten te houden.

Ondertusschen begaf ik my naar 't Quartier van den Resident, die ook kort daar na wederom t'huis quam. Ik gaf hem terstondt de Brieven van mynen Prins over; doch wierdt evenwel niet eerder geholpen, als toen het reets geheel duister was. Eindelyk toen ik antwoordt hadde ontfangen, meende ik my wederom naar huis te begeven; doch bevondt dat de poorten te *Hamburg* reets waren gesloten; vermits het zoo laat was, dat 'er niemandt meer uit noch in wierdt gelaaten. Dierhalven moest ik besluiten na een plaats te zoeken, daar ik zoo lang myn verblyf konde nemen, tot dat het wederom dag was, en de poorten geopent wierden. Dies stapte ik eenige treden achterwaarts, doch aan eene hoek komende, wierdt ik door vier Keerels, zoo groot als bomen, met ontbloodt geweer besprongen. Een van deze gaf my ten eersten, met een holle kling, een steek door de slinker schouder; daar door ik terstondt ter aarde zeeg, en bygevolge buiten staat geraakte, om mynen uitgehaalden degen tot myn bescherming te kunnen gebruiken. Daar op vielen zy my gezaamentlyk op 't lyf, doorzochten alle myne zakken, die in myn Rok, Kamifool en Broek waren; en beroofden my van alles, 't geene zy by my vonden; ('t welke te naauwernoodt 20 Ryksdaalders bedroeg;)

lieten my geheel bebloet leggen, en begaven zich naar haaren ſchuilhoek; waarſchynlyk om dezen buidt, dien zy mogelyk veel grooter verwacht hadden, onderling t'zaamen te deelen.

Ondertuſſchen was ik, door 't veelvuldige bloeden, geheel krachtloos geworden; en ik vertrouwe, indien ik noch maar een uur dus onverbonden was blyven leggen, dat ik 'er zekerlyk 't leven by ingeſchooten hadde. Kort daar na hoorde ik de dag-wacht op de Veſting den Trom roeren, en daar op wierden de poorten geopent. 't Was myn geluk, dat ik voor aan den weg lag, zoo dat alle die daar voorby moeſten my in myn bloedt konden zien leggen. Dierhalven quamen ten eerſten eenige Menſchen na my toe; en terwyle ik noch zoo veel kracht hadde, dat ik haar met een zagte ſtem en korte woorden konde verzoeken, my in 't Quartier van mynen Prins te laten brengen; waren 'er ten eerſten eenige meedoogende ordentlyke menſchen onder den hoop, die een burrie haalden, en my door twee ſterke keerels in ons logement lieten brengen. De Prins was noch niet lang op geweest, en verſchrikte van herten, my in zulk een ſlechten ſtaat te zien; en vermits my deze goede menſchen de wonde ſlechts met neusdoeken hadden toegebonden, op dat ik niet doodt mogte bloeden, wierdt 'er ten eerſten naar een Barbier gezonden; die terſtondt quam, my ordentlyk verbondt, en den Prins verzeekerde, dat de wonde van weinig belang was,

en

en dat ik binnen de tydt van een Maandt wederom volkomen zoude geneezen zyn.

Het grootste geluk, by dit myn ongeluk was, dat de straatfchenders my de Papieren niet hadden afgenomen; (bestaande onder anderen in 4000 Dukaaten aan goede Wisselbrieven, die tot onze verdere reize besteedt zouden worden;) die ik in myn Broeksak hadde steeken, en die zy buiten twyffel door de donkerheit van de nacht hadden overgeflaghen. Deze Papieren gaf ik den Prins zelve over, toen ik verbonden was. Ik moet bekennen, dat hy my veel genaade bewees; my nergens aan liet ontbreken, en aan den Barbier een extra vereering beloofde, wanneer hy my spoedig herstelde; gelyk ook met Godts hulpe binnen drie weeken werkelyk geschiedde. Dit was den Prins zeer aangenaam; hy beschonk den Barbier volgens zyne belofte, en gaf my vyftig enkelde Dukaaten, voor de geleedene smerten, en 't geene de schelmen my hadden afgenomen. Ondertusschen maakte hy toefstel, om *Hamburg* binnen weinig daagen te verlaaten; als hebbende alles wat aldaar merkwaardig was bezichtigt, zoo dat hy nergens na behoefde te wachten.

Wy gingen dierhalven aan boordt van een *Hollandsch* Schip, *de Leeuwe* genoemt; de zeilen wierden opgehaalt, en wy steevenden met een goeden Windt naar de alom vermaarde Stadt *Amsterdam*; daar wy eerder aanquamen, als wy zelve hadden verwacht. Doch de genéegene Leezer neeme het niet qualyk, dat ik voortaan alle kleinigheden voorbygaa; gelyk

ook de befchryvinge dier Steeden, die reets elders breeder zyn befchreven; verhaalende flechts eenige byzonderheden, die my hier en daar ontmoedt zyn.

Wy hielden ons niet langer als omtrent acht daagen, in de voorgemelde groote en wydtberoemde Stadt op, en zeilden ten eerften naar *Engelandt*; vermits de Prins willens was, by zyne te rugkomt geheel *Hollandt* met bequaamer tydt en gelegenheit naauwkeurig te beziichtigen. 's Nachts kreegen wy een zwaaren ftorm, zynde dit de eerfte, zedert dat ik op Zee geweest was. ô Hemel! hoe benauwt is doch een Jongman, wanneer hy den dootd voor oogen ziet, en dat hy met een gezondt lichaam in Zee zal begraven worden! 't Gemeene fpreekwoordt by ons zegt wel: *Dat de geene, die niet aandachtig kan bidden, ter Zee moet vaaren*; doch ik kan den Leezer op myne eere verzeekeren, dat zulks by zeer weinige, indien niet by alle, geenzints wordt bewaarheit: Want ik heb, (zoo wel gedurende dezen zwaaren ftorm, als ook veele andere, die ik op myne tochten heb uitgeftaan;) met naauwkeurigheid aangemerkt, dat niemandt van alle, zelfs de Geestelyken, niet veel aah 't bidden denken; maar als de noodt aan den man komt, doet een iegelyk zyn beft om zyn leven te redden, en niet te verdrinken. Dus ging het thans meede. Een iegelyk zag na iets om, daar op hy zich in de uiterfte noodt mogte redden; en wy zaagen klaar voor oogen, dat het ons in die tydt meede geraaden was. Want alvorens wy 'er op verdacht waren,

ren, bleef ons Schip op een blinde klip zitten; en wierdt door de verbolgene golven met een groot gedruis in stukken geslaagen; zoo dat 'er geen tyd over was, om zich lang te bedenken wat men doen zoude.

Myn Prins hadde tén eersten een besluit genomen, op een middelmaatige Tonne te gaan leggen, (daar van 'er veele op 't dek lagen;) daar meede hy in Zee dreef; en ik poogde myn leven op een stuk van een gebrookenen Mast te behouden. Onze overige Reisgenooten hadden meede, een iegelyk zoo goet als hy konde, een stuk van een plank, of iets anders gegreepen, om haar leven te redden; en in dezen elendigen staat wierden wy door de golven, dan Hemelshoog, en dan wederom als naar den afgrondt geslingert; zoo dat 'er waarfchynlyk niemandt onder ons was, die verwachten konde zyn leven te behouden. Aldus fletten wy den geheelen nacht op onze elendige vaartuigen; en 't kermen der geenén, die volgens de fchikking van haar noodlot in Zee wierden begraven, was zoo deerlyk, dat my thans noch over deze geheugenisse de haaren te bergen zouden reizen; indien ik niet vervolgens noch veel vreezelyker Schipbreuken hadde bygewoont, en daar by veel elendiger vertooningen met myne oogen hadt moeten aanschouwen.

Eindelyk begon de daageraadt door te breeken. Door het geweldt van den Orkaan, was de Prins met zyne Tonne aan een klein Eilandje gespoelt; daar hy geheel stil lag. Ik was met myn stuk van een Mast tot aan een

laage klip gedreven, die naauwelyks 40 treden van het Eilandje was. Door myne fterke natuure hadde ik noch tamelyk veele krachten behouden; en zoo haaft als ik merkte, dat de golven my niet meer van deze plaats bewoogen, kreeg ik moedt, en begon weêr tot my zelve te komen, fchoon ik noch niet wift waar ik was. Doch zoo haaft als het wat lichter wierdt, begon ik rontom te zien, en ontdekte ten eerften mynen Prins, dien ik aan zynen bleumerante Surtout met Gout geborduurt, kende. Hy lag aan den oever, als een doodt Menfche; en ik ben verzeekert, indien ik niet befloten hadde, my terftondt na hem toe te begeven, en dat ik flechts noch vier Minuten daar mede gedraalt hadde, dat hy meede, gelyk de meeste Menfchen van ons Schip, den Geest zoude hebben gegeven; 't welke voor eeuwig beklaagens-waardig was geweest. Om kort te gaan, ik begaf my tot hem; fchoon ik van de klip nederdaalende, om aan 't Eiland te komen, tot aan den hals door moeras en water moefte waaden. Ik vondt dezen goeden Heer in een deerlyken staat, zynde reets geheel kout en ftyf; want 't veelvuldige Zee-water, 't welke hy in 't lyf hadt gekreegen, hadde hem op den oever des doodts gebracht. Ik riep hem eenige reize toe; doch hy gaf my al zoo min antwoordt als of hy doodt was. Dierhalven kreeg ik hem by de beenen, fleepte hem eenige treden over het gras, en hieldt hem 't onderfte boven, met 't hooft na om laag. Ik was van verbaaftheit als opgetoogen, toen ik zag, dat hy zulk een mee-

meenigte Zeewater quait geraakte. Eindelyk hem wederom aan 't zitten geholpen hebbende, begon hy krachtig te braaken; en dit meede voorby zynde, begon hy wederom adem te fcheppen, de oogen een weinig te openen, en met een flaauwe ftem te zeggen: ô Godt! waar ben ik? Op dit gezichte liepen my de traanen over de wangen; en fchoon ik hem antwoordt gaf, kende hy my egter toen noch niet; en vroeg t'elkens wederom: Waar hy was? Ondertuffchen begon ik hem de natte boven-kleederen uit te doen; niets meer beklagende, als dat ik hem niet konde laaven, noch met fchoon linnen verfchoonen. Doch daar was, voor hem als ook, voor my niets anders te doen, als gedult te hebben; zynde myn eenigfte trooft, dat de Zonne begon op te gaan, daar door wy ons wederom eenigzints mogten warmen, en droogen; hoopende, dat wy ondertuffchen ook mogten ontdekken, in wat geweft wy ons toen bevonden; want aan ons noodige voedtzetel, dagte ik toen noch niet.

Eindelyk fcheen 't my toe, als of de Prins allengskens wederom tot zich zelve quam; waarom ik hem ophief, en deedt ftaan; vragende: Hoedanig hy zich bevondt? Daar op zag hy my ftyf aan, en begon eindelyk te fpreken, zeggende: „Och, myn liefste *Retchir*! Hoe komen wy doch hier by malkander? Hoe is het doch met ons Schip vergaan, of met 't andere Volk, dat by ons aan boordt is geweest; om dat wy beide ons hier alleen in zulk een droevigen ftaat bevinden?” Ik ontdekte daar uit, dat hy van zyne

zyne zinnen noch niet volkomen meefter was; vermits hy van 't voorgevallene weinig of niets meer wifte; waarom ik hem poogde te bewee-gen, dat hy noch wat op 't gras zoude leggen rusten; neemende ondertuffchen zyne bovenkleederen, wrongze uit, zoo goedt als ik konde, en fpreiddeze op de grondt, op datze door de warme ftraalen der Zonne mogten droogen. Ik wilde den Prins wel geheel ontkleeden; doch hy kantede zich met geweldt daar tegen. Ik, in tegendeel, trok alle myne kleederen uit, bondt een natte das van myn hals om myn onderlyf, om myne fchaamelijkheid te bedekken, en liet myn linnen in de zonne droogen.

Ondertuffchen was de Prijs in zyne natte kleederen, van groote vermoeitheid in den flaap geraakt; en na dat ik uit zyne fterke Ademhaalinge merkte, dat het een natuurlyke flaap, en geene flauwte was; (daar voor ik het in den beginne hieldt;) wilde ik hem niet ftooren; maar ging op dit kleine Eilandtjen ter flinker handt langs den oever wat voort, om te zien, of ik ook eenig voedtzet tot ons onderhoudt mogte vinden. Hier zag ik de allerelendigfte en droevigfte vertooninge, aan de veelvuldige verdronkene Menfchen, welker lyken, door de hevige vloet met groot geweldt, zedert het ophouden van 'tonweer, waren aan Landt gefpoelt. Zy lagen in allerlye poftuuren, dubbelt en dwars over malkander; en veele van haar waren door de opspoelende ftukken houts van ons verongelukt Schip, in 't aangezicht en elders, zoodaanig gequetft en

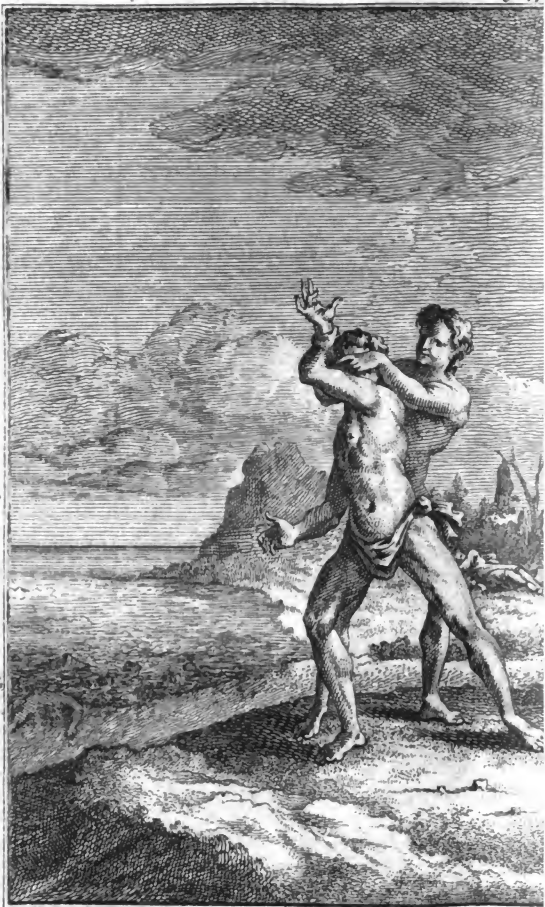
en verminkt, dat ze naauwelyks meer kennelyk waren, en veele weinig meer na Menschen geleeken. Ik kan niet ontkennen, dat ik op dit gezichte geheel onbeweegelyk bleef staan, en naauwelyks wiste, of ik waakte of droomde. Eensdeels verwonderde ik my over de zonderlinge Voorzienigheid Godts, die my, beneffens mynen Prins, zoo wonderbaarlyk, en mogelyk, zoo als 't scheen, van zoo veele Menschen alleen hadde behouden: Anderdeels, wanneer ik betrachtete, dat deze arme verdronkene Menschen reets alles hadden doorgestaan; daar wy in tegendeel mogelyk noch veel ongeluk te verwachten hadden, en ligtelyk op dit Eilandt van honger en dorst zouden moeten versfinagten; zoo begon ik dezen Menschen haaren gelukkigen doot te misgunnen, Egter strekte dit eenigste noch tot myn vertroosting, vermits na myne gedachten, alle daagen, ja alle uuren, eenige vaartuigen uit *Hollandt* naar *Engelandt*, en van daar te rug steevenden; het ligtelyk konde gebeuren, dat een Schip niet verre van 't Eilandt voorby mogte zeilen; 't welke wy door teekens en wenken konden beweegen, een boot uit te zetten, en ons aan 't Schip te laten brengen. Ik maakte daar omtrent ook in der daadt geen verkeerde reekeninge; nademaal den derden Dag een *Engelsch* Schip quam opdaagen, 't welke met grof *Engelsch* laaken naar *Amsterdam* was bevracht geweest, en thans naar *Engelandt* te rug zeilde; met het welke wy tot aan *Chattam*, naby de *Teems* geleegen, voeren,

ren, en onzen weg van daar met gemak vervolgden.

Doch alvorens het zoo verre quam, was ik vol duizendt zorgen, vermits wy geen voedsel hadden; en schoon wy zelfs 't geluk mogten hebben, van op zulk een Schip genomen te worden, dat wy naakt en bloot waren; en by gebrek van 's Prinzen Bagagie, Koffer en Kistjen, daar in hy zyne wisselbrieven en geldt plagte te bewaaren; buiten staat waren van verder te konnen reizen. Doch de Hemel hadt reets voor beide gezorgt; gelk 't vervolg van myn verhaal klaar zal aanweizen.

Ik begaf my wat nader aan den oever, en by de lyken der Menschen, die door onzen Schipbreuk waren verongelukt, en zag, dat niet alleen doode lichaamen, waar ook veele goederen uit ons Schip aan Landt waren gespoeldt. De Orkaan was zedert den opgang der zonne geheel gestilt, en 't vlakke strandt, 't welke ten tyde van 't onweêr met de golven bedekt stondt, was thans wederom geheel droog geworden; waar door zoo wel de lyken, als de Goederen, op den droogen grondt lagen. 't Landt daar omtrent was reedelyk boschagtig, en indien ik 't wel heb onthouden, van wegens de veelvuldige kreupelboschen byna ontoeganglyk; behalven eene vlakke aan de Zee-kant, daar de meergemelde lyken en goederen waren opgespoelt.

De hoope, van onder de gestrande dingen eenig Proviant te vinden, dreef my dezelve wat nader te bezichtigen; als wanneer ik van ver-

Vreemde ontmoeting van Retcher, op een onbewoondt Eylandt

Vreemde ontmoeting van Retcher, op een onbewoondt Eylandt.

verwonderinge als geheel opgetoogen wierdt; toen ik de Reiskist van den Prins zag leggen, daar in hy alle zyne kostelykheden, beneffens zyn kleine kistjen, by malkander hadde laten pakken; en niet verre daar van daan lag het lyk van den jongen Edelman, dien wy uit *Saxen* hadden meede genomen. Terwyl ik dus, van verbaaftheit als geheel buiten my zelve vervoert, stondt te kyken; quam my iemandt in stilte van achteren naderen, en hieldt my de oogen toe. Ik wist niet wat my overquam. De ontroeringe en de vrees, verdubbelden myne kragten; daar door ik my met groot geweldt losrukke, uit de handen des geenens die myn omvattede. Ik zag dierhalven na hem om, en bevondt, tot myn grootste blydtschap, dat het 's Prinsfen Edelman was, die gelyk als ik, geheel moeder naakt achter my stondt. Ik onder-vondt toen in der daadt, dat 'er geen grooter vergenoegen kan zyn, als dat twee goede Vrienden, die malkander onderling voor doodt hielden, bygeval wederom by elkander komen.

Deze brave Edelman vroeg terstont na den Prins? En toen hy hoorde, dat ik hem niet verre van my half doodt hadt gevonden, maar dat hy thans waarschyglyk buiten gevaar was; wierdt hy daar over met zulk een vreugde aangedaan, dat hy aanstondts na hem toe wilde loopen. Doch ik hieldt hem tegen, en riedt het hem af; eensdeels, vermits de Prins in een zoeten slaap lag, en dierhalven niet gestoort moest worden; anderdeels, vermits
wy

wy 's Prinffen groote Reiskift aldaar voor onze oogen zagen; die wy moesten tragten naar hem toe te fleepen; of indien ze ons te zwaar was, liever in stukken te ftaan, om 's Prinffen kiftjen, beneffens andere koftelykheden daar uit te ligten, en hem, als hy ontwaakte, daar meede te verblyden. Deze aanflag behaagde den Edelman volkomen wel; waarom wy de kift ten eerften aanpakten, en ze meenden voort te fleepen; maar wy bevondenze zoo zwaar, dat wyze niet van de plaats konden krygen: Die halven namen wy eenige groote fteenen te baat; daar meede wy ze eindelyk open kreegen; met het dekzel in stukken te ftaan. Wy vonden daar in alles hol over bol door malkander leggen; doch, tot het grootfte geluk waren de Wiffelbrieven, die de Prins buiten myne kennis in gewaft linnen hadde gewonden, noch droog en geheel; zynde in tegendeel deffelfs fyn linnen, goudt-laakenze kamifoolen, en geborduurde kleederen, door 't fcherpe Zee-water niet weinig befchaadigt. Doch wy waren verblydt, dat het beffe noch behouden was. Wy namen beide van 's Prinffen goederen, zoo veel als wy daar van konden draagen, en begaven ons ter plaatze daar ik den zelve ftaande hadde verlaaten. Ondertuffchen was hy reets ontwaakt, en zag ons met de grootfte verwonderinge wel beladen van verre aankomen; waarom hy, in zyne natte kleeren, die flechts van buiten door de Zonne iets waren gedroogt, ons een groot einde te gemoedt ging. Hy was grootelyks verblydt, toen hy hoorde,

de, dat wy zyne groote Reiskift wederom hadden gevonden; en dat zyne goederen, die daar ingepakt waren geweest, voor 't meeste gedeelte, immers 't beste daar van, noch in een reedelyken staat waren; 't welke wy nimmer hadden durven denken. Om kort te gaan, wy ontlasteden ons van deze bagagie by den Prins; die wonderbaarlyk in zyn ichik was, dat hy dien braven Edelman ook weder levendig quam te zien. Wy begaven ons meermaals na de geopende Reis-kift van den Prins, en droegen ze allengskens leeg; bragten alles by hem, droogden het in de Zonne, zoo goet als wy konden; en sleepten eindelyk de leedige kift meede na onze verblyfplaats. Vervolgens kleede ik den Prins, met het geene 't eerste droog was, en 't overige pakten wy wederom by malkander, zoo goet als mogelyk was.

Tot noch toe waren wy met het bedekken van ons lichaam zoo yverig bezig geweest, dat wy onzen maag vergaaten; die zich eindelyk zelfs aandiende, en ons het verzuimen van de middags-maaltydt herinnerde. Wy zouden hem geerne zyn deel gegeven hebben, indien het van ons hadt afgehangen; doch wy hadden niets te eten, noch te breken, en met leedige handen was deze gast niet te stillen. 't Eilandt, daarop wy ons bevonden, was zandachtig, en van alle Schepzelen ontbloot, zoo dat wy 'er niets zaagen als boomen en struiken. Onze eenigste troost in dezen slechten staat was, dat wy ons op een opene en hoogleggende plaats bevonden, van daar men tot

D

diep

diep in Zee konde zien; hoopende van 't eene oogenblik tot 't andere, dat wy eindelyk een Schip in 't gezicht zouden krygen. Ondertuffchen was dit vruchteloos, want de Zonne begon eindelyk te daalen; en met derzelver ondergang verdween ook alle hoope tot onze verloffinge, of van een goede Maaltydt te doen; welke onverwachte Vastendag mynen Prins vry wat *Spaansch* voorquam, als hebbende met de gewoone Vasten-daagen der *Ruffen* niet de minfte overeenkomst. Den volgende dag, deden wy, zoo wel de Edelman als ik, ons uiterſte beſt, en wy liepen 't geheele Eilandt rondt, om te zien, of wy, ten minſten voor onzen Prins, 't eene of 't andere tot voedzel konden vinden; doch alles was te vergeefs, en wy quamen beide met leedige handen te rug; zonder dat wy ook noch eenig Schip te zien kreegen.

Eindelyk, op den derden dag, wakkerde de goede hoope tot onze verloffinge, vermits wy met den daageraadt een Schip in 't oog kreegen; doch 't zelve was noch zoo diep in Zee, dat wy onmogelyk konden zien, wat cours dat het hieldt, en of het wel na by ons Eilandt zoude heen ſteevenen; waar door wy noch al tuſſchen hoope en vreeze leefden. Dit was het *Engelſche* Schip, van 't welke ik reets heb geſproken, 't welke eene laading gemeene Laakens naar *Amſterdam* hadde gebragt. Want ſchoon 'er in *Hollandt* zelfs eene zeer groote meenigte dezer ſtoffen werdt gefabriceert, nochtans zyn dit meeft fyne Laakens, die met beter voordeel naar afgelegene gewes-

westen worden verzonden en verhandelt, waarom men 'er doorgaans meerder voordeel in ziet, om de grove Py-laakens, ten gebruike van de Boeren en 't gemeene volk, uit *Engelandt* te ontbieden; zoo datze van daar in menigte en goëdt koop worden overgevoert. Dit Schip nu te *Amsterdam* geloft hebbende, quam, by gebrek van vracht, leedig te rug, hebbende niets anders als zandt tot ballast aan boordt; en wy hadden het geluk, dat het omtrent maar twee kanon-schooten ver voorby ons quam zeilen. Vermits wy nu alle drie op de hoogste plaats van 't Eilandt waren, onze neusdoeken boven aan reedelyke lange staaken, die wy uit het bosch sneeden, hadden vastgemaakt, en gestaadig daar meede heen en weer zwierden, kreeg 't Scheepsvolk ons eindelyk in 't gezicht; en vermits het reedelyk stil was, zondt de Schipper een boot met zes Man naar Landt; om te zien, wat volk wy waren, of wat onze vaandels beteekenden, daar voor zy onze neusdoeken van verre hadden aangezien.

Onze Prins was de eerste, die den boot naar Landt zag komen, en gaf 'er ons kennisse van; daar over wy wonderlyk wel in onzen schik waren. Ondertusschen naderden deze brave *Engelschen* allengskens, tot datze eindelyk aan ons Eilandt, daar een vlak en gemaklyk strandt was, voet aan Landt zetteden. Zy waren ten hoogsten verwondert, datze ons daar vonden; te meer nademaal dit de eigentyke cours niet is om naar *Engelandt* te zeilen. Wy verhaalden haar met korte woorden ons ongeluk, en onze driedaagse Vasten, waar door wy

grootelyks wenschten iets te nuttigen; waarom zy ons niet langer met vraagen wilden ophouden, ons, beneffens onze Reis-kist in haaren boot namen, en daarmee naar haar Schip roeiden, daar wy binnen den tydt van omtrent drie quart uurs gelukkig aanquamen.

De Schipper ontving ons zeer wel, beklagde ten hoogften ons ongeluk, en verquikte ons met eenige goede spyzen, zoo goedt als hy ze zelfs hadde. Doch myn arme Prins, beginnende eenig gemak te genieten, ondervondt nu eerst zynen slechten staat, en kreeg de koorts; waar door hy, tot dat wy kort daarna te *Chat-tam* quamen, geen mondt vol broodt konde nuttigen; slytende den tydt met leggen in de Cajuit, op een gemeene Scheeps matras; hebbende de Schipper hem deze plaats ingeruimt, vermits hy hoorde, dat hy een Heer van aanzien was.

Wy vernamen toen, dat de plaats, daar den Hemel ons hadde doen stranden, eigentlyk geen Eilandt was, 't welke bequaam of in staat is om bewoont te worden, maar veel meer een klip; die, ter plaatze daar wy aan Landt quamen, laag en vlak zynde, met der tydt door de Zee, en 't opspoelen van allerlye vuiligheid, die daarna vergaan, en tot aarde was geworden, aangegroeit zynde, allengskens met Kreupel-bosch was bewassen. Vermits nu ter deezer plaatze in 't geheel geene levensmiddelen gevonden worden, ook dezelve buiten den gemeenen cours legt, en alzo door de Zeevatende weinig acht daar op gegeven werdt; zoo waren wy in der waarheit in een veel ge-
vaar-

vaarlyker staat geweest, als wy zelve wisten, en zouden buiten twyffel binnen weinig daagen van honger en kommer hebben moeten vergaan, indien den Hemel ons dit Schip niet hadde toegezonden; 't welke door tegenwindt moetende laveeren, by geluk ons zoo na by was gekomen, en ons van deze elenden hadde verlost. Wy hadden dierhalven groote reedenen, om Godt voor zyne voorzorge van herten te danken; en ondervonden daar uit, dat de hulpe des Hemels altydt het naaste is, wanneer alle Menschelyke hulpe verlooren schynt. Ons Schip hadde ondertusschen eene spoedige reis, en wy quamen behouden te *Chattam*, eer wy het verwacht hadden.

Wy begaven ons, beneffens onze geborne bagagie, ten eersten aan Landt, en in een bequaame Herberg. De Prins was zeer zwak, en desselfs schrik en ontsteltenis, terwyl hy den doot naauwelyks was ontworstelt, hadden zyne koortzen zoodanig verzwaart, dat hy dag noch nacht vry daar van was, en in een gestadige hitte lag. Wy bezorgden hem dierhalven ten eersten een goeden Doctor, die hem eenige middelen verordineerde, daar van hy alle uren iets moest inneemen. Daar en boven lieten wy allerlye smaakelyke spyzen voor hem gereedt maken, en queekten hem op, zoo goet als wy konden; waar door hy zoo verre beterde, dat hy binnen een maandt tydts wederom in staat was, om zyne reize te kunnen voortzetten. Zoo haast de Prins herstelt was, gingen wy Scheep, en voeren naar

London, daar wy den derden dag gelukkig aanquamen.

Myn Prins hadde voorgenomen, zich eenigen tydt in deze groote Stadt op te houden; niet alleen om de *Engelsche* zeeden wys te worden, maar ook om een begrip van haare Taale te krygen; tot welken einde hy van een vermaart Banquier tot *Amsterdam* voor 2000 Dukaten aan Wisselbrieven, ten lasten van eenen *Mr. Hamilfort*, hadde meede genomen; welke penningen op den derden dag daarna, in goet *Engelsch* zilver geldt, en ten deele in goudé Guinees, niet alleen ordentlyk wierden betaalt; maar deze brave Man bewees ons zelfs noch veele beleeftheden daar en boven. Wy hadden ons Logement in 't zoo genaamde *Park*, niet verre van 't Palleis van wylen den Lord *Houtwort*; namen een *Engelschen* Kok, en drie *Engelsche* Lakkeyen in onzen dienst, die te gelyk redelyk wel *Fransch* konden spreken; zynde beneffens noch eenige andere Domestiquen, den Prins gezamentlyk door *Mr. Hamilfort* gerecommandeert. De Prins nam ook een vaste Huur-koets in zynen dienst, die dagelyks voor hem wierdt gereedt gehouden; en daarmede was thans onze Hofhoudinge voor eenigen tydt gereguleert. Ondertusschen kreeg myn Prins door adres van den meergemelden Banquier, *Mr. Hamilfort*, aan veele Lords en andere voorname Ministers van 't *Engelsche* Hof kennisse; door welker middel hy zomtydts aan 't Hof toegang kreeg, en alzo den tydt op de *Engelsche* wyze met groot genoegen sleet.

My

My betreffende, zoo moet ik bekennen, dat ik mede nergens gebrek van hadde; zoo dat ik wel hadde mogen wenschen, om dus altydt in *Engelandt* en te *London* te mogen blyven. Wanneer men op een zekeren tydt aan 't Hof den Geboorte dag van de Koninginne vierde, en deswegen een plechtige Feestdag was; wierdt myn Prins insgelyks genodigt, en aan de Maarfchalks-Tafel onthaalt. Vermits dit nu tot laat in de nacht scheen te zullen duuren, besloot ik mede derwaarts te gaan, om te zien, wat 'er omging. Toen ik nu pas buiten de deure quam, zynde op myne wyze zeer net en ordentlyk gekleedt, vermits myn Prins my eerst twee dagen te vooren met een kleedt van fyn roodt *Engelsch* laaken hadt beschonken; quam my een Lakkei naderen, die op 't ooge wel in de kleederen was, en sprak my in reedelyk goet *Hollandsch* aldus aan:

„ Myn Heer! Een zeekere Dame, die niet
 „ verre van uw quartier woont, en u dikwils
 „ heeft zien voorby gaan, ook vernomen, dat
 „ gy van *Amsterdam* zyt gekomen; laat u de
 „ gebiedenisse doen, en verzoekt, of gy zoo
 „ goetd gelieft te zyn, haar de eere aan te
 „ doen van haar te komen zien, om u slechts
 „ eenige woorden te kunnen spreken; ik heb
 „ reets ruim een uur na u gewacht, vermits
 „ ik niet eigentlyk wist, waar gy uw verblyf
 „ hadt?”

Ik was in dien tydt, omtrent zulke nachtvisiten, noch tamelyk onbedroven, en dierhalven met dit compliment vry wat verlegen; te meer, nademaal het na ons Horlogie reets

omtrent 10 uuren was, en ik mynen Heer alle oogenblikken te gemoedt zag, ook als dan mynen dienst by hem moette waarnemen. 's Nachts by een vreemde Dame een visite te geven, te meer, op zulk een plaats, gelyk als *London* is, dacht my ook niet raadzaam. Om kort te gaan, alle deze dingen scheenen my toe van quade gevolgen te zyn; waarom ik een kort besluit nam, en dezen Gezandt wederom met dit korte bescheidt te rugzondt:

„ Dat ik aan zyne Juffrouw myne gehoorzaam-
 „ ste gebiedenis wederom liet doen; en ver-
 „ zocht, het my niet qualyk te nemen, dat ik
 „ haar voor deze reis niet konde gehoorzamen;
 „ vermits ik mynen Meester alle oogenblikken
 „ van 't Hof verwachtde, ook om deze ree-
 „ den voor de deure was gekomen, om hem
 „ in 't gemoedt te gaan. Daar en boven kon-
 „ de ik my, als een die te *London* geheel vreemd
 „ was, naauwelyks verbeelden, dat het ge-
 „ daane Compliment aan my hieldt; my ver-
 „ beeldende, dat hy zich veel meer omtrent
 „ de perzoon vergifte, en het zelve niet aan
 „ my, maar aan iemandt anders moeste ge-
 „ maakt hebben.” Doch deze Gezandt, die
 „ waarschyntlyk diergelyke boodtschappen meer-
 „ maals hadde gedaan, betuigde ten hoogsten:
 „ Dat ik, en niemandt anders, de Perzoon
 „ was, met dewelke de Juffrouw wenschte te
 „ spreken; ja hy wiste my zelfs by mynen
 „ naame te noemen; met verzekeringe, ver-
 „ mits het, na zyne gedachten, zaken van 't
 „ grootste gewicht waren, daar over zyne
 „ Meestresse my wilde spreken, dat hy haast
 „ we-

„ wederom zoude te rug gezonden worden,
„ om my van nieuws tot deze visite te nodi-
„ gen.”

Ik geloofde, indien myn Prins in dit oogenblik niet was komen aanryden, en t'huis gekomen, dat ik my, op 't verdere aanhouden van dezen knecht, toen noch zoude hebben laten bewegen om met hem te gaan. Thans moest ik deze visite staaken; doch nam een vast besluit, wanneer ik noch eens verzocht wierdt, wel gewapend met een paar goede Pistolen en een Deegen te verschynen; terwyle de gewaande Lakkei, op 't aannaderen van 's Prinssen Koets, uit myn gezicht verdween.

De Prins scheen een weinig beschonken, liet zich voort ontkleeden, en te bedt brengen; en wy, zyne Domestiquen, begaven ons gezamentlyk mede tot rust. Ik was allernaast onzen Edelman gelogeert, en myne kleër-kas quam in zyne kamer uit; en vermits hy een hupsch Jongman was, die niet zoo veel op zynen Adel snoefde, als meenigen verwaanden Kalis; quamen wy dikwils by meikander wat praaten, of riepen elkander, als 'er eenig geweldt op straat ontstondt, of iets anders te doen was; of wanneer wy niet konden slapen.

Ik was toen wel te bedt gegaan, doch konde byna de geheele nacht niet rusten, vermits my het avontuur met den Lakkei geduurig in 't hoofd maalde; waarom ik niet konde nalaten, om het zelve aan onzen Edelman te verhalen. Deze begon 'er hertelyk

over te lagchen; en vermits hy kortswillig was, en toen meer moedt hadde als ik, gaf hy my den raadt, indien de Ambassadeur dezer Verliefde noch eens wederom quam, dat ik best zoude doen, met een braven deegen wel voorzien, het te wagen, en hem te volgen; vermits 'er in *Engelandt* niet zoo veel achter schulde, als wel in *Italien*, *Spanjen* of *Vrankryk*, dewyle de *Engelsche* Vrouwen ongemeen groote vryheden genieten. Hy voegde daar zelfs by, indien zulk een boodschap aan hem wierdt gedaan, dat hy zich niet lang zoude bedenken, maar deze visite gaan afleggen; vermits het wel meermaals was gebeurt, dat een Jongman door zulk een geval zyn fortune hadde gemaakt. Ik liet dit geen en doven gezegt zyn; en ik besloot zoo valt, de gemelde visite af te leggen, dat ik niets vieriger wenschte, als dat de meermaals gemelde Lakkei den volgenden dag wederom mogte komen, en my afhaalen.

Ondertusschen wierdt het dag, en 't Hof, 's avonds te vooren beslooten hebbende naar *Whithal* te gaan, en zich aldaar met een Vossen-jagt en andere vermaaklykheden te verlustigen, begaf zich vroeg derwaarts; daar myn Prins, in gezelschap van den Lord *Mobun*, mede naâr toe reedt. Hy nam slechts twee Lakkeijen mede; latende onzen Edelman t'huis, om by de Bagagie te blyven, vermits hy 's nachts niet t'huis stondt te komen.

Na dat wy in ons Logement 's middags gespyst hadden, speelden wy tot tydtverdryf een Piquetjen. Ondertusschen wenschte ik wel dui-
zendt-

zendtmaal, dat die Keerel van den voorgaanden dag thans wederom mogte komen, om my af te haalen. Men zegt anders tot een spreekwoordt: *Als men van den Droespreekt, zoo is hy 'er niet verre van daan*; en dit ondervondt ik toen mede; want kort daar na, in 't Kabinet van mynen Prins voor een venster staande, zag ik den Gezandt der Verliefde voor de deur staan; die my te gelyk in 't oog kreeg, en met stil te wenken te verstaan gaf, dat hy van nieuws eene boodschap aan my te doen hadde; toonende my te gelyk een verzegelden Brief, dien hy in zyne handt hieldt. Ik sloot dierhalven terstondt dit vertrek, behandigde den sleutel daar van aan onzen Edelman, en gaf hem met korte woorden te verstaan, wat 'er te doen was. Hy lachte daar over van herten, en wenschte my veel geluk op de reize. Ik oordeelde het thans onnoodig, vermits het helder dag was, my met iets anders te wapenen, gelyk ik van willens was geweest, als mynen deegen. Ik ging schieelyk de trap af, en vondt den Boode reets beneden in 't voorhuis, daar hy na my stondt te wachten. Zoo haast hy my zag, deedt hy zyne boodschap nochmaals, met veele complimenten, en behandigde my eenen Brief in de *Hollandische* Taale, die van den volgenden inhoudt was;

MTN HEER!

„ Ik kan het u niet qualyk nemen, dat gy
„ op een vreemde plaats wat voorzichtig zyt,
„ en

„ en u niet aan 'twaarſchynelyke gevaar wilt
 „ bloot geven. Doch ik verzekere u, dat ik
 „ van dat zoort niet ben, gelyk gy u moge-
 „ lyk verbeeldt; maar een oprechte *Holland-*
 „ *ſche* Juffer, welke het onvermydelyke ge-
 „ luk en ongeluk herwaarts naar *London* heeft
 „ gevoert. Meerder omſtandigheden zult gy
 „ beter mondeling van my hooren, als ik
 „ thans de penne zal toebetrouwen; indien
 „ gy ſlechts zoo veel goedtheit wilt hebben,
 „ om den bringer dezes, zonder complimen-
 „ ten, in myn huis te volgen. Ik ben eene
 „ Vriendinne van alle oprechte *Hoogduiſchers*,
 „ van welk zoort gy mede zyt, naar dat ik
 „ hoore: Waarom gy zoo veel te minder ree-
 „ denen van berouw zult hebben, van deze
 „ moeite te doen.” Vaart wel!

Ik konde het onmogelyk begrypen, hoedaa-
 nig dit in zyn werk ging, datze niet alleen
 mynen name wift, maar ook dat ik een *Hoog-*
duiſcher was. Ik belaste ondertuſſchen my-
 nen Poſtillion, dat hy vooruit zoude gaan, en
 my tot deze *Dame* geleiden. Daartoe was hy
 terſtondt gereedt, en ik volgde hem van ver-
 re; tot dat hy voor 't huis bleef ſtaan, en een
 teeken gaf, dat men de deure zoude openen.
 Dit huis nu was omtrent het twintigſte van
 ons Logement; en de deure wierdt door een
 aardig Dienſtmeisjen geopent, die aannam my,
 een trap hoog, by haare Meesteresſe te bren-
 gen; terwyle myn leidtsman ter zyden 't voor-
 huis in een kamer ging. Dit huis ſcheen na
 alle waarſchynelykheden geen van de minſte
 te wezen, die 'er binnen *Londen* zyn; ver-
 mits

mits het niet alleen van buiten, maar ook van binnen zeer Royaal, en op de *Engelsche* wyze geheel Maffief getimmert, ook alom, daar ik zag, wel gemeubleert was.

Boven komende, opende het gemelde Dienstmeisjen de deure van een groot vertrek; daar ik de *Dame* aan een venster vondt staan, die my met zoo veel beleeftheit tot twee-maal toe verzocht hadde by haar te komen. Zoo haast ik mynen voet in de kamer zettede, quamze my in 't gemoedt, en ontschuldigde zich, met een Geestige *Hollandische* vrypottigheid, dat zy my deze moeite aandeedt. Vervolgens voegde zy daar by: Dat zy, voor weinige daagen, met een zeeker goet Vriendt van haaren Man, den vermaarden Banquier, *Mr. Hamilfort*, hadde gesproken, van hem breedtspraakelyk de aankomste van mynen Prins verstaan, en dat dezelve direct van *Amsterdam* was gekomen, beneffens zyn geheel kleinen stoet; en onder anderen, dat ik desselfs Kamer-dienaar, een *Hoogduitscher* was. Vermits zy my nu, eenigen tydt daarna, voorby haar huis hadde zien gaan; en staat maakte, dat wy ons buiten twyffel te *Amsterdam* meede eenige weeken hadden opgehouden, daar haare geheele familie tegenwoordig noch woonde; zoo hadde zy gelegenheit gezocht, met my kennisse te maaken; in verwachtinge, dat ik haar mogelyk eenig bericht wiste te geven, van haaren Broeder, *George van der Hartb* genaamt, die van wegens zyn grof speelen zeer bekendt was. Haar betreffende, zoo bevondt zy zich reets langer als twee Jaaren te
Lon-

London, en was genootzaakt geweest, door 't sterk aanporren van die van haare familie te *Amsterdam*, met haaren Man te moeten trouwen. Zy hadde wel niet de minste reeden over iets te klaagen, ook aan goedt noch geldt, kostelyke kleederen, Juweelen, Eeten en Drinken, ja 't geene haar herte slechts wenschte, niet het minste gebrek, maar bezat dit alles veel meer in overvloedt. Doch dit eenigste veroorzaakte haar een groote afkeerigheit tegens dit alles, dat haar Man zulk een zwaare Negotie naar *Nieuw-Engelandt* dreef; alle Jaaren een tocht derwaarts deedt, en daar door in 't geheele Jaar naauwelyks een Maandt by haar t'huis was; terwyle zy al de overige tydt als eene verlaatene, ja als een arme Nonne, moest slyten. Zy konde wel niet anders zeggen, als dat haar Man, gelyk alle *Engelsen*, zeer fraai was, ook haar na haar eigen welgevallen liet leven: Maar vermits zy voor de geheele *Engelsche* Natie, als snoode en grootspreekende luiden, niet de minste achtinge hadde; veel minder de *Franschen*, *Italiaanen*, *Spanjers*, ja zelfs haare eigene Landtslieden, niet mogte lyden; zoo gaf zy my te bedenken, of zy niet een ongelukkige Vrouwe was, die haaren tydt dus met het grootste verdriet moest slyten?

Dit waren omtrent de eerste reedenen, daar meede deze *Dame* nadere kennisse met my poogde te maaken. Ik konde dierhalven niet minder doen, als met alle beleeftheit op haar rondtborstig verhaal te antwoorden; zeggende, onder anderen: Dat ik my recht gelukkig achtte,

tede, met zulk een galante Juffer kennisse te krygen. En schoon ik nooit de eere hadde gehad, van haaren Heer Broeder te kennen, of haar van hem eenig gewenscht nieuws wiste meede te deelen, vermits myn Prins zich maar een korten tydt binnen *Amsterdam* hadde opgehouden; nochtans boodt ik haar mynen onderdaanigen dienst aan, omtrent al het geene haar eenigzints aangenaam was; haar hier meede op 't krachtigste verzeekerende, dat zy aan my zulk een getrouwen Dienaar zoude hebben, dat ik op den minsten wenk van der zelve geestige perzoon zoude afhangen.

Voor zoo veel ik konde merken, was zy over deze myne verklaringe reedelyk wel voldaan; en verzeekerde my dierhalven, dat ik haar altydt een aangenaame gast zoude zyn, zoo dikwils als ik behaagen mogte hebben om haar te komen bezoeken.

Op haar verzoek, ging ik by haar neêr zitten. Wy spraaken in den beginne van geheel onverschillige dingen; als van de Perzoon van mynen Prins; van 't naturel der *Russischen* natie; van 't ongeluk, 't welke ons op zee was ontmoedt; en diergelyken. Hier meede verlieden byna twee geheele uren; gedurende welken tydt de Geestigheid van deze *Hollandsche* Juffer my zoodaanig bekoorde, dat ik de vrypostigheid nam, van haar eerst maar de handen, doch daarna voor den mond te kussen. Wy wierden vervolgens noch gemeenzaamer; en ik my verbeeldende, dat ik nergens voor behoefde te schroomen, hoe langer hoe geruster en stouter; 't welke myne Juffer ook niet

niet qualyk nam, maar zoo als 't fcheen, over myn gedrag volkomen voldaan was.

Tegens den avondt deedt zy my eenige kleine gerechten opdiften, die na de *Engelfche* wyze zeer lekker waren toeberedit, en fchonk my een glas oprechte *Bourgoigne* wyn; al het welke eene Dienftmaagdt in de kamer bragt, doch ten eerften wederom wech ging, om 't geene zy elders te doen hadde te verrichten; latende ons met ons beiden alleen by malkander.

Kundige Leezers zullen zich dierhalven lichtelyk konnen verbeelden, dat wy onzen tydt met het teederfte genoegen flecten; wanneer men overweegt, dat zulk een jonge en verliefde *Dame*, met een diergelyken Mans-perzoon, onbefchroomt t'zaamen omtrent een halven dag alleen waren; en onze beide driften overweegende, is gemaklyk te begrypen, waarin ons grootfte tydt-verdryf beftondt. Om kort te gaan, ik begaf my 'savondts omtrent ten 11 uuren, met het grootfte vergenoegen naar myn logement te rug. Met deze achtermiddags-vifite, hadde ik 50 goudé *Guindés*, en een voortreflyk *Engelfch* Horlogie verdient; 'twelke deze Juffer, by ons affcheidt, een geringe gedachteniffe, van onze onderlinge nieuw gemaakte vriendtfchap, noemde. Met deze twee prefenten quam ik t'huis, en vondt alle onze *Domestiquen* reets te bedt; behalven onzen zoogenaamden *Switfer*, die aangefteft was, om op 't fluiten en ontfluiten van de deure te paffen.

Thans verbeeldde ik my een zoon der fortune

tuin in den hoogsten graadt te zyn; en vermaakte my by my zelve, met de gedachten van de voordeelen, die ik den voorleedenen dag had behaalt, beneffens 't groot geluk 't welke ik vervolgens noch te verwachten hadde. Doch, ik arme en ongelukkige Mensch bedacht niet, dat ik door dit myn gedrag den grooten Godt hadde beleedigt, en myne confcientie grootelyks besmet! 't Is waar, en meer als al te klaarblykelyk, dat by de Jeugdt zelden diergelyke nagedachten worden gevonden; voornaamentlyk zoude ik in myne Geboorte-Stadt gemaklyk veele neuswyze melkmuilen weten te vinden, die het voor een meesterstuk, en haar zelve voor gelukkiger als *Jafon* zouden houden; toen hy 't Goude-Vlies hadde veroverd, indien haar zulk een gewenscht Minnespel voorquam. 't Heeft ook op groote *Unversiteiten* noch nooit aan zulke gulhertige Vrouwen ontbrooken; en daar van zoude menig eerlyk Keerel kunnen getuigen, en tot een levendig voorbeeldt strekken; die als een arme beedelaar, met een oudt versleeten en gescheurt rokjen derwaarts gekomen zynde, met verscheide net gemaakte en geborduurde pakken kleederen, hoeden met pluimen, ook wel met een brave volle Goudtbeurs, wederom naar huis is gekeert. Ik zelve, indien ik wilde, zoude veele diergelyke kluchten kunnen verhaalen, die zedert veele Jaaren herwaarts in myn Vaderlandt zyn gebeurt; indien ik zulks niet naliet, om de eerlyke goede Mannen daar mede niet ten toon te stellen.

Doch laat ik wederom tot myn verhaal keeren.

E

ren.

ren. Myn Prins quam den volgenden dag, met het gevolg van 't geheele Hof, te rug; doch bevondt zich na gewoonte daagelyks in 't gezelschap van de Heeren *Lords*. Daar door hadde ik zoo veel te beter gelegenheit myne visiten te vervolgen; die in der daadt allengskens zoo voordeelg voor my waren, dat ik eene gewichtige Goudt-beurs verzaamelde; en van andere kostelykheden, als goude Ringen, Gespen, en diergelyken, meede wel de waardye van tweehondert *Ponden Sterlings* hadde gekreegen. Doch 't ging my volgens 't gemeene spreekwoordt: *Zoo gewonnen, zoo verlooren*; vermits de fortuin my wederom zulk een poets speelde, dat ik zedert dien tydt nooit wederom ter deegen tot myn verhaal heb kunnen komen.

Myn Prins was een groot liefhebber van speelen. Nu is het genoegzaam bekendt, dat de meeste groote *Engelsche* Heeren dikwils zeer grof speelen, en veel daar aan waagen; daarby meenig een die gelukkig was, zyne reekeninge wel heeft gevonden; doch dat 'er ook veele onder zyn geweest, die van Capitalisten tot Beedelaars zyn geworden. Het gebeurde nu eens, dat myn meergemelde Prins met den bekenden Lord *Cutts* aan 't speelen raakte, en 't geluk hadde van hem 2000 *Ponden Sterling* te winnen; doch deze Lord een groot Dobbelaar zynde, scheen zich des weinig te kreunen, en beloofde deze somma binnen drie daagen in gout aan den Prins te voldoen; maar in de plaats van zulks, vertrok hy, tot verrichtinge van zekere zaaken, den vol-

volgenden dag naar *Chester*, (daar hy niet verre van daan zyne Landtgoederen hadde leggen;) zonder zelfs in acht daagen na mynen Prins om te zien.

Deze traagheit begon eindelyk mynen Prins te verveelen; en vermits *Chester* niet meer als eenige *Engelsche* mylen van *London* legt, schreef hy een zeer beleefden Brief aan dien *Lord*, om hem te maanen; en ik kreeg bevel den zelven te Paerdt derwaarts te brengen. Ik moeste gehoorzaamen, en den volgende morgen met den daageraadt derwaarts ryden. De *Engelsche* Paerden zyn, zoo wel in geheel *Duitschlandt*, als voornaamentlyk in *Saxen*, zeer wel bekendt, dat ze goetd en op den duur zyn, om eenen tocht te doen; waarom men gemaklyk zal kunnen begrypen, dat ik binnen weinig uren ter aangewezenen plaatze by den *Lord* quam, en gelegenheit hadde myne opgedraagene commissie af te leggen. Hy hielp my ook ten eersten, en behandigde my een antwoordt aan den Prins; daarin een Wisselbrief van 2000 *Ponden Sterling* was geslooten, ten lasten van *Mr. Hamilfort*, (vermits hy wiste dat wy met dezen braven Man buiten dien doch te doen hadden;) in voldoeninge van de verloorene Penningen. Ik bleef niet in gebreeke, (om my van wegens deze goede vernichtinge by den Prins bemint te maaken;) terstondt wederom te rug te ryden, hoopende noch voor donker te *London* te wezen. Om te spoediger t'huis te komen, liet ik myn Paerdt zomtydts een handtgalloppen doen: Doch ik maakte verkeerde reekeninge; vermits ik my

op 't onverwachtſte van acht Keerels te Paerdt zag beſpringen, die gezaamentlyk uit een kreu-
pel boſch naby den weg quamen, en my met
piſtoolen in de handt, en overgehaalde haa-
nen, omcingelden.

Zy maakten niet lang kromme ſprongen,
maar eiſchten my terſtondt op een beleefde
wyze myne beurs af, en dat ik zoude afleg-
gen, al wat ik verder by my hadde; dreigen-
de, met de vreezelykſte eeden; indien ik zulks
weigerde, of 't minſte geluidt maakte, dat ik
het niet zoude na vertellen; daar door den ar-
men *Willem Retchir* wederom duizenden van
benaauwtheden wierden op 't lyf gejaagt. 't Is
genoegzaam bekendt, dat *Engelandt* doorgaans
vry vlak is, zoo dat ik verre genoeg rontom
my konde zien; doch, tot myn leetweezen,
geen Menſche ontdekte; 't welke waarſchyn-
lyk deze ſchoone gaſten, of veel meer Ro-
vers, van te vooren wel beſpriet hadden. Zy
drongen op kort beſcheidt; en vermits ik zoo
lichtelyk niet van myn goedt konde ſcheiden,
ſloegen zy de handen aan 't werk, en vonden,
tot myn ongeluk, myne koſtelyke Goudt-
beurs, beneffens een ſtuk leër, daar in ik
(helaas!) myne fraaije Ringen, en andere ko-
ſtelykheden hadt genaait, die ik met zulk een
zuuren arbeit op de werkſteê der liefde ver-
dient hadde; zoo dat ik wederom naakt en
kaal was. 't Scheen niet anders als of zy een
Beedel-Monnik van my wilden maaken, ver-
mits zy zelfs de zakken omkeerden, en my
voor omtrent een *Pondt Sterling* aan *Engelſch*
klein zilver-geldt afnaamen. Ja zy gaven voor,
dat

dat zy my noch zeer genereus handelden, vermits zy my myne kleederen en 't Paerdt lieten. Betreffende den Brief aan mynen Prins, dien zy ten eersten by my vonden; zoo lazen zy wel den Tytel, doch wierpen my dien wederom toe; zeggende: Dat zy met Papier weinig gedient waren; maar wel met zulke dingen, gelyk zy in myn beurs en in 't stuk leër hadden gevonden. Na dat zy my dus geplondert hadden, maakten zy my gezaamentlyk een vriendelyk Compliment; verzoekende, dat ik haare vrypottigheid niet qualyk geliefde te nemen; en thans zoo veel te geruster naar *London* konde ryden, vermits niemandt de stoutheit zoude hebben, van my verder iets af te nemen; en alzoo geraakte ik wel ordentelyk, doch geheel kaal, uit handen van deze schelmen.

Indien my iemandt toen ontmoedt was, die zoude my zeekerlyk voor een aanhanger van dien Heidenfchen *Philosooph* aangezien hebben, die gezegt werdt nooit gelacht te hebben; of andersints voor een groot Staats-Minister, wiens gefronzelt voorhoofd vol van zulke gedachten fcheen, daar van de welvaart van Landt en Volk afhanglyk was. Immers ik was als geheel buiten my zelven verrukt; en indien myn Paerdt niet van zelve den weg naar *London* hadt geweten, zoo zoude ik 'er zeekerlyk in geen Maandt gekomen wezen. Alle myne fraaije Kasteelen, die ik wegens myne fchoone Beurs en kostelyke Juweelen in de lucht hadde gebouwt, waren thans in een oogenblik tot puinhopen vervallen. Al het geene ik toen over-

E 3 hieldt,

hieldt, was enkel myn Horlogie, 't welke ik by geval vergeeten hadde uit een andere broek by my te steeken. Over dit ongeval was ik zoo wanhoopig, dat het weinig scheelde, of ik hadde my zelve met een pistool door 't hooft geschooten.

Thans was goede raadt duur, vermits 'er niet de minste hoope was van ooit het minste wederom te krygen; waarom ik best oordeelde, dit ongeluk met geduldt te dragen. Myn grootste vertroosting was toen, dat myn ~~ne~~ Beminde wegens dit ongeval, deernis met my zoude hebben, en my met een merkelyk onderstandt wederom vertroosten; Doch ik maakte ook in dezen verkeerde rekeninge; vermits, tot myn leedtwezen, de wonderlyke Man van myn *Hollandisch* Wyfjen dien zelfden dag op 't onverwachtste uit *Nieuw-Engelandt* was t'huis gekomen; daar door ik bygevolge van myn oogmerk wierd verstee-ken.

Schoon het reets vry wat laat, of liever nacht was, toen ik t'huis quam; nochtans was myn Prins zeer wel over myn gedrag voldaan; vermits ik niet alleen een voldoende antwoordt, maar te gelyk een Wisselbrief op *Mr. Hamilfort* hadde medegebragt. Ondertus-schen konde men de droefheit uit myn aanzichte leezen, en ik was niet in staat om myn hertzeer zoodanig te verbergen, dat de Prins niet zoude gemerkt hebben, dat my iets ongemeens was ontmoedt. Hy zag my eenigen rydt met gelatenheit aan, en vroeg eindelyk: **Waarom** ik 'er zoo droevig uit zag? Schoon ik

ik nu in den beginne niets wilde bekennen; nochtans konde ik eindelyk myn hertzeer niet langer verbergen; en, na dat ik den Prins om vergiffenis hadt verzocht, dat ik zyne Doorluchtigheid met dit verhaal lastig zoude vallen, vertelde ik hem myn geheele Avantuur, van den beginne af aan, tot aan myn ongelukkige plonderinge toe; ja, ik wist hem myn ongeval zoo weemoedig voor te stellen, dat ik gemaklyk konde merken, dat hy medogentheit met my hadde.

Nochtans, vermits hy de grootste afkeerigheid voor alle Vrouws-perzoonen hadde; (t welke waarlyk in dezen tydt voor zulk een jong Heer vry wat zeldtzaams was;) en geene van haar, buiten de gewoone belceftheden, iets anders van hem te verwachten hadde; zoo haalde hy my over dit gedrag zeer scherp over den hekel; met uitdrukkelyke bedreiginge, indien hy hoorde, dat ik ooit diergelyke buitensporigheden beging, konde ik staat maken, niet alleen alle zyne gunst, my tot die tydt toe bewezen, te zullen missen, maar dat hy my dan niet langer in zynen dienst begeerde; vermits hy zulk een ongeoorloofde gemeenzaamheit met Vrouws-perzonen, voor een van de grootste lasteren der Waereldt hieldt. Eindelyk begon hy de snaaren wat zachter te spannen, belovende, (om my thans wederom eenigfints omtrent myn verlies te gemoedt te komen;) wanneer hy de gewonne 2000 *Ponden Sterling* van *Mr. Hamilfort* ontving, dat hy my de verlorene 50 *Guinées* wederom zoude vergoeden. Men kan ligtelyk denken,

dat my deze edelmoedige aanbiedinge tot een groote vertrooſtinge ſtrekte; ſchoon ik echter noch groote redenen hadde, om 't verlies van myne ſchoone Ringen, en andere koſtelykheden te beklagen. Maar nademaal het geene reeds geſchiedt is, niet kan herhaalt worden; zoo verdreef ik allengskens deze grillen; en deedt myn alleruiterſte beſt, veel meer als ooit, om wederom in de gunſt van mynen Prins te geraken. Doch 't vervolg zal leren, dat de wanguntige Fortuin meermaals behagen ſchept om ons arme Menſchen te vervolgen; en dat zelfs een onſchuldige in 't allergrootſte gevaar van lyf en leven kan vervallen.

Myn Prins hadde eindelyk een vaſt beſluit genomen, binnen den tyd van twee Maanden *Engelandt* te verlaten, en te Landt naar *Parys* te gaan; na dat hy alvorens met den Graaf van *Rocheſter* een tochtjen naar zyn Landtgoedt te *Woodſtok* in *Oxfordſhire*, (daar dezelve een voortreflyk Palleis hadde gebouwt, en zeer koſtelyke Luſthoven aangelegt;) zoude hebben gedaan, en tot gezondtheit Ezelinnen-melk gedronken; daar toe een Maandt tyd wierdt vereiſcht. Maar nademaal hy gewoon was, tot zynen dienſt zelden meer als twee Lakkeijen mede op reis te nemen, en doorgaans onzen Edelman, beneffens my, en de overige Domeltiquen, by de Bagagie, en tot bewaringe van zyne Equipagie, (die hy van 't gewonne geldt keurlyk net hadde laten maken;) t'huis te laten; zoo deedt hy zulks thans mede, en hy vertrok aldus met den voornoemden Graaf naar *Woodſtok*. Onze Edelman was toen te

Lom

London redelyk bekendt geworden, ging dagelyks in de Koffy-huizen, verkeerde met allerlei Gezelschappen, en vermaakte zich veeltydts met Juffeys, en andere zyns gelyken; zoo dat hy zelden voor middernacht t'huis quam, en veelmaals allerlei ontmoetingen hadde.

Vermits ik nu, in het aangenaamste Jaargetydt, mede niet altydt t'huis konde blyven, wilde ik eens, toen het reets schemer-avondt begon te worden, eene wandeling doen, en geraakte eindelyk in de zoogenaamde *Dakestreet* in *Westmunster*. Ik was van gedachten, van daar wederom zoetjes te rug te keeren, toen 'er op 't onverwachtste iemandt quam, die my van achteren omvattede, en vroeg: Of ik reets lang gewacht hadde? Om de waarheit te zeggen, zoo verschrikte ik in den beginne geweldig; doch ik schepte ten eersten wederom moedt, en keerde my om, als wanneer ik een Keerel voor my zag, dien ik my niet kon herinneren ooit meer gezien te hebben. Nochtans, vermits ik geen andere gedachten hadde, of daar was eenig Avontuur van Minne-handelinge onder verborgen; daar na ik reets over lang wederom hadt gewenscht, vermits myn naturel by uitstek daar toe genegen was; (schoon de lichtvaerdige *Cupido* my reets meermaals zoo deerlyk hadde gekastyt;) zoo gaf ik dien Keerel op zyne vraag ten antwoordt; Dat ik reets meer als een half uur na hem gewacht hadde. Welaan! (hernam hy;) zoo volgt my dan ten eersten, vermits het enkel op uw Perzoon aankomt. 't

Was reets geheel duifter geworden; waarom hy my by de handt nam, en leide my als een blinde man langs de ſtraat. Dan kreeg ik eens een inkeer, om my van hem te ontfiaan, en hem zynen miſflag bekendt te maken; daar ik zeer wel aan zoude gedaan hebben, en 't zoude tot myn groot geluk geſtrekt hebben: Dan weêrhieldt my myne nieuwsgierigheit, en porde my aan, om den uitflag van deze klucht af te wachten.

Sommige dit lezende, zullen buiten twyffel denken, dat ik wel een onnozelen bloedt moet geweeft zyn, die geene na-gedachten wegens de gevaren van zulke nacht-togten hadde; of, dat ik ten minſten myn verſtandt niet gebruikte, en my zoo wanhoopig durfde wagen. Doch ik kan den genegenen Lezer verzekeren, dat ik my in dien tydt vaſt heb verbeeldt, dat 'er onder myn zoort noch veel onnoozelder waren; en dat ik wel een van de doortraptſte was, die zyne dingen wel wiſt te overleggen. Daarenboven vertrouwde ik zoo vaſt, dat de Fortuin my thans wederom een verliefde Avontuur aanwees, dat ik daar in geene zwarigheit maakte; ja op zyn ſlimſte genomen, indien 'er al eenig quaad gevolgt uit mogte ſpruiten, ('twelke te *London* niets nieuws is;) dat ik voor een paar Keerels niet bang was.

In deze gedachten, volgde ik mynen Leidsman hoe langer hoe verder na; tot dat wy eindelyk, (doch buiten myn weten,) in *Milford-lane*, tegens over de Kerk van *St. Clemens* aan *Strand*, in een vermaardt Bordeel qua-

quamen. Maar nademaal my dit huis geheel niet bekendt was, schein 't my in den beginne toe, dat dit mogelyk 't huis was, daar in de Juffer woonde, die my hadde doen opzoeken. Myn Compagnon ging my voor, door een langen Hof, en zeide in 't voortgaan: „Dit „ nieuwe Logement zal u mogelyk wonderlyk „ voorkomen; maar wat doet men niet al „ tot zyne veiligheid!” Dit (dagte ik by my zelve;) is voor my ook al een onveritaanbare taale. Wy quamen ondertusschen aan een breede trap, en ik ging met hem twee verdiepingen hoog naar boven. Myn Leidsman opende eene deure, welke ingaande, zag ik meer als twintig Keerels; die de lichtveerdigste Boeven en Moordenaars zoo gelyk zagen, als 't eene Ei 't andere. Na 't schein hadden zy aan eten en drinken geen gebrek, vermits haare tafel van de veelvuldige schotels en boeteljes tot buigens toe was opgestaapelt.

Thans ontdekten wy beide eerst onzen misflag, en myn leidsman stondt als een Beeldt verstomt, toen hy merkte, dat ik de geene niet was, dien hy bevel hadde om op te zoeken. Zoo haast my dit snoode Gezelschap van schelmen binnen de deure zag komen, stooften zy gezaamentlyk als een blixem van de tafel op, en een iegelyk schein na zyn geweer te tasten, dat zy op haare zyde hadden; maar toen zy merkten, dat ik by haaren makker alleen was, verdween by haar alle vreeze, en zy scheenen als opgetoogen van verwonderinge.

Ik begon my terstondt by myn intree, te ont-

ontſchuldigen, verzeekerende, dat ik zelve niet wifte, door wat zonderling noodlot ik de eere hadde van in haar gezelschap te komen; dat het mogelyk door een miſſlag van haaren Heer Cameraadt moette veroorzaakt zyn, met my door de donkerheit voor een anderen te hebben aangezien. Dat ik dierhalven, met haar welneemen, terſtondt wederom zoude ver- trekken, zonder haar verder laſtig te vallen; daar meede ik myn afſcheidt meende te nemen. Doch een van 't gezelschap, zynde een groot en lang Keerel, dien ik voor den Capitein van deze ſchelmen aanzag, antwoordde my met zulk een nadruk, dat my de haairen daar over te berge reezen. „Myn Vriendt!

„(ſprak hy;) Ik weet niet, of een zonder-
 „ling noodtlot, of een ander ongeluk u tot
 „ons gebragt heeft; doch dit is zeker, dat
 „gy om ons eigen belang onmoogelyk leven-
 „dig uit onze handen kondt geraaken. Want,
 „nademaal wy binnen *London*, om zommige
 „reeden, van ons eigen leven niet zyn ver-
 „zeekert, indien onze verblyfplaats ontdekt
 „wierdt; zoo zouden wy zoo veel te grooter
 „gevaar loopen, indien het by geval door u
 „ruchtbaar wierdt, waar van daan wy 's nachts
 „uitvliegen. 't Zal beſt zyn, (zeide hy ver-
 „volgens tot zyne makkers;) dat wy ons op
 „zulk een wyze voor dezen vreemdeling ge-
 „ruſt ſtellen, alvorens wy onze onbedacht-
 „zaamheit te laat beklaagen.” Terwyle my
 deze vreezelyke voorſlag als een donderſlag in
 de ooren klonk, zoo dat my 't herte in 't lyf
 begon te beeven; hoorde ik een groot gerucht
 en

en veele stemmen van volk, 't welke beneeden over de plaats naar ons verblyf scheen te naderen. Deze schelmen zulks meede hoorende, merkten ten eersten, dat het onraadt was; waarom een iegelyk, gelyk op myne aankomst, terstondt na zyn geweer greep, bestaande in Pistoolen, Snaphaanen, getrokken Roers, Saabels en Deegens, die zy by haar hadden. Ik poogde my wel van deze verwerringe te bedienen, en sprong de deure uit, hoopende aldus met gemak dezen dans te ontspringen, en my ergens te verbergen; doch op de trap komende, verviel ik in handen van de wacht, bestaande in 40 Man, behalven de Opper- en Onder-Officieren, die daar by waren. Deze quamen om dit nest te stooren; en my meede voor een makker van die Galgen-voogels houdende, wierdt ik, zonder veel omstandigheden, terstondt gepaternostert; niettegenstaande ik daar tegens protesteerde, en met korte woorden verklaarde, op wat wyze ik daar gekomen was; want ik kreeg geen gehoor, en my wierdt met gevoelige reedenen het stilzwygen belaft. Ondertusschen was de overige gecommandeerde Manschap, beneffens derzelver Officieren, met veel moeite in de kamer gedrongen: Doch dit ging zoo gemakkelyk niet, vermits terstondt vier Man van 't commando door deze schelmen onder de voet wierden geschooten, de Officier, en eenige gemeenen ook gewondt: En schoon die guiten zich als Leeuwen verdedigden, nochtans moesten ze, na dat 'er meede eenige van haar gesneuveld en gequetst waren, zich eindelyk gevangen geven. Na dat-

datze nu alle wel geboeit waren, wierdenze, beneftens my, hoe onfchuldig ik ook was, na de vermaarde gevangenis *Newgate* gebragt; zynde, na myne giffing omtrent ten een uuren in de nagt. Dit geheele zootjen wierdt in verfcheide hoopen gedeelt en opgeflooten; en myn ongeluk wilde, dat ik in zulk een naâr en vreesfelyk gat moefte kruipen, dat ik geheel buiten my zelve was.

Doch, om den Leezer te berigten, wat een fraai gezelfchap dit was, en by wat geval ik tot dit ongeluk quam; dient geweten, dat dit volk gezaamentlyk de grootfte Roovers en Moordenaars waren, die 'er bykans in geheel *Engelandt* wierden gevonden. Zy hadden maar omtrent vyf daagen te voeren, ten huize van den Graaf van *Warwyk*, die zyne Gemaalinne t'huis hadde gelaaten, en zich eenigen tyd op zyne Landgoederen vermaakt, eene vreesfelyke daadt bedreven; met in deffelfs Paleis te breeken, voor veele duizendt *Ponden Sterlings* te plonderen; ook twee Lakkeijen, die niet verre van daar fliepen, en op dit geruchte allarm maakten, vermoort, en eindelyk noch getragt 't Paleis in de brandt te fteeken. Dierhalven was 'er binnen *London* ten eerften een Koninglyk Placaat aangeslaagen; met belofte van een Premie van 4000 *Ponden Sterlings*, voor den geen, die den Schuilplaats dezer Bende ter behoorlyker plaats quam aan te brengen. Zoo haaft nu deze Galgen-vogels hier van kenniffe kreegen, begaven zy zich, tot haar eigen veiligheid, en tot dat 't eerfte gerucht wat bedaart zoude zyn, zoo lang in dit afge-

afgeleegen vertrek, in 't voornoemde Bordeel, te meer, vermits diergelyke plaatzen binnen *London* zeer veel voorrecht genieten, ook zelden door 't Gerecht bezocht worden, nademaal zy 'er groot profyt van trekken. Doch den Hemel de veelvuldige grouwelstukken dezer schelmen niet langer willende gedoogen, moesten zy door eenen van haare eigene makkers verklikt worden; zynde de geene, die my door myne eigene onnoodige nieuwsgierigheid en stilzwygentheit, derwaarts hadde geleidt. Dit verklikken nu geschiedde op de volgende wyze.

Een zeeker Keerel, die de ordinaris Spion van deze Bende was, wierdt als een slimme en doortrapte Boef, door haar alom uitgezonden, om te verneemen, of de eerste drift van 't volk, over de bedrevene laatste misdaadt, haast voorby was? en of 'er ook noch zoo scherp als de eerste daagen na de Autheurs wierdt gezocht? Zy namen ook te gelyk afspraak, dat zy ondertusschen na een afgelegene en veilige schuilhoek zouden zoeken; en hem zulks ter tydt en plaatze, daar my 't ongeluk gebragt hadde, door eenen van de haaren te doen weten. Doch deze Spion verneemende, dat 'er op 't lyf van deze Misdadigers een Premie van 4000 *Ponden Sterling* was gezet; vreesde, dat dit buiten twyffel van zoo veel gevolg zoude zyn, dat de geheele zaak ontdekt, en van een wreede straffe gevolgt zoude worden. Dit gevaar, en mogelyk ook eene wroeginge zyner consciencie, deedt hem besluiten, zich lynrecht naar den Polityken Rech-

Rechter te begeven, en hem de verblyfsplaats van die ſchelman bekendt te maaken.

By den gemelden Rechter komende, wierdt hy zeer vriendelyk ontfangen; verhaalde al het geene hem van de Bende Roovers bewuſt was; boodt aan de zekere verblyfsplaats te ontdekken, en zelfs van de aangebodene Premie aſtandt te doen; mits dat aan een zeekeren Neef van hem, die zich zedert korten tydt eerſt by dit vervloekte rot hadde gevoegt, pardon wierdt beloofd. De Rechter wonderlyk wel in zyn ſchik zynde, dat zulk een neſt zoo goedtkoop zoude geſtoort worden, hoopte ook de geſtelde Premie in zynen zak te ſteeken; en beloofde dierhalven, dat de Neef van den Aanbrenger volkomen pardon zoude hebben. Daarop borſt deze Keerel uit, en ontdekte aan den Rechter, dat niet zyn Neef, maar hy zelve het was, die zedert korten tydt, door onbedachtzaamheit en armoede, zich by deze godtlooze Bende hadde gevoegt. Maar nademaal zyne conſcientie niet ruim genoeg daartoe was, en de quaade gevolgen hem geſtaadig voor de oogen zworven; zoo hadde hy een beſluit genomen, van alles ter behoorlyker plaatze te ontdekken. De Rechter begeerig zynde, dit geheele rot in de knip te krygen, beveſtigde nochmaals het beloofde pardon, 't welke den aanbrenger door zyn gezag zoude erlangen, in erkenteniſſe van de te doene ontdekkinge; waarop de Spion hem alles mededeelde; namentlyk dat hy door zyne makers om te beſpieden was uitgezonden; met afpraak, dat zy ondertuſſchen een veilige ſchuil

fehulplaats zouden zoeken, en hem in de *Duke street* iemandt toezenden, die hem in 't vallen van den avondt van daar zoude afhaalen, en in 't nieuwe logement geleyden. Maar nademaal hy ondertusschen het besluyt hadde genomen, om deze geheele zaake te ontdekken, zoo was hy in stilte naar d'aangeweezene plaats gegaan; met inzicht, om den geenen, die derwaarts gezonden wierdt, wel naar 't nieuwe logement te volgen; doch van daar, onder eenig voorwendtzet, wederom te rug, en naar den Rechter te gaan: Maer in de *Duke street* komende, hadde hy gezien, dat zyn Kameraadt iemandt by de handt hadde, en met hem naar 't eynde van de straat ging; dien hy, onder begunstiging van de duisterheit van den avondt, allengskens op de hielen was gevolgt, tot in *Milfordlane*, niet verre van *St. Clemens*-kerke in 't Bordeel; daar hy zag, datze over een langen plaats, en twee verdiepingen hoog de trap opgingen, daar hy veele keerffen zag scheemeren, en volk hoorde sprekken; daar uit hy vast besloot, dat alle zyne makkers aldaar waren vergaadt, en dierhalven in deze nagt best geknipt konden worden. Daarop hadde de Rechter terstondt order gestelt, dat 'er ten eersten een commando van 40 Man, beneffens de Officiëren van de wacht, die expres tot beteugeling dezer buytenspoorigheden was aangestelt, onder geleide van dien Spion, dog zoo stil als mogelyk was, naar dit Bordeel zouden marcheeren, om dit rot schelmen op te ligten; gelyk ook na wensch geschiedt was, schoon met verlies van

F

ver-

verscheide menschen, die daarby waren gesneuveld.

Terwyl deze dingen gebeurden, was d'Edelman van mynen Prins t'huys gekomen; en dewyle het reets tegens den morgenstondt ging, vroeg hy: Of ik noch niet t'huis was? Vermits hy een brief van den Prins hadde gekregen, en nopens het een en 't andere orde moefte stellen. Maar nademaal niemandt van de Domestiquen hem eenig bescheidt van my wiste te geven, was hy daar over ongemeen verwondert; te meer, nademaal hy wiste, dat ik nooit gewoon was zoo laat t'huis te komen. Dit deedt hem denken, of ik ook wel t'hafenspadt mogte gekozen, en medegenomen hebben t'geene my best had aangestaan, vermits 'sPrincen geldt, en andere dingen, in myne bewaringe waren. Om uit den droom te komen, liet hy, met den dageraad, 't Kabinet openen, en alles naauw onderzoeken; ook eindelyk myne eigene kamer doorzoeken; doch hy vondt alles in behoorlyke order. Dierhalven wiste hy langer niet, wat hy van my zoude denken, of zeggen. Hy zondt wel den Lakkei, die t'huis gebleven was, beneffens eenige andere Bedienden, naar verscheide plaatzen, daar ik anderzints plagte te gaan; doch niemandt wist haar eenig bericht van my te geven. En geen wonder, want niemandt in de geheele wereldt zoude hebben konnen practiseren, dat ik onder zulk een fraay gezelschap geraakt was, en zoo wel opgesloten zat.

Ondertusschen hadde ik de nacht in myn gevangenisse met het grootste hertzeer en dui-sfendt

Retcher, te Londen in een deereelyke gevangen is geworpen.

sendt vrezē gesleten; kunnende ter naauwer noodt in myn hok, door een gat, 't welke geheel om hoog, en met yzere tralien wel bezorgt was, een weinig zien dat den dag aanbrak. Inmiddels hadde ik tydt van berouw over myne dwaaze nieuwsgierigheit, en vervloekte de uure wel hondertmaal, toen ik den voorigen dag den eersten treē buiten ons Logement hadde gedaan. Doch alle deze overwegingen waren thans te vergeefs, en te laat; terwyle ik my zelve ter naauwer noodt konde verbeelden, daar ter plaatze te zyn, daar ik my (helaas!) in der daadt bevondt. Toen 't wat ligter begon te worden, betrachtete ik de boeyens en kluyfters aan myne handen en voeten; vervolgens liet ik 't obge over myn droevige verblyf-plaats gaan, en zag, dat'er rontom in de muur hier en daar groote krammen waren, daaraan insgelyks lange ketens met boeijens hingen. Op de vloer lagen verscheide groote steenen en zware blokken, daaraan men de gevangene konde vastsluiten. Voorts bevonden zich daar verscheide hopen van oudt, muf, en half verrot stroo; daarop zy sechenen gelegen te hebben; en ik rook daar zulk een stank, dat ik'er alle oogenblikken misselyk van wierdt.

Toen ik 's nachts eerst in dit hok gebragt was, hadde ik niet gesien dat'er noch iemand anders gevangen zat; en schoon ik in de donkerheit zomtyds eenige kettingen hadde hooren rammelen, en insgelyks nu en dan iets hoorde suchten; nochtans verbeelde ik my, dat het een Spook, of eenig ongedierte was,

't welke in deze naare plaats zyne wooning hadde; waardoor allengskens myne vreeze verdubbelde, en myne haren als varkensborstels te berge rezen. Thans, met den dag, zag ik iets in een hoek leggen, 't welke zich begon te roeren, en een weinig scheen op te reizen; daar over ik my van nieuws niet weinig ontstelde. Ik sprong eenige treden achterwaarts, en meende van benauwtheit te sterven, toen ik merkte, dat ik nu niet verder konde wyken. Eindelyk wierp dit postuur eenige oude vodden van zich, daarmede het gedekt was; waardoor ik met de grootste verbastheit zag, dat'er een man onder was, die geheel krom gedrongen en kort gefloten, op een boschjen oudt stroo zat; gelykende beter naar een Geest, of geraamte, als naar een Mensche. Deze, geloofde ik, dat al zoo zeer over my verschrikte, als ik over hem; maar nademaal hy reets een geruimen tyd in dit gat gelogeert was, en zedert meermaals vreemde gasten by zich hadde gekreegen, konde hy zich veel gevoegelyker als ik daar in schikken. Deze Kerel bezag my van achteren en van voren, en ik besloot uit zyn weezen, dat hy al zonderlinge gedachten van my moest hebben. Eindelyk begon hy te spreken; maer een *Spanjaardt* zynde, konde ik hem niet verstaan. Ik wilde hem zulks dierhalven eerst in 't *Fransch*, daar na in 't *Latyn*, *Hollandsch*, *Hoogduysch* en *Engelsch* te kennen geven; maar hy verstondt geen een woordt van alle deze Talen; waardoor wy malkander onze onderlinge noodt niet konden klagen, en moesten elkan-

elkander onze gedachten met wyzen en tekens te verstaan geven.

Terwyle wy dus op 't yverigste met ons stomme discours bezig waren, wierdt de deure van onze gevangenisse op 't onverwachtste geopent; en ik zag eenen man binnen stappen, hebbende een paar afgryffelyke groote knevels onder de neus, met een groote bulle-pees in zyne handt. Hy scheen een natuurlyke Zoon van *Beelzebub* te zyn, en tusschen hem, en de onbarmhertigste Beuls-knegts, scheen weinig onderscheydt. Zoo haast hy de deur achter zich gesloten hadde, ging hy lyn-recht naar den armen *Spanjaardt*, en speelde met zyn dik Ossen-instrument zulk een doordringenden toon over zynen rug en geheele lyf, dat deze elendige man luit-keels schreeuwde, dat ik van deernis en benauwtheit myn zelve haast hadde bevuilt; vreezende, wanneer hy met hem gedaan hadde, dat het dan myn beurt insgelyks zoude worden. Doch voor deze reis wierdt ik met dit compliment verschoont; en hy belastede my, dat ik met hem naar de kamer der Vergaderde Rechters zoude gaan, daar myne fraaije makkers reets waren, en benefens my verhoort zouden worden. Ik begon my wel wederom van nieuws te ontschuldigen; maar nademaal hy in dezen niets te zeggen hadde, ook, gelyk men weet, by de Beuls en Cipiers weinig medogentheit te verwachten is, zoo was dit voor eenes doven mans deure geklopt; en in de plaats van een gunstig antwoordt, gaf hy my zulk een gevoelige vermaning,

ninge, op dat ik fchielyk zoude voortgaen, dat ik 'er haast van bezweken was.

Om kort te gaan, ik wiert eindelyk in 't vertrek der Vergaderde Rechters gebragt, en vondt daar reets den gehelen hoop Schelmen van den voorgaanden nacht by malkander, alle aan handen en voeten wel gekluystert; en 't fcheen, dat men alleen na my hadt gewacht, vermits deze Galgen-vogels reets verhoort waren. Na dat ik merkte, ftonden zy vreemdt te kyken, dat ik hier mede verfcheen; vermits zy zedert de repcontre van 's daags te vooren, toen zy wierden gevangen genomen, weinig meer om my gedacht hadden, en de minfte van haar my noch kenden.

Eindelyk bragt men my in de Rechtkamer, daar 24 aanzienlyke Heeren rontom een groote Tafel zaten. De Polityke, of veel meer de Crimineele Rechter, vroeg my: Wat Landtsman dat ik was? Mynen ouderdom; naame, en wat myn hanteeringe was? Ik beantwoordde dit alles op 't kortfte, en met de grootte onderwerpinge, zeggende: Dat ik een *Sax* was, van ruim 20 Jaren oudt; myn naame was *Willem Retchir*, dienende voor Kamer-dienaar by eenen *Moscovifche* Prins, die in 't Park, by 't Palleys van *Houtwort* logeerde; al het welke wierdt aangeteekent, Daarop wierdt my gevraagd: Of ik met dat volk, 't welke in 't naaste vertrek ftondt, kenniffe hadde gehouden, en wat my van derzelver leven en wandel bewuft was? Vermits ik nu deze Schelmen in 't geheel niet kende, maar flechts door een onge-

ongelukkig noodtlot by haar was gekomen; ook by gevolge van derzelver leven en wandel niets konde getuygen; wist ik daar niets anders op te antwoorden, als dat ik zeide: Dat ik deze Kerels, behalven gisteren, een half uur te vooren eêr men my hadde gevangen genomen, nooit van myn leven meer hadde gezien, veel minder gekend; verhalende te gelyk alle het voorgevallene na waarheit; voegende daarby 't geene tot myn ontschuldiginge konde dienen; en verzocht te gelyk op 't instandigste, dat men slechts naar 't Quartier van mynen Prins geliefde te zenden, en onderzoek wegens myn Perzoon konde doen. Maar nademaal de bende Gaauwdieven reets insgelyks hadde ontkend, malkander onderling te kennen; voorgevende, dat zy vreemdelingen waren, die gezamentlyk slechts by geval by malkander waren gekomen, om voor haar geldt eens vrolyk te zyn, wierdt myn ontschuldiginge niet aangenomen; en de geheele Vergaderinge besloot eendrachtig, dat ik zoo wel, als alle de andere, een Schelm en Gaauwdief was; 't welke my in myn aangesichte wierdt gezegt, en den Beul belast, my wederom in myn hok te doen opsluiten.

Dit wierdt terstondt in 't werk gestelt, en ik ontmoettede mynen makker den *Spanjaardt* in 't vorige postuur; van welken my de Cipers Knecht onderwegen verhaalde, dat hy een berucht Aarts-Schelm, en een Capitein der Dieven was, die voor eenige weken noch in 't huys van den Lord *Waiting* was gebroken, en aldaar een meesterstuk van dievery

getoont; vermits hy aldaar voor eenige duizendt Ponden-sterling aan zilver-werk, en meer als 8000 *Guineés* aan goud hadt gestolen, die men ook ten deele by hem hadt gevonden. Nochtans hadde hy, niet tegenstaande men hem reets verscheide malen hadde gepynigt, noch niets willen bekennen; en voorgegeven, dat deze dingen door iemandt anders by hem moesten gepracticeert zyn, om hem in 't verdriet te brengen. En schoon men hem zedert alle dagen driemaal geweldig hadt geslagen; nochtans hadde hy tot noch toe niet het minste willen bekennen. Eindelyk voegde deze ondeugende Beul daar by: Dat hy my, als een goetd vriendt riedt, dat ik het niet op 't uiterste mogte laten aankomen; nademaal wy doch gezamentlyk buitendien met het leven niet vry konden komen. Schoon ik nu een gerufte Conscientie hadde; nochtans moet ik bekennen, dat myn gemoedt daar door geheel neêrslachtig wierdt. Men bragt my en den *Spanjaardt* ondertusschen ons middags-maal, bestaande in een houten kan met water, en een stuk beschuit, dat zoo hardt als steen was; zynde het gewoone Tractement der gevangene in *Engelandt*. Vervolgens wierdt de gevangnisse wederom geslooten, en ik in myn elendige staat verlaten.

Ondertusschen hadden de Rechters naar 's Prinssen Quartier gezonden, en mynen 't wegen onderzoek gedaan; doch zy kregen geen voldoende bericht: Want 't geluk hadde my aldaar mede den nek toegekeert; vermits onze Edelman, op 's Prinssen bevel, by hem

naar

naar *Woodflok* hadde moeten gaan; zoo dat de hooftschap aan den Kok wierdt gedaan, die over zeker verschil myn doodt-vyandt was; en dierhalven ten antwoordt gaf: Dat zyn Prins, beneffens zyne meeste bedienden, reets voor acht dagen naar *Woodflok* was vertrokken, in gezelschap van den Graaf van *Rockester*; zoo dat hy niet wiste dat'er iemandt van zyn volk hier was gebleven. Zulk eene valscheit be- toonde my deze *Engelschman*, zich verheugende, dat hy, om zich te wreeken, my in lyf- en levens-gevaar bragte.

Ondertusschen hadde ik gelegenheit, myn ongeluk te beklagen. ô! Hoeveelmaals dagte ik aan de vermaaning van wylen myn Vader, wenshende wel duizendtmaal dat ik dezelve beter hadde opgevolgt! ô! Hoe gelukkig was ik dan geweest, en hoe ongelukkig zat ik thans van alle menschen verlaten; als de ergste misdadiger die'er konde gevonden worden. 't Smer- telykste was, dat ik dit alles niemandt anders als my zelve konde wyten, en aan myn on- gelukkig noodtlot de schuld daar van moest toe- schryven: Want indien my d'ongelukkige Vrouwen-liefde alle gevaar niet als gering en kleyn hadde doen achten, zoude ik dezen tocht niet zoo ligtelyk gewaagt hebben. Doch alle deze overwegingen, en myne Philosophie, dienden thans nergens anders toe, als my zoo veel te meer te quellen; zynde voor my niets anders ten besten, als gedult te nemen, en den Hemel te smeken, deze verdrietige zaak voor my tot een goet eynde te brengen.

Schoon het nu, noch in *Duytschlandt*, noch

ook elders, gebruikelijk is, dat men de misdadigers, (zonder haar eerst veelmaals te verhooren, dezelve op de Pynbank te brengen, en verscheide andere wydhuisige omstandigheden;) al te schielijk te recht stelt, en haar 't Proces opmaakt; nochtans moet ik dit *Engelandt* tot roem nazeggen, dat men aldaar veel beter middelen weet, om diergelyke schelmstukken te ontdekken; en zoo haast als men eenig zeker fondament heeft, worden de misdadigers na verdiensten gerecht. Aldus gebeurde het in deze zaak meede: Want, vermits alle de omstandigheden wel waren overwogen, ook veele van de getolene goederen terstondt by de gearresteerde Perzonen gevonden, en te gelyk aan de Rechters overgeleverd; wierdt 'er op haare ontschuldiginge weinig acht gegeven; en 't Hof gaf bevel, dat men alle Booswigten, zonder verdere omstandigheden, ten eersten zoude opknoopen. Om deze reden wilde men zich ook met my niet in 't byzonder bemoeijen; nademaal de Rechters zich verzekert hielden, dat ik al mede van het zelfde alloy moeste zyn, vermits men my in haar gezelschap hadt gevonden; zoo dat men aan my het spreekwoordt scheen te willen bewaarheden: *Meede gevangen, meede gehangen*. Het voornoemde bevel van 't Hof, wierdt ons weinig dagen daar na medegedeelt; en twee Gereformeerde Geestelyken kregen bevel, om ons in de gevangenis te bezoeken, en tot een zalig einde te bereiden; daar van 'er een den volgenden dag by my quam. Men kan ligtelyk denken, dat de aanzegginge van zulk

zulk een spoedigen, onschuldigen, en nochtans harden doot, my armen Schelm een geweldigen schrik op 't lyf jaagde, ja zoodanig doorgriefde, als of my een mes door 't herte wierdt gestoken.

De Geestelyke sprak my zeer omstandig aan, en quam eindelyk ter zaake, zeggende, dat'er noch maar weinig uren overig waren, om my ter doot te bereiden. Hy sprak zeer vaardig *Engelsch*, maar zoo 't scheen weinig *Latyn*. Maar nademaal ik 't eerstgemelde slegts een weinig verstondt, en hy, in tegendeel, in de *Latynsche* Taale weinig geoeffent was, zoo kan men zig gemaklyk verbeelden hoedanig onze t'zamenpraak gestelt was. Ik vertoonde hem wel wederom wydt en breedt myne onschuld; maar nademaal wy malkander onderling niet wel verstonden, (gelyk ik reets gezegt heb;) zoo was alles van weêrzyden vruchteloos; en ik mogte van toen af aan vasten staat maken, hoe onschuldig ik ook was, dat ik, even als d'andere Dieven en Moordenaars, binnen een etmaal aan den galg zoude smooren. 't Is wel waar, dat de noodt by een mensche, die zyn einde, en te gelyk zyn laatste oordeel voor oogen ziet; met een byzondere benauwtheit en indruk op zyn gemoed werkt; en 't moet wel een Atheïst, of zulk een mensche zyn, die van Godt geheel buiten zyne genaade geslooten, en verstokt is; indien hy zich niet op zulk een tydt tot het gebedt begeeft, en zich met zyn herte Hemel-waarts verheft: Nochtans kan ik niet ontkennen, dat deze dingen reets een waare voorsmaak van den aan-

nade-

naderenden dootd zyn; vermits een menfche als dan reets meeft zonder gedagten is; zoo dat hy zich naauwelyks weet te herinneren te zyn, de geene die hy doch in der daadt is. Ik voor my, kan ten minften verzeekeren, dat ik dit alles in dien tydt heb ondervonden; en ik moet my zelve meerder gelooven, als hondert anderen, die my van het tegendeel zouden willen overtuigen. Want op dien laaften dag, en in de daar op volgende nagt, toen ik den dootd verwachtde, was ik als een menfche die van zyne zinnen berooft was; waarom ik my ook weinig weet te herinneren, wat men met my heeft begonnen; tot dat men my, beneffens d'andere, als haar gewaande Meede-makker, naar de Rechtplaats te *Ty-bourn* bragte. Zoo veel weet ik noch flechts, dat 'er veele duyzenden van menfchen vergadert waren, die, na haar zeggen, 't einde van deze beruchte dieven quamen zien; en ik vertrouwde, dat onder deze meenigte wel het vierde gedeelte van zulk zoort was, dat ten minften een diergelyke, of noch zwaarder ftraffe verdient hadde; vermits 'er altydt by diergelyke Executien veele booswichten onder 't gemeene volk verborgen zyn. Om kort te gaan, de meefte misdaadigers ontvingen haare ftraffen, en 't fcheelde weinig minuten, of 't zoude myne beurt ook worden.

Thans quam 't 'er op aan, dat de beul my de koort om den hals zoude doen, toen 'er op 't onverwachtfte een gedruis onder 't volk achter my ontftondt, en de ftemme eeniger menfchen my van verre ter ooren quam, die riepen;

pen: Dat men met de Executie zoude ophouden, ten minsten zoo lang, tot datze wat nader quamen! Maar nademaal de meeste menschelyke kennisse my reets begeven hadde, (zoo als ik in 't voorbygaan al gezegt heb;) myn bloed in d'aderen reets scheen te stollen, en ik naauwelyks my zelve zoo veel meer konde beweegen, om de beenen voort te zetten, hadt ik 'er geen begrip meer van, wat ik hoorde. Eindelyk quamen vier Perzoonen te peerdt, door 't volk dringen, tot in den kring, en ik zag, als in een droom, mynen Prins, beneffens den Graaf van *Rochester*, onzen Edelman, en noch een bedienden, voor myne oogen. Het scheelde weinig, of de aankomst dezer luiden zoude een groote verwerping hebben veroorzaakt; vermits de manschap, die gecommandeert was om by deze Executie te verschynen, beducht was, dat deze geweldtdaadige inbreuk in den kring, diergelyken men in *Engellandt* ongewoon is, mogelyk een toelag van de makkers dezer Gaauwdieven was, om die van haare bende uit handen van de Justitie te verlossen: Doch de groote achting van den Graaf van *Rochester* stilde terstondt alle beroerte; en zoo haast als dezelve, beneffens myn Prins, by de Bloedt-Rechters was genaadert, veranderde de geheele zaak vange-daante.

Hoe wonderlyk kan doch den Hemel eene verlossinge uitwerken, zendende, terwyle ik op den oever des doodts was, by geval eenen Verlosser, toen ik denzelven op 't minste konde verwachten. Myn meergemelde Prins,
be-

benefens de Graaf van *Rockefter*, fteegen ter-
 ftondt van hare Peerden, en vernaamen by de
 Bloedt-Rechters na de reeden, waarom men
 my op zulk een wyze als een misdadiger wil-
 de ftraffen; daar ik nochtans in 's Prinffen
 diens was, en waarfchynlyk niemandt iets tot
 mynen latte wifte, 't welke zulk een zwaare
 ftraffe verdient hadde? Deze aanspraak quam
 den Rechters zeldtzaam voor, en zy ver-
 ochten mynen Prins, zoo lang gedult te hebben,
 tot dat zy wederom te rug quamen; als wan-
 neer zy hem van al het voorgevallene gron-
 dig bericht zouden geven; dat zy my onder-
 tuffchen zoo lang zouden laten overblyven;
 fchoonze geenzints konden denken, dat ik d'ee-
 re hadde van in 's Prinffen diens te zyn; te
 meer, nademaal men in ons quartier deswegen
 onderzoek hadde gedaan, zonder dat iemandt
 iets van my hadde willen weten. Ik wierdt
 ondertuffchen wat nader gebragt; en na dat
 ik, (door de overmaatige vreugde van mynen
 beminden Prins, als een Verlosser van myn
 leven, in myne tegenwoordigheit te zien;)
 wederom wat begon te verquikken, viel ik
 voor hem op de knien, en beklagde myn on-
 geluk, met een geheele vloedt van traanen.
 Maar nademaal 't hier de plaats niet was om
 breeder te konnen fpreken, bragt men my ge-
 heel zonder boeyens wederom te rug, op een
 ordentlyke plaats; om 'er zoo lang bewaart te
 worden, tot dat de overige dieven waren op-
 geknoopt. Zoo haast de Executie voorby was,
 en myn Prins benefens de Graaf van *Rocke-
 fter* met de Bloedt-Rechters uitvoerig hadde
 gefproo-

gesproken, wierdt ik terstondt ontlagen, en begaf my naar 's Prinssen quartier; in tegen-deel liet hy zynen kok, die door een licht-veerdige wraak my aan een kant meende te doen helpen, arreiteeren, en aan de Rech-ters overgeven; die hem veroordeelden, om in 't gezichte van een ontelbaare meenigte van Menschen op de kaak te staan, en hem voor eeuwig uit den Lande banden.

De geneegene Lezer neme het niet qualyk, dat ik dit myn ongeluk wat al te breedtspraakelyk heb verhaalt, 't geene genoegzaam te-gens mynen zin geschiedt is. Thans zal ik slechts met weinig woorden daarby voegen, hoedaanig het den Hemel bestierde, dat ik door mynen Prins verloft wierdt. 't Geval wilde, dat de Prins op den dag dezer Executie met den Graaf van *Rocheſter* wederom te rug naar *London* zoude ryden, en in 't voorbygaan een groote meenigte van volk te *Tyburn* ontdekte; waarom haar de nieuws-gierigheid derwaarts dreef; als wanneer de Prins my terstondt onder de Misdaadigers in 't oog kreeg. Vermits hy nu reets van den Edelman verstaan hadde, dat niemandt wiste waar ik heenen gekomen was; zoo twyffelde hy, als een Heer van oordeel, zoo veel te minder, dat ik dit was, die door een zon-derling ongeval in handen van de Justitie was geraakt. Deze giffinge ontdekte hy aan den Graaf van *Rocheſter* en zynen Edelman; waar-op zy door een rechtveerdigen yver gedre-ven wierden, om terstondt door 't volk en in den kring te dringen, en noch net te rech-
ter

ter tydt myn leven te redden; gelyk ik reets verhaalt heb.

Na dat myn Prins nu meer als acht maanden in *Engelandt* hadde geſleeten, en niet alleen al het geen 'er aanmerkenswaa dig aan 't Hof was, maar ook 't geen 'er hier en daar op 't Landt, en by de Grooten omging, na genoegen hadde onderzocht; namen wy eindelyk binnen weinig daagen ons aſſcheidt, om *Vrankryk* meede te gaan bezoeken. Wy voorzagen ons tot dien einde van bequaame Rytuigen en Waagens, om onze Perzoonen en Bagagie te voeren, en vertrokken daar meede van *London*; nemende onzen weg over *Windsor*, *Wincheſter* en *Southampton*. Op de laaſtſt gemelde plaats lieten wy ons op 't Eilandt *Wight*, naar *Nieuport* overzetten; daar wy ſcheep gingen, en naar den mondt van de Rivier de *Seine* overſtaaken; landende eindelyk te *Havre de Grace*, zynde een zeer bequaame Haven, die *Vrankryk* toebehoort. Van daar vervolgden wy onzen weg wederom te landt, langs de voornoemde *Seine*, tot dat wy te *Rouaan* quamen. Vervolgens reeden wy door *St. Denis*, en alzo recht naar *Parys*, daar wy te *St. Germain*, in de ſtraat *la rue de Boucherie* genaamt, gingen logeeren; en onze Hofhouding reguleerden, om in deze beroemde Stadt een geheel Jaar te blyven; vermits myn Prins van gedagten was, om zich aldaar in verſcheide Exercitien te oeffenen.

't Is zekerlyk waar en waarachtig, dat een Menſche, ſchoon hy de geheele Wereldt hadt bezichtigt, zonder in deze Stadt geweest te zyn, geen-

geenzints daar op behoeft te roemen. Want al het geen 'er van Galanteryen, Nettigheid, Beleeftheid, en veele andere hoedanigheden, daar een eerlyk Man naar wenschen mag, hier en daar by stukken werdt gevonden, kan men met der waarheit zeggen, dat binnen *Parys* gezamentlyk en in overvloedt werdt ontmoedt. En byaldien aldaar wat meerder oprechtigheit, en onder de Vrouws-perzonen zoo veele looze Minne-streeken niet ontmoedt wierden, zoude ik my verbeelden, dat 'er maar een zulk een Plaats in de geheele Wereldt was, als *Parys*. Gelykerwyze nu Perzonen van rang, binnen korten tydt onderling kennisse maken, en boven het gemeen uitmunten; alzoo gebeurde het thans mede, dat myn Prins in 't korte; met andere Groten zyns 's gelyken gróotelyks bekendt wierdt; vermits deze Natie de konst zonderling wel verstaat, om zich by een iegelyk bemindt te maken; daar van de *Hoogduitsche* Hoven veele voorbeelden uitleveren, vermits de Heeren *Franschen* daar alom boven de arme *Duitschers* een groot voorrecht genieten. Nademaal nu de Prins, zoo als ik reets gezegt heb, veele kennisse onderhieldt, zoo konde het ook niet anders zyn, of hy kreeg daar door de grootste gelegenheit, om zich op duizenderlye wyzen te vermaken.

Voor eerst vereischte het de onvermydelyke noodtzakelykheit, zich aan 't Opperste Hooft te vertonen, en by zyne Majesteit, Koning *Lodewyk de XIV.* gehoor te verzoeken; daar toe myn Prins door den Hertog van *Lousin* in 't

G

kor-

korre gelegenheit kreeg. Zyne Majesteit ontving hem zeer genadig, en de Audientie geschiedde in 's Konings Kabinet te *Versailles*, in de tegenwoordigheit van veele Grooten van 't Ryk. Voornamentlyk bediende zich de Koning omtrent mynen Prins van de volgende genadige uitdrukkinge: Dat hy aan 't Hof altydt aangenaam zoude zyn, en verzekert konde wezen, dat men hem, als een Perzoon van rang, boven andere zoude weten te bejeegenen; welke woorden zekerlyk veel daar toe hebben geholpen, om in 't korte veel aching te verwerven.

't Hof hadde in dien tydt een groote benede Comedianten uit *Italien* ontboden, daar onder zich een zekere *Romeinsche* Dame bevondt, die meer den name van een Engeline, als van een Mensch verdiende; te meer, nademaal derzelver stemme met de aangenaamste schoonheit hares aangezichts, en de verwonderenswaardige welgemaaktheit van hare gestalte, volkomen overeen quam. 't Geval wilde, dat deze schoone *Syrene* haar Logement recht tegen over het onze nam; en wanneer zy niet speelde, stondt zy den geheelen tydt voor 't venster, om zich aan de voorbygaande Heeren en Edellieden te vertonen. Schoon 'er nu een zeer groot getal van Aanbidders dezer Schoone waren, die haare offerhande voor den Altaar van *Venus* haar aanboden; nochtans scheen zy, tegens het gewoone naturel van diergelyke *Dames*, weinig acht daar op te geven: In tegendeel zag zy onophoudentlyk in 't Vertrek van den Prins, en

en wanneer hy zelve daar in was, waren hare schoone swarte oogen niet van desselfs aanzicht gekeert. Om kort te gaan, zy was ongemeen op hem verliefte, en 't ontbrak haar slechts aan gelegenheit om hem haare genegenheit in der daadt te kunnen toonen.

Myn Prins, de welke (gelyk ik reets heb gezegt;) van geene Juffer meer werk maakte, als in zoo verre de eerbaarheid van hem vereischte, hadde de minste gedachten op haar; en vermits hy deze Comediantin voor een lichtekooy hieldt, nam hy niet eens de moeite van op haare gebaarden acht te geven; schoon hy andersints wel zag, dat zy van een volmaakte schoonheit was. Ondertusschen verwekte zulks by deze Speelster zoo veel te grooter begeerte, om nader kennisse met hem te maken. Eindelyk, vermits zy uit haare kamer hadt bespiedt, dat de Prins my zeer genegen was; liet zy haare gedachten op my vallen, om door myn toedoen haar oogmerk by mynen Meester te bereiken. Dierhalven gebeurde het, toen de Prins eens aan 't Hof was, dat 'er iemandt aan myn kamer quam kloppen, en met my begeerde te spreken. Ik opende de deure, en zag 'er eene Vrouws- persoon staan, die my een briefjen van deze Dame bragt, zynde omtrent van dezen inhoudt:

Monsieur!

„Ik heb uwen Prins naar 't Hof zien ryden: En dewyle ik weet, dat gy hem dier-

G 2

„hal-

„ halven niet behoeft op te paffen, verzoeker
 „ ik u een oogenblik met my te komen spre-
 „ ken; vermits ik u over een zekere zaak
 „ noodtzakelyk iets te zeggen heb.” Vaart wel!

(De onderteekeninge was)

L'Innocence.

Ik zelve hadde in der daadt ook deze *Dame* met de aller grootfte oplettentheit betragt; en schoon ik, als een Mensch die zyn verftandt vry wel hadde, hadde horen te bedenken, in wat een groot ongeval ik door myne nieuwsgierigheit in *Engelandt* was geraakt; nochtans konde ik deze dwaze hertstogt geenfints bedwingen; en antwoordde dierhalven aan de brengster: „ Dat zy, beneffens myn Compliment, haare Juffer zoude aandienen, dat ik haar terftondt zoude komen opwagten.” Ik hieldt ook myn woordt, quam haar ten eerften begroeten, en vondtze aan haaren nachtdis zitten, hebbende eene *Italiaanfche Airo* voor haar, en een *Teorbe* in de handt. Dit Speeltuig legde zy ten eerften weg, boodt my eenen stoel aan, en begon terftondt een discours van mynen Prins, zeggende: „ Dat zy
 „ gezien hadde, dat hy my met een zonder-
 „ linge genaade was toegedaan: Vermits zy nu
 „ by my geen geheim daar van wilde maaken,
 „ maar ongeveinfst bekennen, dat zy dien braven en galanten Heer een ongemeene genuegentheit toedroeg; ook niet eerder konde rüften, tot dat zy het geluk quam te genie-
 „ ten,

„ ten, van met hem kennisse te maaken; daar
 „ toe haar niemandt beter als ik konde hel-
 „ pen: Dierhalven verzocht zy my ten hoog-
 „ sten, haar in dezen de behulpzaame handt
 „ te bieden; biddende te gelyk dit geringe, als
 „ een kleine erkentenisse voor myne moeite
 „ aan te nemen.” Te gelyk stak zy my een
 goude Snuif-Tabaks-doo in de handt, die zy
 buiten twyffel van den eenen of anderen galant
 eerst hadt gekreegen. Over deze zeldtzaame
 boodtschap wierdt ik geheel beschaamt; en
 schoon ik by my zelve wel dagte, dat zy in
 dezen weinig zoude opdoen; nochtans gaf ik
 haar zulk een antwoordt, dat zy daar uit wei-
 nig konde begrypen, of zy een goedt gevolg
 van haar voorneemen hadde te verwachten,
 of niet. Hierneede nam ik voor deze reize
 afscheidt van haar, en begaf my wederom
 naar ons logement.

t'Huis komende, bezag ik myn present, en
 bevondt in de gemelde Snuif-Tabaks-doo nog
 twaalf goude Pistoletten; t welke van zulk een
 een Opera-speelster zeekerlyk een raisonnable
 vereering was. Al wie verstand heeft, kan wel
 ligtelyk begrypen, inlien deze *Dame* haar oog-
 merk hadt bereikt, dat haar deze Minnehand-
 delinge aanzienlyke voordeelen zoude toege-
 bragt hebben; vermits men zulk slag van Juf-
 fers in *Vrankryk*, niet met honderden, maar
 met duizenden gewoon is te beloonen; t wel-
 ke buiten twyffel ook haar meening was ge-
 weest, op dat zy, volgens t gemeene spreek-
 woordt, met een *Spiering uit te werpen, een*

Cabeljauw mogte vangen; dog deze reis deedt zy niets op.

Want toen ik by gelegentheit, dog al boertende, deze boodtschap aan den Prins deedt, lachte hy 'er van herten over; en belastede my, dat ik deze Juffer van zynent weegen gerust mogte zeggen: Dat zy haare waar by hem aan den verkeerden Man veilde; vermits hy, indien 't hem ge uftede, zulk een verftandthouding van Minnehandeling met eenige Juffrouwe op te rechten, binnen *Parys* geen gebrek van Juffrouwen van rang zoude hebben; daartoe hy nochtans al meede niet zoude resolveeren, nademaal zyn naturel niet in het minste daartoe geneegen was. Deze boodtschap deedt ik terftondt den volgenden dag aan de fchoone *Innocence*, doch zoo veel bewimpelt als my mogelyk was; en ik konde gemaklyk uit haar gedrag merken, dat zy van haare hertstochten volkomen meester was. Egter duurde dit maar eenige daagen; als wanneer de godlooze *Italiaanfche* wraakzucht volkomen quam boven dryven, 't welke onzen armen Edelman, die zeekerlyk een zeer eerlyk en deugdzaam Jongman was, 't leven kostede. Want, toen de Prins acht-daagen daarna, over de *Pont-neuf* reedt, en dezen braven Edelman by zich hadde, die volgens gebruik van den Prins, aan deffelfs hooger-handt zat; wierdt 'er een fchoot in zyne koets gedaan, zonder te weten waar van daan; en vermits het reets tamelyk duifter was, wilde het ongeluk, dat de koegel door 't herte van den onfchuldigen Edelman vloog;

vloog; zoo dat hy den Prins met de grootste verbaasheit op 't lyf viel, daar door zyn wit en met goud geborduurt kleedt alom met bloedt wierdt bespat. Deze schoot, die op den Prins gemunt was, maakte een groote opschuddinge; op welk allarm de wacht terstond quam toeschieten, en na den daader onderzoek deedt, doch alles was te vergeefs; en vermits diergelijke strecken binnen *Parys* wel meermaals gepleegt worden, gaat het gerucht daar van haast voorby, en men maakt 'er niet veel werk van. Ondertusschen hadde deze eerlyke Edelman, op zulk een onschuldige wyze zyn jong leven moeten laten, en de Prins moest hem met een deftige begravenisse, die met zynen staat overeenquam, ter aarde laten brengen; zynde toen onze geringe Hoffstoet op 't onverwachtste mede een Persoon vermindert. Wy vernamen vervolgens door een omweg, dat de voorge-noemde *Italiaansche* speelster van d'Opera, *Madame Innocence*, eenige roeklooze boeven hadde omgekogt, om den Prins aan een kant te helpen; doch de Hemel hadde dien wakkeren Heere beschermt, en schieen zelve, om zoote spreken, voor hem te zorgen. Inmiddels strekte dit den Prins tot een waarschouwing, om voortaan by donker niet uit te ryden, zonder dat zyne koets rontom ten minsten van een half doezyn flambouwen was verzelt.

Terwyl deze, beneffens eenige andere avonturen, die minder aanmerkenswaardig waren, voorvielen, verliep een Jaar tydt, eer wy zelve daar op verdagt waren; en myn Prins hadde zig in alle zyne oefeningen met zoo veel

neerftigheid gequeten, dat ik my dikwils over hem moefte verwonderen. Hy bezag al het geen 'er binnen *Parys* bezienswaardig was; deedt verfcheide togten naar *Versailles*, *St. Denys*, *Fontainebleau*, en andere bekende Plaaten; zag meede al het geen 'er om en by *Parys* te bezien viel; en by gevolg was 'er voor ons niets meer overig, als ons met nieuwe Wiffelbrieven te voorzien, met dewelke wy onze reize naar *Spanjen* voortzetterden.

De Prins hadde wel gaarne een anderen Edelman tot zyn gezelfchap meedegenomen; maar nademaal hy tot een gebooren *Frantfchman* geen geneegentheit hadde; en onder de *Duitfchers*, die zich aldaar bevonden, niemandt was die deze reize met hem wilde doen, vermits de meefte van 't bevel haarer ouders afhankelijk waren; zoo zag hy 'er van af, befluitende, niemandt meer meede te nemen, als wy uit *Engelandt* hadden meedegebragt, gevende aan de andere haar afscheidt. Onder tuffchen outfing hy van *Monfieur Martinay*, zynde een vermaart *Banquier*, 1000 Dukaten in Gout, en 't overige in Wiffelbrieven op *Valladolid* en *Madrid*; zoo dat wy gereedt waren om alle uuren te kunnen vertrekken, wanneer hy flechts van dien genaadigen en edelmoedigen Monarch *Lodewyk* de veerthiende, beneffens de Prinffen van den Bloede, en andere grooten van 't Hof, behoorlyk afscheidt hadde genomen.

Alvorens wy *Parys* verlieten, moefte de Fortuin my noch een kleinen poets fpielen. Myn Prins hadde my zyn wit geborduurt kleedt, 't wel-

't welke door 't onschuldige bloedt van wylen onzen Edelman geheel bedorven en onbruikbaar gemaakt was, beneffens al wat daar by hoorde, vereert. Vermits 'er nu een zeker Konstenaar niet verre van ons Logement woonde, die niet alleen alle vlakken, maar ook diergelyken bloedt, met een zekert zoort van zeep, geheel schoon wiste te maken, en uit te wasschen; zoo deedt ik zulks, en liet het vervolgens naar myn lyf maken. Dit kleedt was zeer kostelyk en rykelyk geborduurt, hebbende den Prins 150 Goude Pistoletten gekoft. Ik zoude zekerlyk wel de helft daar voor gekregen hebben, indien ik hadde kunnen besluiten om het te verkopen; doch door list van zekeren Gauwdief, wierdt ik het zonder geldt quyt. Een zeker Jongman, die by den jongen Marquis *de Manjara*, zynde een *Spanjaardt* van geboorte, voor Kamer-dienaar oppaste, spysde beneffens my op eene plaats, en aan een zelfde tafel. Deze quam twee dagen voor ons vertrek 'smorgens vroeg by my, en verzocht my, zoo goedt te willen zyn, van hem slechts voor een uur het meergemelde kleedt mede te geven, om het aan zynen Heere te toonen; vermits hy het den Prins hadde zien dragen, en 'er grooten zin in hadde, willende een diergelyken van Scharlaken verwe voor zich laten borduren; waarom hy hem tot my hadt gezonden, met belofte van my een Goude Pistolet tot erkentenisse te zullen vereeren. Vermits nu dit kleedt my toebehoorde, en ik dien Keerel wel kende, als dewelke byna jaar en dag naaft my aan tafel hadde gegeeten, ook

zyn Heere dikwils den mynen hadde komen bezoeken ; zoo vondt ik zoo veel te minder zwarigheid in dit verzoek , kreeg 't kleedt , gaf 't hem over , en liet hem zonder verdere omstandigheden daar mede heenen gaan. Doch dit was de laatstemaal dat ik dit kleedt hadde gezien ; vermits deze Guit drie dagen te vooren van zyn Heere was wechgejaagt , en twee uren daarna met den Ridder *La Hay* , met een extra Post naar *Engelandt* vertrok. Ik nam wel , met oorlof van mynen Prins , zoo haast ik 'er de lucht kreeg , een extra Post , om hem te vervolgen , en reedt tot aan de eerste Post ; doch hy was al te verre vooruit , als zynde reets 's morgens ten 10 uren met zynen nieuwen Meester vertrokken , terwyle ik eerst regens 5 uren na den middag te Paerdt ging zitten ; zynde kort te vooren eerst daar van gewaarschouwt. Dus hadde ik niet alleen dezen schaade , maar wierdt noch deswegen uitgelacht. Ik hadde op deze reize reets verscheidene gevallen gehadt , die my reden gaven om niemandt meer te vertrouwen , indien ik voorzichtig hadde willen handelen ; maar 't verstandt komt niet voor de jaren ; en ik vertrouwde , dat 'er noch veele van zulke neuswyze Borsten zyn , die zich even zoo dom als ik zelve was , zouden hebben gedragen. Ik hadde fortuin genoeg , en zoude buiten twyffel groote voordeelen behaalt hebben , indien myn geluk niet t'elkens met een ongeluk was verzelt geweest ; zynde gestadig het eene aan 't andere als een keeten geschakelt ; en 't geene 't eerste my gunde , wierdt my door 't laatste wederom ont-

onttrokken. Dit was, tot die tydt toe, niet alleen myne beurs, maar zelfs myn eigen lichaam gewaar geworden: Doch op ons vertrek van *Parys* naar *Spanjen*, 't welke den volgenden dag zoude geschieden, was ik wel gemoedt, hopende en vertrouwende, dat my voortaan zulk een ongeval niet meer zoude treffen; en ik nam voor, my zoo ligtelyk niet wederom te laten bedotten.

Eindelyk namen wy onze reize aan, en vertrokken over *Orleans*, *Poitiers*, *Bordeaux*, *Bayonne*, en *St. Jean de Luz*. Op alle deze plaatzen hielden wy ons weinig op; maar toen wy 't *Faisanten*-Eilandt naderden, wierdt myn Prins nieuwsgierig, om deze plaats, daar de *Franschen* en *Spanjaarden* zoo veele Ceremonien hadden verricht, naauwkeurig te bezichtigen. Den volgenden dag vertrokken wy wederom, en quamen by tydts op dien dag te *Fuentarabien*, als de eerste plaats, die onder de Kroon *Spanjen* behoorde. Wy bleven daar twee dagen, van wegens onpaffelykheit van den Prins. Deze Plaats is eene Vesting, doch van geen al te groot belang. De Rivier *Bidassoa* loopt 'er digt voorby, die wel niet al te diep, of breedt schynt te zyn, en nochtans moet men 'er met een Pont over varen. 't Veer geldt daar van ontfangen de *Franschen* en *Spanjaarden* by beurten; zoo dat wy het zelve, by onze reize uit *Vrankryk* aan de *Franschen* moesten betalen, en de geene, die uit *Spanjen* naar *Vrankryk* trekken, moeten het aan de *Spaansche* Schippers betalen.

Hier begon reets het *Spaansche* magere
Tracte-

Tractement, zoo dat wy voor ons geldt niet meer konden krygen, 't geene wy begeerden. Den derden dag namen wy de reize wederom by Maaneschyn aan, en vertrokken over *Villa Franca*, *Trevigo* en *Bourgos*, tot dat wy te *Valladolid* quamen; in welke laatste Stadt, die groot en naar de *Spaansche* wyze wel betimmerd is, de Prins wederom eenige dagen uitrustede. Vermits wy nu direct naar *Madrid* wilden trekken, hadden wy 't meeste van deze bezwaarlyke reize afgelegd. Ondertusschen is het zeker, wanneer men uit *Vrankryk* naar *Spanjen* reist, dat men in een geheel andere Weereldt schynt te komen. In *Vrankryk* leeft men doorgaans galant en lekker; daar in tegendeel in *Spanjen*, de armoede met de hatelykste grootsheit verzelt, alom uitmunt; zoo dat ik niets zotters weet te noemen, als een *Spanjaardt* die arm is. Doch ik heb alreeds gezegt, nademaal van alle deze Landen veele geleerde en bequaame Mannen breedtsprakelyk hebben geschreven, dat ik my enkel aan 't verhaal van myne eigene Historie zal houden; zonder meer van de *Spaansche* Grootsheit te spreken. Wy vertrokken den vierden dag van *Valladolid*, en quamen te *Segovia*. Den volgenden morgen bezagen wy 't *Escorial*, 't welke in de geheele Weereldt vermaart is, van binnen en van buiten, met de pitterte naauwkeurigheid; zoo dat wy 'er een geheelen dag mede flecten, en arriveerden eindelyk in de koninglyke Residentie-*Stadt Madrid*.

Deze

Deze Stadt is in 't geheel niet versterkt, hebbende zelfs geene muuren, noch graften; ook geene rechte Poorten, die geslooten konnen worden, gelyk by ons in 't minste Vlek geschiedt. De straaten zyn wel lang; maar wanneer het slechts 't minste heeft geraegent, zoo modderig, om datze bedroeft slecht bestraat zyn, dat wy 'er naauwelyks met onze Bagagie konden doorkomen; te meer, nadeemaal wy twee Peerden moesten uytspannen, dewyl 'er niemandt als de Koning alleen met zes Peerden mag ryden; doch even buyten de Stadt zynde, mag men 'er met soo veel ryden, als men nodig heeft, om voort te komen. Ik heb hooren verhalen, dat het noch zeer onlangs gebruikelyk was, om met Muyl-Ezels onder de man en voor Rytuigen te ryden, daar van zich zelfs de Koning bediende; doch ik kan zeggen, dat ik gedurende myn verblyf te *Madrid* zulke schoone Koets- en Ryd-Peerden heb gezien, dat my, indien ik een *Spanjaardt* was, zelfs de luit zoude vergaan, daar zulk een meenigte van weergaaloofse Peerden is, om my van Muyl-Ezels te bedienen, behalven tot het dragen van Rosbaaren.

Op onze aankomst, namen wy in een zeker Logement, daar de *Goude Vyg* uything, ons verblyf voor een Etmaal; maar vervolgens kregen wy, door *Don Balthasar Mellini*, (zynde een Banquier, die in de gehele Wereldt vermaart, en een nabestaande van den gewezenen Pausselyken Nuntius, den Heere *Mellini* was;) aan welken wy door *Monfieur Mar-*

Martinay van *Parys* op 't beſte waren gèrecommandeert, niet verre van de Kerk van *St. Sebafiaan*, het Palleis van den jongen *Don Antonio de Cordona*, die in dien tydt, wegens 't begaan van een zekeren misflag, vóór den tydt van twee Jaaren van 't Hof was gebannen, en alzoó dit huys, tot ons geluk ledig ſtondt, tot ons Logement. Aldaar hadden wy bequaame gelegenheit genoeg, vermits buyten dien de huizen in *Spanjen* overvloedig veele vertrekken hebben; zynde ſlechts jammer, datze doorgaans zoo duifter en ſlecht getimmert zyn, dat men by helderen dag licht moet branden. Myn Prins nam, op aanbeveeling van den voornoemden *Don Balhaſar Mellini*, tot onze keuken en zyn bedieninge, eenige *Spanjaarden* aan; liet zich de nodige Wiſſelbrieven in goetd *Spaanſch* geldt betalen, en ſchikte zyne dingen in order, om 'er maar vier Maanden te blyven; vermits hy, over de opgeblaazene levens-wyze der *Spanjers*, op onze reize reets zeer verdrietig was geworden, en 't *Portugeefche* Hof, van wegens een zekere zaak, het voornaamſte doelwit zyner reize was.

Ik twyffele grootelyks, of 'er wel eene Natie in de Wereldt is, die zoo veele tegenſtrydige eigenschappen by malkander bezit, als een geboren *Spanjaard*. Om 'er ſlechts in 't voorby gaan iets van te zeggen, (nochtans de Grooten en welhebbende Luiden daar buiten geſloten) zoo is een *Spanjaard* zeer genegen om te ſteelen; maar, wanneer men hem weet te vleijen, en behoorlyk ontzag toe

toe te dragen, zoo zoude hy in tegendeel zyn lyf en leven wel voor iemandt laten, en zulk eenen tegens andere Dieven in alle manieren helpen beschermen. De meeste zyn van natuure arme Duyvels, maar goetd van aardt; waar door zy van der jeugdt af aan tot zuinigheit gewendt worden, en zich met een weinig groente, Knoflook en Ajuin behelpen, om slechts zoo veel beter haren staat te voeren, en in hare dracht, die nochtans veeltyds beedelaarachtig genoeg is, zich prachtig moogen optooijen; maar wanneer zy by een Vreemdeling te gaff gaan, en voor desselfs rekeninge iets goeds te eten krygen, zoo zal 'er geen mensche onder de Sonne groter vraat en onverzadelyker zyn, als zulk een Knevel. Betreffende hare dapperheit, zoo zoude men zich verbeelden, dat zy de geheele Wereldt onder haare knien zouden doen buigen; en de geene, die zich door haar benauwt laat maken, kan valten staat maken, dat hy hardt genoeg zal behandelt worden: Maar zoo haast als zich haar tegenstrever slechts durft roeren, en haar onder d'oogen zien, zoo zakt terstondt al haar moedt, als een trotse Paauwen-steert, en zy doen haar best, om zich met fatsoen daar uyt te redden; doch moet men zeer voorzichtig zyn, om niet op een verradersche wyze door haar betrokken te worden. In 't algemeen zyn de *Spanjaarden* tot pochen en groot-spreken geneegen, en zy kunnen verbaast liegen; 't welk ik oordeele in 't voorbygaan genoeg van deze Natie gezegt te zyn.

Ort.

Ondertuffchen liet myn Prins zyne Hofhoudinge, tegens de *Spaanſche* mode te reekenen, vry wat ruim aanleggen; waarom hy deswegens ten eerſten vermaart wierdt, en 't ontbrak hem zelden aan bezoek van groote en kleine, voornaamentlyk tegens den middag, als het tyd wierdt om te ſpyſſen. In tegen-deel kan ik niet ontkennen, dat myn Prins ook van verſcheide *Grandes* zeer groote vriendſchap en beleeftheit genoot; als onder anderen van de Hertogen van *Medina-Celi* en *Uzeda*, als meede van den jongen Marquis *d' Astorgas*, wiens Vader Onder-Koning van *Napels* was geweest.

Op een zekere tyd ſpysde de Hertog van *Offuna* geheel alleen met den Prins; en gaf hem kenniſſe, dat de Koning den voorgaanden dag na hem gevraagt, en vernomen hadde, wat hy daar deedt; Of veel meer, hoe-daanig hy zyne reize dagte te neemen? Na dat de Prins hem nu in dezen, zoo veel als noodig was, voldoeninge hadde gegeven, zeide de Hertog: Dat het den Koning niet on-aangenaam zoude zyn, indien hy by zyne Ma-jesteit om byzonder gehoor liet verzoeken. Vermits nu te *Madrid* het Ceremonieel op 't allernaauwkeurigſte moet waargenomen worden; zoo konde de Prins niet minder doen, als daar toe eenen HofCavallier aan te nemen, die ten Hove in deſſelfs naam om audientie konde verzoeken. Soo haalt nu de Prins iets daar van liet blyken, was zyn Pal-leis den geheelen dag vol van diergelyke *Spaanſche* Ridders, de welke daartoe gequa-lifi-

lifceert zyn, en gezaamentlyk om ftrydt haaren dienft daar toe aanboden. Uyt dezelve verloor hy eindelyk, eenen *Don Cafparo*, die van wegens zyne gedaane Reizen in *Vrankryk* en *Engelland*, meer verftandt bezat, als hondert andere van zyn zoort. Vermits deze nu reedelyk wel verftondt, hoedanig men zich ten Hove moefte gedragen; zoo begaf hy zich den derden dag derwaarts; en de vierde of volgende vyfde dag wierdt ten eerften tot de Koninglyke audientie beftemt; als wanneer hem onze geheele kleine Hofftoet, (behalven ik, en eenige andere, die in 't logement moeften blyven;) beneffens noch veele andere, die hy tot deze ftatie voor geldt hadde gehuurt, om den floet te vergrooten, derwaarts verzelden.

De Prins wierdt ten Hove, zoo veel als de *Spaanfche* grootsheit toeliet, geheel ordentlyk ontfangen, en zelfs door den Koning zeer genaadig bejeegent; zoo dat hy volkomen reeden hadde om daar over voldaan te zyn; en vermits hy genoodigt wierdt, om aldaar meede te fpyzen, zoo quam hy 's avonds reedelyk laat t'huys, als wanneer hy zynen Rotting, met gout beflaagen, mifte, de welke hem buiten twyffel een van de bovengenoemde gehuurde Staats-Cavalliers, ftilletjes hadde ontfutzelt. Naderhandt verkeerde hy noch verſcheidemaalen aan 't Hof, en maakte kennisſe met verſcheide van de *Grandes*; onder de welke zich bevonden, de *Ammirant* van *Caſtilien*, de Vorſt van *Stillano*, de Marquis van *Liche*, de jonge Hertog van *Villa Her*

mosa, de Graaf van *Oropesa*, *Don Diogo Sar-
miento*, en eenige andere voornaame Heeren
van 't Hof, die hem gezaamentlyk haaren
dienſt aanboden, en al wat zeltzaam in *Span-
jen* was, beloofden te laten zien. Zy gelei-
den hem ook werkelyk naar 't *Eſcuriaal*, al
Carzuela, en *la Florida*, als meede digt
buiten de poorten van *Madrid*, naar *Buen Re-
ſtro*, en *Casa del Campo*, daar verſcheide vreem-
de Dieren te zien zyn.

Ondertuſſchen hadde ik juſt geene quade
daagen; maar 't ſlimſte was, dat ik met my-
nen tyd geen weg wifte; waarom ik zeer dik-
wils in de Kerken liep, en aldaar den Gods-
dienſt en de Miſſe bywoonde. En ſchoon ik
daar weinig verſtand van hadde, nochtans
gewende ik my zoodaanig om haare Ceremo-
nien in alles na te apen, dat 'er van hondert
Menſchen niet een zoude geweest zyn, die
my van achteren zag, of hy zoude my voor
een *Spanjaard* aangezien hebben. Ô! Dat het
den Hemel hadt behaagt, dat ik zulks altydt
op andere *Roomſch*-Catholyke plaatzen, ge-
lyk billyk geweest was, hadde waargenomen;
zoo zoude ik veele ongelukken ontworſfelt,
en niet genootzaakt geweest zyn, zoo veele
Jaaren, ten deele als een arme ſlaaf, ten deele
op een Eilandt, buiten 't gezelfchap van al-
le Menſchen, myn leven te flyten: Doch 't
noodlot is onveranderlyk, en zulk een ver-
dient den eerſten plaats onder de dwaazen,
die zich verbeelt, door zyne Menſchelyke
voorzichtigheit het zelve te kunnen ontloopen.

Den Hemel heeft my wel veele elenden,
en

en wonderlyke, ja byna ongelooflyke droefheden laten beleven: Maar hy heeft my ook op zulk een wonderlyke wyze wederom daar uit verloft, dat ik my zelve noch daagelyks daar over moet verwonderen, en te recht met *Job* kan zeggen: *In zes benauwiheden heeft hy my verloft, ende in de zevende heeft my geen quaat niet aangeroert.* (Cap. V: 19.)

Doch laat ik wederom in 't doolhof myner ontmoetingen te rug keeren. Ik ging eens op een zeekeeren tydt in de vermaarde Kerk van *Nuestra Señora d'Atocha*. Of schoon nu de Dames van 't Hof, of die van hoogen rang zyn, weinig in de openbaare Kerken komen, maar meest in haare kleine Kapellen t'huis de Misse laten leezen, en den Godtsdienst verrichten; nochtans scheenen zich toen, door het mooye weêr en de gemaatigde lucht, in dit Godtshuis veele Juffers te bevinden, en de gewoone aandacht by de Misse te verrichten. Ik zelve knielde toen naby een pilaar, en Godt weet, dat ik geen de minste gedachten ergens anders op hadde, als op myne aandacht, of schoon niet na de *Roomsch*-Catholyke, maar de Euangelische wyze. Doch ik hadde my naauwelyks eenige minuten lang aldaar bevonden, of daar quam een gemasquerde, of op de *Spaansche* wyze bedekte Vrouwspersoon, die anderzints zeer net gekleedt was, en ging naast my op de knien leggen. Ik zag by geval na haar om, en met myne rechterhandt achter op mynen rug iets schikkende, stak my die Juffrouw op 't onverwachtste een ceduktjen in de handt; daar over ik grooteliks

lyks ontftelde, te meer vermits ik 'er niet de minfte gedagten op hadde. Om na dies te minder in 't ooge te loopen, ging deze Juffer ten eerften wederom wech, en na dat 't fcheen, reedtz in een geflootene kales haares weegs. Myne gedagten waren zoo verwerdt, dat ik niet konde begrypen wat 'er gaande was; te meer, nademaal my tot genoeg bekendt was, hoe zorgvuldig en bedekt de *Spaanfche* Juffers in zaaken van Minnehandelingen vallen; terwyle de Heeren Knevel-baarden, ik meene de *Spanjers*, even zoo yverzuchtig en jalours vallen, als de Schim-coleurige *Italiaanen*. Om nu te weten, wat de inhoudt van myn Briefjen was, begaf ik my ten fpoedigften naar huis; daar ik onbefchroomt het zelve konde openen en doorlezen; 't welke, voor zoo verre ik in dien tydt de *Spaanfche* Taale verftondt, van den volgenden Inhoudt was:

Myn Heer!

„ 't Geluk heeft een zeekere Juffrouw voor
 „ u bewaart, die begeerig is om u te zien. Zyt
 „ gy nu zoo fcherpziende, om uw gelukkig
 „ noodtlot te erkennen, zoo begeeft u dezen
 „ avondt met de fcheemering te voet in 't *Pra-*
 „ *do*, daar gy een gedekte kales zult vinden,
 „ hebbende tot een teeken een witte zyde doek
 „ uit het portier hangen. Gaat zonder Cere-
 „ monie daar in zitten, en gy zult als dan
 „ meerder vernemen.”

Ik gelove noch te dezer uure, dat myn ver-
 ftandt moet bedwelmt, en ik door den Hemel ge-

geheel verblindt geweest zyn; want andersints is het niet wel mogelyk, dat ik my wederom op zulk een lossen voet zoude hebben durven wagen, en zulk een hazard ondergaan, wanneer ik overwoog hoe slecht ik voormaals door myne nieuwsgierigheid was gevaren. Maar wat is een dertele en jonge Melkmuil niet al in staat om uit te voeren, wanneer den Hemel hem verlaat, en desselfs verstandt door een nevel van lichtveerdigheid wordt verduistert! ô Hoe dikwils wenschte ik doch, dat de dag mogte vergaan, en met de duisternisse verwisselt zyn; ja 't scheen my niet anders toe, als of de donkerheit my ten spyt langer als andersints vertoefde, en die tusschen-tydt quam my langer voor als een geheele week.

Myn Prins bevondt zich voor deze reis by den Hertog van *Medina Celi*, in gezelschap van den Hertog van *Albuquerque* en van den jongen Vorst van *Guaftalla*, die gesamentlyk den tydt met speelen sleeten. Vermits nu myn Prins, als een Liefhebber daar van, gewoon was, 'tzy dat hy gelukkig of ongelukkig was, nooit voor middernagt, en dikwils eerst in de morgenstondt t'huis te komen, zoo konde ik myn voornemen zoo veel te gemaklyker in 't werk stellen.

Toen nu eindelyk de gewenschte duisternis het dag-licht deedt verdwynen, begaf ik my op weg naar 't *Prado*, en posteerde my onder een grooten en wel belommerden Moerbeziënboom, van daar ik alle koetsen konde zien af en aanryden. Ik hadde daar noch niet lang gestaan, toen ik een bedekte koets zag nade-

ren, in welker portier iets hing, 't welke wit scheen, die kort voorby my heenen reedt. Ik resolveerde op staande voet, en stapte, zonder dat het genoegzaam iemandt merkte, met eenen sprong daar binnen. Vermits de koets nu rontom digt, en niet als het eene portier open was, behalven noch dat den avondt reets was gevallen, zoo merkte ik in den beginne niet dat 'er iemandt in zat. Maar zoo als ik meende te gaan neêrzitten, voelde ik, dat 'er iets was dat zich roerde, en my met veele Caressen in de armen nam; ook my, op zyn *Spaanseh*, duizenderlye liefkosingen bewees; daar voor ik my met zachte zoentjes, en vleierende redenen, zoo veel myne onbedreventheit in deze Taale toeliet, naar myn uiterste vermogen wederom van myne plicht poogde te quytten.

Gedurende dit tydtverdryf, was de koets van den wandel-weg omgekeert, en wederom naar huis gereden, en ik bevondt, tegens alle gedachten, dat dezelve voor een groot Paleis bleef stilstaan. Ik wiste niet, of ik betovert was, dan of ik waakte of droomde, toen ik by 't uitstappen merkte, dat het in de zelfde straat was, daar in wy logeerden, en dat dit maar omtrent het zesde huis van ons logement was. Ik hadde wel tot noch toe eene Vrouws-persoon by my in de koets gehadt, doch zonder te weten hoe zy 'er uitzag? Of zy een oude Makrol was, of naar de schoone *Helena* gelek? vermits de duisterheit my belet hadde dit onderscheidt te kunnen merken. Thans ontdekte ik, by 't licht van zes groote wach-

wasch-keerssen, die terstondt op onze aankomst gebragt wierden, dat de geene die my in de koets gezelschap hadde gehouden, een uitmuntende schoone Juffer, boven alle *Spaansche* Dames was. De Vrouws-personen dezer Natie vallen andersints doorgaans bleek, en meer na de geele kant, als blank; maar myne Schoone bevondt ik welgemaakt van lyfen leden, opgeschoten van langte, blank en fraai van wezen; ook zoo aangenaam en bevallig van omgang, dat zy in staat was, van al die haar slechts aanzagen te bekoren.

Zoo haast ik haar uit de koets hadde getilt, nam zy my, zonder voor deze reise een woordt te spreken, by de handt, en geleide my in een vertrek op de benedenste verdiepinge, 't welke met kostelyke Tapyten en andere fraaije Meubelen zoo overvloedig verciert was, dat ik daar over verbaast stondt, en geloven moeste, dat my 't geluk of 't ongeluk, (hoedanig ik zulks best zal noemen, weet ik zelfs niet;) by een degelyke Juffrouw hadt gebragt. Aan 't einde van dit vertrek stondt een voortreffelyk bedde, met een hoog *Moersch* Pavillioen, van verheven Gout-laken, en de binnenste Deekens die men gezamentlyk konde zien; vermits het Pavillon wat opgeslagen was, waren van de allersynste zyde *Oost-Indische Radocaster*, diergelyke men weinig in *Duitschlandt* vindt. Op een *Chineese* verlake Tafel, die in 't midden van de kamer was, stonden twee kandelaars, met hooge wasch-keerssen, daar door 't geheele vertrek verlicht wierdt. Om kort te gaan, ik was van verwonderinge als

geheel opgetogen; te meer, wanneer ik myne oogen tot myne Schoone wendde, die my tot noch toe by de handt hieldt, zonder iets te ſpreken.

Eindelyk deedtze my aan haare ſlinker zyde neêrzitten; en na dat zy my vriendelyk hadde aangezien, begon zy aldus te ſpreken: „ Ge-
 „ looft niet, *Monſieur!* dat ik uw gezelschap
 „ maar by geval zoek: Want indien het my
 „ ſlechts om 't gezelschap van Mans-perſoo-
 „ nen te doen was, zoo zoude ik, zonder roem
 „ geſproken, van myne Landts-lieden, wel de
 „ voornaamſte Heeren van 't Hof by my kon-
 „ nen krygen, zonder dat het my meer als ee-
 „ nen wenk zoude koſten. Maar nademaal
 „ wylen myn Heer Vader Zaal: de eere heeft
 „ gehadt, van den *Roomſchen* Keiſer, als Ko-
 „ ning van *Hongaryen* en *Bohemen*, in de Qua-
 „ liteit als Kamer-Heer te *Weenen* in *Ooſtenryk*
 „ een geruimen tydt op te wagen; zoo heeft
 „ hy by my, van de *Hoogduiſche* Natie, en
 „ derzelver oprechtigheit en ſtilzwygentheit,
 „ zulk een goet denkkeeldt geformeert, dat
 „ ik veelmaals gewenſcht heb, met een van
 „ deze Natie in vriendſchap te kunnen leven.
 „ Schoon ik nu met een voornaam *Spanjaardt*
 „ heb moeten trouwen, die voor twee Jaren is
 „ overleden, en my als eene Weduwe heeft
 „ nagelaten; nochtans heb ik zedert geen an-
 „ deren Man willen verkiezen; vermits my
 „ de roemruchtigheit en hovaardye dezer Groot-
 „ ſprekers voortaan onverdraagelyk toefchynt;
 „ waarom ik ook vaſt by my zelve heb beſlo-
 „ ten, van nooit wederom te hertrouwen. Ech-
 „ ter

„ter ben ik noch zeer jong, als hebbende voor
 „weinig dagen eerst myn een en twintigste Jaar
 „bereikt; waarom gy u, *Monsieur!* gemaklyk
 „kondt verbeelden, dat ik in zulk een heet
 „gewest niet als een houte Beeldt kan leven,
 „'t welke geen gevoelen heeft. Dit oordeele
 „ik genoeg te zyn, om u myne gedachten te
 „ontdekken. Kondt gy nu, gelyk uwe Landts-
 „lieden dien roem willen hebben, zwynen en
 „getrouw zyn, zoo weest verzekert, dat gy al
 „uw leven gelukkig zult wesen.” Deze reden
 geeindigt hebbende, zag zy my styf aan, en
 verwachtende myn antwoordt.

Deze zeldtzame zaake baarde by my zeer
 wonderlyke gedachten, zoo dat ik naauwelyks
 wiste waartoe ik zoude besluiten; vermits ik
 beducht was, dat deze *Comedie* eindelyk in
 een *Tragedie* zoude veranderen. Maar nade-
 maal ik moest antwoorden, betuigde ik in 't
 algemeen: Dat ik my voor den gelukkigsten
 onder alle de stervelingen hieldt, de eere te
 mogen hebben, van met haar nader kennisse te
 maken. Betreffende myne getrouwigheid en stil-
 zwygentheit; zoo wilde ik haar die by alle de
 Heiligen ('t welke in *Spanjen* een zwaren eedt
 is;) zweeren, en altydt derzelve bevel be-
 reidtwillig verwachten, omtrent al het geene
 myne Schoone mogte behagen. Nochtans ver-
 zocht ik voor tegenwoordig op 't onderdaanig-
 ste, nu het reets later als inidder-nacht was,
 omtrent welken tydt myn Prins gemeenlyk
 t'huis quam, datze my voor deze reis gelief-
 de te laten gaan. Doch zy wilde daartoe geen-
 sints verstaan; en in de plaats van zulks, ge-
 lei-

leide zy my in een klein Kabinet, 't welke naast dit vertrek was, daar eenige lekkernyen en ververschingen, beneffens twee Boeteljes *Grick-schen* Wyn, gereedt stonden; en zy nodigde my daar van te nuttigen, en ging my zelfs daar in voor. Ik bediende my dierhalven wel van 't eene en 't andere; doch zy scheen op iets anders beluſt, en hieldt my zoo lang op, tot dat haar appetyt geſtild was; waarna ik, met duizenden van verzekeringen eener beſtendigen vriendſchap, eindelyk van haar wierdt onſlagen.

Ik begaf my naar ons Logement, daar ik bevondt, dat de Prins een oogenblik te voren was t'huis gekomen, en naar my hadt gevraagd; zoo dat ik net van pas quam om hem op te wagten, zonder dat hy ergens van wille. Daarenboven was hy in een zeer goeet humeur, vermits hy wederom een ſomma van 4000 *Spaansche* *Reaalen* hadde gewonnen. Op deze wyze ſieten wy omtrent vier maanden; welke tydt veel ſchielyker voorby was als wy zelve wille; en ik genoot inmiddels by myne Schoone zoo veele beleefteden, en kreeg zulke koſtelyke Preſenten, dat byaldien de Fortuin my dezelve hadde wille laten, zoo zoude ik met geen welgeſtelt Man hebben wille ruilen: Doch hier op volgde een *Tragedie*, die myn geeſt my in den beginne reets ſcheen te hebben voorſpelt.

't Is bekendt, dat binnen *Madrid*, gelyk in alle de *Spaansche* Steden, zeer veele Gaarkeukens zyn, zoo dat 'er zomtydts wel drie of vier in een en dezelve ſtraat worden gevonden;

den; daar in allerlye vreemdelingen, van een middelmatigen en geringen staat, doch voornamentlyk de Bedienden van 't Hof en van andere groote Heeren, gewoon zyn dagelyks voor haar geldt te gaan eten. Vermits nu naby ons Paleis, in een klein dwars-straatje, een zeker *Franschman* woonde, die zulk een neering deedt, en vermaart was, dat hy binnen *Madrid* de beste Tafel hieldt; zoo was ik gewoon dagelyks by hem te spyfen; en met de Zuster van desseffs Vrouw, die hy van *Bourdaux* hadde medegebragt, (zynde een aardig Bruinetjen, en levendig van geest;) na den eten veeltyds den tyd te flyten. Nademaal ik nu met dit Meisjen niet de minste Minnehandeling in de gedagten hadde; zoo konde ik nooit, ja in eeuwigheit niet denken, dat uit dezen onverdachten omgang zulk een ongeluk zoude spruiten, gelyk gebeurde, daar toe de Duivel myne wraakzuchtige *Spaansche* Dame opstookte; zoo als ik thans zal verhalen.

Van wegens de veelvuldige verrichtingen van mynen Prins, konde ik by dit Beest myne gewoone Vastien niet afleggen, vermits wy onder de handt klarigheit maakten, om onze reize naar *Portugaal* voort te zetten. Vermits zy evenwel kennisse kreeg, dat ik nochtans dagelyks by dien *Franschman* ging; en haare vervloekte Spions haar te gelyk scheenen aangebragt te hebben, dat ik met de *Fransche* Juffer zeer gemeenzaam en vriendelyk verkeerde; verbeeldde zy zich, dat ik haar geheel hadde verlaten, en tegens deze *Fransche* Dame verwisselt; daar over zy geheel verwoedt wierdt,

en deze ongelukkige terftondt den doodt zwoer. Van dit Duivelfche opzet hadde ik niet de minfte kenniffe, en ik meende den volgenden dag, na dat onze nootzakelykfte verrichtingen t'huis meeft afgedaan waren, myne voormaalige Vifiten by die wreede Tygerinne te continueeren. Toen ik nu 's daags te vooren, gelyk ik andersints gewoon was, aan myn gewoone tafel verfcheen, mifte ik onze meergemelde *Franfche* Juffer; waarom ik derzelver Zuster naar haar vroeg; doch ten antwoordt kreeg: Dat zy 's morgens in de Kapelle van *St. Ifidorus* was gegaan, om haare aandagt te verrichten, en zedert noch niet wederom t'huis was gekomen; zy was wel verwondert waarze zoo lang bleef, zonder dat wy evenwel eenige quade gedagten hadden. Dierhalven ging ik na de maaltydt ten eerften wederom naar myn Logement, om noch dien namiddag 't eene en 't andere tot onze reize in ordre te brengen.

Den volgenden dag quam ik wederom by den *Franfchman* fpyzen, volgens gewoonte; doch verfchrikte vreeffelyk, toen ik hoorde, dat de *Franfche* Juffer noch niet was t'huis gekomen, en dat zy haar, zedert dat zy 's daags te vooren in de Miffe was gegaan, nog niet wederom hadden vernoomen. Zoo wel haare Zuster, als derzelver Man, waren deswegen in doodts benaauwtheit, en konden niet bedenken, wat haar mogte ontmoedt wezen; vermits zy niet wiften, dat zy eenige byzondere bekenden hadde, daarze konde gebleven of opgehouden zyn.

Zy

Zy hadden wel dien morgen verscheide van haar volk uitgezonden, om haar alom te zoeken, en na haar te verneemen; doch deze waren meede onverrichter zaaken te rug gekeert; daar over zy ten uitersten bedroeft en ontstelt waren. Haar eenigste hoope was dierhalven, dat zy dien dag nog mogtet' huis komen. Ik nuttigde dierhalven slechts een weinig spyze, en vertrok, vol zwaarmoedige gedachten over dit zeldzaame geval; maar zoo als ik aan ons Logement quam, ontinoetede my de Moriaan van myne Beminde, en behandigde my een klein briefjen, daar opslechts deze weinige woorden stonden: „Soo haast „als gy kondt, zoo komt by my, vermits ik „u over iets moet spreken, 't geene naauwelyks een quart uur uitstel 'gedooft“. Ik liet haar door den Moriaan zeggen: „Dat „ik in dit oogenblik zoude komen“. Maar, ô Hemel! hadt ik doch nooit, noch voormaals, noch voornaamentlyk in dien tydt, geen en voet in dit vervloekte huis gezet! Want zelfs nu noch ryzen my alle de haairen te berge, wanneer ik aan 't onbarmhertig gedrag van het onmenschelyk beest gedenke, 't geene daar in woonde; ja ik ontstelle my bykans zoo veel, dat ik naauwelyks de penne kan voeren. Doch deze zaak geschiedt zynde, is niet te veranderen, en ik zelve was buiten staat, om dit Tyrannische bedryf te stuiten.

Myn Prins was gereedt, om dien namiddag by den Hertog van *Alba* een visite af te leggen. Soo haast ik my nu aan hem vertoon-

had-

hadde, vloog ik, om zoo te spreken, de deur uit, en ten huise van myne Schoone. Ik was gewoon, zonder my te laten aandienen, altydt lynrecht naar haar vertrek te gaan; en op myn gezicht weeken terstondt alle haare Bedienden, behalven eene kamenier, in de naaste kamer, zonder eerder te rug te durven komen, als na dat ze geroepen waren; 't welke voor deze reize ook geschiedde. Doch ik was ten hoogsten verwondert, toen ik dezen Baziliskus aan een klein Nagt-tafeltjen in diepe gedachten zag zitten, en zoo veel niet eens wierdt verwaardigt, dat zy my wilde aanzien. Ik ging na haar toe, en meende haar, volgens ons voorgaande gebruik, een compliment te maaken, en te gelyk de handt te kussen; doch zy trokze met geweldt te rug, en toonde my te gelyk zulk een vergramdt gelaat, dat zy haare bekoorlyke schoonheit geheel daar door schein te verliezen. Waar op zy my vervolgens deze doordringende woorden toeznaauwde: „ Neen, gy vervloekte *Duitsche* ongetrouwe Hondt! gy zyt deze genaade niet meer waardig; en ik, als een *Spaansche* Juffier van zulk een hoogen rang, heb my al te verre te buiten gegaan, met u over den drempel van myn huis, ja, wat zegge ik? tot zulk een vertrouwde gemeenzaamheit, te laten komen. Is dit de beloofde *Duitsche* getrouwigheit, dat gy my zoo verachtelyk met een verdoemde elendige *Fransche* dienstmaagt verwisselt, en dezelve, na my valscherug verlaten te hebben, in de plaats van my tot uw vertrouwde Minnaressen

„ reffe aanneemt? Maar, ô Neen! dit men-
 „ sche zal niet lang op deze behaalde over-
 „ winninge kunnen roemen, en ik vezeekere
 „ u, dat gy zelve my tot myne wraak de be-
 „ hulpzaame handt zult bieden, of beneffens
 „ haar te gelyk voor myne oogen fterven”!
 Deze woorden gefproken hebbende, ftamp-
 te zy met den voet op den grondt; als wanneer
 tótfondt de deur van ’t naafte vertrek wierdt
 geopent, door de welke ik, tot myn grootfte
 ontiteltenis en verbaaftheit, de meergemelde
Fransche Juffer, geheel in ’t fwart gekleedt,
 beneffens zes gemaskeerde fterke en groote
 keerels als boomen, zag binnen komen; zynde
 ieder met een lang *Spaanfch* Stilet, een Pon-
 jaart en paar Pittoolen gewaapent. Deze deer-
 nisweerdige Juffer, welke de godtlooze *Span-
 jaardin* met zonderlinge lift hadde weten by
 haar te krygen, en die reets zedert dat men
 haar vermist hadde, op een byzondere plaats
 hadde gevangen gezeeten; was van droefheit
 en benauwtheit fchier half doot; en de tra-
 nen, die zy ondertuffchen onophoudentlyk
 hadde vergooten, en die haar noch in mee-
 nigte uit de oogen fchooten, zouden een ftee-
 nen herte vermuwt hebben.

Door deze droevige vertooninge was ik niet
 in ftaat, om onze onderlingen onfchuld te
 eerften zoo ’t behoorde ordentlyk te vertoo-
 nen, maar toen ik zag, dat zy daar op fcheen
 te wachten, gaf my de weemoedigheid ’t vol-
 gende in den mond, zoo dat ik haar aldus
 aanfprak: „ Ik zoude my nimmer verbeeldt
 „ hebben, (*genaadige Vrouwe!*) dat in uwe
 „ fchoo-

„fchoone gefalte, zulk een onbarmhertigheid,
 „en een ongegronde verdachtheit, plaats
 „konde hebben. Tot wat wreedheit hebt gy
 „doch my en deze onschuldige beftemt? Ik
 „heb u eens, by alle de Heiligen, een on-
 „veranderlyke getrouwigheit gezworen; en
 „zweere u hier meede nochmaals by dezel-
 „ve, dat ik met deze rampspoedige nooit den
 „allerminften omgang heb gehad, die tegens
 „myne aan u gedaane beëdigde pligt zelfs
 „in 't minfte zoude hebben getreden. Wildt
 „gy my niet gelooven, en begeert gy uwe
 „onrechtveerdige wraake met bloedt af te
 „koelen; ziet daar, zoo biede ik u hier mee-
 „de myne borft aan! (Welke woorden ge-
 „sprooken hebbende, knielde ik voor haar nee-
 „der, trok myn kamizool en hembdt open, en
 „behandigde haar mynen deegen;) Betoont my
 „flechts deze laafte genaade, en laat deze
 „ongelukkige en onschuldige ongekreukt we-
 „derom naar huis gaan"! Doch deze Tyge-
 „rinne wift van geen ontferminge. En fchoon
 „zich al de meergemelde ongelukkige *Fransche*
 „Juffer voor haare voeten nederwierp, en haar
 „om Godts Barmhertigheits wille voor haar on-
 „fchuldig leven smeekte; nochtans fchopte zy
 „haar met voeten wech, zonder haar antwoordt
 „te geven. In tegendeel keerde zy zich tot my,
 „en riep: ô Verraader! „Daar door betoont
 „gy immers meer als al te klaar uwe liefde,
 „vermits gy voor dit uw liefjen wilt fterven.
 „Neen! (Voegde zy daar met een laghendt,
 „doch fpytig weezen by: „Gy zult 'er zoo
 „goedt koop niet afkomen, en zyt niet beter
 „waar-

*Grouwzame woede, uyt minne-nydt, van een Dame,
te Madrid.*

„waardig als dat gy beide te gelyk zult ster-
ven. Doch ik begeere voltrekt myne wraa-
ke aan deze Hoere eerst te boeten, en gy
zelve zult my daar toe de behulpzaame handt
moeten bieden.” (Hier meede tastede zy
naar een Ponjaardt, en een Beeker, die naast
haar stondt:) „Gy moet besluiten, of met
dat geweer haar 't herte te doorgrieven; of
haar dezen Beeker met uwe eigene handt
over te geven; of deze luiden zullen u al-
le beide met alle bedenkelyke langsaame
pyn, nit de Weereldt helpen, en daar door
uwe onderlinge groote liefde doen eindig-
gen.”

Een iegelyk bedenke zelfs, hoedaanig myn
herte over deze wanhoopige voorstellingen te
moedt was, en noch meer, hoe droevig die
arme Juffer deze godtloosheeden voorquaam.
Ik viel nochmaals, op de alleroetmoedigste wyze,
voor deze Furie op de knien: Doch alle ontschuldigingen
waren als voor eenes dooven ooren gesproken; en niets was
er, 't geene dit verwoede Beest konde voldoen,
als 't plengen van 't onschuldige bloedt
dezer ongelukkige, die in flaauwte was ter
aarde gezeegen. Ik badt, ik smeekte, ja ik
verzocht haar eindelyk met betraande oogen,
(daar van ik my niet langer konde bedwingen;) haare
wraake zonder bloedt te oefenen: Doch, in de plaats van
my daar op te antwoorden, nam zy terstondt een kort
Stilet, en gaf deze ongelukkige, die buiten dien reets
half doot was, zulk een vinnigen steek in haare borst,
dat 't onschuldige bloedt terstondt als eene Fontei-

teine daar uit spatte, en haar alzo de azem en 't leven te gelyk begaf. Dit verricht hebbende, (ô vervloekte wreedheit!) keerde zy zich om, en na my toe, kreeg den Beeker, met tintelende oogen, en gafze aan my over, zeggende: „ Vermits gy, ongetrouwe hondt!
 „ uw Liefjen, die u verleidt, en van my af-
 „ troont heeft, niet hebt willen straffen; zoo
 „ befluit, alvorens ik u uit myne oogen ver-
 „ banne, dezen Beeker uit te drinken; en
 „ wykt alsdan terftondt van my, waar gy wee-
 „ zen wilt. Maar indien gy zulks niet aan-
 „ stondts doet, en u in 't minste ophoudt,
 „ zoo weest verzeekert, dat deze aangelte-
 „ liden, (wyzende op de zes gemaskerde
 „ keerels;) op mynen eersten wenk u in hon-
 „ dert stukken zullen kappen!”

Dit ongelukkige geval hadde my zoo wan-
 hoopig gemaakt, dat ik den Beeker aannam,
 en den zelve in de grootfte furie zoo aanstondts
 in een teug meende uit te drinken. Doch al-
 vorens zag ik haar met een verwoedt wezen
 aan, en zeide: „ Ja Tyrannin! Ik wil sterven,
 „ en ik heb den doot slechts daarom meer als
 „ al te wel verdient, vermits ik aanleidinge
 „ heb gegeven, dat gy aan deze ongelukkige
 „ en onfchuldige uwe vervloekte wraak hebt
 „ geoeffent. Ik alleen ben, door mynen on-
 „ fchuldigen omgang met haar, aan haaren dus
 „ wreeden doot oorzaak, en bereidt, om 't
 „ leedt haar daar door aangedaan, hier door
 „ te boeten. Maar u, als onze Moordaresse!
 „ zullen alle de Hellsche Spookten te gelyk py-
 „ nigen, en noch 't Vaagevuur, noch hondert
 „ duiz-

„duizent Ziel - Missen, u van de eeuwige ver-
„doemenisse kunnen verlossen.” Hiermeede
meende ik 't vergift uit te drinken; doch zy
sloeg my den Beeker uit de handen, zoo dat
alles wat daar in was over de grondt vloog;
en ik, als geheel buiten my zelve, bleef als
een Beeldt zonder leven geheel styf staan.

Of nu deze Onbarmhertige door haare con-
scientie benaauwt wierdt, of wat haar van dit
moordtdaadig bedryf te rug deedt deinzen,
weet ik te dezer uure noch niet te zeggen.
Want toen ik wederom een weinig begon te
bedaaren, zag ik, dat men het lyk van de
Fransche Juffer hadde wechgenomen, en dat
'er noch maar drie van de gemaskerde Kee-
rels stonden; hebbende zich het wreedé Diet
meede in een ander vertrek begeven.

Ik was naauwelyks in staat, om den naasten
van deze drie Banditen aan te spreken; en ik
vroeg hem: „Wat 'er doch eindelyk van de-
„ze *Tragedie* zoude worden? En wat men
„met myn Persoon voor hadde?” Daar op
antwoordde de grootste onder haar: „Dat de
„genadige Vrouwe my 't leven hadde ge-
„schonken; doch haar te gelyk belast, my
„niet eerder uit het Paleis te laten vertrek-
„ken, tot dat ik met eede hadde beloofd,
„van het voorgevallene nooit het minste ge-
„wag te maken; my nooit meer te verstout-
„ten van in dit Huis te verschynen, en ein-
„delyk, om binnen 24 uren *Madrid* nu en
„voor eeuwig te verlaten. Betreffende het
„eerste en 't tweede punt,” (gaf ik haar ten
antwoordt,) „zoo zal ik ze, van wegens myn

„eigene welvaart, gaarne met alle naauw-
 „keurigheid onderhouden; doch 't laafte is
 „my onmogelyk, vermits ik niet van my zel-
 „ve, maar van 't bevel van mynen Prins af-
 „hanglyk ben.” Maar vermits zy daar op ble-
 ven dringen, en van geen bepaalinge daarom-
 trent wilden hooren; moest ik zulks ook be-
 willigen. Daar op moefte ik den eedt doen,
 die in 't brede op een half vel papier gefchre-
 ven was; en vervolgens nanten my twee van
 deze Schelmen tuffchen haar, en geleiden my
 tot beneden aan de deure, die zy wederom
 achter my toefloten.

Dit ongelukkige geval hadde ten minften drie
 uuren geduurt, en ik wiffe naauwelyks, of
 het een droom, dan of my deze wreede be-
 handlinge in der daadt ontmoedt was. Ik be-
 gaf my in myne kamer, en ging terftondt te
 bedt leggen; voorgevende by de andere Do-
 meftiquen, dat ik my onpaffelyk bevondt. Maar
 toen de Prins, t'huis komende, zulks hoorde,
 verbeeldde hy zich, dat ik mogelyk wat te
 veel *Canary*-Sek gedronken hadde, zoo dat
 myne onpaffelykheit van geen gevolg zoude
 zyn. Doch ik was in der daadt gantfch niet
 wel, en ik bediende my van 's Prinffen Reis-
 Apotheek; gebruikte ook van deffelfs zooge-
 naamde *Alteratie*-Druppelen, en verfcheide
 andere Zweet-middelen, die my veel goedt
 deden. En fchoon ik binnen weinig dagen
 wederom herftelt was; nochtans hieldt ik my
 tot op ons vertrek van *Madrid* altydt in 't bedt;
 't welke op zyn *Spaansch* met Haanen-veëren
 gevult was, welker punten alom doorftaken,
 en

en my veel ongemak veroorzaakten: Doch dit wilde ik liever verdragen, als my opentlyk te vertonen vermits ik dan buiten twyffel een kindt des doodts zoude geweest zyn.

Thans verſcheen de dag, op welken wy ons wederom op reis zouden begeven, en 't wraakzuchtige, trotze, doch beedel-arme *Spanjen*, tot myn grootſte blydſchap verlaten. Onder anderen is my dit 't aller eenvoudigſte en belachelykſte voorgekomen; dat de Juffers, in de plaats van kleine en aardige ſchoothondtjes, jonge Swyntjes, met veelderlye fraaye lindtjes opgeſchikt, op haare armen dragen: Alſmede, dat de geene, die door geheel *Spanjen* willen reizen, zich voor 't meeſte gedeelte van Muil-Ezels, in de plaats van Paerden bedienen, om daar op te ryden; ook zeer zelden van wagens; vermits men met deze laaſte over de Gebergtenſ qualyk kan voortkomen. Egter heeft men op die plaatzen, daar het niet al te Bergachtig is, kleine Wagenjes, of veel meer Karren met twee wielen, daarmede men de koopmanſchappen, en andere bagagie vervoert. Op zulk een wyze moeſte zich de Prins van alle diergelyke toebehorens voorzien, en wy vertrokken den eerſten der Maandt van *October* 1693. 'smorgens vroeg ten twee uren.

Wy namen onzen weg naar *Aranjuez*, en van daar naar *Toledo*, en reisden meeſt in de koelte 's nachts; doch hadden veel ongelegenheit en verdriet van de laſtige Geleids-Bedienden; vermits zy ons naar haar eigen welgevallen ſchatteden, en ons daarenboven noch

wilden doen geloven, dat zy ons, als Vreemdelingen, veele beleefteden bewezen. Wy dankten den Hemel toen wy in de laatstgemelde Stadt quamen, vermits wy aldaar van de Geleis-lieden met haare Muil-Ezels ontflogen wierden; en ons, beneffens alle onze bagagie aan boort van een redelyk ruim Vaartuig begaven, om langs de Rivier *Tajo* onze reize tot naar *Liffabon* te water te vervolgen. Onderwegen hadden wy gelegenheit om *Alcantara* en *Santarein* te bezichtigen; vermits dit Vaartuig, van wegens byzondere verrichtingen, onderwegen moefte aanleggen. Op de twee laatstgemelde Plaatsen zag ik niet veel byzonders, als datze aan de Rivier *Tajo* zeer vernakelyk leggen, en dat daar rontom een groote meenigte van Citroenen en Oranjen Appelen groeyen.

Ik heb op myne reize de eere gehad, van zeer veele groote en welgelegene Steden te zien, doch vertrouwe, dat 'er zulk een plaats niet meer in de Waereldt te vinden is, die by *Liffabon* kan halen. Deze Stadt kan men van de gemelde Rivier *Tajo* geheel overzien, vermits de huizen op een hellenden grondt zyn getimmert, die tot aan de Rivier loopt; ftaande de huizen in behoorlyke tuffchenwyte, alle achter malkander; beflaande een groote ruimte, zoo dat de buitenfte Stadts-muur, naar myne gedagten, ten minften vier *Duitfche* mylen van omtrek is. 't Slot aldaar, legt op een byzondere hoogte, en kan, van wegens de veelvuldige gebouwen, gemaklyk voor een kleine Stadt paffieren; zynde zeer fterk, en
met

met een Commandant en behoorlyke bezettinge wel voorzien. Doch de Koning resideert daar nooit, maar onthoudt zich in een zeer groot en kostelyk Paleis, 't welke aan de Zee-kant gebouwt is; en van wegens zyn heerlyke uitzicht, en de kostelyke Thuinen, die zich daar by bevinden, beneffens andere Koninglyke gemakken, weêrgaloos schynt te wesen. Op deze plaats stapten wy eindelyk aan Landt; en dit was eigentlyk 't gewenschte doelwit der reize van mynen Prijs; maar voor my, niet tegentaande de veelvuldige rampen en tegenspoeden, die ik reets hadde geleden, het beginzel van 't verlies myner onwaardeebaren vryheit; gelyk ik binnen een Maandt tydt tot myn grootste ongeluk in der daadt moest ondervinden.

Zoo haalt wy aan Landt waren, ook ons goet uit het Vaartuig geloft, en in een Herberg daaromtrent gebragt was; vernam myn Prins ten eersten naar *Don Melchior de Riva*, aan den welken hy thans gerecommandeert was, en een Wisselbrief tot zynen lasten hadde. Na dat wy denzelven bevraagt, en hem van onze aankomst kennisse gegeven hadden, beloofde hy, uit overvullige beleeftheit, ten eersten mynen Prins te komen opwagten. Het duurde ook geen twee uren, of hy verscheen in een zeer kostelyke draag-baar; doch die niet de minste overeenkomst hadde, met de geene die men by ons gebruikt, maar zeer aardig en gemaklyk gemaakt was. Toen de Prins aan hem de eerste Complimenten aflegt, en hem de medegebragte Brieven be-

handigt hadde; boodt hy, als een zeer beleeft Man, den Prins terftondt zynen diénst aan; met zulk een gewenscht gevolg, dat wy 't niet beter hadden kunnen wenschen. Behalven de *Portugeese* spraak, die zyne Moeder-tale was, sprak hy noch *Spaansch*, *Italiaanschen Fransch*; waarom ik wonderlyk daarmede in mynen schik was, dat ik dikwils gelegenheid hadde met zulk een bequaam Man te verkeren.

Na dat nu de Prins van wegens zynen Wisselbrief met hem behoorlyk afspraak hadde genomen, vroeg hy eindelyk naar *Don Martino Gallizin*; die aan 't Hof de waardigheit van Koninglyken Opper-Keuken-Meester bekleedde; zynde de Broeders Zoon van mynes Prinsfen Heer Vader. Hy was met zynen Heer Vader, in zyne kindtsheit, onder de wonderlyke regeringe van den voorgaanden Groot-Vorst van *Ruslandt*, meede op een zeer wonderlyke wyze, (doch te wydtloopig om hier te verhaalen;) over Zee in *Portugaal* gekomen; maar hadde zich ten tyde der regeeringe van wylen den Heer Vader des regeerenden Konings, door zyn zonderling goet gedrag en voorzichtigheit, als ook door 't aanneemen van de *Roomsch*-Catholyke Religie, zoodaanig verheven, dat hy een Boesem-vriendt van den Koning was geworden. Na desselfs overlyden, hadde zich zyn Zoon *Don Martino de Gallizin*, (van welken wy thans spreken;) ook aan 't Hof in zulk een gunst gevestigd, dat hy aan 't Hof, en elders alom, als een gebooren *Portugees* wierdt aangemerkt; 't welke daar zeeker al iets zeldtzaams is.

We

Wegens dezen zynen Neef, hadde myn Prins deze reize meest ondernomen; en hoorde dierhalven met ongemeen vergenoegen, dat dezelve zich in een volmaakten welstandt bevondt; 't welke hem *Don Melchior de Riva* met veele omftandigheden verzeekerde. Dierhalven was 'er niets meer te doen, als dat myn Prins met de eerste gelegenheit met hem trachtete te fpreken, en zyn namaagschap aan hem ontdekte. Dit nu konde binnen den tydt van zes daagen gevoegelyk gefchieden; vermits de Koning van gedagten was, zich alsdan naar *Alcantara* te begeven, (zynde maar omtrent een quart-myl van *Liffabon* gelegen;) en zich daar eenige weeken lang in de weergaalooze Lusthoven en by de kostelyke Fontein-werken en Grotten, te vermaaken.

Myn Prins kenniffe krygende, dat *Don Martino de Gallizin* twee daagen vooraf derwaarts was gegaan, om tot ontfang en onthaal des Konings behoorlyke order te ftellen; begaf zich meede daar heenen, om zonder veel opfchuddinge voor de eerstemaal dies te beter en vryer een mondtgefprek met hem te konnen houden. Zulks gefchiedde ook noch dien zelfden dag, met het grootte onderlinge vergenoegen; en *Don Martino* wifte zyne zonderlinge groote blydtschap niet genoegzaam uit te drukken, dat hy 't geluk en de eere hadde, van zulk een naaftbestaanden van zynen Stam uit *Moscovien* bezocht te worden, en denzelven te ontfangen. Hy ftelde terftondt order te *Liffabon* in zyn Paleis, (ftaande naby 't *Dominikaander* klooster, daar in de *Inquisitie* is;) daar in eenige

Vertrekken voor mynen Prins en zyne by zich hebbende Bediendens wierden klaar gemaakt; en wy moesten alle onze Bagagie over hals over kop derwaarts laten brengen. Hy zelve volgde, beneffens mynen Prins's anderen-daags, om hem zyne Gemaalinne en geheele familie aan te bieden; met aanbiedinge van een vrye Tafel en Logement, zoo lang hy zich binnen *Liffabon* geliefde op te houden; ook bezorgde hy ons, 's Prinffen Domestiquen, zoo wel, dat wy geen beter onthaal konden wenschen.

De Koning *Don Pedro*, was een Vorst in 't beste zyner Jaaren, en hadde eertyds den Throon en de Gemaalinne van zynen Broeder, met hulpe der Standen, verkreegen. Zyne Majesteit ongemeen beleeft en goedertierende zynde, verwonderde zich ten hoogsten, dat myn Prins uit zulk een afgeleegen gewest, gelyk *Russlandt* is, was overgekomen, om zynen Neef te zien; en liet den Prins verzoeken, by hem tot *Alcantara* te komen, daar heenen hy zich begaf. De Grooten van 't *Portugeefche* Hof, voornamentlyk de twee Prinffen van *Cadaval*, beweezen hem ook zoo veel respect en beleeftheeden, dat myn Prins binnen de eerste daagen naauwelyks zoo veel tydt hadde, om te kunnen eten noch slaapen. Om kort te gaan, hem en ons wierdt, ten respecte van *Don Martino*, zoo veel goedts beweezen, dat wy naauwelyks in staat waren om alles aan te nemen.

Zoo haast *Don Martino* den Prins quam zeggen, dat zyne Majesteit, de Koning wenschte, dat hy hem hoe eerder hoe liever quam opwagten; zoo wierdt hy met de koets van *Don Mar-*

Martino afgehaalt, en naar *Alcantara* gebragt. Wy, alle zyne Domestiquen, zoo wel die met uit *Engelandt* waren gekomen, als die hem tot zyn gemak aan 't *Portugeesche* Hof waren toegevoegt, volgden hem; zynde gezeeten, ten deele op fraaye *Portugeesche* Paerden, ten deele op schoone Muil-Ézels, gezamentlyk volgens 't gebruik aldaar, met kostelyke-dekkleden en tuigen verciert. Vermits nu *Alcantara* zoo naby lag, zoo hadden wy niet lang werk om 'er te komen. Terstondt verscheenen twee Koninglyke Edellieden, die den Prins by zyne Majesteit geleidden; wordende ons bedienden inmiddels beneeden gelyks de grondt een vertrek aangewezen; vermits wy onzen Meester niet verder durfden volgen, als tot aan de eerste wacht; van daar men ons wederom te rug, en in 't voornoemde vertrek bragte; zoo dat ik van de Ceremonien, die 'er toen voorvielen, niets verder weet te zeggen.

De Koning begaf zich na de maaltydt, met mynen Prins, en de Prinssen van *Cadaval*, in de Luffthoven, en wy wierden ondertusschen in ons vertrek, met zoo veel *Portugeesche* Gerechten en lekkere Wynen onthaalt, dat wy naauwelyks wisten wat ons overquam. Tegens de nagt reedt de Prins wederom naar *Lissabon* te rug; en den volgenden dag wederom naar *Alcantara*, slechts met eenige *Portugeesen* verzelt, maar wy moesten t'huis blyven; en dit vervolgde hy veertien daagen na mal-kander, namentlyk zoo lang de Koning zich daar ophieldt en vermaakte.

Eeni-

Eenige daagen daarna , toen 't Hof wederom in rust was , besloot *Don Martino* , mynen Prins alle de naby geleegene vermaakelyke Plaatzen te toonen , als *Belem* , *Feriera* , *Scavin* , en eenige andere , die van wegens de veelvuldige Citroenen-en Oranje-Boomen ongemeen fraai zyn , en door de Ministers veeltyds bezocht worden ; 't welke ook tot de grootste voldoeninge van den Prins wierdt in 't werk gestelt. Om kort te gaan , wy genooten gezaamentlyk zoo veel plaizier te *Lissabon* , dat ik 'er een geheel Boek van zoude moeten schryven , indien ik alles na behooren wilde verhandelen.

Vermits het hier vooren gemelde *Domini-kaander* klooster , (daar in de *Inquisitie* is ;) zich niet verre van ons quartier bevondt , ook reedelyk vermaakelyk was , zoo begaf ik my dikwils derwaarts ; voornaamentlyk alle weeken , wanneer de H. Misse van *Roucio* (indien ik 't wel onthouden heb ;) des dingsdags , op een groot Plein , in de tegenwoordigheit van veele duizendt menschen wierdt geleezen , om deze Cêremonie meede by te wonen. Doch hadde het den Hemel behaagt , dat ik zoo nieuwsgierig niet was geweest , zoo zoude ik mogelyk al myn ongeluk ontworstelt wezen , 't geene ik vervolgens ontrent 25 Jaaren lang heb moeten uitstaan.

Toen ik eens op de voorgemelde plaats quam , was 't meeste volk reets vergadert ; en myn noodtlot wilde , dat ik naast een Kerel quam te knielen , die niet alleen een groote Schelm geleeek , maar ook in der daadt was.

IK

Ik hadde diergelyken aandacht in *Vrankryk*, *Spanjen*, en elders op myne reizen, zoo dikwils bygewoont, dat niemandt ooit zwaarigheid hadde gemaakt; my voor een oprecht Roomsch Catholyk te houden. Doch deze Schelm, die 'er mogelyk werk van maakte, om eerlyke Luiden in 't verdriet te helpen, verstonde dit kunsjen beter, en 't scheen dat hy 't my aan d'oogen konde aanzien, dat my deze Godtsdienst niet ter herten ging. Dierhalven bezag hy my van 't hooft tot de voeten; en zoo haast als de Misse geeyndigt was, en ik meende wech te gaan, stondt hy met my te gelyk op, schoot my op zyde, en sprak my zeer vriendelyk in de *Fransche* Taale aldus aan: „Myn Heër! Indien ik my niet „vergisse, zoo geloof ik dat gy een Vreemdeling zyt; en mogelyk een *Duitscher*, dewyle ik meermaals d'eere heb gehad, met „diergelyke Heeren verscheidemalen goede „negotie te doen, vermits zy zeer oprecht „en handelbaar zyn”. Ik hadde zedert den eersten opslag geen zin in dezen Kerel gehad; maar thans kreeg ik daar berouw van, en ik oordeelde hem veel meer beklagens weerdig, vermits den Hemel hem met zulk een leelyke weezen hadde voorzien, dat men voor zyn gezelschap afkeerig wierdt. Dierhalven gaf ik hem goetdts bescheidt; en zeide: „Dat hy „geen ongelyk hadde, vermits ik in der daadt „een *Duitscher* was; tegenwoordig in dienst „van den Prins *Gallizin*, een Neef van den „Koninglyken Opper-Keukenmeester, *Dott* „*Martino de Gallizin*, die my uit *Ruslandt* „ko-

„komende, in *Saxen* tot zyn Kamer-Dienaar
„hadt aangenomen. 't Scheen my toe, als
of hy zich daar over grootelyks verwonderde;
doch eenige minuten daar na, vroeg hy my:
„Van welke Religie de Prins beleideniffe
„deedt? Daar op ik hem ten antwoordt gaf:
„Dat hy op de gantsche reize meest zyne aan-
„dacht naar de *Roomſch-Catholyke* wyze had-
„de verricht. En gy, (vervolgde hy my
„te vragen;) wat Geloove hebt gy? Ik ant-
„woordde: Dat ik een goetd Chriften was,
„gelovende dat alles de onfeilbaare waarheit
„was, 't geene ons in de Heilige Schrifthuure
„bevolen werdt te doen. „Dit is wel goetd;
„(zeide deze godtlooze Boef;) maar alhier
„in *Portugaal* moet men goetd Catholyks ge-
„loven, of men vervalt in de handen van de
„Heilige Inquifitie; en ik zoude wel met ee-
„den willen bevestigen, dat gy een oprechte
„Ketter zyt, niet beter waardig, als om op
„den brandt-ftapel verbrandt te worden”. Ik
hadde geen zin, om my met dien godtloozen
Kerel dieper in discours in te laten, en meen-
de mynes weegs te gaan; maar hy daarmede
niet voldaan zynde, riep door 't enkele woordt
een Ketter! een Ketter! in 't *Portugeefch*, in
een oogenblik zoo veel volk by malkander,
dat ik in doodts benaauwtheit raakte, en niet
meer achter-noch vooruit konde komen. Daar-
over ontftondt zulk een opſchudding en ge-
weldt, als of men my in milioenen ſtukken
wilde verſcheuren. Ik wenkte wel met de
handt, om wat ſtilte te krygen, en my te ver-
dedigen; doch zonder dat my iemandt wilde
noch

noch konde gehoor geven; zoo dat my niet beter te moedt was, als toen ik in *Engellandt* te *Tybourn* onschuldig zoude opgeknoopt worden.

Eindelyk zag ik de Wacht aan komen, bestaande in zes Soldaten en een Onder-Officier, die van dezen oproer kennisse hadden gekregen. Zy drongen met veel moeite door 't Volk, en namen my gevangen; wordende ik door haar ter naauwer noodt uit het gedrang verlost, en met veele muilperen en slagen verzelt, tot aan de plaats daar de gevangenisfen van de Inquisitie zyn. Ik verzogt den Onder-Officier op 't aller ootmoedigste, dat hy zoo goet (geliefde te zyn, om mynen Prins, dien ik hem met naame noemde, van myn ongeval kennisse te geven; en om hem zoo veel te eerder daar toe te beweegen, gaf ik hem een geheele handt vol *Spaansche Reaalen*, die ik noch by my hadde, hopende dat hy 't zoo veel te minder zoude vergeten. Maar schoon hy my zulks beloofde, nochtans twyffele ik niet zonder reden, dat hy zyne boodtschap niet deedt; vermits anderzints myn beminde Prins, (dien ik zedert dien tydt als na veele Jaaren omzwervingen met oogen heb aanschouwt;) my geenzints in deze noodt zoude hebben laten steeken, maar zekerlyk alle kragten hadde ingespannen om myne verlossing uit te werken.

Thans was ik in de handen der allervreesfelykste *Inquisitie*, en van alle menschelyke hulpe ontbloot. Men bragt my in een lang en duister verwulft vertrek onder d'aarde; daar ik noch meer als twintig menschen, zoo Mans-
als

als Vrouws-perzoonen vondt ; die , gelyk ik naderhandt verftondt, meest Joden waren, en alle enkel daar rontom aan groote ftukken yfer waren vastgeftoten; welken ik gezelfchap moefte houden. Onder deze waren zommige, die van wegens haaren voormaligen koophandel, in *Hollandt*, ja zelfs te *Dantzig*, *Lubek* en *Hamburg* hadden geweest, en verſcheide Talén ſpraken. Aan deze verhaalde ik, op wat wyze ik onder haar ongelukkig gezelfchap was geraakt. Zy, in tegendeel, verhaalden my, dat die Aarts-fchelm, de welke my daar in hadt geholpen, een gedoopte Joodt van *Barcelona* was, die reets verſcheide Vreemdelingen, ook Joden, en diergelyken, die thans noch in de gevangeniffe zāten, ongelukkig hadt gemaakt. Zyn *Joodsche* naam was *David Schmucl*; maar thans, zedert hy een Chriſten was, liet hy zich *Ignatio de Manaide* noemen; zynde geadelt, en by alle de Grooten wel gezien. Dit Volkjen verhaalde my ook, dat zich in de gevangeniffen der Inquiſitie veele diergelyke arme Menſchen bevonden; na dewelke, zedert den dag datze daar gebragt waren, niemandt meer gevraagt hadde. En ſchoon zommige twintig, ja dertig Jaren daar hadden gezeten, en in de boeyens reets gryſ van ouderdom en droefheit waren geworden, ook in al dien tydt de Zonne niet hadden aanschouwt; nochtans was 'er niemandt, die zich om haar bekommerde; en eenige moeften van honger ſterven; andere van de veelvuldige luizen en ander ongedierte vergaan. Nochtans waren die geene voor 't allergelukkigſte te achten,
die

die op deze wys den geest gaven, of na gewoonte verbrandt, of op de Galleyen aan de roey-banken gesmeedt wierden; nademaal deze laatste noch het dag-light en de opene lugt konden genieten; en de eerstgemelde met haren doot, een einde van alle haare wederwaardigheden en elenden zagen. Onder dit, volk, waren onder anderen drie Mannen en twee Vrouwen-personen, welke zeiden: Datze wel omtrent acht Jaar aldaar hadden gesleeten; en schoon zy reets meer als hondertmaal, aan den geenen, die haar dagelyks broodt en water bragten, hadden te verstaan gegeven, dat zy geneegen waren zich te laten dopen; en de *Roomsch* Catholyke Religie te omhelssen; nochtans hadden zy daar op nooit eenig antwoordt ontfangen; zoo dat zy alle oogenblikken moesten vreezen verbrandt te zullen worden.

Alle deze berichten waren my als harde donderslagen in myne ooren; en ik beklagde myn ongelukkig noodlot, met luitskeels te huilen en te kermen; daar door ik zommige van myne medegevangene tot medogentheit, andere tot toornigheit bewoog, zoo dat zy my alles quaats op de hals wenschten; nademaal, (na haar zeggen;) niemandt my konde helpen; ten ware dan, dat 'er myn Prins kermisfe van kreeg, en beneffens den Opper-Keukenmeester *Don Martino*, haar credit voor my in 't werk stelden, en ik de *Roomsch*-Catholyke Religie aannam.

Deze *Inquisitie* in *Portugaal* heeft de gewoonte, dat derzelver Bedienden alle Jaaren

K

zee-

zeekere daagen bepaalen, op welke zy de Gevangene voor zich brengen, en ze verhooren. Wanneer men nu Jaar en dag heeft gezeeten, en eindelyk zoo gelukkig is, dat men den tyd beleeft, die tot het voornoemde Onderzoek bestemt is; zoo werdt men in een grooten Zaal gebragt, die in het *Dominikaander* klooster, en daar toe geordonneert is. Alsdan moeten alle de Gevangene van de *Inquisitie* by malkander op een hoop staan, en wagen tot dat het haar beurt wordt. Wanneer men nu eindelyk voor 't Collegie van de *Inquisitie*, dat meest van de voornaamste Geestelyken afhankelijk is, werdt geroepen, zoo werdt men gevraagd: Waarom men gevangen zit? Antwoordt dan een arme gevangene: Dat hy zulks zelfs niet weet; en beschuldigt zich zelve niet van Ketterye; zoo wierdt 'er bevel gegeven: Dat men hem, zonder verder te verhooren, wederom in bewaaringe te rug zal brengen; op dat hy 'er tot het volgende Jaar Bedenkydt mogte hebben. Maar zegt hy: Dat hy een Ketter is, en deswegen in handen van de *H. Inquisitie* is geraakt, zoo werdt hy gevraagd: Of hy zyne Ketterye wil afzweeren, en zich bekeeren? Wel te verstaan, indien de gevraagde geen Joodt is. Doedt hy zulks nu, en zweert zyne Religie af; zoo werdt hy eindelyk, na 't uitstaan van veel ongeluk, uit de gevangenisse gelaaten; terwyle inmiddels veele andere, schoon zy ook den eersten dag haar Geloof wilden verzaaken, ongelukkig blyven zitten: Maar indien zich zulk een hardnekkig toont, en zyne Conscientie niet begeert te quet-

quetfen; zoo werd't hy eindelyk evenwel ten Vuur gedoemt; of, wanneer 't nootlot hem zonderling gunftig is, voor ceuwig op de Galleyen gebannen.

Vermits 'er nu met verfcheide Scheepen, die van de *Canarifche* Eilanden arriveerden, dikwils wierdt bevestig't, dat zy op de *Atlantifche Zee* veele *Afrikaanfche Zee-Roovers* hadden ontmoet, die 't Vaarwater onveilig maakten; zoo befloot de Groote-Raad't te *Lisfabon* eenige Oorlogfchepen uit te ruften, die op de *Barbaren* zoude kruiffen, en was het mogelyk deze *Mahomethaanen* neemen en opbrengen. Daar toe wierdt met der haaft de noodige toetfel gemaakt; maar toen de Scheepen klaar waren, was 'er gebrek aan Roeijers; waarom die van de *Inquifitie* aanboden, alle haare gevangene over te geven, die daar toe bequaam waren, omze in de plaats van Slaaven te gebruiken. Deze aanbiedinge wierdt by den Grooten-Raad't met erkentniffe aangenomen; tot welken einde zy den volgenden dag een Commiffaris en twee Schryvers zonden, die van de eene gevangeniffe tot de andere het noodig onderzoek deden, en al wie zy bequaam vonden om te roeijen wierdt opgefchreven. Deze quam eindelyk in onze verblyfplaats, vroeg na onze naamen, waar wy t'huis hoorden, en wat ons doen was? Doch de Jooden maakten zoo veel gedruis en opfchuddinge, dat ik geen woordt tot myn verdediginge aan den Commiffaris konde zeggen. En nademaal dit onderzoek hem veel te lang duurde, wierdt hy daar o-

ver ongeduldig, en wilde niet langer na onze reedenen luiften; en na dat hy my, als een jong fterk Keerel, beneffens noch twee jonge Jooden hadde aangeteekent, vertrok hy, zonder zig daar langer te willen ophouden.

Door deze omftandigheden leefden wy tuffchen vreeze en hoope; zommige verbeeldden zich, dat wy onze vryheit zouden erlangen; maar andere, dat wy eerftdaags, zonder verdere Ceremonien, zoo als meest gebruikelijk is, met huidt en haar zouden verbrandt worden. Ik zelve maakte ook geen anderen ftaat; vermits ik van de *Inquifitie* geen andere kennis hadde, als 't geene my de *Israëlitén* den eerften dag hadden verhaalt. Ondertuffchen toonde de uitkomst, dat wy weinig wiften van 't geen 'er omging. Want het gebeurde omtrent acht daagen daar na, dat alle de geene, die op de voorgemelde wyze waren aangeteekent, uit de gevangeniffe wierden gehaalt, naar den oever van de *Tajo* geleidt, en van *Don Pennarando*, die over vier groote Oorlog-fcheepen als Vice-Admiraal 't bevel zoude voeren, terftondt overgegeven; die ons gezaamentlyk verdeelde, en op de Roeibanken, gelijk anderen Slaaven liet vaftklinken; na dat men altoorens aan ieder een witte linne broek, hemdt en muts hadde behandigt. Dit ongelukking my ongelooftlyk diep ter herten, en ik was 'er ten hoogften weemoedig over; ja ik moet bekennen, dat ik my grootelyk bezondigde, vermits ik toen meer als duifend-maal de uure myner Geboorte verwenschte; doch daar meede niets anders konde uitvoeren, als
myn

myn ongeluk zoo veel te zwaarder en onverdraagelyker te maaken.

Men zoude denken, dat alle die dezen droevigen staat ondervonden, daar door weinig lust zouden hebben om te boerten, en met andere den spot te dryven: Doch ik ondervondt toen het tegendeel, vermits deze Rocijers in *Portugaal* een oudt gebruik hebben, 't welke zy blyven onderhouden. Want, zoo haast de geene, die reets lang en gestaadig op deze Scheepen diergelyken zwaaren arbeid hebben verricht, ook honger en dorst, koude en hitte, droefheeden en elenden uitgestaan, ja alle onweersbuijen hebben moeten ondergaan; ons, de nieuwe aankomelingen in 't gezicht kreegen, hoorde men een algemeenen Vreugde-galm van alle de vier Scheepen te gelyk, daar meede zy ons quans-wys verwelkomden. Zoo haast wy onze kleederen, jegens de voorgemelde linne-broek, hemdt &c. hadden verwisselt, namen zy ons de eertgemelde terstondt, en onder de handen wech, en verkogtenze voor een bagatelle, aan zommige die uit nieuwsgierigheit aan den oever stonden, om deze uitgeruste Scheepen te zien; en ter zelve tydt besteedden zy dit geldt voor eenige mingelen *Mezard*, (zynde een soort van sterke Brandewyn, de welke van *Turks-Kooren* en *Spaansche Wyn* gedistilleert en gemaakt wordt;) daar meede zy zich in haaren elendigen staat vrolyk maakten, enze op onze gezondheid uitdronken, zonder ons zelfs den minsten druppel daar van aan te bieden.

Thans was 'er geen anderen raadt, nog hoo-

pe voor ons overig, om van dit ongeluk verlost te worden, als door den doodt. Dierhalven beval ik alles aan 't beftier des Hemels, en onderging myn ongeluk met gelatenheit. Ik overdachte dikwils myne veelvuldige zonden, met bittere traanen, en hadt 'er groot berouw over; wel wetende, dat ik door dezelve mynen ongelukkigen ftaat zeer wel verdient hadde.

Maar, ô Hemel! hoe woest en roekloos leeft doch dit Volk, 't welke haar noodlot op de Roeibanken heeft doen klinken! Men hoort nimmer een goedt woordt uit haaren monde gaan. Vloeken en lasteren is haar Avondt- en Morgen-gebedt; en de geene die haar in alle deze quade zeeden niet volgt, moet van deze eervergeetene Booswigten hondert duizenderlei vervolgingen uitftaan. Men heeft daar dag noch nagt geen ruft; daar valt veeltydts niet te eten, noch te breeken; behalven eenige weinige ftukken hardt Scheeps-befchuit, en ftinkendt water, en dit naauwelyks noch zoo veel als 'er tot 's levens onderhoudt vereifcht werdt. Wanneer men flegts eenen Riemsflag al te fchielyk, of al te langzaam doet, krygt men terftondt van een Gardiaan, die over de Slaaven gefelt is, met een dikken zweep, van riemen gevlogten, veele flaagen over 't bloote lyf, zoo dat de fmerten door merg en been dringen. Behalven dat, werdt men noch van de luizen en ander ongedierte, gelyk als bezaait; 't welke ook qualyk anders kan zyn, door de fterke beweeginge en 't veelvuldige zweeten; waatom men veeltydt zelfs 't hemdt
moet

moet uittrekken, en zoo lang wech werpen, om met het naakte lyf te roeijen, en wat minder van 't ongedierte geplaagt te worden. Ondertuffchen vindt men nochtans, onder zulk een meenigte van boeven, geen eenen, die zoo veele nagedagten heeft, dat hy zoude gelooven, door zyne zonden in dezen ongelukkigen staat gebragt te worden. ô Neen! Maar de meeste leven erger als de Beeften. Daar is ook zelfs geen gelegenheit, om den minsten zucht Hemelwaarts met een oprecht herte te kunnen doen; waar door dit flag van Volk, om zoo te fpreken, met deze Scheepen zich ter Helle fpoet. Is 'er noch eenige vroomé ziele onder, die moet innerlyk en ftilzwygende zyne aandacht op Godt veftigen; fchoon 'er onder duizendt van diergelyke godtlooze boeven, naauwelyks een zal gevonden worden, die daar toe de minfte gedachten heeft.

Na dat nu onze Scheepen met al het noodige wel voorzien waren, ook onze Vice-Admiraal *Don Pennaranda* zich aan boordt hadde begeben, en wy alzoo nergens na behoeften te wagten; wierden eindelyk de wimpels en vlaggen met 't *Portugeefche* waapen opgehaalt; en na dat wy niet langer als zes daagen in de Haven van *Liffabon* ten Anker hadden gelegen, wierden dezelve opgewonden, en wy zeilden met gewenſcht weer en windt uit de Rivier *Tajo* in Zee; begeerig zynde om de zwarte Zee-Roovers op te zoeken. Wy zworven daarop meer als een Maandt lang in de groote *Atlantiſche-Zee*; zeilende dan naar deze, dan naar geene hoogte; daar na zetteden wy on-

zen cours naar de *Barbareife* kuft, en quamen tot omtrent 20 Meilen van *Fetz*, of noch nader by *Marokko*; doch wy konden geen Schip van haar ontdekken. Eindelyk begon 't weer te veranderen, en de Zee onstuimig te worden. Wy hoopten wel eenige daagen op betterfchap, en de Vice-Admiraal gaf aan de Scheepen bevel, dat wy ons best zouden doen om by malkander te blyven; doch de storm wierdt alle oogenblikken heviger, en wy geraakten zoodaanig van malkander verftrooit, dat wy zelfs niet wiften waar wy ons bevonden, en werwaarts wy onzen cours zouden nemen; vermits ieder Schip op zyn eigen behoudeniſſe moefte verdacht zyn, en geen by 't andere langer konde blyven.

Of de drie overige Scheepen, door deezen vreeffelyken storm, die drie dagen en twee nachten na malkander bleef duuren, eenige ſchaade hebben geleden, of zelfs vergaan zyn, kan ik niet zeggen. Want toen wy 's daags na dat deze Orkaan 's avondts te voren hadde opgehouden, en de golven wederom begonnen te bedaren, onzen cours naar de kant van 't Eilandt *Gratioſa* ſtelden, en ons Schip, 't welke al vry wat beſchaadigt was, van gedachten waren wederom te laten herſtellen; kreegen wy in 't Zuiden drie groote Scheepen te gelyk in 't gezigt. Vermits het nu noch zeer vroeg in de morgenſtondt was, en deze Scheepen noch verre van ons waren, hielden wy ze voor die van ons gezelfchap; ons verbeeldende, datze naar ons toe hielden, om ons op te zoeken. Om haar nu te toonen, dat wy van de-
zelf.

zelfde gedagten waren, deedt de Kapitein twee kanon-schooten; op dat zy weten mogten, waar zy ons konden vinden; ook stelden wy daar en boven onzen cours na haar toe, en deden ons best, om zoo veel te spoediger by malkander te komen.

Doch onze Kapitein en deszelfs Officieren waren niet weinig verschrikt, toen wy malkander hoe langer hoe nader quamen, en zy met het aanbreken van den dag de Schepen beter kennende, ontdekten, dat deze Schepen geele en zwarte Vlaggen met een zilvere halve Maane op haare masten voerden, en dierhalven dezelfde *Moorsche* Roof-schepen waren, om welke op te zoeken wy in Zee hadden moeten lopen.

Terstondt wierdt alle noodige toefstel tot tegenweer gemaakt. Want schoon wy haar in den beginne poogden te ontvlugten, en zoo sterk voort moesten roeijen als wy konden, nochtans quamen deze Roof-schepen ons boven den windt, en teegens den middag zoo naby, dat zy ons met haar geschut konden bereiken; ook hadden zy zich met haar drien ieder aan een zyde geposteert, zoo dat wy haar onmogelyk konden ontsnappen. My betreffende, ik oordeelde in der daadt, dat ik by deze aankomende en onvermydelyke tweede gevangenisse, niet veel konde verliezen; nademaal een Slaaf, en een Roeijer, naar myne gedachten, genoegzaam een en 't zelfde is, waarom ik met gelatenheit naar d'uitkomst dezer zaak wenschte. De Barbaren hadden ondertusschen een Boot uitgezet, en lieten ons

K 5

we-

weten, dat ons Schip, met alles wat daar op was, goede Prys, en wy haare gevangene waren; waarom wy zonder veel omftandigheden, de zeilen zouden ftryken, en ons op Discretie aan haar overgeven, indien wy anderzints niet begeerden in de grondt gefchoten, en daar na onbarmhertig gehandelt te worden.

De Kapitein van ons Schip, een goet Soldaat zynde, hadde beneffens zyn volk weinig zin zich tot Slaaf te laten maken, en gaf dierhalven ten antwoordt: Dat hy zynes weegs zeilde, gelyk een fiegelyk vry ftondt, zonder gedagten te hebben, van tegens haar te ftaan; doch indien zy hem daartoe nootzaakten, zoo verzekerde hy niet de minfte bangigheit voor haar te hebbben, fchoon hy alleen was, maar dat hy zich als een eerlyk man zoude verdedigen. Maar naauwelyks was de Boot met het gezondene volk wederom met het befcheidt aan de Barbaarfche Schepen gekomen, of ons Schip kreeg van twee der haaren, van ieder zyde de volle laag, en de derde Rover fpoogde ons van agteren te enteren; daar wy hem egter vooreerst met ons gefchut afhielden. Ondertuffchen was ons Schip door 't fchieten lek geworden, en wy deeden veel moeite om het wederom dicht te krygen, en 't water, 't welke wy in gekregen hadden, wederom daar uit te pompen. Egter verdedigde zich onze Kapitein zeer dapper, en onze Matroozen en Soldaaten doden met haar handt geweer onder de Mooren groote fchade; doch 't was onmogelyk in ftaat, om alleen tegens deze drie *Mahometbanen* te beftaan; daar wy reets 120
Man

Man van ons volk misten; van welke veele door 't geschut waren gedoodt en verminkt, zommige van de veelvuldige splinters van 't Schip gequetst, en de meesten door de pylen, die zy als een hagelbui op ons schoten, gedoodt; zoo dat wy nootzakelyk moesten te kort schieten.

Myne beide Makkers, die aan myne rechter en linker handt zaten, wierden in den beginne van 't gevegt reets gedoodt; den eenen, door een splinter die van den grooten mast wierdt geschoten, was de harssen pan in gellagen, en den anderen 't hooft met een pyl in stukken geschoten; zoo dat zy beide met haare boeijens op de roey bank neêr-zegen, en kort daar na den geest gaven; wordende daar op van de ketens losgemaakt, en overboordt geworpen, niet anders als of het honden waren. ô! Hemel, wat een verachtelyk mensche is doch een Galei-boef en Slaaf! Soo lange zy leven, moeten zy zich met hardt broodt en water behelpen, en den zwaarsten arbeidt verrichten, ook bykans dag en nacht waken en nachtbraken; en wanneer eindelyk zulk een arm en veracht mensche komt te sterven, zoo werdt hy minder geacht als 't vee, en in de plaats van te begraven, in Zee geworpen. 't Is waar, onder haar vindt men zulke godtloose en eervergetene menschen, diergelyke niet ligtelyk in de Wereldt te vinden is: Nochtans worden ook daar onder veeltydts zulke menschen gevonden, die door haar ongelukkig noodtlot onschuldig in 't verdriet raken, en ont-

ontfermensweerdig zyn; gelyk ik zelve daar van ten voorbeeldt ſtrekke.

Zoo haalt de meergemelde drie Roof-Schepen zagen, dat onze kragten verminderden, en dat wy niet zoo veel tegenweer meer boden, als in den beginne, vielen zy ons noch vinniger op 't lyf; voornamentlyk met twee Schepen, die beide ons enterden, en veel Volk deden overgaan, die met den zabel in de vuist tegens ons indrongen, en al wat zich te weer wilde ſtellen, neêr-zabelden. Alle barmhertigheit is by deze Barbaren verbanen, en de geene die 't meeste bloedt kan vergieten, dunkt zich zelve de grootſte Heldt te zyn. Ondertuſſchen wilden zich de meeste van de dappere *Portugeeſen* liever doot vegten, en de Kapitein, die met zyn eigene vuist twaalf *Afrikanen* hadde gedoodt, moeſte eindelyk door 't werpen van een Copy zyn leven eindigen. Daar wierden, behalven ons, noch omtrent 50 Man vry Volk tot Slaven gemaakt, en zoo wel als wy in boeyens geſloten. In tegendeel wierden meer als twintig perſoonen van de riemen verloſt, en op vrye voeten geſtelt, vermits zy *Mooren* of andere *Mahomethanen* waren. Ik durfde niet eens aan myne vryheit denken, maar wierdt, beneffens de gevangene *Portugeeſen*, op 't eene Roof-Schip gebragt, en moeſte, beneffens deze en andere Chriſtenen, myn ongelukkigen arbeit op de roey-banken vervolgen. Deze drie Roovers ſtonden onder 't bevel van een *Renegaat*, die een *Spanjaardt* van geboorte was, eertydts
Don

Don Fabricio genoemt; doch die thans den naame van *Mahometh Tolhan* voerde, zynde een dapper Man, en schein ook dat hy zulk een Tyran niet was, gelyk andere Mooren. Op desselfs Schip was het by geluk, dat ik geplaatst wierdt; en zoo haalt de noch levende *Portugeesen* aan de riemen waren geklonken; alles, wat van eenige waardye schein, beneffens ons in de drie Schepen was overgebracht; ons gewezen Schip van de dooden gezuivert, en zoo veel als mogelyk was, in een goeden staat gebragt; beval *Mahometh Tolhan*, dat men het aan een van de andere zoude vastmaken, en daar mede naar de *Barbarysche* kust naar de kant van *Marokko* steevenen; gelyk ook ten eersten geschiedde.

Na dat ik my dus in een nieuwe gevangenschap bevondt, poogde ik boven andere uit te munten; wanneer 'er wederom omtrent de gevangene een onderzoek mogte gedaan worden. Dit geschiede ook werkelyk den volgenden dag, en *Mahometh Tolhan* nam zelve de moeyte, quam by ons, en vroeg ons naar onze namen, hanteringe, Vaderlandt, &c.? om 't rantzoen zoo veel te beter te kunnen reguleren, indien 'er by geval eenige mogten onder wezen, die naar haare vryheit wilden dingen; en vermits hy zelve alle voormaals vry gewezene *Portugeesen* door den bank op alle de Schepen examineerde, wierdt het eindelyk ook onze beurt, die op de roey-banken zaten. Hy hoorde toen zoo veel verschillende berigten, van de oorzaken waarom zy tot het roeyen veroordeelt waren, dat hy zich grootelyks daar over

ver moefte verwonderen; vermits het grootfte gedeelte van myn gezelfchap, Moordenaars, Dieven, en diergelyke godtlooze Boeven waren, die niets als eenen ondeugenden levensloop konden verhalen; nademaal onder den geheelen hoop van ons Schip, niet meer als ik, en zes andere Perfonen waren, die te *Lifabon* door de onrechtveerdige Inquifitie op'de roey-banken gedoemt waren, en in handen van deze Rovers waren vervallen, en de andere zich op de overige Roof-Scheepen bevonden.

Toen eindelyk deze *Mahometh Tolban* by my kwam, en, uit aanmerkinge, dat ik een jong fterk Keerel was, begeerde te hebben, dat ik hem mynen ftaat oprechtelyk zoude verhalen, vermits hy aan my wel konde zien, dat ik dit werk niet lang hadde geoeffent, of ten minften noch niet gewoon was; zoo deedt ik terftondt eenen voetval voor hem, en verzocht op 't allerootmoedigfte, dat hy my op een plaats alleen gehoor geliefde te verleenen? Vermits ik hem myne belangen gaarne wilde ontdekken, zonder dat 'er iemandt by was. Hy bewilligde zulks ook ten eerften, liet my van de Keetens fluiten, en nam my meede in zyn Ka-juit. Ik vergaaderde toen alle myne vyf zinnen, deedt nochmaals een voetval voor hem, en begon myn verhaal in de *Fransche* Taale, die hy volkomen Meefter was, op de volgende wyze:

Mon-

Monseigneur!

„ Ik zal uw gedult met een wydtluftig ver-
 „ haal geenzints misbruiken, maar u van my-
 „ nen ſtaat ſlechts zoo veel zeggen, dat ik van
 „ een voornaam Gravelyke Geflagt in *Duiſch-*
 „ *landt* ben geſprooten. Myn naam is *Wil-*
 „ *helmus Franciſcus*, Graaf van *Beerenſtein*;
 „ leggende onze goederen in *Ooſtenryk*, niet
 „ verre van *Weenen*, onder de beſcherminge
 „ van den allergenaadigſten *Roomſchen* Keizer.
 „ Vermits ik nu, volgens mynen ſtaat, noo-
 „ dig oordeelde, eenige reizen in vreemde Lan-
 „ den te doen, begaf ik my voor omtrent drie
 „ Jaaren op weg; reizende over *Holland*, *En-*
 „ *gelandt*, *Vrankryk*, *Spanjen*, en *Portugaal*,
 „ tot naar *Liffabon*; daar ik my wel zoo veel
 „ als mogelyk wat *incognito* ophieldt; doch,
 „ beneffens 't Hof, al het geen 'er verder be-
 „ zienswaardig was, beſchouwde. Maar toen
 „ ik my eens naar 't *Dominikaander* Kloofter
 „ begaf, voor 't welke alle Dingsdaagen op een
 „ groot Plein de zoo genaamde Miſſe van *Rou-*
 „ *cio* werdt gecelebreert; quam my een zee-
 „ ker Keerel op zyde ſchieten, met welken ik
 „ eenigen tyd te vooren in *Vrankryk* verſchil
 „ hadde gehad; die, zoo haalt hy my in 't
 „ oog kreeg, onder de meenigte van het ver-
 „ gaaderde Volk uitriep, dat ik een *Duiſche*
 „ Ketter was; 't welke genoeg gezegt was, en
 „ zoo veel uitwerkte, dat men my terſtondt
 „ omcingelde, en vervolgens aan de wagt o-
 „ vergaf; die op dit allarm was aangekomen,
 „ en

„ en my terftondt in de gevangeniffe van de
 „ *Inquifitie* bragte; daar ik een geruimen tydt
 „ by allerlye Joodfch-Canaille gevangen bleef
 „ zitten; tot dat voor weinig weeken vier Oor-
 „ log-Scheepen, (daar van gy, ô groote *Ma-*
 „ *bomesh!* door uwe dapperheit, 'er een hebt
 „ veroverd;) tegens u en uwe Scheepen wier-
 „ den uitgeruft, en ik, beneffens andere, op
 „ de Roeybank van dat geene gebragt wierdt,
 „ 't welk gy thans hebt veroverd; ſchoon ik
 „ altydt tegens dit geweld heb geprotesteert,
 „ en beleeden een yverig Christen te zyn. Dit
 „ is 't geene my gebeurt is; en thans bidde ik
 „ u, *Monfeigneur!* dat gy meedoogentheit met
 „ my wilt hebben, en nemen my van de Roey-
 „ bank, om u te dienen; verzeekerende, dat
 „ ik u zoo lang eerlyk zal dienen en oppaffen,
 „ tot dat ik eens gelegenheit kryge, om naar
 „ *Duitschlandt* te ſchryven, en my, tot uwe
 „ voldoeninge, een aanzienlyk rantzoen door
 „ Wiſſelbrieven, doen overmaaken.” Doch hy
 „ gaf my daar op ten antwoordt: „ Neen, dit
 „ doe ik niet; men kan u, Christenen niet veel
 „ vertrouwen; want ik ſpreeke het uit onder-
 „ vindinge; als zynde zelfs een gebooren *Span-*
 „ *jaardt*, en van deze Religie geweest: Maar
 „ indien gy met my kondt Capituleeren, en
 „ belooven, om my binnen den tydt van twee
 „ Jaaren, een Rantzoen van twintig duizendt
 „ *Italiaanſche Dukaten* (zynde ieder omtrent
 „ een Ryksdaalders) te bezorgen; zoo zult
 „ gy, uit aanmerkinge van uwen Gravelyken
 „ ſtaat, niet meer tot den Scheepsdienſt, maar
 „ tot andere dienſten, en om my op te paſſen,
 „ ge-

„ gebruikt worden. Maar bedenkt u wel!
 „ Want 't geene gy belooft, zult gy heiliglyk
 „ moeten houden; want anderzints zoudt gy
 „ zeer slecht daar mede staan, en een zeer
 „ harden Heere aan my hebben.” Schoon ik
 nu niet de minste hoope hadde, van myne be-
 lofte te kunnen houden; nochtans deedt ik hem
 daar van nieuws de allerkrachtigste verzeeke-
 ringe; op hoope levende, dat binnen den tydt
 van twee Jaaren noch al veele veranderingen
 konden voorvallen.

Wy waren ondertusschen naar de kusten van
Marokko gezeilt, en bevonden ons niet verre
 van den bekende Haven van *Afrika, el Me-*
dina genoemd, leggende omtrent Zuidt-Oost-
 waarts, op de hoogte van 363 Graden. Doch
Mahometh Tolkan veranderde terstondt van be-
 sluit, om daar binnen te loopen, en gaf bevel
 aan alle de drie Scheepen, om langs de *At-*
lantische kust van *Africa*, en daar voorby te
 zeilen, en onzen cours naar *Algiers*, in de
Middelandtsche - Zee, te nemen. Wy kruis-
 den dan hier, dan daar heenen, en *Mahometh*
 leefde noch al in hoope, van de *Portugeesen*
 te zullen ontmoetten, en te nemen, daar toe
 hy zeerlyk niet veel werk zoude gehad heb-
 ben.

Schoon ik nu tot dato, noch niets anders
 was, als een arme Slaaf, en op den minsten
 wenk voor mynen Patroon op de knien moe-
 ste kruipen; nochtans schieen het, als of ik in
 den Hemel was, vermits ik niet meer aan de
 zwaare riemen behoefde te roeyen, maar in 't
 Schip by 't andere Volk rontom konde gaan.

L

Al

Aldus quamen wy eindelyk gelukkig met ons verovert *Portugees* Schip voor *Algiers*. Wy zagen daar op den oever veele duizendt Menschen itaan, die ons verwachteden; om de medegebragte buidt en Slaaven te bezichtigen, en 't geene haar daar van aanstondt, te kopen. Nu hadde wel myn Meester beslooten zich eenigen tydt aldaar op te houden; doch hy kreeg binnen drie daagen van een *Algiers* Schip zeeker berigt, dat eenige Scheepen van *Sicilien*, met een ryke laading bevragt, door den *Archipel* zouden passeeren; waarom hy zyn besluit veranderde, en wederom in Zee liep.

Wy zeilden dierhalven met bequaam weêr en windt langs de *Barbarysche* kust; maar toen wy, door tegenwinden aan 't Eilandt *Lampadofa* vervielen, kreegen wy drie *Malthefer* Galleyen met den ondergang der Zonne in 't gezicht; die wy wel 's nachts wederom uit ons gezicht verlooren; maar zoo haast als den daageraadt begon, zagen wyze wederom nader by ons, als wy zelve dagten. Zy schooten verscheide Kanon-koogels naar ons, daar van de eene een groot stuk van onzen Fokken-mast meede sleepte. Maar vermits wy geen anderen schaade leeden, ook onze twee andere Scheepen zeer wel bezeilt waren; zetteden wy noch eenige zeilen by, en ontquamen haar voor deze reis, tegens dezelve gedagten, schoon zy ons noch dien geheelen dag scheenen te vervolgen.

Wy vervolgden dierhalven gelukkig onzen cours, en zeilden tusschen *Morea* en *Candia* door,

door, en digt voorby 't Eilandt *Cerigo* in den *Archipel*; hopende alle uuren de hier vooren gemelde *Siciliaansche* Scheepen te ontdekken. Maar gelykerwyze alles in de Waereldt een geduurige ongestadigheid onderhevig is, alzoo ging het ons toen ook; vermits ons de Fortuin, de goede windt, en 't bequame weêr, alle te gelyk verlieten. Want zoo haast wy in den Morgenstondt 't Eilandt *Quinimino* in 't oog kregen, ontstondt 'er zeer schielyk zulk een zwaar onweêr, dat het geene, daar door ik, beneffens mynen beminden Prins, op de reize naar *Engelandt* hadden Schipbreuk geleden, en te naauwernoodt ons leven behouden, tegens dit te rekenen, my toefcheen enkel kinderspel geweest te zyn. De Zee wierdt ongemeen verbolgen, en de bruiſſchende golven stoven met zulk een geweldt tegens en over ons Schip heenen, dat wy geen andere uitkomst voorzagen, als alle oogenblikken in Zee begraven te worden: Hier quam noch by, een gestadig blixemen, verzelt van de allerzwaarſte donderslagen, die ons den doot noch vreeſſelyker voor oogen stelden. Om kort te gaan, wy zagen ons einde voor ons, en niemandt konde eenige hoope hebben van dit gevaar te zullen ontkomen; ja *Mahometh Tolban* zwoer by den grooten Propheet *Aly*, dat hy, reets langer als 24 Jaren op Zee gevaren hebbende, nooit een diergelyken storm hadde beleest. Myn geduurig ongeluk hadde my zoo neêrſlachtig gemaakt, dat het my langer niet ſcheelde, of ik doot of levendig was. En ſchoon ik op ons Schip, omtrent het een en

L 2

't an-

't andere, mede toetastede, dat tot onze behoudenisfe konde strekken; nochtans geschiedde zulks meer, vermits ik daar toe gedwongen was, als om daar door myn leven te redden. Eindelyk moesten wy ons Schip zynen vryen loop laten; vermits wy reets onze zeilen en masten, beneffens het roer hadden verloren. De twee andere Schepen hielden wy ook al voor verloren; en niet zonder reden, nademaal 'er geen quart uur tydt verliep, of wy zagen 't eene voor onze oogen vergaan; en 't andere volgde kort daar na; zonder dat wy in staat waren om daar van eene levendige ziele, of zelfs t'allerminste te bergen.

Thans wierdt het ook onze beurt; want ons Schip stiet met zulk een geweldt op een verborgene klip, dat de kiel in stukken stoof; en zoo veel water daar in drong, dat wy het zelve niet langer met pompen boven water konden houden. Thans zag *Mahometh Tolban*, dat 'er geen helpen aan was; waarom hy op den overloop quam springen, en luitskeels schreeuwde: Dat een iegelyk zyn best konde doen, om zyn leven te redden; vermits alle Menschelyke en natuurlyke hulpe vrugteloos was, en 't Schip in weinig oogenblikken moeste verbryzelen en zinken. Dit veroorzaakte de aller wonderbaarlykste vertooninge, vermits een iegelyk zich poogde van den doodt te redden. Ik zelve, die kort te vooren tamelyk gerust was; begon thans wederom voor myn leven te zorgen; en kreeg, vol wanhoop, een ledige *Spaansche Wyn-Pyp*, met de welke ik my in Zee stortede, en my
aan

aan de verwoedde schuimende golven overgaf; en het duurde maar weinige minuten, of 't Schip stiet voor de tweede maal op een blinde klip, en ging met een groot gedruis naar de grondt. Ik zag veele van ons volk, den eenen op een plank, den anderen op een stuk van een mast, zommige op andere stukken van 't gebrookene Schip, en andere op kisten en vaten, in Zee dryven. Waar alle deze menschen zyn gebleven, en of 'er iemandt van haar geborgen is, kan ik niet zeggen; vermits de duisterheit van de nacht, en myne doodts benauwtheit, beletteden daar verder naar te zien.

't Is een vreesfelyk geval, zich op zulk een woest Element te vertrouwen, gelyk de ruime Zee is, daar men niets anders als de lugt en 't water kan zien; te meer, wanneer men, gelyk als ik, zyn leven op zulk een slecht vaartuig, gelyk een *Spaansche* Wyn-Pyp is, moet vertrouwen. Door wanhoop was ik wel duizendtmaal willens, myne beide handen los te laten, dit vat te laten dryven, en my zelve in de diepte te begraven, vermits 'er geen hoope van uitkomst schieen. Nochtans wilde dit de natuurlyke liefde tot het leven nimmer gedoogen; en deedt my veel meer t'elkens de kragten verdubbelen, zoo dat ik my op myn slecht vaartuig herstelde, en my ter bescheidenheit van de hemelshoog stygende golven overgaf. Dikwils voelde ik eenige van ons Scheeps-volk naast my dryven; en schoonze reets half doot schieenen, merkte ik evenwel, dat zy zich zoo veel als moogelyk

was, verdedigden, en ongaarne wilden ſterven. Veele zuchteden, en ſchreeuwden zoo geweldig van benauwtheit, dat ik zelve noch benaauwder daar van wierdt; maar door de duifterheit konde ik niemandt zien, of bekenen, veel minder weten waar ik zoude beſtanden.

Na midder-nacht ſcheen 't my toe, als of 't onweêr wederom een weinig aan 't bedaren was; immers de zwaare ſlagregen verminderde, de windt woei niet meer zoo fel, de wolken wierden verdeelt, men zag de Sterren doorbreken, en de Zee, die tot noch toe zeer verwoedt was geweest, begon veel ſtilder te worden; zoo dat ik zoo veel kragt niet meer behoefde te gebruiken, om my aan myne Wyn-Pyp vaſt te houden; maar ik ging 'er zoetjes overheen leggen, of ſchrylings op zitten, als of ik te Peerdt reedt. Dit was in der waarheit een groot geluk voor my: Want by aldien ik noch een groot uur dezen ſtorm hadt moeten uithouden, zouden my alle myne zinnen en kragten geheel hebben begeven, en ik zoude zekerlyk in de diepte der golven myn graf gevonden hebben. Aldus bevondt ik my op myn onbequaam vaartuijg; terwyle de Zee hoe langer hoe ſtilder en vlakker wierdt: waar door myne hoope van nog behouden te blyven, begon te wakkeren. Doch myn genoegen verminderde wederom, naar mate dat den dag aanbrak, toen ik van verre iets in 't gezicht kreeg; 't welke my in den beginne eerſt als eene blaauwe of groenachtige duiflere wolke toefcheen; vermits ik
vrees-

vreesde, dat dit mogelyk 't beginzel van een nieuw opkomendt onweer was. Doch alle deze benauwde gedachten en harffen-schimmen strekten nergens anders toe, als my noch erger te quellen; vermits den Hemel ook voor deze reis niet beslooten hadde, dat ik myn leven in de Zee zoude verliezen.

't Is een groote dwaasheit, dat wy arme menschen voor ons zelve veeltydts zoo veel zorgen, en ons verbeelden, indien wy ons in geen gevaar begaven, in ons huis bleven, en in 't hoekjen van den haardt ons stuk broodt in rust mogten eten, dat wy als dan geen ongeval behoeven te vreezen, en voor geen levens-gevaar bedugt te zyn. Want alle deze droevige zorgen zyn onnodig; en de geene, die alles enkel en alleen op haar eigen verstandt laten aankomen, zien en ondervinden eindelyk, dat God meer als een, ja veele hondert duizendt middelen en wegen weet, om s'menschen leven te verkorten; of in tegendeel te beschermen, wanneer wy ons verbeelden, dat alle hulpe geheel te vergeefs is. Dit zyn de werken der Almacht des Allerhoogsten, die wy met ons geringe menschelyke verstandt nimmer kunnen begrypen; ook daarom trent vry wat ongeloovig vallen, ons verbeeldende, dat alle dingen by geval geschieden; om geene andere reden, als vermits het voor ons zwak verstandt al te onbegrypelyk is.

Doch my, als een ongeleerde, voegt diergelyken Philosopheren niet, waarom ik my veel meer wederom tot myn verhaal begeve. De Hemel begon eindelyk geheel op te hel-

deren, en 't wierdt middag, toen ik noch al op myn vat dreef; maar nademaal de Sonne zeer heet fcheen, en ik niet alleen in een geheel Etmaal niets genuttigt hadde, maar ook door en door nat was; zoo wierdt ik daar door zoo kragteloos en zwak, dat ik nauwelyks meer konde zitten. Ondertuffchen ontdekte ik, met de grootfte blydſchap, dat 't geene ik in den beginne voor een wolke hadde aangezien, een ſtuk van een Eilandt moette zyn; vermits ik gelyk als door een Perſpectief, my verbeeldde eenige groote Boomen te zien. 't Scheen ook niet anders, of de vloedt dreef my naar die plaats toe; waar door ik van nieuws hoop kreeg, om eindelyk uit dit doodtsgevaar verlost te worden. Eindelyk quam ik 'er zoo naby, dat ik dit Eilandt geheel konde bekennen, en de Rotfen, Boſſchagien en Boomen, ja zelfs 't gras behoorlyk van malkander onderſcheiden.

Om een denkbeeldt van mynen ſtaat te hebben, behoeft men zich ſlechts te verbeelden, een menſche voor zich te zien, die van vergenoegen gelyk als opgetoogen, en van vreugde als van zyne zinnen berooft is; gelyk ik toen aan my zelve heb ondervonden. Want, dan dankte ik den Hemel, met een verhevene ſtemme, en gevouvene handen, op myn houten Peerdt, voor zyne verloffingen. Dan was ik willens, my in zee te laten zakken, en voorts naar landt te zwemmen, vermits ik met myne Wypyp zoo langzaam voortging. Dan begon ik wederom geheel en al aan myn behoudeniffe te twyffelen, en van vreeze te
hui-

huilen; denkende, dat schoon ik al behouden aan dit Eilandt quam, dat ik evenwel van honger zoude moeten sterven, en zonder hulpe van eenig Mensch eindelyk vergaan. Om kort te gaan, ik ontdekte eindelyk by my zelve, door de veelvuldige hertstogten, dat ik langer van myne zinnen geen meester was. Nochtans herstelde ik my zelve, zoo veel als mogelyk was, en quam eindelyk, vry wat afgemat, niet verre van 't Eilandt aan een klip dryven, daar myn vaartuig in nederhangende struiken bleef zitten.

Thans zag ik de plaats zeer naby, daar op ik myn leven zoude behouden, of binnen korten tydt myn graf konde vinden. Nochtans scheen my 't eerste noch al niet onwaarschynlyk toe, vermits dit Eilandt zich zeer vermaakelyk vertoonde, en vol Boomen was; hoopende, dat mogelyk onder deze wel eenige zyn mogten, die met vrugten waren bewassen, en eenig bequaam voedsel tot myn onderhoudt zouden uitleveren. Met deze hoop, begaf ik my van de Klippe een weinig nederwaarts in Zee; en toen ik my tot onder de armen in 't water hadde laten zakken, vondt ik grondt, en begaf my, met alle bedenkelyke omzichtigheit, hoe langer hoe nader na den oever, dien ik omtrent 50 treeden verre van my zag; en ik bevondt, hoe verder ik van de Klip afging, en hoe nader ik aan 't Eilandt quam, zoo veel te ondieper was 't water; zoo dat ik 'er eindelyk met gemak konde doorwaaden, zonder verhinginge aan den

L 5

oever

oever quam, en vermits dezelve wat hoog was, na boven klouwterde.

Zoo haast ik met myne voeten op droogen grondt stondt, viel ik op myne knien, en dankte Godt vierig, ook met een meenigte van traanen, vermits 't hem behaagt hadde, my zoo genadig te behouden, en te gelyk uit myne Slavernye te verlossen. Ik badt ook, indien het niet tegens zynen Heiligen wille was, dat ik doch iets op dit Eiland mogte vinden, om myn armhertig leven te behouden; om hem vervolgens als mynen Behouder te mogen loven.

Na dat ik my van deze pligt gequeeten hadde, trok ik myn fraay en fyn hemdt, als meede de broek van 't lyf, en spreiddeze over 't gras, om ze in de Zonne te doen droogen; ik deedt ook myne bedroefde schoenen en kousen uit; vertoonende alzoo inderdaadt de natuurlyke afbeeldinge van onzen eersten Stamvader *Adam*. Honger en dorst plaagden my toen te gelyk, en ik zoude onwrikbaar binnen een Etmaal hebben moeten verfinagten, indien Godt my op een plaats hadt geleidt, daar ik geen voedtzetel hadde gevonden; doch deze Hemelsche-Vader verzorgde my daar van overvloedig. Want toen ik slegts omtrent 100 treeden van de plaats quam, daar ik gelandt was, vondt ik, ter linkerhandt door allerlye struiken gegaan hebbende, zoo veele Vygen- en Citroen-Boomen, als ook eenige Kastanjen-Boomen, die alom met vrugten als bedekt waren. dat ik naauwelyks wiste waar ik
eerst

eerst zoude beginnen te plukken. Ondertusschen viel de groote dorst my zeer bezwaarlyk, en hadde my de keel en den mond zoo droog gemaakt, dat ik niets van deze vruchten, hoe zappig dezelve ook waren, door de keel konde krygen, tot dat ik eerst de hitte gedempt, en mynen hevigen dorst gestilt hadde. Ik ging vervolgens meer naar de rechterhandt, en kruisde daar alom: Doch alles was te vergeefs, vermits 't meeste gedeelte van 't Eilandt met Vygen- en Citroen-Boomen, doormengt met Kastanjen-Boomen, begroeit was, zoo dat ik 'er naauwelyk konde door komen, en alles doorzoeken. Alle de voorgemelde vruchten waren veel grooter, en beter van sinaak, als ze by ons in *Duitschlandt* vallen.

Eindelyk, tegens den Avondt vondt ik een sterke welle zoetwater. Ondertusschen was ik zoo verre verdwaalt, dat ik 't gewest, daar myne kleederen lagen, geheel hadde vergeten, en niet wiste, langs welken weg ik wederom daar by zoude komen. Nochtans laafde ik my uitsteekende, met dit heerlyke en wel-sinaakende water; en besloot ten eersten, myn verblyf aldaar te nemen, indien ik slegts myne kleederen eerst wederom gevonden hadde; yreezende egter, vermits ikze door het zoeken van deze Welle hadt verlooren; dat ik mogelyk met myne kleederen te vinden, dit Fontein-water wederom mogte quyttraaken. Waarlyk ik hadde gróote reeden om daar voor bedugt te wezen, en ik wiste niet waar toe ik zoude besluiten, Eens-deels was ik beschaamt voor

voor my zelve, dat ik dus naakt zoude gaan, gelyk Godt my hadde gefchaapen; oordeelende dat het geen reedelyk Menfche voegde; ander-deels bedagte ik, dat fchoon ik de klederen al mogte vinden, maar ondertuffichen de plaats van dit zoete water verliezen, en alzo van dorft moefte fterven, wat my dan deze eerbaarheid konde helpen. Nochtans, fchoon ik genoegzaam zag, dat 't geheele Eilandt onbewoont en onbebouwt fcheen; vermits ik weg noch fteeg, noch enig kenteeken van eenes Menfchen verblyf aldaar ontdekte; egter ging de aangeboorene fchaamachtigheid alle deze reedenen te boven, en ik befloot, den volgenden dag myn beft te doen, om de plaats wederom op te zoeken, daar myn gewaadt lag te droogen, doch deze nagt by de Fontein te blyven ruften. Deze Fontein ontfprong uit een laage rots, en quam door eene openinge, die my toefcheen door de Natuure dus geformeert te zyn, met een fterk gedruis voortschieten; doch verloor zich wederom, omtrent 30 treden daar van daan, in een bofchagie, zoo dat ik niet zien konde, waar dit water verder heenen liep.

Zedert myn kort verblyf aldaar, hadde ik noch geen levendig Schepzel vernomen, behalven eenige Papegaayen, en andere wonderlyke veelverwige en zwaarmoedige Vogels, die niet verder als van 't eene Bosch naar 't andere konden vliegen, omtrent ter groote van een *Turkfche* Gants; die 'er alom in overvloedt waren. Ik voelde meer als al te wel, dat ik, door den fchrik, en de veelvuldige uitgeftaan-

ne

ne ongemakken op Zee, eenigzints onpaffelyk was; vermits ik in 't vallen van den avondt, geheel vermoeit en afgemat op 't gras neêr viel, en veele fmerten in alle myne leeden voelde: Nochtans beval ik, met aandachtige zuchtingen, alles aan Godts voorzienigheid; vastelyk vertrouwende, dat ingevalle, naaft Godt, myne jongheit en fterke Natuure my in dezen niet te baat was gekomen, dat ik toen onmogelyk wederom hadde konnen opkomen. Om kort te gaan, ik ging op mynen buik in 't gras leggen, en geraakte zoo diep in flap, dat ik niet eerder wederom ontwaakte, als toen de Zonne reets eenige uuren de Waereld hadde verligt, en ik my wederom ter deegen fris bevondt. Ik fprong overeinde, dankte den Hemel voor deffelfs genaadige befcherminge; en na dat ik verfcheide ftruiken hadde afgebrooken, ftrooide ik die alom onderweegen, om den zelven weg wederom te rug te konnen vinden, en ging na myne gedagten naar die plaats toe, daar ik 's daags te vooren myne pluynen hadde gelaaten.

Ik liep omtrent drie uuren, tot dat ik in dat geweft quam; maar toen ik my eindelyk ter plaatze bevondt, daar ik 's daags te vooren was gelandt, ftondt ik wonderlyk te kyken, dat ik in de plaats van myne geringe kleederen, een ftuk van een plank vondt in de grondt fteeken, ter lengte van omtrent een elle, daar op deze woorden, in de *Spaansche* Taale, met een zwartachtige verwe en flechte letters gefchreven ftonden: „ Gy ongelukkige, wie gy zyt, „ die u te dezer plaatze bevindt; gaat twee „ hon-

„hondert treden ter linkerhandt, houdende
„naar de kant van den Oever; daar zult gy
„iemandt uwes gelyken tot uwe vertroosting
„vinden.” Ik moet bekennen, dat ik toen
niet wiste, of ik reeden hadde, om daar over
te verschrikken, of verblydt te zyn. Eensdeels
was 't my aangenaam, dat daar uit bleek, dat
'er behalven my, noch een levendig Mensch
op dit Eilandt was. Doch aan de andere kant
was ik bedugt, of hier ook eenige wilde Na-
tie zich mogte onthouden, die my door dit
geschrift poogden by haar te lokken, en my
tot een Slaaf te maaken. Eindelyk kreeg ik
zelfs eenen inval, of dit Eilandt ook mogelyk
een verblyfsplaats van Geesten mogte zyn, die
my op de eene of de andere wyze zогten te
verblinden. Ik nam dierhalven deze plank in
myne handen, bezag ze vooren en van achte-
ren; en begon eindelyk tot myn zelve te zeg-
gen: Immers heb ik niets te verliezen, ver-
mits 't ongeluk my zelfs van myne Slaaffche
plunje heeft berooft. Ik heb wel tot noch toe
myn armhertig leven behouden: Maar wat kan
't my baaten; daar ik my op zulk een plaats
bevinde, daar quaade Menschen, of mogelyk
zelfs Geesten wonen! 't Is evenwel beter,
indien het wezen moet, dat ik haast aan een
kant geraake, als dat ik binnen korten tydt in
haare handen valle, gelyk doch eindelyk moet
geschieden. Nochtans moet ik bekennen, dat
ik niet al te geruft was, vermits de liefde tot
het leven, by my t'elkens wederom quam bo-
ven dryven. Daar uit ontdekte ik 's Menschen
zwakheit, en hoe ongaarne men ergens aan
wil,

*Retcher ontmoet, op een onbevolkt Eylandt, een Spanjaart,
die daar 30. jaaren huys gehouden had.*

wil, wanneer men voor den doot bedugt is. Ik stondt een geruimen tydt in diepe gedagten; en indien my iemandt onbekendt in dit gepyns gezien hadde, zoude hy my mogelyk voor den Groot Kantzelier van 't Koningryk *Calicut* hebben gehouden, die overwoog, om een Gezant naar *Nova-Zembla* met geheime Instructien te zenden.

Eindelyk hief ik myn hooft schielyk wederom op, vastelyk besloten hebbende, naar d'aangewezene Plaats te gaan: Maar toen ik opzag, vondt ik een zeker lang en mager man voor my staan, hebbende een grooten en brenden baart, zoo dat men naauwelyks zyn aangezigt konde bekennen. Hy hadde eenen langen Rok aan met wyde mouwen, van zyde stof gemaakt, en donker bruin van verwe. Syn hooft was met een brenden hoedt gedekt, die op de *Portugeesche* wyze van Zee-gras was gevlogten. In zyne rechter handt droeg hy een schiet-geweer; maar zyne voeten waren bloot, zonder koulsen, noch schoenen; en hy hadde zynen rok met een sierp kort opgeschort.

Myne verwonderinge, toen ik dezen Gryzaart zoo schielyk en onverwacht voor my zag, is met geene Penne te beschryven; waar door ik buiten staat was, om een tree van de plaats te verzetten, (gelyk ik anderzints zekerlyk uit grooten verbaathheit zoude gedaan hebben;) veel minder een enkel woordt te spreken. Deze eerwaardige man my insgelyks betracht hebbende, sloeg zyne oogen en handen Hemelwaarts, en riep uit: „ô Grooten
„ Godt!

„ Godt! Heeft het u nu eindelyk behaagt,
„ myn dertig jarig gebedt te verhooren; om
„ my, voor myn aannaderendt einde, te ver-
„ waardigen, noch een levendig menſche te
„ zien; om welk geluk ik zoo dikwils met
„ bittere tranen heb gezucht! Welaan! Uwe
„ Naame zy daar voor geprezen; en nu wil
„ ik gaarne ſterven, vermits ik weet dat myn
„ lichaam niet onbegraven zal blyven leggen;
„ indien dit anderzints een Chriſten, en een
„ redelyk menſche is. Daar op naderde hy
„ my, en ſprak my aldus aan: „ Weeft wel-
„ kom, waarde Vreemdeling! dien zyn wan-
„ gunſtig Noodtlot buiten twyffel tegens zy-
„ nen wille hier ter plaatſe gebragt, en daar
„ door tot een Medegezel van myn Noodtlot
„ heeft gemaakt. Gy zult qualyk anders, als
„ door een geweldigen ſchipbreuk hier geko-
„ men zyn; en indien ik my niet vergiſſe,
„ zult gy voor eerſt ruſt en verquikkinge no-
„ dig hebben. Om uwe ſlegte pluſjen van
„ klederen, weeft niet bekommert, (daar uit
„ uwen ſtaat van Slavernye my is gebleken;)
„ zy zyn wel bewaart; en 't ongeluk van an-
„ dere menſchen, heeft my voor weinig Ja-
„ ren in zulk een ſtaat gebragt, dat ik genoeg
„ van allerlye koſtelyke ſtoffen bezitte, daar
„ van ik niet alleen u, maar veele menſchen
„ zoude kunnen voorzien, met zulk een kle-
„ ding, als wy hier ter plaatſe noodig heb-
„ ben. Deze woorden geſproken hebbende,
„ nam my dien eerlyken Gryzaart by der handt,
„ en geleide my, door verbaaftheit half gedwon-
„ gen, naar die zyde, die hy in ſchrift op 't
bort

bort hadde aangewezen. „ Volgt my, myn
„ Soon! (zeide hy verder;) want aldus zal
„ ik u voortaan noemen, vermits ik de plaats
„ van Vader by u zal bekleden; en ik ver-
„ trouwe, dat gy den geenen ook met den
„ naame van Vader zult verwaardigen, die by
„ zich zelve befloten heeft, diergelyken ge-
„ trouwigheit aan u te betoonen.

Deze redenen deden by 'my alle verbaast-
heit geheel verdwynen, waarom ik hem met
de volgende aanspraak antwoordde:

Eerwaarde Vader!

„ De billykheit vereifcht, dat ik u met de-
„ zen naame moet antwoorden. Ik moet my
„ te recht fchamen, dat ik zonder eenige kle-
„ dinge voor u verfchyne; en byaldien gy
„ zelve myne flegte Slaafifche-plunjen niet
„ hadt weehgenomen, zoude de eerbaarheid
„ my onwrikbaar daar van hebben afgehou-
„ den, om my aan u aldus te vertoonen. Doch
„ uw eerbaar weezen, en gryze ouderdom
„ ftrekken my tot vertroofingen; vertrouwen-
„ de, dat gy in de Wereldt mede veel onge-
„ luk hebt ondervonden en gezien: Waarom
„ gy by u zelve wel zoo redelyk zyt, van te
„ konnen befluiten, op wat wyze ik by geval
„ op dit Eilandt ben gekomen. Gy zult my
„ ook waarfchynlyk dezen misflag, dien ik
„ uit noodt begaa, dies te gewilliger ten beften
„ houden; en verzekert zyn, zoo lang als
„ wy op deze eenzame plaats by malkander
M „ zul-

„ zullen leven, dat ik u altydt alle behoorly-
ke ontzag zal toonen.”

Aldus en anderzints met malkander rede-
neerende, quamen wy ongemerkt aan zyne
woonplaats, dewelke de Natuure reets lang
voor zynen tydt voor hem fcheen bewaart te
hebben. Ik hadde de voorgaande nacht, doch
buiten myn kenniffe, naauwelyks 40 treden
daar van daan myn nacht-leger gehadt. De
genegene Lezer zal zich weten te herinneren,
dat ik by een zekeren Heuvel, daar uit een
Fontein oorfprong, myn eerfte Quartier op dit
Eilandt hadde genomen: Vermits nu ter flin-
ker handt, aan de andere zyde, de verblyf-
plaats van myn nieuwen Vader in een Rots
was; zoo hadde ik, indien 't my toen slechts
bewuft was geweest, maar dertig of veertig
treden dwars over de hoogte behoeven te
gaan; als wanneer ik my onwrikbaar naby,
of niet verre daar van daan zoude bevonden
hebben. De gemelde Spelonk nu, die meer
als twintig treë verre in de Rots ging, en bui-
ten twyffel door de goedertierende Moeder de
Natuure, zedert de Zondtvloedt aldus gefor-
meert is; was zeer ruim, ter breette van over
de acht treë, en omtrent thien treë hoog. Doch
zy hadde geen verder ligt, als 't geene zy door
den ingang ontving: En zelfs dit was maar wei-
nig, vermits deze eerlyke Gryzaart, van ver-
fcheide Vyge-boomen, daar voor een Prieeltjen
hadde aangelegt; dat zich wel zeer aangenaam
vertoonde, doch deze verblyfplaats zoo veel
te duifterder maakte.

Toen ik deze Plaats nu van buiten wel be-
tragt

tragt hadde, geleide my deze gulhertige Waardt ook naar binnen; daar ik alles, by 't ligt van verscheide Lampen, in zulk een goede order vondt, dat ik, van groote verwonderinge als opgetoogen, op de eerste plaats staan bleef. Om 'er slegts iets van te zeggen, zoo bevonden zich in dezen langwerpigen gang, noch verscheide reedelyk wyde, dog maar omtrent vier treë diepe Zy-gangen; daar in deze Huiswaardt zyne geheele Huishouding hadde; bewaarende daar in allerlye goederen en levens-middelen; als, by voorbeeldt: Eyeren, Vygen, Kastanjen, Citroenen, Oranje-Appelen; liets in een Vat, dat na grof Meel zweemde; zommige doode Vogels, daar van ik by myn eerste aankomst heb gesprooken, en daar van dit Eilandt vol was, en diergelyken. Ook zag ik voornamentlyk, in een dezer Zyd-vertrekken, een heldere Leger-steede, van Matrassen en Deekens, die niet zeer lang scheenen gebruikt, nog oudt te zyn; zommige gevlogtene laage Stoeltjes, van wit dun hout, op de *Spaansche* wyze, doch zonder cieraadt gemaakt. Nochtans zag ik 'er geene Tafel; schoonze een noodig stuk Huisraadt van een ordentlyke Huishoudinge is. Al 't andere Huis-raadt, behalven eenige weinge Schotels en drie Borden van fyn Porcelyn, stondt gezaamentlyk zoo wel in order geschikt; dat ik, (gelyk reets gezegt is;) onmogelyk konde begrypen, van waar diergelyke dingen, op zulk een woeste, en gelyk als van de Waereldt afgescheidene plaats, waren gekomen. Over deze myne verwonderinge moeste myn oude Vader van her-

ten lagchen; en vermits ik hem ook mondeling te verstaan gaf, niet te kunnen begrypen; hoe hy aan alle deze bequaame dingen op dit Eilandt gekomen was, en alles in zulk een fraaye order hadde gebragt? Zoo gaf hy my met een zeer vriendelyk weezen te verstaan: Wy zullen tydt genoeg hebben in 't vervolg, dat ik aan u, en gy aan my, onze onderlinge ontmoetingen kunnen verhaalen; en ik verzeeker u, dat ik voor twee Jaaren van alle deze dingen, die gy daar ziet, geheel ontbloot, en in den zelfden staat was, gelyk gy gisteren by uwe aankomst, en alzoo my armhertig heb moeten behelpen, niet tegenstaande ik deze plaats nu reets meer als dertig Jaaren heb bewoont. Doch voor tegenwoordig staa-ke ik myne reedenen; want het zal tydt worden, dat ik u eenig eeten voortzette, op dat gy u wederom een weinig moogt verquikken; ook heb ik 'er zelve trek toe.

Deze woorden gesproken hebbende, stondt myn lieve zorgvuldige Vader van zyn stoel op, daar op hy een weinig gerust hadde, en begaf zich ter zyde in een Spys-kamer; daar uit hy eenige geraadene Eyeren, een diergelyken Vogel, en een stuk van een breeden Koek, die hem in de plaats van Broodt diende, voor den dag haalde. Na dat hy nu een kruis gemaakt hadde, (daar uit ik terstondt merkte, van wat Religie hy was;) na 't gebruik der *Roomfche* Catholyken, tastede hy toe, en vermaande my insgelyks te doen. Schoon ik nu alvorens mynen maag met eenige versche Vygen en Kastanjen reets bezorgt hadde; noch-

nochtans lachten my de overige spyffen, diergelyken ik zedert myn vertrek van *Liffabon* niet genooten hadde, zoo toe, dat ik 'er zeer fmaakelyk van at, en na myne gedagten een Vorftelyke maaltydt deedt.

Na dat wy gefpyft hadden, vroeg hy my; Of ik zyne Aandagt, die hy gewoon was daagelyks te verrichten, geliefde by te woonen? En toen ik zulks met *Ja* te zeggen, toestemde; gingen wy omtrent een paar hondert treê langs den Oever der Zee voort, daar wy een hooge rotze in 't gezicht kreegen, met eene openinge, die my zeer naauw voorquam. Dit bevondt ik ook in der daadt; als zynde niet ruimer, als dat wy geheel krom geboogen daar in konden kruipen. Myn oude Vader begaf 'er zich eerft in, en ik volgde hem; zonder te weten, of ik in de Helle of in 't Vagevuur zoude komen. Dit door kruipen viel my zeer ongemaklyk; en daarenboven fcheurde ik nog, aan een fcherpe Rots, myn gewaadt in stukken, en 't fcheelde weinig, of ik hadt my te gelyk aan myn lyf gequetit. Doch na dat wy naauwelyks zes treeden waren voortgekroopen, zoo quamen wy in een ruimte, van meer als 30 Ellen van omtrek, zynde van boven als verwulft, en van onderen met een gelyken vloer voorzien; zoo dat het zeer wel na een kelder zweemde. Daar in branden acht kleine Zilveren Lampen, en aan 't einde van deze Kapelle, ftondt een Machine, die wel na een kleinen Altaar geleek; zynde met een kleedt van Carmofyn Damafk bekleedt, en daar op

ftondt een Zilveren Crucifix, ter hoogte van andere halve *Duitsche* Elle.

Hadde ik my, in den beginne, over 't bezichtigen van de wooninge moeten verwonderen, zulks gefchiedde zeekerlyk nu niet minder, vermits ik niet wifte wat ik 'er van denken zoude; nademaal my de woorden van mynen eerlyken Oudt - Vader te binnen fchooten, (dat hy noch voor twee Jaaren, even zoo armhertig, als ik op myne aankomft was, hadde moeten leven;) en als een raadtzel voorquam. Daar op redeneerde ik by my zelve aldus daar over: zoude ook, voor twee Jaaren, by geval een Schip alhier gelandt zyn? Maar dan zoude hy immers liever hebben behooren meede te gaan, en deze Plaats te verlaaten; nademaal men immers ziet, dat hy door enkel dwang hier is; en ik geloove geenzints, dat men hem deze dingen, die ik hier zie, daar toe zal gegeven hebben, om alhier te rug te blyven. Maar is dit niet gefchiedt, hoe komt hy dan aan deze dingen? Of is hy miffchien een Geest, gelyk ik in den beginne reets heb gedacht, die zich in een ouden eerwaardigen Gryzaart heeft verandert, om my dies te meer door deze verblindinge te begoogelen? Doch de Geesten maaken niet te veel werk van deze Aandacht; dierhalven moet deze oude wel een eerlyk Man, en een goetd Catholyk Christen zyn, vermits hy zyne pligt omtrent Godt zoo behoorlyk waarneemt.

Terwyle ik met deze gedachten bezig was, en voor den Altaar, naaft mynen lieven ouden Vader lag te knielen, toonde dezelve zulke
kla-

klare blyken van een volmaakte aandacht, dat my daar over de traanen uitborsten; beklaagende, dat ik zoo veel bequaamheit niet bezat, van zulk een vierig gebedt (zoo als het schein;) te kunnen doen. De Heeren *Spanjaarden* vallen anderzints doorgaans vry wat bygelovig, en hebben zulk een meenigte van Heiligen, die zy meer als den grooten Godt vereeren, dat andere Gezintheden zich billyk daar over verwonderen; en waarlyk zelfs tot twyffeling worden beweegt, of zulk een aandacht wel verdient Christelyk genoemd te worden? Maar deze oude eerlyke *Spanjaardt* verrichtede zyne zuchtingen tot zynen Godt en Heilandt, op zulk een Godtvruchtige wyze, diergelyken ik nooit van myn leven van geene *Roomsch*-Catholyken hadde vernomen. Hier zag men geen en Roozen - kranen, *Agnus Dei*, noch andere zoo genaamde Heilige Reliquien; maar zulk een zuiveren Godtsdienst, die zelfs een Atheïst tot bekeeringe zoude hebben bewogen.

Na dat hy dus ruim een uure gesleten hadde, viel hy eindelyk noch op zyn aangezichte ter aarden, en besloot, onder veelvuldige zuchtingen en traanen, zyne doenmalige aandacht. Ondertusschen is het de waarheit, en ik kan het niet ontkennen, dat my de tydt wat lang begon te worden; vermits ik ten eersten, volgens de loffelyke Euangelische *Lutherfche* wyze, dat is, kort en goet, myn gebedt hadde gedaan. Daar en boven waren myne gedagten al te veel verstroot, om langer als een uur in een behoorlyke aandachtig-

tigheit te volharden; vermits ik binnen de drie laafte Jaren zoo veele ongelukkige en wonderlyke gevallen hadde uitgeftaan; en ik my thans geheel ontbloot van alle Menfchelyk gezelfchap bevondt, behalven dezen eerbaren Gryzaardt; en dat noch op zulk een vreemde en afgelegene plaatze, in 't midden van de onftuimige Zee; zoo dat ik van innerlyk hertzeer naauwelyks een oogenblik konde ruften.

Alvorens wy nu wederom in ons ſteenen Paleis verblyf-plaats quamen, was den avondt reets aan 't vallen. Myn Gryzaart kreeg een fyne linnen Sloop, onder andere dingen van daan, die hy in een Scheeps-kift ter zyde hadde ftaan; en belafte me, dat ik ze met dorre bladeren zoude vullen; daar toe ik niet verre behoefde te gaan; vermits 'er voor den ingang onzer woning overvloedig veel waren 't zamen gewaayt. Dit gedaan zynde, moest ik ze geheel achter aan in de Spelonk, op een aangewezene plaats brengen, en ncerleggen, daar hy een Cattoene Scheeps-deeken over fpreidde, en alzo myn nagt-leger klaar maakte. Eindelyk floot hy den ingang, met twee ſtukken van oude planken kruizeling daar voor te zetten; en vermits hy gewendt was maar eenmaal 's daags te ſpyzen; deedt hy alle de Lampen uit, behalven een kleine; en na dat hy my een goede nagt hadde gewenſcht, beval hy, dat ik my op myn nieuwe ſlaap-plaats tot ruft zoude begeven, gelyk hy mede op de zyne deedt.

Ik vertrouwe, dat ik nimmer, hoe lang ik
ook

ook noch in de Waereldt mogte leven, zoo zagt en uittekende geruſt zal ſlapen, als ik die nacht deedt; want de vermoetheit, en de overmatige benaauwtheit, die ik by den laaſten Schipbreuk hadde uitgeſtaan, en die in alle myne leden waren gaan zitten, hielden my in zulk een diepen ſlaap, dat ik veel werk hadde om wederom wakker te worden. Myn eerlyke oude Vader was reets met den dage-raadt opgeſtaan, en hadde getragt, om wat Vogel-eyeren, en jonge Vogelen te krygen, beneffens 't geene hy anderzints met der haalt konde t'zamen ſchrapen; maar wilde my in myne ruſt niet ſtooren. Doch op zyn te rug-komſt, naderde hy myne ruſtplaats in ſtilte, kreeg my by de handt, en zeide: Staat op, myn Kindt, 't wordt tydt! Want wy zullen thans onze huishouding behoortlyk moeten reguleren, op dat wy geen gebrek van levensmiddelen mogen krygen. Zoo haalt gy dierhalven opkomt, u gekleedt, en Godt de behoortlyke Offerhande der dankbaarheid toegebragt hebt, zoo zullen wy t'zamen uitgaan, en wat Kaſtanjen tot ons broodt halen. Vermits ik nu niet veel klederen hadde aan te trekken, beſtaande ſlegts in myn kiel en lange broek; zoo hadt ik 'er zoo veel werk niet aan, als voormaals, met myn half hemdt en neteldoekſche das, met een fyne *Brabandtſche* kant om te doen; met myn geborduurden ſcharlaken Surtout uit te vegen, myn koſtelyke *Engelſche* Paruik uit te kammen en te poeyeren, en myne geborduurde zyde kouſſen aan te trekken; want met deze dingen werd't dikwils twee of

drie uren lang gefleten, ja een halve dag verquift; gelyk veele neuswyze Jonkers en jonge Melk-baarden in *Opper-Saxen* gewoon zyn; want naar dat ik Godt, volgens myne pligt, voor deffelfs genadige befcherminge hadde gepreezen, quam ik, volgens 't bevel van mynen beminden Vader, hem opwagten.

Syn vriendelyk wezen, 't welke hy my toonde, ftrekte ten teeken, dat ik zynen zin wel hadde opgevolgt. Hy behandigde my daar op een redelyk groten korf, van zyn eigen werk; dien ik opnam, en wy gingen t'zamen uit, zonder de minfte zorg, dat inmiddels iemandt onze wooning zoude komen plonderen; nemende onzen weg, zydtwaarts ter rechterhandt, en beter naar 't midden van 't Eilandt.

Voor zoo verre als ik gedurende myn verblyf op dit kleine Eilandt heb konnen merken, zoo is het zelve omtrent derdehalve *Duitfche* myl van omtrek; alom met boomen bewaffen; daar onder zich veele Vygen, Citroenen en Kaftanjen-boomen bevonden; als mede veele ftruiken; zynde nochtans hier en daar noch eenige ledige vlakke, die met de fchoonfte klaver en digt van gras was begroeit. Hier en daar heb ik noch een zekere vrucht gevonden, groeiende op rechte, hooge, doch niet al te dikke Boomen, met lange fmalle bladeren. Deze vrugten zyn fraai Carmozynroodt van verwe, en van gefalte bykans als een dikke tros druiven, maar zoo geurig en aangenaam van fmaak, dat ik niet kan bedenken ergens diergelyken ooit geproeft te hebben,

ben, ook is derzelver reuk niet minder uitstekende, en bequaam om den mensche te verquikken. Van Dieren, heb ik in al dien tydt geene andere gezien, als Vogels, ter groote van *Turksche* Eenden; ook Papegaijen, en een soort van Patryzen. Deze gezamentlyk nestelen in de Boschkagien; daar uit men van de Eyeren, tot gebruik daagelyks zoo veel kan halen, als men noodig heeft; ook vangt men zelfs de Vogels met weinig moeite, vermits zy geheel tam zyn, en men verstrikt dezelve met strikken of met een klein net. In den beginne, en zelfs langer als de eerste vyfthien Jaaren, heeft myn oude Vader dezelve met de handen wechgenomen. Aan de Zee-kant, daar wy onze wooninge hadden, wierp de Zee by geval dikwils eenige middelmaatige Schildtpadden uit; doch daar op konde men geen staat maaken, als op een ordinaris gerecht; vermits wy veeltydts in twee of drie Maanden lang geen van deze Schildtpadden te zien of te eten kreegen. Aan 't einde van dit Eylandt waren verscheide kleine diepe kuilen, die t'elkens als de vloedt op zyn hoogste was, vol Zee-water liepen; dat te gelyk een groote meenigte van kleine Zeevisch, die zeer wel smaakte, dog die ik geen naam weet te geven, meedebragte: Wanneer de Zee nu wederom afliep, vingen wy t'elkens zoo veel daar van, dat wyze niet alle konden nuttigen, en dierhalven de meeste in de Sonne lieten droogen. Na myne gedagten is 'er nooit eenig viervoetig Dier op dit Eylandt geweest; behalven dat ik eens een zeeker Schepzel, ter groote van een

een Haas, van verre voorby my heenen door een Boschjen zag loopen; doch wat moeite wy ook deeden, egter was die geheel vrugtelooſ, om het zelve op te ſpeuren, en myn oude Vader zeide, nooit eenig Dier aldaar gezien te hebben.

De lugtſtreek aldaar, ſcheen my weergaaloos toe, en ik heb 'er nooit eenige overtollige hitte noch koude vernomen, maar de zelve altydt wel gemaatigt bevonden, gelyk het doorgaans by ons in *Duiſchland* is, wanneer de Sonne helder ſchynt. De twee Maanden *April* en *Mey*, onderscheiden ſlechts het Jaargetyde, als zynde daar ter plaats de Winter. Geduurende deze Maanden reegende het onophoudentlyk zeer ſterk, en de Storm-winden waaiden uit den Noorden aan d'andere zyde tegens onze wooninge, met zoo veel hevigheit, dat, indien 'er eenig Gebouw, of een enkele dikke hooge Boom op dit Eylandt hadt geſtaan, zouden ze beide ter neer hebben moeten vallen. Geduurende de overige thien Maanden, was de lugt meeft altydt klaar en helder, en de windt waaide zoo koel en aangenaam, dat men daar door als geheel verſterkt wierdt; vermits de Citroen-Boomen 't geheele Jaar lang bloeijen, en daar door de lugt geurig deeden ruiken. Soo lange als ik op dit Eylandt ben geweest, heb ik maar tweemaal van verre hooren donderen, en ſterk zien weêrligten; 't welke my als iets zonderlings toefcheen, en eenige vreeze by my verwekte. Ik zoude byna vergeten hebben te zeggen, dat men op dit Eylandt verſcheide wel-

welfmaakende Kruiden vindt; die men als Groen-kruidt of Salade, ja als een goetd Geneesmiddel kan nuttigen; en myn oude Vader schreef het alleen aan derzelve deugden toe, dat hy gedurende zulk een reeks van Jaaren zoo weinige Siektens hadde gehad. Om kort te gaan, nademaal deze plaats nooit is bewoont geweest; ook met reeden getwyffelt mag worden; of de geene, die daar voorby komen zeilen, wel geloven, dat 'er van alle deze dingen zulk een overvloed gevonden werdt; zoo heeft men reedenen om zich grootelyks te verwonderen, dat de Natuure aan deze kleine plaats zoo veel mildtdaadig heeft meede gedeelt, dat daar van gestaadig veele menschen zouden kunnen leven.

Doch ik keere wederom tot myn verhaal, toen ik en myn oude Vader t'zaamen uitgingen, om Kantjanen te plukken. Wy vonden een geheel Bosch van diergelyke Boomen; en nademaal deze Vrugten in dien tydt volkomen ryp waren, en kort daar na de twee natte Maanden stonden te komen; beslooten wy, zoo veel als mogelyk was, eenigen voorraad daar van op te doen, en gedurende het warme weer noch te droogen. Wanneer wy nu anders niet te doen hadden, of van wegens 't natte weer t'huis moesten blyven; dan stampen wy deze gedroogde Vrugten, en maakten daar Meel van; 't welke wy door een draaden Zeef zeefden, en eindelyk tot ons voedsel bereiden, om het in de plaats van Broodt te gebruiken.

Dierhalven sleeten wy de meeste tydt met
het

het haalen van Kastanjen; behalven, dat ik nu en dan de gevangene Vogelen uit de strikken nam, of derzelver Eyeren uit het nest ligtede, en een partye goede Kruiden verzaamelde. Zomtydts begaven wy ons t'zaamen aan 't visschen, om wat veranderinge te hebben, en de Vasten te houden. 't Voornoemde was nu onzen arbeid, en te gelyk ons tydtverdrijf, zoo lang als het nog goedt weêr was; want wy namen den buitensten steekeligden bast van de Kastanjen af, en alsdan spreidden wyze op een stuk van een Scheeps-Zeil, latende dezelve in de Zonne been droog worden.

Geduurende dit werk, naderde allengskens het natte weêr, en de reegen viel zoo overvloedig van den Hemel, dat ik 'er bepaamt over wierdt, vermits ik zulks niet gewoon was: Doch myn beminde oude Vader verzeekerde my, dat dit alle Jaaren omtrent deze tydt geschiedde. Vermits wy nu zoo lang in ons quartier moesten blyven, tot dat 't weêr wederom droog wierdt, zoo begonnen wy onze gedroogde Kastanjen tot Meel te maaken; 't welke op de volgende wyze geschiede. Na dat wy eerst den steekeligden-bast, en wanneerze half gedroogt waren, ook de bruine schil hadden daar af gedaan; deeden wy, na onze gelegenheit, een gedeelte daar van op een breed en zeer harden steen, die myn oude Vader reets overlang daar toe gebruikt hadde; op welken wy, met een kleinen steen, de Kastanjen eerst wat braken, allengskens tot

tot Meel wreeven, en ze daar na zeefden. Dit werk ging wel wat langzaam voort; maar vermits wy niets anders te doen hadden, en en zoo wel tot tydtverdryf als nuttigheit strekte, zoo hadden wy 'er geen berouw van. Wanneer wy nu daar uit Broodt wilden bakken, zoo deden wy zoo veel als wy wilden van ons Meel in een oude Ton; (waar hy dezelve van daan hadde gekreegen, wist ik toen nog niet, dog vernam het kort daar na;) maakten alsdan in een kleinen koperen Ketel over 't Vuur 't water heet, 't welke wy daar toe noodig hadden; en maakten alzo 's avonds te voeren, wanneer wy 's morgens vroeg wilden bakken, den noodigen toefel, zonder nochtans eenig Suurdeeg te beezigen. Vervolgens hadde myn oude Vader een reedelyk groot gat in de Aarde gemaakt; 't welke ter noodt tot een Bak-oven strekte, en de geheele nacht met Vuur gestookt en onderhouden moest worden. Wanneer wy nu geheel vroeg ons Broodt wilden daar in schuiven, namen wy de Koolen en de heete Asche alvoorens met een breede Schop daar uit, en reinigden deze plaats zoo veel als mogelyk was. Vervolgens maakten wy van onzen Deeg kleine breede Koeken, van twee vinger dik, ter groote van een middelmatige Schotel, en schovenze met onze voorgemelde Schop in den Oven; als wanneer wy twee uren daar na ons Broodt daar uit konden nemen, en ter noodt zeer wel gebruiken; voornamentlyk wanneer het niet al te oudt en hardt wierdt; waar-

waarom wy ook voortaan onze Bakkerije zodanig fchikten, dat wy alle daagen verfeh Broodt hadden.

My betreffende, zoo wierdt ik deze toe-fpys haalt gewendt; te meer, nademaal ik buiten dien, zedert den tyd dat ik te *Liffabon* in de gevangeniffe der *Inquifitie* hadde gezeeten, naderhandt, toen ik ter Zee als een arme Roeyer, en eindelyk in de *Barbaarfche* flavernye was vervallen, 't welke t'zamen omtrent een Jaar bedroeg; geen mondt vol fmaakelyk broodt hadde gegeten, en altydt niets anders gekregen, als grof en hardt Scheeps befchuit; en dat noch naauwelyks half zoo veel als ik wel zoude geluft hebben. Van Vogel-eyeren en gedroogde Vifch; als mede verfeh en gedroogde Vygen, en Citroenen, hadden wy een redelyken voorraadt opgedaan; ook leden wy geen gebrek van een zekere roode druiven vrugt, dewelke wy in de plaats van fpeceryen gebruikten; daar van ik ten eerften nader zal fpreken. Ons ontbrak dierhalven flegts een goedt glas Wyn of Bier, want wy moesten ons met Ganzen-drank behelpen. Doch deze, hoe flegt die ook was, hadde zulk een zuiveren en een weinig zuurachtigen fmaak, dat wy den Wyn ter noodt wel konden miffen; te meer, nademaal de meefte dingen in de inbeeldinge beftaan, dat het eene of 't andere goedt of beter als iets anders zoude fmaaken. Op de voornoemde wyze leefde ik nu, in gezelfchap van mynen lieven ouden Vader, geduurende onzen zoogenaamden Winter, en ik

ik schattede my recht gelukkig, dat Godt my zoo verre uit mynen ongelukkigen Slaavenstaat, door zulk een wonderlyke verlossinge, naar deze plaats hadt geleidt; vermits ik anderzints, in zulk een armhertigen staat, zee-kerlyk hadde moeten sterven en bederven; voornamentlyk indien de twee Jaren waren verlopen, binnen dewelke ik aangenomen hadde het rantzoen aan mynen Patroon op te brengen.

Daar uit zag ik volkomen, dat ons Menschen dikwils een ongeluk treft, onder 't welke wy vreezen te zullen bezwyken, en ons dierhalven by Godt daar over bezwaren: Maar wanneer wy op 't aanstaande zien, of 't geen 'er dikwils op volgt; zoo worden wy altydt van ons zelve overtuigt, dat Godt het ten onzen besten heeft gedaan; en by aldiën zulks niet geschiedt was, dat wy dan buiten twyffel geheel verloren zouden zyn geweest, of ten minsten in een veel gevaarlyker of gevoeliger ongeluk zouden zyn vervallen. Dierhalven is 't allerbest, dat wy met ons vooroordeel weg blijven; zonder ons daarmede te bekommeren, wat noodtlot ons zal treffen. Zekerlyk, wanneer wy het slegts zoo verre kunnen brengen, zoo zal 't ons door deze gelatenheit nimmer aan geduldt ontbreken, daar door ons kruis veel werdt verligt; ja, wy zullen zelfs tot de gedachten komen, dat het toegezondene ongeluk voor ons noodtzakelyk is geweest. En eindelyk: Waarom zouden wy doch daar over ongeduldig worden, vermits den Hemel zich immers daar door niets zal laten voor-

N

schry-

ſchryven? Wy bezondigen ons veel meer daar door; want 't geene ons heeft zullen ontmoeten, is a reets voorby; en 't geene noch aanſtaande is, is in den opperſten Raadt zoo vaſt beſloten, dat behalven door een vierig, en van herten aandachtig gebedt, alle de macht en hoogheit der gehelen Wae eldt zulks niet kan verhinderen. My betreffende, ik heb daar van genoegzame ondervindinge, en eindelyk gezien, dat de oprechte gedult 't beſte middel in ongelukkige gevallen is, en ben thans in alles wel vergenoegt. Zendt Godt my een ziekte, zoo vertrouwe ik vaſt, dat hy de allerbeſte Medicynmeester is: Zendt hy my een ander ongeluk, van Brandt-of Watersnoodt; zoo trooſte ik my daarmede, dat ik by myne aankomſt in de Waereldt niets heb medegebragt. En vermits alle nutte en onnutte Schepſelen door hem bezorgt worden; waarom zoude hy doch my, als zyn Evenbeeldt, laten bederven? Dies ben ik geruſt, dat hy my altydt zoo veel zal toevoegen, daar van ik my zelve en de myne kan verzorgen. Alle andere ongelukken komen, tegens ziekte en armoede te rekenen, in geen vergelykinge: Maar nademaal Godt niet gehouden is, my gezondt of ryk te maken; zoo ziet men van zelve wel, dat het een groote dwaasheit is van ons Menſchen, dat wy over ons kruis murmureren, en ons ongeduldig toonen.

Doch 't zal tydt worden, dat ik wederom tot myn oogmerk te rug keere, en myn verhaal vervolge. Na dat wy nu onze huishoudinge in een redelyke goede order hadden gebragt,

bragt, en van wegens 't quade weêr niets verder konden ondernemen; begeerde eindelyk myn oude Vader eens te weten, van waar ik eigentlyk van geboorte, en door wat noodtlot ik op deze afgelegene plaats gekomen was? Ik oordeelde het tot bezwaarnis van myne conscientie te strekken, indien ik hem de allerminste omstandigheid hadde verzwegen; waarom ik hem opregtelyk verhaalde, de plaats myner geboorte; hoedanig ik in dienst van mynen Prins was gekomen, met den zelven hadde gereist, ook onderwegen allerlye ongeluk, lyf- en levens-gevaar uitgestaan; tot dat ik eindelyk in de *Inquisitie* te *Lissabon* was geraakt; en van daar op een Schip; toen wederom van het zelve, in handen van den berugten *Algierschen* Zeerover *Tolhan*; hoe ik als Slaaf hadt geleefd; en dat eindelyk ons Schip door een vreesfelyke Schipbreuk vergaan zynde, ik langer als een etmaal, in 't grootste gevaar, op een *Spaansche* Wyn-pyp in Zee hadt gedreven; en eindelyk gelukkig ter plaatze van ons verblyf gelandt was. Myn eerlyke Gryzaardt luisterde met de grootste gelatenheit naar myn verhaal, 't welke al vry wat wydtluftig was. Wanneer hy nu het einde daar van gehoord hadde, zag hy my met een ernstig wezen aan, en sprak: 't Is wel waar, myn Kindt! dat gy, naar mate van uwe Jaren, die noch niet al te hoog zyn, reets veel ongeluk en gevaren hebt uitgestaan: Nochtans, nademaal gy wel van een eerlyke, of schoon geen hooge geboorte, afkomstig zyt; gedurig, van alle de ongevallen, die u hebben getroffen, altydt noch al zeer

gelukkig zyt daar van gekomen , en eindelyk u by my in gezondheid, en zonder eenig merkelyk gebrck bevindt ; ook verder niets ſchynt te miſſen, als dat gy zoo verre afgelegen van uw Vaderlandt moet leven ; daar over gy nochtans, naar myne gedagten, u lichtelyk zult laten vertrooſten, vermits gy daar ook niets te verwachten hadt: Zoo twyffele ik geenzints, wanneer gy de ongelukkige gevallen zult hebben verſtaan, die my zedert myne jeugd en kindtſheit zyn ontmoedt ; ook my zelfs noch op dit Eilandt niet verlieten, (en die ik u , terwyle wy nu tydt genoeg hebben, morgen ochtent, indien het Godt gelieft, zal verhalen;) en dit alles zonder eenzydigheit wilt overwegen; dat gy zelve zult moeten bekennen, dat uwe rampen, (ſchoon ze voor zulk een jeugdig Jongman al vry harde preuven zyn;) tegens de myne niet konnen vergeleeken worden. Dit zal ik ſlegts hier hier nog voor afzeggen, dat ik op deze plaats alleen 30 Jaaren gewoont hebbende; nogtans geduurende dezen geruimen tydt, niet langer als twee Jaaren als een Menſche heb konnen leven; en de overige 28 Jaaren, zonder alle Menſchelyke behoeftens, als een arm en onreedelyk Dier, op een elendige wyze heb moeten ſlyten.

Vermits nu met myn verhaal de tydt reets zoo verre was verloopen, dat het omtrent middernagt was, zoo begaven wy ons na gewoonte tot ruſt. Egter konde ik die nagt zeer weinig ſlaapen, uit nieuwsgierigheit en begeerte, om de Avanturen van myn beminden Oudt-
vader

vader te vernemen. Zoo haast ik d'erhalven merkte dat de dag aanbrak, en dat het ligt wierdt, stondt ik op, en bezorgde hem na gewoonte van Versch-water, daar van hy alle morgen een goeden teug deedt, en met het overige zyn aangezigt en handen wiesch. Toen hy nu zag, dat ik zoo vroeg was opgestaan, en alles na malkander in gewenschte order hadt gebragt, verliet hy insgelyks zyn rustplaats; en zyn gewoone Morgen-gebedt gedaan, ook zich gereinigt hebbende, konde hy zich zelve niet langer bedwingen, om my met een laggendt wezen aldus aan te spreken:

't Schynt my toe, (zeide hy;) dat de groote begeerte, om 't verhaal van myn ongelukkig leven te hooren, u voor de gewoone tydt van uw Nagtleger heeft gedreven. Daar uit nu zie ik, dat uwe hertstogten noch zeer sterk zyn; en dat gy, niettegenstaande uwe veelvuldige wederwaardigheden, egter nog zoo verre niet zyt gekomen, om dezelve te hebben kunnen beteugelen. Daar over ben ik verwondert, en hadde zulks van u niet verwacht; als van een reedelyk Mensch, wiens verstandt doorgaans door 't ongeluk werdt gesleept. Dierhalven zal uwe nieuwsgierigheid daar mede gestraft wezen, dat gy van nu af aan in geen Maandt tydt meer daar na zult vraagen; tot dat het my zelve eens zal geleege komen, om u myne ongevallen te verhaalen.

Dit verwekte waarlyk by my zelve een groote schaamte, over myne ontydige nieuwsgierigheid, en 't speedt my van herten, dat ik myne hertstogten niet beter hadde kunnen ver-

bergen. Vervolgens gaf ik hem ten antwoordt: Dat het my leedt was, daar door eenig misnoegen by hem verwekt te hebben; doch dat ik hem hier meede verzeekerde, dat ik hem vervolgens met myne nieuwsgierigheit niet meer zoude laftig vallen; maar zyn verhaal, tot dat het hem zelve bequaamt zoude dunken, van herten gaarne wilde afwagten.

Hier meede fcheen hy voldaan te zyn; en bragte kort daar na, uit een Zyd-vertrek, een geheelen arm vol allerlye ligte ftoffen, daar van ik 'er een zoude uitzoeken, om 'er een langen Rok van te maaken, gelyk myn eerlyke Gryzaart droeg. Zulks gefchiedt zynde, gingen wy t'zaamen aan 't werk, en Fabricceerden binnen drie daagen zulk een Rok, dien de beffe Dorp-fnyder niet veel beter hadde konnen toefstellen. In dit gewaadt geleek ik mynen eerlyken Oudt- vader zoo wel, als de eene Rave den ander; doch flegts, indien men ons van agteren hadde gezien.

Wy hadden eenige daagen na malkander, vry wat veel zwaare Winden en Stormen gehad, en de Golven waren daar door zoo hoog gercezen, dat het Zee-water geen dertig treden verre van onze wooninge ftondt. By deze gelegentheit betraptten wy een reedelyk groote Schildtpadt, die by 't afloopen van 't water was te rug gebleven, en wy ten eerften gingen haalen; om dat ze anderzints zeekerlyk met de eerfte vloedt wederom in Zee was geraakt. Zy woeg wel meer als 80 Pondt zwaar, en wy flachteden dezelve met groot vermaak; en kookten 'er aliengskens een ftuk van tot ons on-

onderhoudt, zoo goet als wy konden. Dit soort van Zee-visch smaakt niet onbillyk; en ik verzeekere u, wanneer men 't vleesch daar van, met kruidt en ander toebehooren, na behooren kan toebereiden, dat het, na myne gedagten, een zeer lekkere spyze moet zyn.

Ondertusschen begon 'tweêr allengskens wederom op te helderen, de Winden gingen leggen, en de Zonne quam door de Wolken breeken. Aldus hadden wy onzen gestaadigen Zomer wederom voor de deure, en voor dit Jaar den Winter toen doorgegaan: En schoon dezelve naauwelyks twee Maanden hadt geduurt, eg'er hadtze my zeer lang toegescheenen, vermits ik inmiddels gestaadig, als in een halve gevangnisse, in onze Rotze hadde moeten blyven.

Thans begonnen wy wederom van nieuws voor Proviant te zorgen, vermits wy onzen Voorraadt genoegzaam verteert hadden. Wy gingen dierhalven, dan het eene, en dan het andere haalen, om ons steenen Magazyn wederom ordentlyk te voorzien; daar meede wy waarlyk wel een geheelen Maandt doende waren. Aldus viel op ongemerkt de tyd, die myn beminde oude Vader bepaalt hadde, om my zynen levensloop te verhaalen. Maar vermits hy my reets eens over myne ontydige nieuwsgierigheid bestraft hadde, durfde ik hem zulks niet herinneren. En in der daadt, deze hertstogt was toen ook by my geheel verdweenen, en ik zoude hem daar nooit na gevraagd hebben, indien hy 't zelve niet hadt opgehaalt.

Wanneer wy nu eens 's middags te zaamen aten, fprak hy my aldus aan: Vermits den tyd, dien ik u tot beftaalinge uwer nieuwsgierigheit heb bepaalt, thans voorby is, en wy van daag onze dingen meeft ver icht hebben; zoo zal ik u nu, (indien gy 'er anderszints nog luft toe hebt, en geduldt wilt oeffenen, om daar na te luiften;) met korte woorden, mynen zeer ongelukkigen Levensloop verhaalen? Ik antwoordde: Dat hy my door deze moeite zeer zoude verpligten; en dat ik; uit enkel ontzag voor hem, daar van zoo lang hadde gezwegen. Dit fcheen hem aangenaam te zyn; en vermits hy tot die tyd toe hadde ondervonden, dat ik de *Spaanfche* Taale wel ter noodt, maar niet volkomen verftondt, of konde fpreken, begon hy zyn verhaal aldus in de *Franfche* Taale my meede te deelen.

Vermits gy u eenige tyd met uwen Prins in *Spanjen* hebt opgehouden, zoo zult gy mogelyk wel den Marquis van *Aytora* hebben hooren noemen. Dit is myn Vader Zaaliger geweest; die zich ten tyde van *Philippus* de IV. door zyn groot vermoogen, edelmoedigheit, en zeer uitmuntendt verftand, doch allermeeft door zyne beleeftheit en minzaamheit, zoo wel in *Spanjen*, als aan vreemde Hoven, zoo bekendt en vermaart heeft gemaakt, dat alle die van hoogen en laagen ftand en ftaat waren, de grootfte achting en ontzag voor hem hadden. Myne Moeder Zaaliger was eene Graavinne van *Oropesa*, die door haar fraaye Graafschap, 't welke zy mynen Heer Vader toebragt,

bragt, desselfs middelen grootelyks vermeerderde. En toen Godt haar, my, als den eerste Huuwelyks-Zeegen geliefde toe te zenden, verbeelden zy haar onderling, datze toen op de Waereldt geen meerder geluk noodig hadden. Doch de Hemel wilde mynen Heer Vader eindelyk nog met meerder geluk begunstigen, vernierts de hooggemelde Koning, kort voor zyn doot, dewelke in de Maand: van *September* 1665, volgde, onder anderen mynen Heer Vader meede benoemde, onder 't getal der zes Heeren, die na zyn overlyden, gedurende de minderjaarigheid van den Koninglyken Prins, de Koninginne Weduwe, (zynde een Keizerlyke Princeffe, en de Dogter van *Ferdinandus* de derde;) die inmiddels *Spanjen* als Souveraine zoude regeeren, de behulpzaame handt booden. Maar nademaal 't ongeluk hem deze eere scheen te misgunnen, zoo wierdt hy, na 's Konings doot, schielyk van een gevaarlyke Ziekte overvallen, en volgde in 't korte dezen zynen Monarch, die hem zoo genaadig hadde begunstigt.

Ik hadde toen reets myne Manbaare Jaaren bereikt; doch moet bekennen, dat ik, volgens de gewoonte van de *Spaansche* Grandes, niets anders hadde geleert, als om wel te Paerdt te zitten, of zich tegens zynen vyandt met den deegen te verdedigen, of hoedaanig men met eene Juffer op een verliefde wyze moest verkeeren; want dit, en niets anders, is den voornaamsten *Spanjaarden* eigen. 't Verlies van myn Heer Vader Zaaliger ging my in den beginne wel zeer diep ter herten; en ik konde

ligtelyk denken, dat thans alle de zorgen van onze Goederen op mynen hals zouden komen; te meer nademaal Mevrouw myne Moeder zich na deſſelfs Doodt geſtaandig onpaſſelyk bevondt, en alle onze Middelen aan myne nog al te vroeg tydig opzigt moeſte toebetrouwen: Maar daar meede was ik geenzints gedient, vermits de tyd, die ik anderzints gewoon was aan myne Vermaakelykheden en Welluſten op te offeren, tot deze, als hoognoedige dingen, beſteedt moeſte worden. Doch ook deze verrichtinge duurde tot myn grootſte ongeluk niet al te lang; vermits myne Vrouw Moeder, twee Maanden na den Doodt van myn Heer Vader Zaaliger; Helaas! al te ſchelyk, of ſchoon toen, na myne gedagten, na wenſch, meede quam te overlyden; my nalaatende eene Erffeniſſe, van goederen en gereedt gelt, ter zomma van 400000 Piſtoletten.

Ik zoude my reedts by 't leven van myne Ouders, in den Houwelyken ſtaat hebben konnen begeven, te meer, nademaal de *Spanjaarden* doorgaans vroeg trouwen, en ik toen reeds 32 Jaaren oudt was; maar dewyle ik toen een liefhebber van de veranderinge was, en voornam my niet beſtendig by eene Juffrouw te houden; zoo hadde ik toen noch minder luſt, om my aan 't verdrietige juk van den Egtenſtaat t'onderwerpen. Daar over hadden myne Ouders my veeltyds in haar leven aangeſprooken, en, om zoo te ſpreken, 't meeſte van myn ongeluk my voorſpelt: Maar nademaal zich de Jeugdt altydt veel wyzer oordeelt te zyn, als d'oude luiden; zoo gaf ik op deze ree-

reedenen weinig acht, en verbeeldde my, dat door de groote middelen van myn Vader, my niets konde missen; en nademaal ik een besluit hadde genomen, van altydt binnen *Madrid*, als 't eenigste Paradys der *Spanjaarden*, te blyven wonen, zoo vertrouwde ik, aan schoone Juffers nimmer gebrek te zullen hebben. Maar hadde het den Hemel behaagt dat ik deze zaak met meer verstandt en ryper oordeel hadt overlegt, zoo zoude ik wel tot tegenwoordig toe nog in *Spanjen* zyn, en myn leven met vergenoegen en rust hebben konnen slyten.

Toen nu wylen *Mevrouws* myne Moeder, met *Spaansche* grootsheit en een overvloedigen stoet, zoo als wylen myn Vader, was bygezet, en de Lyk-Ceremonien voorby waren, ook ik eerst recht zoude beginnen rouw te dragen; begon ik met myne groote middelen vry wat verquistendt huis te houden; vermits ik niet alleen mynen staat vergrootede, en myne Domestiquen, tot 200 Menschen toe, van allerlye ondeugendt Volk vermeerderde; maar ook van Koetsen, Peerden, Muil-Ezels, en Draag-baren, zulk een overtollige meenigte hieldt, dat *Don Juan* zelve geen grooteren staat voerde.

Om deze groote onkosten goedt te maken, moest ik eene van myne beste Heerlykheden verkopen, daar door myne middelen reets begonnen te minderen. Daar en boven scheen het, dat *Don Juan* zelve wegens myn hovaardig gedrag eenig misnoegen tegens my gekregen hadde, en wanneer ik ten Hove verscheen, my

my naauwelyks verwaardigde aan te zien. Dit alles veranderde myn voornemen, 't welke ik gehadt hadde, van altydt binnen *Madrid* te blyven woonen. Nademaal ik nu, by 't leven van mynen Heer Vader, verscheide malen de gelegenheit hadt gehadt, van by hem t'Scheep te zyn; als toen myn Vader eens van de *Corrunna* naar *Vlaanderen* voer, om zekere geheime zaken van den Koning te verrichten; en de tweedemaal, in diergelyke verrichtingen, van een andere Plaats naar *Napels* wierdt gezonden; zoo begon ik groote genegenheit tot de Zeevaart te krygen; en overlegde, of ik niet een grooten roem zoude behalen, indien ik ten dienste des Konings, tegens de Moren van *Marokko*, een Oorlog-Schip uitrustede, met beding, dat ik 'er Kapitein van moeste zyn, en 'er 't bevel op voeren? Nu behoorde wel tot uitrustinge van een diergelyken Schip, meer als tweemaal hondert duizendt *Venetiaansche Ducati*; en tot het commando een Man die volkomen kennisse van de Zee hadt; en niet zulk een Mensche, die, gelyk als ik, in overvloedt en leedigheid was opgevoedt, maar een volmaakt Soldaat ter Zee; zoo dat ik scheen veel te kort te schieten. Doch wat durft zich een ryk en trotze *Spanjaardt* niet al onderwinden! Toen ik myn voornemen ten Hove liet bekendt maken, wierdt het zelve aldaar zeer wel opgenomen; en men zettede my noch al meer op, met de groote eere die ik by de Waereldt daar mede zoude behalen. Ondertusschen was ik zulk een onnozel Keerel, dat ik by my zelve niet eens

eens dagte, dat men het in *Spanjen* altydt gaarne zet, wanneer 'er iemandt is, die zich voor zyne eigene middelen tot 's Konings dienst laat gebruiken; daar voor men hem duizenderlye liefkoozingen bewyft.

Ondertuſſchen moeſte ik toefſtel maken, om noch eene Heerlykheit te verkopen; voor dewelke ik 100000 Piſtoletten kreeg; ook daar voor 't Schip, met alle toebehoren kogte; insgelyks de nodige Matroozen, 't Geſchut, en de overige behoeftens bezorgde; zynde met alles binnen vier Maanden gereedt, vermits ik niet zuinig was, maar alles regt verquittende uitruſtede. Van 's Konings zyde lagen insgelyks vier Oorlog-Schepen te *Cadix*; daar, om zekere redenen, het myne ook in de haven lag, gcreedt zynde om alle dagen in Zee te konnen lopen; hebbende ik tot dien einde ook reets myne overige zoogenaamde Staten of Heerlykheden, aan het beſtier van *Don Michal*, Marquis *De los Veles*, die van de zyde van wylen myne Vrouw Moeder, my na in den bloede beſtondt, toebetrouwt. Wy wagteden dierhalven nergens anders na, als dat 'er orders van 't Hof mogten komen, om de tydt van ons uitlopen te bepaalen. Over dit kleine Esquader, wierdt de Graaf *d'Humanes* tot Admiraal aangeſtelt; die binnen weinige weken, na dat wy reets in de haven van *Cadix* zeilreë lagen, met de verwagt wordende Koninglyke ordres by ons aanquam.

Tot die tydt toe, dagte ik een troetel Kindt der Fortuin te zyn; zonder veel nagedagten te hebben, over het al te vroegtydige doodelyke

ke

ke afsterven van myne beide Ouders; 't welke nochtans de eerste trap van myn ongeluk was; en noch minder bekommerde ik my daar over, dat ik reets haare nalatenschap voor een groote somme hadde vermindert, en binnen Jaar en dag, meer als 200000 Pistoletten verquist. In tegendeel wierdt ik veel meer, door een domme hovaardye en opgeblaazene grootsheit, zoodanig bezet, dat ik dezen wakkeren Graaf *d'Humanes* naauwelyks voor den geenen wilde erkennen, daar toe de Koning hem nogtans hadde aangestelt, en by ons gezonden. Vermits my nu myn dom verstandt inboezemde, dat ik voor myn eigen geldt een Schip uitrustede, ook met 's Konings toestemming als Kapitein daar over 't bevel zoude hebben, zoo verbeeldde ik my ongehouden te zyn om 't bevel van een ander te gehoorzamen. Toen 'er dierhalven voor de eerstemaal bevel wierdt gegeven, dat volgens gebruik, de Kapiteins by hem aan boordt zouden komen, hieldt ik my, als of dit my niet in 't minste aanging; schoon my ook deze ordres zelfs tweemaal werden gezonden, met inzicht, vermits ik doch geen al te verstandig Zeevarendt Man was, dat my dit gebruik noch onbekendt moge zyn. Maar toen de Graaf merkte, dat ik dit uit overtollige grootfchheit naliet, moest ik, volgens Krygsgebruik, de eerste reis, en zoo haast als ik aan Landt quam, een arrest ondergaan; en vermits hy ondertusschen met der haast van 't voorgevallene bericht naar *Madrid* zondt, moest ik, tot dat 'er antwoordt van den Koning quam, in

in myn quartier, met een genoegzame wagt bewaakt, blyven zitten

Vermits nu aldaar, en in geheel *Spanjen*, deze quade gewoonte heerfcht, dat alle diergelyke dingen langzamer hande worden afgedaan, zoo dat men naauwelyks eens om de Maandt daar om denkt; zoo gefchiedde zulks toen mede, zoo dat het befluit deswegen langer als zes weken uitbleef; tot dat eindelyk de veelvuldige vertogen van den Graaf, die hy van tydt tot tydt onvermoeit aan 't Hof liet doen, zulk een bevel uitwerkten, daar door ik voor een groot gedeelte was geruïneert; wiens korten inhoudt daar op uitquam: Vermits ik my jegens den Graaf, als myn Opperhoofd, zoo qualyk hadt gedragen; zoo zoude hy my aan den Gouverneur van *Cadix* behandigen, om my daar zoo lang in bewaringe te nemen; terwyle hy ondertuffchen hoe eerder hoe liever in Zee zoude lopen; en zyne hebbende Koninglyke ordres, tegens de Kapers van *Africa*, op de befte wyze waarnemen; latende myn Schip zo lang in de haven leggen; het zelve afdankende; behalven de befte maats daar van, die hy daar af zoude ligten, en ze op zyne onderhoorige vier Schopen verdeelen; vermits, naar alle gedachten, myne zaak noch zoo fchielyk niet zoude afgedaan worden, &c. Dit was nu even zoo veel gezegt, als dat men te *Madrid* van myn Schip en Manfchap wel wilde gedient zyn; maar myn Perfoon voor deze reis wel konde miffen. Dit bevel wierd terftondt ten naauwften opgevolgt; en na dat de Graaf de
be-

bequaamſte Manſchap van myn Schip op het zyne hadde geplaatſt, en ik ondertuſſchen in myn arreſt moette blyven zitten, zonder in 't minſte te weten wat 'er omging; zoo liep hy eindelyk in Zee, om zynen laſt uit te voeren.

Hier zat ik nu, zynde verlaten van alle de hulpe myner Vrienden; want ſchoon zy te *Madrid* wel kenniſſe van mynen ſtaat hadden, nochtans veinſden zy 'er niet een woordt van te weten. Ik merkte toen wel genoegzaam; dat ik my door drift hadde te buiten gegaan: Nochtans verbeeldde ik my, dat ik met myn arreſt daar voor genoegzaam geſtraft was; en dat men my het Volk, 't welke ik voor myn geldt op myn eigen Schip hadde gehuurt, met recht niet konde afnemen. Maar toen ik het tegendeel vernam, konde ik d'en ſpyt naauwelyks verkroppen; zoo dat ik 'er de Koorts van kreeg, en jaar en dag hieldt; moетende voorts tot den laaſten Gulden toe, dien ik hadde, in myn arreſt verteeren. Inmiddels was 'er niemandt, die van myn ontſlaginge ſprak; en ik wierdt het eindelyk zoodaarg gewendt, dat ik naauwelyks de ſterke lucht konde verdragen, wanneer ik uit myn vertrek door 't venſter zag.

Ik ſchreef ondertuſſchen aan den Marquis *De los Veles*, te *Madrid*, verzoekende hem zich myner aan te nemen: Doch deze, die mogelyk geduurende myn arreſt by de adminiſtratie myner goederen beſt zyne rekeninge hoopte te vinden, hadde waarſchynlyk de alderminſte gedagten op my; vermits een iege-
lyk

lyk zich buiten dien aan 't *Spaansche* Hof nie, gaarne met zulke hatelyke dingen bemoeit dewylè dezelve geen goëdt credit veroorza- ken. Schoon ik nu noch zoo dikwils aan den gemelden Marquis schreef, nochtans kreeg ik nooit antwoordt; tot dat ik eindelyk een van myne Bedienden zelve naar *Madrid* zondt, en naauwelyks van den Marquis zoo veel be- rigt kreeg: Dat de Koning myn onverftandig gedrag zeer ongenadig hadde opgenomen; en belaft, my noch niet los te laten, tot dat ik met der tydt verftandiger mogte worden: Waarom hy (de Marquis) in dezen niets verder konde doen, als my tot geduldt te vermanen; vermits men qualyk tegens een fellen ftroom konde op zwemmen, &c. Maar hoedanig het met myne goederen ftondt, en wat hy zedert myne afwezenheit van omtrent twee Jaren daar van hadde ontfangen; daar van maakte hy geen een woordt gewag, en ging alles ftilzwygende voorby:

Toen ik nu merkte, dat ik op deze wyze noch een geruimen tydt in myn arrest zoude moeten flyten; vondt ik goëdt, mynen Kamer- dienaar noch eens tot den Marquis te zenden; ten einde om de penningen, die hy tot noch toe van myne Heerlykheden hadde getrokken, tot myn onderhoudt over te geven. Deze myn Bediende vertrok wel derwaarts, doch quam eenige weken later tē rug, als ik verwacht hadde; met befcheidt: Dat de Marquis hem belaft hadde my te zeggen, dat hy my geen penning meer van myn geldt zoude betalen, tot dat myne zaken afgedaan waren; vermits

O

hy

hy onder de handt door 't Hof daar toe was aangemaant.

Geen wonder was het toen geweest, (vervolgde myn oude Vader;) dat ik van wanhoop tot een ongevoegelyke daadt hadde beslooten, en my zelve gedoodt. Ik was een Jongman, die toen aan Goederen ten minsten nog eenige hondert duizenden bezat; en thans hadde my 't ongeluk, of veel meer myn eigen misflag, in zulk een elendigen staat gebragt, dat ik 'er geen gebruik van hadde. Doch 't grootste ongeluk van allen was, dat de overige Matroozen, die tot dato nog op myn Schip waren gebleven, lieten vraagen: Van wien zy voortaan haar Maandtgeldt zouden krygen? Welke vraag ook in der daadt billyk was; vermits zy zich niet langer verplicht oordeelden om my te dienen, indien zy haar behoorlyke Gage niet kreegen.

Ik wiste dierhalven langer geen raadt. Want schoon ik nog voor eenige duizent Dukaaten aan Juweelen by my hadde; nochtans konden dezelve niet lang tegen houden, vermits ik langer geen uitkomst zag. Dierhalven moest ik het laten geschieden; dat 'er daagelyks drie of vier Man van myn Schip liepen; tot dat het eindelyk leedig was, en zonder Volk in den Haven ten anker lag. Ik liet den Gouverneur, zynde *Don Gabriel de Mendoza*, verzoeken, de vryheit te mogen hebben, om myn Schip aan den meestbiedenden te verkoopen; te meer vermits een *Portugees* een bodt daar na deedt? Doch ik kreeg van hem ten antwoordt: Dat hy, zonder bevel van den Koning, geen ordre daar

daar toe konde geven. Dit wiste ik van te voren wel; doch men onderstaat alles, wanneer men in noodt is; en daar is niets te zwaar in de Wereldt, 't geene men niet zoude durven wagen, om zyit leven te redden, of om armoede af te wenden.

Dewyle ik nu zag, dat 'er geene hoope voor my overig was, dat myne dingen voor alsnog konden afgedaan, of ik uyt myn arrest ontslaagen worden, en 't bestier myner Goederen zelfs wederom in handen te krygen; zoo begon ik van toen af aan op middelen bedagt te zyn, om de vlugt te nemen. Doch myn vertrek was al te hoog, en zoo wel van wagt voorzien, dat ik genoegzaam alle hoope moeste laten varen, van uyt myn Arrest te geraken; daar over ik zeer kleinmoedig en verdrietig wierdt. Maar nademaal, zoo wel in geluk als ongeluk, alle dingen zich by een mensche daar na moeten schikken, zoo als de uitkomst zal wezen; zoo gebeurde ook deze reis. Want by geval eens, in de kamer naast myn vertrek, en daar in myne Bedienden slapen; uyt het venster siende, ontdekte ik, dat het Huis aan die zyde aan een reedelyk hoogen Heuvel lag, op den welken men uit het venster zich gemaklyk konde neêr laten; en als dan beneden langs de Vesting verder wechge- raaken; daar voormaals niemand, noch eenig acht op scheen gegeven te hebben. Na dat ik daar van verzeckert was, om gevoegelyk hier door myn oogmerk te kunnen bereiken; veinsde ik my eenige dagen daar na wat onpaffelyk te zyn; ja ik gaf voor, zoo gevaarlyk van een

O 2

on-

onverwagt toeval aangetaft te worden , dat *Don Gabriel de Mendoza* zelve wierdt bewoogen , my te komen bezoeken. Toen hy zulks deedt , bediende ik my van die gelegentheit , om hem te bidden , zoo goetd te zyn , van aan de Wagt bevel te geven , datze voortaan wat ſtilder als voormaals mogten zyn , en in 't voorſte vertrek de wagt houden ; nademaal my , door haar gedruis , alle ruſt wierdt benomen , en ik geen gemak konde genieten ; ſchoon 't eene en 't andere zulk een kranten , gelyk ik was , zeer noodzaakelyk was. Vermits nu de Gouverneur zich verplicht oordeelde , zoo veel beleeftheit voor my te moeten over hebben , van myn verzoek toeteftaan ; te meer , nademaal hy geen zwaarigheid daar in voorſag , bewilligde hy terſtondt myn verzoek ; en de wagt moefte voortaan haar verblyf nemen ter plaatze die ik hem hadde voorgelaa-gen. Voor deze beleeftheit betuigde ik , aan *Don Gabriel de Mendoza* , myne erkennelykheit met veele woorden , en myn herte begon van toen af aan geheel vrolyk te worden.

Eenige weinige dagen daar na , liet ik eenige van myne Juweelen door myne Kamer-dienaar verkoopen ; die 'er my 600 Goude Dukaaten voor bragte ; 't welke wel een kleine zomma , dog meer was , als ik tot myne reize noodig hadde , die ik beſlooten had *Incognito* naar *Madrid* te doen , om den Marquis *de los Veles* op te zoeken. Ik nam myne andere koſtelykheden , beneffens dit geldt by my , en hebbende twee dagen voor af myne twee Lakkeien , onder een ander voorwendtzel , naar *Madrid* gezonden , en niemandt als mynen

nen trouwen Kamer-dienaar *Gusman* by my behouden, begaven wy ons eindelyk, in een naar donkere nacht, terwyle het vreefelyk sterk reegende, t'zaamen op de vlugt.

Wy marcheerden in dit leelyke weêr de geheele nacht te voet voort; waar door wy ons den volgende morgen vroeg reets vier mylen van *Cadix*, en geheel buiten het gebiedt van die Plaats bevonden. Wy gingen in een slegte Herberg, daar ik zelve een Paspoort, voor ons beide, onder myne Handt-teekeninge en Zeegel, als voor twee Bedienden van my opstelde; twee goede Muil-Ezels huurde, en zonder eenigen aanstoot gelukkig daar mede te *Madrid* aankwamen. Op onze aankomst, was het grootste gedeelte van de nacht reets verstreeken, doch alles was binnen *Madrid* nog in diepe rust: Dierhalven steegen wy voor *St. Bernhardus* Poort af, ik betaalde de Dryvers voor de Muil-Ezels, en wy gingen in een zeeker huis, dat niet al te eerlyk was, doch daar ik voor desen seer wel bekendt was geweest. Indien gy niet selve binnen *Madrid* waart geweest, (vervolgde myn oude Vader;) zoo zoudt gy u mogelyk verwonderen, dat ik met een Dienaar te voet, te middernacht door de Poort, en na myn believen, in een huis van dese groote Stadt en Koninglyke Residentie *Incognito* konde gaan, sonder van iemandt gezien te worden; en gy soudt my seekerlyk voor een tweeden *Don Quichot* houden: Maar nademaal gy buyten twyffel wel gesien hebt, dat aldaar slegte Poorten en sluitingen zyn, en dat de in- en uitgang slegts met eenige Gren-

dels is gedekt, (gelyk meede in de grootste Palleyfen te *Madrid* gefchiedt;) zoo zal 't onnoodig zyn, om u dies aangaande andere verfeekeringe der waarheit te geven; waarom ik myn verhaal zal vervolgen.

Ik hielt my daar ter plaatfe twee daagen lang heymelyk op, tot dat ik kenniffe kreeg, ofde Marquis *de los Velos* te *Madrid* was? en waar hy thans meest verkeerdc? Vermits my wel bewuft was, dat hy na gewoonte dikwils by Juffers zyn Fortuyn zогte. Ik ontfing eindelyk berigt, dat hy, by mooy weêr, dikwils 's avonds in 't *Prado* ging wandelen, en zyn oude gewoonte volgde. Ik befloot terftondt hem daar ter plaatfe, doch verkleedt op te paffen; vermits men daar de befte gelegenheit heeft om met iemant, fonder bekendt te worden, te kunnen fpreken.

Ondertuffchen hadde Don *Gabriel de Mendoza* van myne vlugt naar *Madrid* kenniffe gegeven; maar nademaal zich 't geheele Hof toen in 't *Escuriaal* bevondt, wiert 'er tot op defelfs te rugkomt op dit berigt geen acht gegeven. Ondertuffchen befogt ik het gemelde *Prado* of Wandel-weg, alle avonden neerftig; en ik wilde de gelegenheit verwagten, om met den Marquis *De los Velos* over myne belangen te fpreken; vermits ik hem toen noch voor myn Vriendt hielt, en hem alles goeds toebetrouwde. Op een zekeren avondt begon het reets duifter te worden, en ik was befig wederom naar myn verblyf-plaats te gaan, toen ik den Marquis by de Fonteyn, (die vooraan staat, wanneer men op defe plaats komt;

komt; ontmoetede, staande in diepe gedagten. Toen ik hem nu soo onverwagt op 't lyf quam, zonder dat hy myne tegenwoordigheit te *Madrid* konde verwagten; sprong hy quanswys van verbaastheit agteruit, en zeyde: „ Wat „ ongeluk brengt u doch hier ter plaatse, myn „ Neef! daar men u nimmer wederom ver- „ langt te sien. Wykt ten eersten, soo lief „ als gy uw leven hebt! Andersints ben ik „ selve gedwongen, in gevolge van mynen „ eedt, u in versèkeringe te doen brengen; „ daar door gy mogelyk seer slegt soude varen; „ vermits ik thans een Ampt onder de Crimi- „ neele Gerechts-Bedienden bekleede de wel- „ ke, zonder aansien van eenig Persoon, een „ iegelyk naar syne verdiensten moeten han- „ delen.

Ik moet bekennen, dat ik sulc een aanspraak nimmer hadde verwagt, en ik wiste naauwe- lyks waartoe ik zoude besluyten; vermits ik zag, dat de geene, dien ik voor mynen besten vriendt hieldt, en die al myn vermogen onder zyn bettier hadde, my tegen was, en myn on- geluk scheen te bevorderen. Dierhalven gaf ik hem ten antwoordt: „ Wel hoe, myn Neef! „ is dit de vertroostinge, in myn verdriet en „ ongeluk, die ik tot noch toe heb gehad. Ik „ kome met veel gevaar uit myn arrest hier „ by u naar *Madrid*; en ik heb in hoope ge- „ leeft, wegens myne middelen, die ik niet „ een goëdt vertrouwen aan uw opsigt heb „ aanbevolen, met u te spreken; ook om u te „ verfoeken, myne belangen ten besten te be- „ hertigen, maar ik merke het tegendeel, „

„ welke ik my nooyt verbeeld hadde. Nochtans bidde ik u, vermits 'er voor my binnen *Madrid* geen veylige plaats is, dat gy soo goe'dt gelieft te zyn, om my inmiddels op myne Heerlykheden 100000. Dukaten in goede Wisselbrieven, beneffens eenig gereedt geldt, op te schieten: Ten eynde ik ondertusschen des Konings toorne mag ontwyken; en zoo lange elders naar mynen staat kan leven; tot dat zich deselve mogelyk met der tydt zal laten verzagten.

Doch de Marquis begon over myne redenen den spot te dryven, en antwoordde met een grimlagjen: „ Betreffende uwe gewaande goederen; soo weet, dat deselve reets voor een geruymen tydt, van wegens uw quaad gedrag tegens uw Opperhoofd, daar door gy van rechtswegen 't leven hadt verbeurt, door 's Konings Fyskaal zyn verbeurt verklaart, en uyt sonderlinge Koninglyke genade, wederom aan my zyn opgedragen. Betreffende uw leven; soo sult gy selfs moeten bekennen, dat het selve in myne handen staat: Maar nademaal ik sulck een Naastbestaande van u ben; soo sal ik de geene niet zyn, die 'er oorzaak toe sal geven, dat gy het verliest: Nochtans met dese voorwaarde, dat gy *Madrid* ten eersten sult verlaten, en u naar een vreemde plaats begeven. Ik geve u te bedenken, (vervolgde myn oude Vader;) hoedanig my toen te moedt was. Sulck een schelmstuk soude ik van sulck een naastbestaanden Bloedt-vriendt nimmer verwacht hebben: En nochtans moest ik het voor myne eygene

eygene ooren horen, dat hy my alles hadde ontfutfelt, en het noch voor een sonderlinge genade wilde gerekent hebben, dat hy my niet liet arresteren, en wederom in hegtenis setten. Vermits ik nu van myne jeugdt af aan, altydt vry wat driftig geweest was; soo begon die hertstocht ook voor dese reys wederom boven te dryven, en over myn verstandt den meester te spelen; soo dat ik uit verwoedheit den degen trok, en den Marquis aldus aansprak: „ô! Schelmachtige Bedrieger! Hebt gy „my van myne middelen berooft, soo be- „rooft my thans ook van het leven; of ik sal „u van 't uwe beroven. Verdedigt u soo goed „als gy kondt! Want ik versêkere u, dat wy „beyde niet zonder bloedt van malkander zul- „len komen: Of ik wil sterven; of u ten grave „helpen!

Ondertusschen hadde hy insgelyks zyn ge- weer ontbloot; en vermits hy soo veel moedt hadde, als tot een diergelyken gedrag noodig was, soo gingen wy als een paar hongerige Beeren tegens malkander te keer: Doch het duurde naauwelyks eenige minuten, of ik gaf hem onder 't herte een steek in 't lyf, dat hy, zonder 't minste geluydt te geven, ter aarden zeeg.

Gedurende dit ons Twee-gevegt, was 'er veel volk rontom verzamelt, die den strydt aanschouwden; maar vermits zy ons voor *Grandes* hielden, ook de Marquis *De los Velas* alom in groote achting was, zoo was 'er niemant die zich daar mede wilde bemoeien. Soo haast ik mynen gemelden Neef sag ter aar-

de zygen, maakte ik met mynen degen ruym baan onder 't volk; en vermits het redelyk duister was, quam 't my wonderlyk wel te pas, en ik geraakte daar door gelukkig in myn quartier. Om nochtans daar langer in 't geheym te blyven, durfde ik toen naauwelyks noch eene nacht wagen; vermits zich den selfden avondt noch 't gerugt door geheel *Madrid* verspreyde, dat de Marquis *De los Veles* door een onbekenden in 't *Prado* was vermoort geworden; doch dat men den daader in 't Jesuiten Klooster hadde zien vlieden, daar hy zich buiten twyffel ook noch onthieldt. Alle deze redenen schenen my zeer gevaarlyk toe; waarom ik besloot, om in 't selfde uur, als ik eenige dagen te voren te *Madrid* was aangekomen, ook wederom te vertrekken; gelyk ik, beneffens myn Kamer-dienaar, dien ik noch by my hadde, in 't werk stelde, en in de selfde nacht noch eenige mylen voortreyfden.

Ondertusschen is het seker, dat myne quade Conscientie 't meeste toebragte, om soo spoedig de vlugt te nemen; vermits ik my noch lang te *Madrid* soude hebben kunnen ophouden, eer men my zoude hebben gevonden, en gestraft; nademaal in *Spanjen*, en voornamentlyk te *Madrid*, die quade gewoonte is doorgebroken, dat men moordt, doodslag, en diergelyken, voor enkele bagatellen en kleynigheden rekent, om welke na te gaan, het altydt tydt genoeg is. Myn eerste opset was, mynen weg naar *Vrankryk* te nemen; als oordeelende myne rekeninge daarby best te vinden: Doch, om sekere redenen, nam ik ten eer-

eersten een ander besluyt , en vertrok naar *Sevilien*; hopen de daar eenige Schepen te vinden , met de welke ik konde vertrekken , daar ik wilde wesen. En sekerlyk 't gevolg leerde , dat ik veel beter hadde gedaan , indien ik naar *Vrankryk* was gevlugt. Ik hadde onderwegen , tot naar *Sevilien* , veel verdriet , sonder dat ik het de moeyte waardig oordeele om 't hier te verhalen.

Toen wy eyndelyk te *Sevilien* quamen , onderzogt ik ten eersten , welke scheepsgelegenheit daar was ; en vernam , onder anderen , dat 'er een Koopvaardyschip lag , 't welke naar *Smirna* zeylree was. Ik begaf my op dit Schip , en was van gedachten , indien het mogelyk was , zelfs een togt rontom de Wereldt te doen. Alvorens wy onder zeyl gingen , bezorgde ik my zoo goet als mogelyk was van het noodige ; en wy liepen eyndelyk s'avonds in Zee , naar de kant van *Cadix* , daar de Schipper iets te doen hadde : Doch sulks vericht zynde , hielden wy 'er ons niet langer op , maar liepen wederom in Zee , en vermits weêr en windt ons by uitneementheit gunstig waren , hadden wy reets een groot gedeelte van onsen togt naar *Smirna* afgelegd ; toen onze Schildtwagt op een sekeren morgen vroeg riep , dat hy ons twee zeylen sag naderen. Onze Schryver verschrikte niet weinig daar over , voornamentlyk , dewyle men ons reets te *Cadix* hadde gewaarschouwt , dat 'er in dit Vaarwater zeer veele Rovers van *Algiers* en *Zatte* zworven , en het zelve zeer onveylig maakten. Vermits nu ons Schip , nog van Geschut en Ammonitie ,

monitie , veel minder van Manfchap , behoorlyk voorfien , nog in ftaat was , om zich tegens diergelyke Rooffcheepen in gevegt in te laaten; foo poogden wy haar met zeylen te ontkomen, en zetteden deswegen nog eenige zeylen by. 't Scheelde ook weinig; of dit was ons gelukt; maar toen deze twee Scheepen merkten dat wy haar tragteden te ontkomen, gingen zy ons boven de windt leggen; en vermits zy beter bezeylt, ook haare Scheepen zoo zwaar van maakfel niet waren, als het onfe, konden wy haar eyndelyk niet langer ontwyken.

Tot nog toe hadden wy nog niet geweeten, wie eygentlyk onze vyandt was maar thans zagen wy, tot onfe grootfte verbaaftheit, dat dit twee Scheepen van *Zalée* waren; die tot die tydt toe de Zee feer onveylig hadden gemaakt. Om kort te gaan; ons Schip wierdt door haar genomen, en zy zeylden met het felve lyn-regt wederom naar de *Barbaryfche* kuff, en quamen eyndelyk voor *Zalée*, daar zy in den Haven 't Anker lieten vallen, en ons, als haaren opgebragten Prys, poogden te verkoopen.

Wy, de gevangene, zoo wel Passagiers, als 't andere Volk, waren in 't geheel ruim 50 Man; en onze Meefter, die een *Turk*, en van *Adrianopelen* geboortig was, deedt ons gezaamentlyk op den Slaaven-markt brengen, daar wy als 't onreedelyke Vee ftonden, om te fien, of hy ons tot een goeden prys konde verkopen. Daar verfcheenen ten eerften verfcheide koopers, die ieder meef wenschten, een jongen, gezonden en fterken Slaaf te kopen, om-
trent

trent welken handel de schelmachtige Jooden 't allermeeste zyn gefleepen. Vermits men my nu voor zulk een aanzag, die de zoogemelde hoedanigheden van een goedt Slaaf bezat, zoo wierdt ik door zulk een Schelm gekogt, die te *Smirna* woonde, en door geheel *Griekenlandt* en *Turkeyen* grooten Koophandel dreef. Hy betaalde voor my 500 *Zechini*, en nam my terftondt mede naar zyn Quartier; daar ik aanftondts met allerlei Slaaffchen arbeit een begin van myne dienstbaarheid moefte maaken; 't welk my waarlyk, voornamentlyk van wegens de boeyens, die my eerft voor weinig uuren waren aangeklonken, zeer onge- woon was, en befwaarlyk genoeg voorquam. Doch de noodt leerde my tot alles willig te zyn; en 't geene ik mynen Schelmschen Mee- ster flegts aan d'oogen konde aanfien, fcheen ik met alle blydtschap te verrigten; fchoon myn herte toen in bloedt en tranen meende te fmelten; voornamentlyk, vermits ik toen meer als al te wel begon te overwegen; dat al myn ongeluk, tot die tydt toe, door myn eygen onverftandt en ondeugende koppig- heit was veroorzaakt. Doch dit was niet te veranderen, en ik moefte my laten welgeval- len de Boeyens der Dienstbaarheid te draagen, zoo lang als het den Hemel mogte behaagen.

Na dat nu myn nieuwe Heer, de Joodt, eyn- delyk te *Zalte* nog eenige Slaaven hadde ge- kogt, en aan allerlye Goederen reedelyk groot voordeel behaalt, gingen wy t' Scheep, en zeylden naar *Smirna*. Deze groote en wydt- luftige Stadt, die onder 't Gebiedt der *Turken* behoort,

behoort, kreegen wy na verloop van eenigen tyd in 't gefigt; doch ik foudede nooyt gedroomt hebben, dat ik 'er als een arme Slaaf foudede komen te landen; maar hadde my veel meer verbeeld, dat ik mogelyk daar beter Fortuyn foudede vinden, als ik tot nog toe gehadt hadde.

Myn Meefter, (wiens geneegenheit ik onderweegen, door myne onvermoeyde wilvaardigheit vry wel hadde weten te winnen;) liet zich op onſe aankomſt aan landt zetten en uit een zonderlinge genaade, nam hy my terſtondt meede naar zyn huis, daar hy nog alles in een goeden ſtaat vondt. Maar na dat hy eenige daagen van zyne gedaane reyſe hadde uitge-ruſt; begon hy zynen Koophandel wederom by der handt te nemen, en hy wilde dat ik altydt by hem zoude zyn. Dit was een groote ſpyt voor de andere Slaaven, waarom zy alle kragten inſpanden, om my by myn Meefter in een quaad blaadjen te brengen; dog alle haare poogingen waren vrugteloos, en ik behieldt aan hem een gunſtigen Patroon; om reedenen, gelyk hy zeyde: Dat hy eenen duuren eedt hadde gezworen, om voortaan alle Slaaven, die uit *Spanjen* geboortig waren, boven alle andere te begunſtigen; vermits eens een zekere *Spanjaardt*, terwyl hy in *Portugaal* woonde, hem de getrouwigheit hadde beweeſen, van hem uit handen van de *Inquiſitie* te redden.

Deze zyne dierbaare belofte hadde ik reets meer als vyf Jaaren genooten, toen een zeker geval alle zyne zachtminnigheit ten eenemaal in
de

de grootſte wreedtheit veranderde; 't welke op de volgende wyze gebeurde. Syne Vrouw hadde een Slavinne, die haar oppaſte; de welke hy reets voor thien Jaaren, toenſe nog zeer jong was, te *Algiers* hadde gekogt; zynde deſelve van *Candia* geboortig, en de Dogter van een voornaam Heer aldaar. Deſe ſcheen my ſeer bekoorlyk toe; als zynde in het bloeyendſte haarer Jeugdt, en eerſt omtrent 22 Jaaren oudt. Dieralven nam ik daagelyks de gelegenheit waar, om haar alle aangenaame dienſten te bewyſen, en ſe zoo veel als immer mogelyk was, van haaren arbeydt te ontlaffen; daar door wy eyndelyk zoo gemeenzaam wierden, dat wy malkander onderling onſen ſtaat ontdekten; als wanneer ik 'tvoornoemde van haar vernam, namentlyk: dat zy een voornaam Heere uit *Candia* toebehoorde. Vermits nu ons vertrouwen daagelyks grooter wierdt, en wy, zoo veel wy immer konden, gaarne by malkander waren; en, in tegendeel, de andere Slaaven buyten dien reets een grooten haat op my hadden; zoo begonnen zy eyndelyk yverſuchtig tegens my te worden, en ſloopen ons alom agter na; als wanneer zy beluif-terden, dat wy t'zaamen afſpraak namen, na gelegenheit te ſoeken, om onze vryheit te koop-
pen, of te tragten deſelve door de vlugt te erlangen. Soo haalt nu deze Booswigten onſen aanſlag hadden ontdekt, liepen zy beide tot Onſen Meester, en verhaalden hem 't geene zy van ons gehoord hadden. Deſe Man, die van natuure ſeer wantrouwig was, ('t welke ook allen Jooden geheel eigen is;). quam ter-
ſtondt

ftondt naar de plaatfe, daar wy, fonder van 't voorgevallene iets te weten, nog by malikander zaaten, en difcoureerden. Hy hadde een langen ftok in de handt, daar meede men de Slaaven gewoon is op de voet-zoolen te ftraffen. De toornigheit konde men uit zyn aangefigte leefen, en wy meenden van vreefe te fterven, toen wy hem zagen aankomen: „ Siet, „ zoo! (zeide hy,) gy verdoemde Chriften- „ Honden! Is dit de plaatfe uwer raadtsbefluy- „ tingen, om uwe boeyens wech te fmyten, „ de vryheit door de vlugt te foeken, en my, „ armen Man, in 't verlies van 1000 *Zechini* „ te brengen! Ha, ha! (vervolgde hy te zeg- „ gen; De Godt *Abrahams*, *Isaacs* en *Jacobs* „ zy daar voor gedankt, dat ik uwe ftrecken „ nog te regter tydt heb ondekt! ik zal u, gy „ Adderen-gebroedtzet! wel beletten, dat gy „ voortaan niet meer zoo veel tydt fult overig „ hebben, om dezelve met diergelyke beraa- „ dingen te flyten”. Deze woorden gefproo- „ ken hebbende, nam hy dien grooten ftok, en begon onder ons in 't hondert te slaan, zoo dat wy beyde daar van ter Aarde zeegen. Doch hy hieldt niet op met ons te slaan, tot dat wy wederom opreefen, en met der haaft wech-gingen. Den volgenden dag moefte ik, beneffens de andere Slaaven, meede in zyne Thuyn arbeiden, en de arme *Elvira* (dus was de naam der Slavinne;) wierdt zoo ftrenggehouden, dat ik haar federt dien tydt nooyt meer gezien heb.

Deze zwaare arbeydt, verfelt met honger en dorft, en zonder gebrek van slaagen, ver- rich-

richtede ik met het grootte gedult, nog twee geheele Jaaren. Eindelyk ontdekte myn Meester, dat te *Malvasia* seer goede Negotie te doen was met Wyn, dien men doorgaans *Malvasier* noemt. Nademaal nu hem, als een Joodt, aangebooren was, overal daarby te zyn, als 'er winst op handen scheen; zoo liet hy zich dit geen tweemaal zeggen, en was ten eersten gereedt, een eigen Schip te nemen, daar meede hy de Wynen van *Malvasia* naar *Smirna* konde doen vervoeren; derwaarts hy te gelyk de noodige Slaaven inscheepte, daar onder ik my meede bevondt. Van *Smirna* hadde hy Kruidt en Loot, beneffens eenige andere Ammonitie voor 't Garnisoen aldaar, ingenomen, en onze reyze hadde gewenschten voorgang.

Toen wy omtrent op de hoogte van dit Eylant quamen, kreeg ons Schip een ongeluk, daar op niemandt de minste gedachten hadde; want het geraakte, als in een oogenblik, in volle vlam; en 't Kruidt deedt met zulk een geweld 't geheele bovenste dek van ons Schip opspringen, dat wy alle, die ons daar op bevonden, als Vogelen in de lugt vloogen, en van daar wederom in Zee needervielen. Ik was gelyk als van alle myne sinnen en verstandt berooft, en kan tot dezer uure toe nog aan niemandt zeggen, op wat wyze ik op deze plaats ben gekomen. Soo veel weet ik 'er slegts van, dat toen ik wederom by my zelve quam, ik aan d'andere zyde van dit Eilandt, ter regterhandt, op den oever in 't sandt, en zoo lang als ik was, lag uitgestrekt.

P

Ik

Ik kroop wel, met inspanninge van alle kragten, beter na boven, om maar droog te leggen; doch ik hadde de overige tydt van dien dag, en de geheele volgende nagt nog werk, alvorens ik wederom bedaarde, of van myn plaats konde opstaan. By dit ongeluk, hadde ik groote reeden om van geluk te spreken, dat ik door den slag van 't Buskruidt in 't neêrvallen niet was beschaadigt, en my fris en gezondt bevondt.

Vermits ik nu merkte, dat ik zoo wel was, ging ik eindelyk overeinde staan grootelyk verwondert zynde, hoedanig ik doch op deze plaats quam? Veel minder konde ik weten, wat Eylandt dit was? Ik ging wat voorwaarts naar den oever, en langs denselven, om te sien of ik ook iets van ons Schip in 't gezicht mogte krygen; doch daar van quam niet het minste voor den dag; behalven, dat het my toefcheen, als of ik van verre iets in Zee zag dryven, 't welke ik door de verheit niet konde bekenen, en kort daar na geheel uit het ooge verloor.

Thans bevondt ik my wel op een plaats, daar ik voor verderen schipbreuk veilig was; ook was ik geen Slaaf meer, maar, scheen veelmeer een Heer en Bevelhebber van 't geheele Eilandt te zyn: Maar nademaal my 't noogdige onderhoudt, en een verblyfplaats ontbrak, was ik grootelyks bedugt, dat ik nochtans myn elendig en ongelukkig leven in 't korte soude moeten eyndigen. In den beginne verbeeldde ik my, dat ik mogelyk daar op eenige *Grieken* soude ontmoeten, die dit Eilandt

Eilandt bewoonden en bebouwden, waarom ik het alom doorkruisde; doch eindelyk daar door zoodanig wierdt afgemat, dat ik niet meer van de plaats konde komen. Echter was ik zonderling gelukkig, met deze onze Fontein noch ter rechter tydt te vinden; die my zoodanig verquikte; dat ik wederom volkomen kragten begon te krygen. Nochtans zag ik toen noch geen kans, van waar ik iets te eten zoude haalen? Maar eindelyk, toen de honger al te hevig wierdt, moeste ik eens beproeven, hoe dat my de Kastanjen en Citroenen smaakten; van welke vrugten ik een groote meenigte nuttigde, om dat ik grooten honger hadde, en ik dronk 'er meenigen teug van ons Fontein-water toe. Doch dit tractement veroorzaakte by my den loop; daar door ik in twe dagen zeer zwak, en van alle kragten berooft wierdt; zoo dat ik onmogelyk noch een paar dagen hadde kunnen leven, indien den Hemel my niet op 't onverwachtste onderstant hadde toegezonden. Toen ik nu van benaauwtheit 't geheele Eilandtaflicp, en om zoo te spreken, een plaats tot myn Grafstede zогte; quam ik eindelyk hier henen, en ontdekte deze onze steepe woning; daarover ik van herten verblydt wierdt, schoon ik zelve niet eens wiste om wat reden. Niet verre hier van daan, zag ik toen voor d'eerstemaal een van de Boomen, welke van die roode welzmakende vrugten droeg, daar van gy zelve reets eenige hebt geproeft. Deze vruchten (vervolgde myn oude Vader;) lagten my zoo toe, en zagen 'er zoo smakelyk uit; dat ik,

hoe afgemat ik ook was , nochtans myn beft deedt , en niet rustede , tot dat ik 'er twee of drie van kreeg , die ik met de grootfte begeerte opat. Soo haast deze Druiven of Beftien , ('t zy hoe menfe ook wil noemen;) in den maag waren , fcheen 't my niet anders toe , of ik wierdt veel beter , en de loop hieldt op; zedert welken tydt ik ook geen meer aanftoot heb geleden , noch van eenige andere fiekte.

Ondertuffchen doorkruisde ik dagelyks dit geheele Eilandt , en tragtede daarna , om een ordentyke levenswyze uit te vinden; en myn leven ten minften niet als een onredelyk Beest , maar als een verftandig Menfche te ftyten; doch alles was daar omtrent te vergeefs. En vermits , door langheit van tydt , myne flegte plunjen aan myn lichaam begonnen te verrotten , en daar af vielen; was 'er eindelyk tuffchen een onredelyk Beest , en my ; geen ander onderscheidt , als 't verftant , en dat ik met myn aangefigte den Hemel konde aanschouwen. Ach ! hoe dikwils heb ik , met de vierigfte aandagtigheit , Godt gebeden , dat hy my wilde laten fterven; of my noch voor myn einde met het gefelfchap van een Chriftmenfche verwaardigen ! En dit heb ik langer als dertig Jaren vervolgt; tot dat Godt eindelyk myn gebedt heeft verhoort , en gy , myn Soon ! uit zulk een afgelegen landt tot my herwaarts hebt moeten gebragt worden. Ik heb , zoo als ik reets gezegt heb , 28 Jaren lang als een Beest geleefd; nuttigende niets anders als rouwe Kaffanjen en Citroenen; en in de

de laatste Jaren noch rouwe Eieren, tot myne spyze; tot dat ik eindelyk voor twee Jaren, in een zekere nacht, van allerlye huisraadt, en andere behoeftens, zulk een overvloedt heb gekregen, dat ik zedert altydt wederom ordentlyk als een Menschhe heb kunnen leven; en waarfchynlyk, fchoon wy ook noch hondert Jaren by malkander op dit Eilandt konden blyven, nooit voor ons beide van eenig ding gebrek zouden lyden.

Op een zekeren morgen, na dat 'er de geheele nagt een ongemeen zwaar onweêr was geweest, en ik zelfs in deze Spelonk, op de dorre bladeren, die ik tot een bedde by malkander hadde gedraagen, niet konde rusten; ging ik langs den oever wandelen, om te sien, of de golven, gelyk andersints meermaals gefchiedde, iets van zelve hadden afgekabbelt. Toen ik nu op die hoek quam, daar gy aan landt zyt gekomen; zoo ontdekte ik; dat de laage klippen aldaar, als met doode lyken van menschen bezaait waren, en dat 'er aan de korte ftruiken hier en daar veel kisten en balen hingen, die in den storm, door den vloedt en de hooggaande Golven der Zee, derwaarts waren gefpoelt. Toen ik my nu beter ter regter handt keerde, zag ik insgelyks op het laage oever van dit Eilandt, noch verfcheide groote vaten en pakken leggen; daar uit ik maar al te vast konde befluiten, dat 'er een of meer Koopvaardyschepen door storm aldaar verongelukt waren.

't Is zeker dat my deze droevige vertoninge zeer diep ter herten ging, en ik beklagde op

regtelyk 't ongelukkige noodtlot deſer Menſchen die haar leven , have en goederen tē gelyk hadden verloren. Ondertuſſchen kan ik niet ontkennen , dat ik haaren doot eenigſints met nydige oogē aanschouwde ; en by my zelve ſprak : Ach ! hoe gelukkig was ik doch geweest ; indien ik zelve , in de plaats van deze goede Menſchen , ten tydt toen ik op deze plaats wierdt geworpen , myn leven inſgelyks hadde verloren ! ô ! Hoe veele ongemakken ſoude ik dan ontworſtelt zyn ; die ik nu zedert meer als 28 Jaren , in een elendigen en meer armhertigen ſtaat , heb moeten uitſtaan ; ook tot dato dezes noch niet weet , hoe lange ik noch in dezen elendigen ſtaat zal moeten blyven.

Onder deze betrachtinge vergoot ik duizen den van traanen ; en 't quam 'er zoo op aan , dat ik van wegens al te grooten weemoedigheid de plaats meende te verlaten , en wederom te rug tē gaan ; toen myn oog naby my op 't lichaam van een man viel , die een lang *Griekſch* gewaad aan hadde , en zich noch een weinig ſcheen te bewegen. Ik weet zelfs niet , of het uit medogentheit , of door andere herts- togten geſchiedde , dat ik hem naderde , by 't hooft kreeg , naar my toe haalde , en in 't lange gras ſleepte , daar door hy noch meer begon te bewegen , en afem tē ſcheppen. Ik nam hem dierhalven op ; ſpande alle kragten tēzamen , en keerde hem t'onderſte boven , op dat hy 't ingekregene Zeewater wederom mogte overgeven : Doch ik zag , dat hy de oogen verdraaide , en beſloot daar uit , dat het tē
laat

laaf was om hem te helpen. En fchoon hy een geweldige meenigte van Zee water lofte, egter trok hy zulk een pynlyk wezen, dat ik wel merkte, dat hy zieltoogde. Ik konde hem niet langer overeinde houden; dierhalven liet ik hem langzaam wederom in 't gras zakken, en hieldt het oog op 't gevolg. Binnen korten tydt begon hy d'oogen een weinig te openen, en zeide, met een flauwe ftemme, in de *Portugeefche* Taale, dat ik het naauwelyks verftaan konde: De Hemel vergelde u uwe moeite, eerwaardige Vreemdeling! Doch ik bevinde my niet meer in ftaat, om 'er de vrugt van te konnen genieten, vermits ik myn leven haaft zal moeten laten. Wilde Godt, dat ik u, tot dankbaarheid, een gedeelte van myne middelen konde aanbieden, die ik gifteren, niet verre van hier, door een ongelukigen fchipbreuk heb verloren! Daarop wierdt hy nogmaals zeer zwak, en de fpraak begon hem wederom geheel te begeven. Ondertuffchen hadde ik een tros Biefen gehaalt, van de roode vrugten die zich hier bevinden: die ik hem aan den mondt hielt; en vermits zy ook voortreflyk en fterk ruiken, wreef ik ze hem zomtydts mede onder de neus. Hy nam eenige Biefen daar van in den mondt, en gaf door gebaarden te verftaan, dat hy daar door verquikt wierdt. Eindelyk verhief hy noch eens al zieltoegende zyne ftemme, en zeide: Ik ben een Koopman van 't Eilandt *Samos*, en was van gedagten naar *Creta* te zeilen, om mynen koophandel naar gewoonte te vervolgen; tot welken einde ik een ryken

voorraadt van kostelyke zyde stoffen en lakens mede nam, ook verscheide Slaven en andere bediendens by my hadde : En gisteren tegens den dageraadt quam 'er noch een schip van *Smirna* by ons ; 't welke den zelfde cours zeilde, als wy. Wy vervolgden ook beide gerust onze reize , doch binnen een uur tydts veranderde weér en windt ; en toen het nacht wierdt, omstondt 'er zulk een geweldigen Orkaan, dat ik daar door hier omtrent myn Schip heb verloren ; 't andere zal buiten twyffel mede vergaan zyn ; en ik , gelyk gy siet, ben herwaarts gespoelt, doch zonder te weten op wat wyze. Naauwelyks hadde die eerlyke Koopman deze laatste woorden noch vry verstaanbaar gesproken, of hy gaf den geest, in myne armen: Ik deedt wel noch alle bedenkelijke moeite, om hem wederom op te queken ; doch 't was vergeefs, vermits zyne ziele 't lichaam reets hadde verlaten. Ik zoude hem gaarne de laatste eere hebben bewesen, indien ik slegts een Instrument of middel hadde geweten, om een gat in d'aarde te graven, en hem daar in te kunnen leggen ; doch by gebrek van dien, moeste ik het by mynen goeden wille laten beruften.

Daar op liet ik myne gedagten daar over gaan, om cenige kisten , balen en pakken, die, gelyk ik reets gezegt heb , door de Zee aan den oever waren gespoelt , te bergen. Dierhalven spande ik alle myne kragten in, en bragt ook eindelyk 6 balen , 3 kisten, en 2 redelyke groote pakken , een groot einde verre op de hoogte van 't Eilandt ; van gedagten

dagten zynde, om den volgende dag ook de andere dingen, die tegens de klippen lagen, naar myn vermogen mede te bergen; vermits ik toen door dezen arbeid zoodanig was afgemat, dat ik niet eens lust hadt, om 't geene ik geborgen hadde, te befichtigen. Dierhalven begaf ik my in myne spelonk; na dat ik alvorens zommige lyken de bovenklederen hadde uitgetrokken, om ze tot myn nodig gebruik te bewaren, en begaf my vervolgens op de gewoone wyfe tot rust.

Den volgende morgen wederom aan den oever komende, zag ik, dat de vloedt dien nacht alles wederom hadde wechgespoelt, en zelfs de doode lyken mede genomen; waar door ik van de moeite en zorgen des voorgaanden daags wierdt ontheven, van dezelve wederom in Zee te moeten stoten, uit vreeze, dat de grote stank de lugt mogte besmetten.

Nu hadde ik wel 't geborgene in myne magt, doch 't fpeet my, dat ik de andere goederen, door myn onvermogen, wederom door de Zee hadde moeten laten wechdryven. Thans wierdt ik nieuwsgierig, om te sien, wat het eigentlyk was, 't geene 't geluk my hadde toegevoegt. Ik opende dierhalven 't eerste pak, 't welke my onder de handen quam; daar in ik enkel Cattoene Dekens vondt, namentlyk van dat soort, gelyk wy tegenwoordig noch tot ons nacht-leger gebruiken. Het tweede pak, bestondt in diergelyke Dekens, die by malkander waren gebonden. Toen nam ik een grooten steen, en begon daat mede de kisten te openen; daar in ik allerly

Inuisraat, en andere dingen vondt, die de mensche hoognodig heeft. In d'eerste van deze drie kisten, was enkel Porcelyn, bestaande meest in Schootels, Borden, en Coffygoedt. De tweede kist, was met zulke dingen gevult, die men op een Schip noodig heeft; als Ketels, Metale Potten, diergelyke Schotelen, eenige Bylen, twee Hamers, en zoo veele Nyptangen, zommige Kannen en blikke Bekers, ook noch verscheide houte Schoppen en Graven, &c. De derde kist moet den Koopman zelve tot zyn eigen gebruik toebehoort hebben: Want ik zag daar in niets, als 't geene men zeekerlyk tot zyn eygen gebruik en gemak op een verre reize zoude medenemen; en ik vondt daar in, twee ligte lange Zyde Rokken, en Broekken; eenige paren diergelyke Kouffen; allerly schoon Linnen, bestaande in Hemden en Dassen; als mede eenige paren *Turksche* Leerffen, en Schoenen.

In 't midden van deze kist, stondt een byzonder klein kistjen, 't welke ik in 't uitnemen zeer zwaar bevondt; zynde alom met dik koper blik beslagen, en zoo konttig gemaakt, dat men nergens zag, waar het konde open gesloten worden. Doch myn sleutel, (ik meene die groote steen;) hadde de groote kist geopent; waarom ik maar eenige harde slagen behoefde te doen, zoo sprong 't slot van zelve open; en ik verschrikte van herten, toen ik zulk een schat van Gout en juwelen voor my zag leggen, die zekerlyk een groote zomme geldts waardig waren. 't Is wel waar, wanneer ik mynen staat overwoog, zoo bleek my haast,

haalt, dat ik 'er weinig gebruik van hadde; daar door alle achtinge teritondt wederom verdween. Nochtans hieldt ik het waardig, een kleine plaats in myne spelonk te beslaan; schoon ik als nog niet konde voorflen, waar toe my dit dienstig zoude zyn; En dit alles legt nog op de selfde plaats bewaart, die ik u, myn kindt! ter regter tydt wel eens zal toonen.

In twee van deze Baalen, vondt ik enkel zyde Stoffen en Damasten, van allerly soort en verwen; als meede eenige stukken van *Nederlandsche* Lywaten. Twee Baalen behelsden niets anders, als allerly Kruidenieryen, en voornamentlyk veel Zuiker: Doch de twee laatste waren niets anders, als twee groote lange Vaten, daar in een goede quantiteit Boom-Olie was; om welke reeden zy ook geheel rondt ingepakt waren, en dierhalven ligtelyk konden voortgerolt worden, dewelke ik andersints om haare zwaarte, niet van de plaats hadde konnen krygen.

Naa dat ik nu myne gelukkige buidt aldus ten naauwsten hadde doorgesien, en over verscheide noodzaakelyke dingen, die ik ten rouwsten daar by bevondt, wonderlyk wel in myn schik was; begon ik in myne spelonk veelderly afdeelingen te maaken, daar ik in alles in goede bewaaringe bragte; ook zommige dingen wederom in de kisten pakte, die daar ginder nog staan. Ondertusschen vondt ik, tot myn aller grootste blydtschap, in d'eene kist, (daar van ik reets heb gewag gemaakt, en die buiten twyffel tot 's Koopmans eigen Huishoudinge behoorde; in een zyd-vakjen, drie

drie of vier stukken Staal, 24 Vuur-Steenen, en een reedelyke portie Swavel en Tondel; waar op ik my verbeeldde, tot myne Huishoudinge thans niets meer noodig te hebben. Toen probeerde ik ook, of ik vuur konde slaan, en aanleggen, en daar over in myne Metaale Potten kookten; 't welke waarlyk beter uitviel; als ik zelve verwacht hadde.

Ondertusschen ontbrak my 't allernoodigste tot myne Huishoudinge, namentlyk Broodt, en ik wist niet te bedenken, hoedaanig ik zulks mogte bakken. Eindelyk schoot my te binnen, of ik niet van die Kastanjen, dewelke ik tot die tydt toe, uit honger, in de plaats van Broodt hadde moeten gebruiken, een soort van grof Meel konde maaken, wanneer ik ze droogde, en als dan klein konde wryven. Tot dien einde bragt ik ten eersten een groote quantiteit by malkander, en na dat ik 'er de twee basten hadde afgedaan, droogde ik ze op een deeken in de Sonne gespreidt. My ontbrak nog wel Zout; maar vermits ik geene hoope hadde van het ooit te krygen, zoo moest ik het met andere Speceryen goetd maaken; en ik ben thans volstrekt van gevoelen, dat men het zelve ter noodt zeer wel kan missen, wanneer men andere Speceryen heeft. Toen ontbrak my tot de kookerye nog Vet of Booter; dog dit konde ik met Boom-Olie goetd maaken; 't welke ik dog buiten dien in *Spanjen*, als myn Vaderlandt, van der Jeugdt af aan gewent was, vermits men daar van Boter of Kaas weinig weet heeft.

De

De eerste proef van myne Kook-konst nam ik aan drie groote Vogel-Eieren, die ik week kookte, en ze met den allergrootsten smaak van de Weereldt zoude gegeten hebben, indien ik 'er slegts iets by gehadt hadde, 't welke na Broodt geleek. Ik vondt eens een zeer harden en breeden Steen, die de Golven der Zee scheenen op strant gespoelt te hebben; dien ik ten eersten voor een bequaam werktuig hield, om 'er myne gedroogde Kastanjen klein op te wryven; daar toe my slegts een kleinder tot een Wryfsteen ontbrak. Ik haalde dierhalven myne Graaf, en vondt ter zelve plaatze, daar ik den grooten Steen hadde gevonden, kort daar na een kleinen, zoo als ik gaarne hadde gehadt. De Natuure hadde ze beide zoo hardt en gladt geformeert, dat ze niet beter en gladder konden gemaakt worden, schoonse een Mensch met vlydt hadde willen klaarmaaken.

Deze myne Meel-moolen, bragt ik met duisendt vermaak naar huys; en ik begon een begin te maaken met maalen. Tot dien einde sloeg ik myne gedroogde Kastanjen eerst in kleine stukken, en eindelyk wreef ik dezelve tusschen dese twee harde Steenen tot reedelyk fyn Meel. Ach! wat een innerlyke groote blydschap gevoelde ik in myn herte, over de zoete inbeeldinge, dat ik ten eersten iets zoude hebben, 't geene na Broodt zweemde; schoon ik in der daadt nog niet eens wiste, hoedaaug ik het moest aanleggen, om daar toe te komen. Maar welke uitvindingen heeft de noodt niet dikwils den Mensch aan de handt

handt gegeven? Ik hadde nooit in mynen bloeienden staat, nog ten tyde terwyle ik ongelukkig, en een Slaaf geweest was, iets 't allerminste van 't Broodt bakken gehoord; waar door by my ook de hoope verdween, van myn oogmerk te zullen bereiken Dierhalven vergenoegde ik my, met wat water op dit Meel te gieten, en het in een Metaalen Pot aan 't vuur te zetten, ook als een Bry te laten kooken; daar door ik ten minsten, tegens myn eerste leven, 't welke byna als dat van een Dier was geweest, groot onderscheydt bespeurde, en te gelyk goetd voedzel hadde.

Op een zeekeren tydt was myn Bry, by myn afweezenheit by geval, aan 't vuur zoodaanig ingekookt, dat dezelve eindelyk geheel droog en half verbrandt scheen; waarom ik den zelven by myne te rugkomst met een mes (daar van ik in myne Huishoudings-kist een geheel douzyn hadde verkreegen;) moest daar uit krabben; 't welke ik proefde, en by na van smaak als 't gewoone Scheepsbroodt bevondt. Dit deedt my onderstaan, of ik niet een soort van een Bakoven konde uytvinden.

Ik kreeg wederom myne Graafby der handt, en maakte daar meede een diep gat in de grondt, 't welke nederwaarts ging, en ik maakte het zelve hoe langer hoe holder, werpende de aarde met de Graaf daar uyt. Desen Oven gereedt zynde, vergaaderde ik allerlye dorre struyken, stak 't gat geheel vol: en hielp het vervolgens in de brandt, zoo dat
het

het geheel droog wierdt; daar by ik voornaamentlyk aanmerkte, dat de daar in geblevene koolendien Oven meer als twaalf uren bestendig in een groote hitte hielden. Dierhalven nam ik een Vat, (daar in Zuiker was gepakt geweest, en 't welke wel na een Meelvat zweemde;) deedt 'er een deel van myn Kastanjen-meel in, groot 'er wat warm water by, en mengde alles met de handen wel onder malkander; daar van het geheel styf wierdt, en taay van malkander konde getrokken worden. Van dit deeg nam ik iets, en maakte het gelyk en wat breedtachtig op den steen, daar op ik gemeenlyk 't Meel klaar maakte. Eindelyk bragt ik het met een schop naar de plaats, daar het in mynen Bakoven 't warmste was, liet het twee uren daar in blyven; en na verloop daar van, hadde ik een soort van Koeken, die ik naderhandt altydt op dezelfde wyze heb gebakken; daar van gy zelve hebt gegeten, en het waarschyndelyk ook van goeden smaak bevonden.

Na dat ik nu zoodaanig, (vervolgde myn oude Vader;) 't lichaam bezorgt hadde, dat ik het na de gelegentheit dezer plaatze niet beter konde wenschen, zoo oordeelde ik het nu ook ten hoogsten noodig, insgelyks myne ziele omtrent Godt te bezorgen. Onder anderen, nog niet genoemde dingen, vondt ik ook een Silvere Crucifix, en acht kleyne Silvere Lampen, die de voorgemelde eerlyke Koopman, waarschyndelyk naar *Creta* tot zyne aandagt hadde meedegenomen. Deze dingen bragt ik vervolgens naar die plaatze, welke gy

gy met my reets dikwils hebt bezogt; en welke mogelyk de Goedertierene Moeder der Natuure tot dezen dienst zedert den beginne heeft gefchikt gehadt; met opzet, zoo lang als Godt my op dit Eilandt zoude laten leven, daagelyks aldaar mynen Behouder een uur lang behoorlyke Dankzegginge af te leggen; 't welke ik ook geduurende deze twee Jaaren nooit heb verzuimt; ook zelfs geduurende het quaade, natte en stormachtige weêr, nogtans myne behoorlyke pligt daar omtrent waargenomen; daar van gy zelve getuigeniffe zult konnen geven, zoo lange gy u, myn kindt! by my hebt bevonden.

En nademaal Godt my zoo veel heeft verwaardigt, dat hy my eindelyk eenen Menfche tot myn gezelfchap heeft toegezonden; zoo ben ik thans dies te meer; en van grondt myner ziele vergenoegt; en wil gaarne in uw gezelfchap, tot volkomen aan het einde mynes levens, mynen tydt flyten; vermits nog gy, nog ik, ons durven vleien, ooit wederom tot de onzen te rug te zullen keeren. Doch, indien ik het wel begrype, zoo hebben wy ook juiſt geene reeden om veel daar na te verlangen, vermits wy hier in een ſtille ruſt, en zonder groote zorgen wel beſtaan konnen. Hier meede eindigde myn beminde oude Vader zyn verhaal; en vermits wy een halven dag daar meede hadden geſleeten, en dezelve by na voorby was, nuttigden wy ons Avond-broodt, en begaven ons tot onze gewoone ruſt.

Ik moet bekennen, dat dit verhaal my tot een

een zonderlinge vertrooffinge ftrekte ; vermits ik tot genoegen befpeurde , dat deze eerlyke man eenigfints veel ongelukkiger was als ik ; vermits hy niet alleen van een hooge geboorte , maar ook van groote middelen was geweest , en egter van beiden weinig geholpen en verbeterd was : Waar uit ik befloot , dat ik omtrent al het geene my ooit in deze Wereldt quam t'ontmoetten , volkomen te vrede foude zyn ; nademaal alles de veranderinge onderhevig is ; ook de geene die Fluweel en Kronen draagt , alzo min als die een linnen Kiel aan heeft , van deze ongevallen kan uitgefloten zyn.

Wy vervolgden van toen of aan onze huishoudinge , gelyk zedert myn aankomit gefchiedt was , noch drie Jaren met malkander. Dan kookten wy voor ons een gerecht , van jonge of oude Vogelen , met een lekkere Citroen- of andere zous , van de meergemelde kostelyke roode Befien ; dan verteerden wy dezelve gebraden ; dan fpyfden wy Bry , of eenige harde Eieren ; dan vingen wy een lekker zootjen vifch ; of by gebrek van verfchen Vifch , maakten wy eenige gedroogde klaar ; met een zous van Boom-olie daar over ; 't welke zekerlyk ook niet qualyk fmaakte. Om kort te gaan , wy fchikten onze dingen zodanig , dat wy geen meer reden hadden over iets te klagen. En fchoon ons dikwils iets ontbrak , dat zekerlyk hadde behoren verbeterd te worden ; nochtans wierdt dit gebrek door de gewoonte verzoet , en wy vonden het fpreekwoordt bewaarheit : *Dat de Gewoonte*

Q

de

de tweede Natuure is ; zoo dat wy langer niet eens merkten dat ons iets ontbrak. Ik was Kok en Bottelier , Dientmaaget en Knecht ; en toen ik zag , dat myn lieve oude Vader wat ongemaklyk en zwak begon te worden ; hadde hy niets anders te doen , als te gaan fitten eten , en op zyn gemak zich tot rust te begeven ; voor al het overige zorgde ik alleen. Wanneer wy met malkander gingen , weet ik niet , waar voor men ons , in onze lange zyde Rokken , *Armenifche* hooge Mutfen , en bloote voeten , zoude hebben aangesien. Ondertuffchen is het zeker , dat ik in dien tydt ongemeen vernoegt leefde , en noch wenschte , indien myn beminden oude Vader altydt hadt geleefd , dat ik op myn Eilandt was gebleven. Maar de tyden veranderen , en wy beneffens dezelve.

Want , na dat ik , zoo als reets gezegt is , byna drie geheele Jaren , met dezen eerlyken ouden *Spanjaardt* hadde huis gehouden , gebeurde het , dat hy , om zoo te fpreken , fchielyk geheel kindtfch wierdt. Want zyn verftandt begon hem te begeven , en zyne geheugeniffe verdween geheel en al ; zodanig , dat hy de woorden , die hy pas een oogenblik van te voren hadde gefproken , terftondt vergat ; waar uit ik wel merkte , dat hy niet lang meer zoude leven. Eenige dagen daar na , wierdt hy geheel zwak , zoo dat hy niet langer op zyne beenen konde ftaan , maar plat moefte blyven leggen ; 't welke ik voor een voorbode hielt , dat zyn dootd haaft ophanden was. Dierhalven fprak ik hem van 't een en 't

't andere uit Godts-woordt toe; 't welke hy, naar zyn doemalig verstandt, seer Christelyk beantwoordde, en niet anders wenschte, als om altydt te mogen slapen. Dit vervolgde dus tot in derde week, en ik kan niet ontkennen, dat het my zeer ter herten ging, wanneer ik overwoog, dat ik na zyn overlyden, op deze plaats, door de geheele Wereldt verlaten zynde geheel alleen zoude moeten blyven. Doch wat konde ik daar tegen doen? Ik moest my daar in geruust stellen; te meer, nademaal ik doch buiten dien; door alle myne ongelukken gehardt, en door myne veelvuldige wederwaardigheden daar tegen gewapent was geworden.

Eindelyk, stondt ik op een zekeren morgen zeer vroeg op, en verliet myn slaap-plaats, om, gelyk ik andersints gewoon was, tot onze huishoudinge den noodigen toefstel te maken, Maar toen ik voor by 't bedde van dezen mynen ouden Vader ging, zag ik, dat hy zich geheel op zyde hadde gekeert, en gantsch stille lag; vermits ik nu daar door ongeruust wierdt, boog ik my over hem heenen, en bevondt, dat hy niet sliep, gelyk ik in den beginne gemeent hadde, maar dat hy overleden, en reets geheel kout was. Vermits ik nu dese uitkomst al zedert eenige dagen hadde verwacht, konde, ik my zoo veel te beter daar in schikken, sloeg ten eersten handen aan 't werk, en maakte, omtrent 40 treden van onze verblyf plaats, in een kreupel-bosch een graf voor hem; daar mede ik byna den gehelen dag toebagte, tegens den avondt desen

Q 2

eer-

eerwaardigen Gryfaardt met zyne klederen daar in legde, en hem met aarde bedekte. Ik vergoot ondertuffchen veele traanen, uit aanmerkinge; wanneer ik ter dezer plaatze naar alle waarfchynlykheit mede eens de fchuld der Natuure moefte betalen, dat ik mogelyk zoo gelukkig niet zoude zyn, om met zulk een eerlyke begraveniffe verwaardigt te worden.

Deze begraveniffe verrigt zynde, konde ik my toen, als wettige Erfgenaam, de nalatenfchap toeëygenen; ja 't geheele Eylandt, met alle deszelfs Onderdanen, 't welke de Papegayen en andere groote Vogels waren, geraakten daar door alleen onder myne Jurisdic tie. Dien avondt, na dat ik my, met het graf van mynen beminden ouden Vader te maken, geheel vermoeit hadde, bleef ik niet lang op, maar begaf my vroeg tot rust; doch alles fcheen my reets zoo eenzaam en vreesachtig toe, dat het onbefchryffelyk is. Zoo haalt als het wederom dag wierdt, was ik begeerig om myne Erffeniffe te befichtigen, en de zelve in befit te nemen, gelyk gefchiedde; daar door ik dan noch verfcheide dingen vondt, de welke deze oude Gryfaardt, 't zy willens, of door vergetenheit, hadde overgeflagen, en 'er geen woordt van gefproken. Ondertuffchen was 'er niets onder alle het nagelatene, daar over ik my 't meest verwonderde, als over 't kleine kiftjen, daar van myn oude Vader in zyn verhaal hadde gewag gemaakt; toen ik het zelve voor den dag haalde, en het fraaye gemunte Gout, en de kostelyke Juwelen befigtigde. Ik moet be-

bekennen, schoon ik my niet durfde verbeelden ik 'er ooit het minste gebruik en nuttigheit van zoude hebben, dat ik nochtans by uitnemenheit daar over vergenoegt was; en ik moet by na denken, dat ik innerlyk reets eenig voorbeduidtsel gevoelde, dat ik eindelyk wederom in myn Vaderlandt zoude te rug keren, en als dan diergelyke wezentlyke kostelykheden zeer wel noodig zoude hebben. Om kort te gaan, ik konde my niet genoegzaam verzadigen, met deze dingen te aanschouwen, en ze in en uit het kistjen te doen; zynde zodanig daar op gestelt, als de Kinderen op haar Poppegoedt. Eindelyk legde ik alles by malkander wederom in 't kistjen, en verborg het geheel achter in myn spelonk, onder andere dingen; zoo vol zorg en vrees, als of ik alle uren eenige Dieven te verwagten hadde; schoon ik naderhandt binnen den tydt van twee en twintig Jaren geen levendig menschelyk schepsel te sien kreeg, tot op den laatsten dag van myne verlossinge.

Ondertusschen verrichtede ik, volgens myne dagelyksche gewoonte, al het geene ik te doen hadde; dat is, ik sorgde voor 't geene tot myn onderhoudt vereyscht wierdt. Want ik moet my zelve tot myne eygene schande na zeggen, dat dit alleen geheel myn werk was; zoo dat ik te regt den naame van een Luy-aart verdiende. Maar wat hadde ik doch kunnen arbeiden, 't geene ergens toe dienstig was? Myn oude Vader hadde wel eenige lage stoeltjes, insgelyks een Tafel, en 't geene 't voornaamste was, eenen Altaar, van eenige plan-

planken van overtollige kisten 't zamen gelapt. Vermits ik nu met dit huisraadt voorfien was, en my niets ontbrak, 't welke ik door myne neerftigheid konde bezorgen, of 't welke bequaam was, om my tot het minfte gemak of dienst te strekken; zoo wift ik niets anders te doen. Ik liep dikwils wel viermaal namal-
kander myn Eylandt doorkruiffen, en zocht de jonge Vogelen en Eyeren op; of ik ving een zootjen Vifch; doch al deze moeite strekte nergens anders toe, als om myne Tafel te bezorgen; en de overige tydt verquiftede ik genoegzaam in ledigheid.

Onder andere myner verrichtingen, bragte ik ook 't filvere Crucifix, beneffens de acht filvere Lampen, van die plaats, daar by myn meergemelde, (buiten twyffel zalige) oude Vader, zyne dagelykfche aandagt plagte te verrigten, en daar van hy in zyn verhaal heeft gewag gemaakt. Dit plaatfte ik op dezelfde fteede, daar hy in zyn leven 's nachts plagte te rusten; alwaar ik veeltydts voor Godt myn herte uytftortede; en hem badt, dat hy my in deze fterke en harde kruysproef, en terwyle ik van alle menfchelyk gezelfchap vervreemt en verlaten was, niet geliefde te verlaten, maar my met geduldt en vertrooftinge verfterken. En zekerlyk, zoo dikwils als ik een diergelyken Gebedt met een vierige aandachtigheid verrichtede, heb ik 'telkens gelyk als nieuwe krachten ondervonden, om myn noodtlot met zulk een gelatenheit te verdragen, dat ik daar over by my zelve vol-
daan was. 't Is wel waar, dat dit alles my
zom-

zomtydts byna onverdragelyk toefcheen voor-
namentlyk , wanneer ik my voorftelde , hoe
weinig waarfchynlykheit dat ik zag , om van
deze plaats wech te geraken , en wederom in
myn Vaderlandt in *Saxen* te komen ; maar foo
haaft my diergelyke zwakheden overvielen ,
gaf ik my terftondt wat werk in myne huis-
houdinge , tot dat my de grillen allengskens
wederom uit 't hooft waren.

Op een zekeren avondt , toen het reets wat
donker begon te worden , zat ik niet verre
van myne Spelonk , op een groen pleyntje on-
der een grooten Vygen-boom , van daarik tot
diep in Zee konde fien. Eenigen tydt aldaar
geweeft zynde , fcheen 't my toe , dat ik van
verre eenig fchynzel ontdekte , als van een
Lantaren , gelyk de Oorlog-fchepen gemeenlyk
voor op voeren. Vermits ik my nu verbeeld-
de , dat dit fchynfel hoe langer hoe nader
quam , wierdt ik van een onbefchryffelyke
vreugde bevangen , en ik twyffelde geenfints ,
of ik zoude nu wel haaft verlost worden ;
nademaal dit Schip onwrikbaar zoo naby zoude
komen , dat ik , of door 't in de brandt fteken
van een groot vuur , of door een fterke ftem-
me , myne gedagten konde ontdekken ; waar-
om ik tot omtrent midder-nacht op die plaats
bleef zitten , en het aannaderen van dit Schip
wilde afwagten. Doch het gelukkige uure
was noch verre te zoeken , en dit fchynzel
verdween zeer fchielyk als een blixem ; zoo
dat ik tot dezer uure toe noch niet weet , wat
het geweest is.

Thans begon wederom de natte tydt te na-
deren ,

deren, of veel meer de gewoonlyke Winter, en ik begon geweldig benaauwt te worden, hoedanig ik doch deze twee maanden zoude flyten. En in der waarheit, de tydt viel my dikwils zoo lang, dat ik van hertzeer meende te sterven, schoon ik van alle gewoonlyke levensmiddelen een groote overvloedt hadde. Maar nademaal ik in dezen geen veranderinge konde toebrengen, moesse ik my wederom na de tydt schikken; en deze gaf my gelegenheit aan de handt, om dikwils myne wonderlyke ontmoetingen, die my sedert eenigen tydt overgekomen waren, te overdenken, daar uit ik ontdekte, dat al ons doen in de Wereldt van enkel onbestendigheidt 't zamen hangt. Waarom zoude ik doch verlangen van deze plaats te wezen? (Redeneerde ik zomtydts by my zelve;) Myn noodtlot heeft my mogelyk niet zonder oorzaak herwaarts gebragt; en deswegen ben ik verscheide stormen ter Zee, t'elkens, om zoo te spreken, byna alleen daar afgekomen; daar in tegendeel alle andere, die zoo wel als ik op eenen 't zelfde Schip waren, in de verbolgene Golven haar graf hebben gevonden. Waarom heb ik van de Executie in *Engelandt* door mynen bemindtsten Prins, (dien Godt daar voor verblyde, indien hy noch in 't leven is) verlost moeten worden, toen reets alle menschelyke hulpe vergeefs scheen? Hoe komt het, dat ik te *Madrid* het Vergift en den Ponjaardt ben ontworstelt? En hoe ben ik te *Lissabon* uit handen van de onbarmhertige *Inquisitie* ontkomen? En eindelyk, op wat wyze ben ik van myne Slaaffchen

Boe.

Boeyens verloft geworden? Zyn dit niet alles zeer wonderlyke weegen, die door de Handt des Heeren zyn beftiert, en daar in hy zyne genaadige voorzorge, voornamentlyk omtrent myn armen menfche, heeft getoont! Neen, ô Neen! (vervolgde ik by my zelve;) Ik zegge de Wereldt vaar wel! Want, fchoon ik nog op dezelve moet leven, nogtans wil ik niet verder met derzelver onbestendigheid te doen hebben. Zoude ik wel, binnen den geheelen omtrek der Aarde, een beter plaats kunnen vinden, op welken ik onbezorgder, veiliger, en met beter geruftheit myn leven konde flyten, als op myn Eilandt? 't Geen ik tot myn onderhoudt, van Spys en Drank, noodig heb, daar meede beforgt my, door Godts zeegen, de goedertierende Natuure; en dat zoo overvloedig, dat zich nog wel hondert buiten my daar meede zouden kunnen verzaadigen: En 't geene nog in dezen 't aller wonderbaarlykste is, zoo vermindert dit Magazyn nimmer; maar de Almacht Godts is daar van Proviant-meester; en nadeemaal zelfs een harde Steenrotze my een verfchen dronk moet aanbieden, zoo zal ik nooyt bezorgt behoeven te zyn, om van dorft te verfmagten. Betreffende de Plaats van myn verblyf, zoo is 't Gebouw daar van veel kostelyker en duurzaamer, als 't Palleis van den grootften Keizer op Aarde; want 't myne heeft Godt zelve, maar de andere zyn van Menfchen handen gebouwt. Schoon ik nu in myne wooninge niet veel kostelyk Huisraadt, Tapyten, en andere Meubelen befitte; nogtans ben ik 'er evenwel niet geheel van ontbloot; want

Q 5

myn

myn Bedde beftaad in verfcheide Cattoene Deekens; een Tafel en twee houte Stoelen, heb ik inſgelyks, en genoeg tot myne Huiſhoudinge, en de overige Vodden, oordeele ik niet eens zoo veel waardig om ze aan te zien. Moogelyk zal iemandt my tegenwerpen: (vervolgde ik verder, en zeggen, gy zyt zonder bediende; en zoo gy ook met al het genoemde vergenoegt waart, nogtans zoudt gy onwrikbaar evenwel gaarne iemandt by u hebben, die u, ingevalle van ſiekte, en eenig ander ongeval, konde dienen; of die ten minſten tot tot een makker van u konde ſtrekken. Maar, myn vriendt! gy vergift u, en kendt my mogelyk niet. 't is wel waar, dat ik van de geheele Weereldt ben afgeſcheiden, en my op niemandt kan verlaaten: Maar is dan Godt niet alomtegenwoordig? En wanneer ik dezen by my heb, dan ben ik nooyt alleen. Veele Koningen en Vorſten hebben dikwils zoo veele Dienaars by en rontom haar, datze die naauwelyks konnen onderhouden; en nogtans zyn zy niet altydt van haar leven verſeekert; en een ontelbaare meenigte van haar, zyn in 't midden van haare veelvuldige Dienaars, door Vergift en Ponjaart aan een kant geholpen: Ik, in tegendeel, heb geen reedenen daaromtrent iets te vreeſen; want myne Onderdaanen, de Papegaayen en andere groote Vogelen, leven met my zoo eendrachtig, en zyn my zoo getrouw, dat 'er in de weereldt geen fraaier Harmonie zoude konnen zyn.

Laat nu iemandt komen, en zeggen wat my ontbreekt? Ik eet en drink na myn believen;
ik

ik begeve my tot rust, en slaape zoo lang als noodig is; ook beweege ik my zoo veel, als ik tot myn gesondtheit nuttelyk oordeele. Om kort te gaan, ik leve in my zelve vergenoegt, en zonder de minste bekommeringe, zoo dat ik het nooit beter wensche; daar door ik my zelve zoo ryk oordeele, dat ik met den ryken *Cræsus* niet zoude willen ruylen.

Met zulke en diergelyke beschouwingen, verdreef ik dikwils de grillen, wanneer my de tydt lang viel; en ik hadde myne Huys-houdinge in alles zoo ordentelyk gereguleert, dat ik altydt een genoegsaamen voorraadt van levensmiddelen hadde; dien ik nogtans, zonder de minste last, allengskens by malkander verzaamelde.

Maar hoe onbestendig is dog de mensche, omtrent alle zyne besluiten! Na dat ik naauwelyks beslooten hadde, om nimmer aan 't verlaaten van myn Eylandt te denken, wierdt ik reets wederom beluist om t'huys te wezen, en myn gemoedt wierdt deswegen met duisenderlye Inbeeldingen gequelt. Dan begon ik te kryten, als een klein kindt, zag Hemelwaarts, en bezwaarde my tegens Godt, dat hy my op zulk een elendige en wilde plaats wilde laten bederven. Dan doorkruysde ik myn Eylandt, van 't eene einde tot aan 't andere, hoopende, dat ik hier of daar een schip in 't gesigt zoude krygen; en als ik dan onverrigtter zaaken wederom in myne wooning quam, kermde ik als een simpel mensche, en rukte 't haayr van wanhoop uit myn hooft, zoo verre als ik 'er met myne handen konde by.

bykomen. Dan nam ik een opzet, geene ſpyſe meer te nuttigen, en my doodt te vaſten. Maar wanneer ik het een paar daagen hadde bezogt, ook geheel afgemat en kragtelooſ wierdt; dankte ik Godt, dat ik nog voorraadt hadde, en wederom iets vondt, om mynen honger te konnen ſtillen. Maar wie zoude alle de dwaasheden konnen verhaalen, die een wanhoopige al kan begaan!

Ondertuſſchen verliep het eene Jaar na 't andere, en ik hadde mynen houten Almanak reets voor de vyf en twintigſte maal ſedert myne aankomſt verandert, toen het ſcheen, dat ik evenwel op deze plaats myn leven niet zoude eyndigen. Doch ik oordeele, dat de nieuwsgierige Leezer begeerig zal zyn, om van myn voorgemelden houten Almanak wat naauwer berigt te hebben, daar meede ik hem ook in 't korte zal dienen. Toen ik reets over de acht daagen by mynen bemindenouden Vader was geweest, vroeg ik hem by geval: Hoe lange het doch geleeden was, dat hy zich eygentlyk ter dezer plaatze bevondt? Daar op hy my geen ander antwoordt gaf, als: Dat dit zyn Almanak moeſte uitwyzen. Daar op kreeg hy een ſtukjen hout van de wandt; 't welke wat breedtachtig was; daar in twaalf gaaten geboort waren, en in 't midden van een derzelver ſtak een houten pen. Op d'andere zyde bevonden zich eenige diepe kerven, die 'er met een ſcherp mes ingefneeden waren, ten getalle van dertig. Deze be- teekenden de Jaaren, zoo lang hy op deze plaats geweest was; en de gaaten aan d'ande-
re

re zyde, in tegendeel, de twaalf maanden van 't Jaar. t'Elkens, wanneer de Maane vol was, zoo stak hy 't pennetjen in een ander gaatjen, en alzoo alle maanden een gat laager; 't welke hy den geheelen tydt, zoo lang hy geleeft, en op deze plaats gewoont hadde, zoodaanig hadt onderhouden. Deze eenvoudige manier hadde hy uit noodt moeten practificeeren; vermits hy geen Papier, Inkt, Penne, noch iets anders hadde, om de tyden te kunnen aanwyfen of onderscheiden. De gaatjes in 't hout hadde hy, zoo als gezegt is, met een spits yfer, van zyne Slaavenbocyens, op een steen scherp gesleepen, by gebrek van een boor, daar in gedraayt. Daar uit kan men te gelyk zien, welke zeldtzaame uitvindingen, by gebrek eenes dings, of door noodt, kunnen voortgebragt worden. Vermits ik nu tot diergelyke houte Almanakken geen beter Handwerksgereedschap hadde, behielp ik my met het oude soort van gaaten, en ik hadde voor my ook een diergelyken konstigen Almanak gemaakt.

Toen ik eens, kort voor de twee Wintermaanden, ('t welke de laatste zouden zyn, die ik daar moest slyten;) by schoon weêr 's namiddags wederom 't geheele Eilandt omwandelde, en reets volkomen drie uren daar mede besig was geweest, scheen 't my niet anders toe, of ik zag iets op Zee dryven; doch 't welke my, van wegens de verheit, zeer klein voor quam. Ik bleef eenigen tydt stil staan, om 'er op acht te geven, of het ook wat nader mochte komen? doch 't welke
my

my vervolgens zoo niet toefchene; waarom ik ook eyndelyk tot de gedagten verviel, dat het my eveneens zoude gaan, als toen ik my verbeeldde een ligt gezien te hebben. Dierhalven begaf ik my tot myn gewoone befigheden, en bezorgde my van eenige rype Vygen, en Citroenen, die ik niet meer onder myn Proviant hadde. En toen ik myn avondmaaltydt met een paar jonge Vogelen hadde gedaan, en my uit mynen kelder met een goeden friffen flap-dronk verquikt; beval ik my den Allerhoogften, omtrent al het geene my nuttelyk en zalig mogte zyn; ging op myne matrassen leggen, en fleep geheel zoet, zonder verdere zorgen. Doch omtrent temidder-nacht wierdt ik van het gedruys, als van een kanon-fchoot, op zulk een ongemeene wyze verſchrikt, dat ik als buyten my zelve was, met der haaft opſprong, en my naar den uitgang van myne ſpelonk haaltede.

Hier zag ik, dat verſcheide Perzonen, niet verre van myn quartier, een weinig bezyden ter regter handt, met fakkels en lantarens rontom gingen, en dan nader, dan verder waren, gelyk als ofze iets zогten. Eindelyk quamen zy aan de andere zyde van de Rots, daar de Fonteine ontfprong; en toen zy deze vonden, maakten zy van vreugde een groot gefchreeuw, zonder dat ik toen konde begrypen wat daar van d'oorzake was. Schoon ik nu naauwelyks dertig treden van haar afſtondt, nochtans zag my geen van alle; mogelyk, vermits zy geen gedagten hadden, dat hier een levendig menſche te vinden was, of om
dat

dat de donkerheit haar belette de my te zien. Ondertusschen wierdt het allengskens dag; en nademaal ik noch niet verzekert was, wat volk dit eigentlyk mogte wezen, verborg ik my in myne Spelonk; derwaarts ik nog niemandt hadde zien gaan, vermits het naby den oever der Zee was, en geen mensche op my aldaar verdagt konde zyn; zynde nochtans in duizendt benaauwtheden; hoedanig dit bezoek mogte afloopen.

Nochtans maakte ik zeer verkeerde reekeninge, dat ik daar voor deze menschen verborgen zoude zyn; want toen het ter degen ligt wierdt, en zy eenige voetstappen ontdekten, zag ik op 't onverwachtste zes man voor myne Spelonk staan. Ik zag ten eersten wel aan haare klederen, datze omtrent *Scio* t'huis hoorden, en Christenen, doch van de *Grieksche* Religie waren; waarom ik 'er geen zwa-
righeid in vondt, my aan haar te vertoonen. Zy verschrigten zekerlyk meer voor my, als ik voor haar; en zy konden naauwelyks geloven, dat ik een natuurlyk mensche was, en een iegelyk van haar scheen even nieuwsgierig, op wat wyze ik op deze plaats gekomen was? Maar, vermits ik haare Tale niet verstondt, ook geen van haar alle wiste wat ik zeyde, schoon ik *Fransch*, *Italiaansch* en *Spaansch* met haar sprak; zagen wy malkander met groote opmerkzaamheit aan, en 't scheen my niet anders toe, als of wy een stomme Comedie zouden speelen. Eindelyk merkte ik, dat 'er drie van haar met der haast naar den Boot liepen, om naar haar Schip te roeyen,

roeyen, 't welke een grooten kanon schoot verre van de wal voor anker lag. Ondertuffchen betasteden de overige myne klederen, van achteren en van vooren: Zy zagen ook in myne Spelonk; maar zy hadden geen lust om 'er in te gaan; en toen zy de brandende lampen daar in zagen, konde ik een groote verbaastheit daar over by haar merken. Binnen een groot uur, quam de Boot van 't Schip wederom aan landt, medebrengende, behalven de drie eerst gemelde, noch zes andere personen; daar van 'er vyf met goetd geweer voorsien waren, en een derzelven scheen haar Bevelhebber te zyn, vermits zy hem zonderling respect bewezen.

Zoo haast ik hem zag aankomen, ging ik hem beneffens de overige manschap die te rug gebleven was, in 't gemoedt, betoonde hem insgelyks alle beleeftheit met gebaarden, en ik sprak hem in 't *Spaansch* aan, zoo goetd als ik konde: Doch hy beantwoordde myn Compliment zoo verwerdt, dat ik wel haast merkte, dat hy deze Tale noch minder als ik selve verstondt. Daar op bezogtik het in 't *Latyn*; doch dese Tale was hem onbekendt. Eindelyk sprak ik hem in 't *Fransch* aan; doch deze spraak verstondt hy al mede niet. Dat hy *Engelsch* zoude spreken, konde ik my niet verbeelden, vermits in *Barbaryen*, en de omleggende gewesten, zeer weinig menschen gevonden worden, die deze Tale verstaan; ten ware dat het eenige Slaven waren, die door ongeluk in slavernye en dienstbaarheid komen te vervallen; waarom ik dit niet eens onderstond.

Myne

Myne Moeder-tale, de *Hoogduytsche*, te spreken, durfde ik in dit afgelegene gewest niet eens bezoeken: En de Landstale defer plaatse, aan de welke ik tot dezer uure toe noch geen naame weet te geven, was my zoo onbekend, dat ik daar van even zoo weinig verstondt, als of 'er een hondt met my wilde spreken. Te *Lissabon* hadde ik wat *Portugeesch* geleert; doch ik durfde myne konst niet toonen, vermits ik wel wist dat ik'er in zoude blyven steken.

Ik merkte wel, dat de voorgemelde eerlyke Officier zelfs verlegen was, hoedanig hy met my zoude spreken. Hy konde ook geensints droomen, dat hy op deze woeste en afgelegene plaats eenen *Duytscher*, en een Landts man van hem zoude ontmoetten. My betreffende, zoo zoude ik het ook van hem niet geloofd hebben, schoon het ook de Paus van *Romen* selve hadde verspekert, dien de *Roomschgefinde* nogtans voorgeven onseylbaar te zyn. Doch wanneer iets wezen zal, zoo moet het zich evenwel daar toe schikken. Want, na dat ik alle Talen, ten deele mondeling hadde onderstaan te spreken, ten deele in myne gedagten afgekeurt datze verstaan zouden worden; begon ik eyndelyk uit ongeduldt in myne *Hoogduytsche* Moeder-tale uit te roepen: „ Wel, groote „ Godt! Is 't wel mogelyk, dat van zesderlei „ Talen, die nochtans in het grootste gedeelte „ van de geheele Wereldt gebrukelyk zyn, „ deze eerlyke luiden niet eene kunnen verstaan! „ Doch naauwelyks hadde ik deze woorden uitgesproken, of die brave en redelyke

R

man

man ſprong naar my toe, vattede my met beyde zyne handen om den hals, en hieldt my zoo vaſt, dat ik zeive niet wift wat my overquam. „ Ach ! hoe gelukkig ben ik doch, (ſprak hy;) dat ik dus onverwacht eenen rede- lyken *Duytſcher* in deze vrëemde gewefſten ontmoette ! ” De innerlyke vreugde beknelde zyn herte zoodanig, dat hy van blydſchap als een Kindt weende ; en ik konde my mede niet bedwingen van tranen te ſtorten : Waar door wy malkander in dezen wel een halfuur gezelfchap hielden, zonder van onze verbaaſtheit te kunnen bedaaren. Syn volk ſtondt in- middels rontom ons, en was, zoo wel als wy, over ons gedrag verwondert ; zy zagen malkander onderling aan, en verwagteden de uitkomst. Eindelyk ontdekte haar deze man, die haar Kapitein was, dat ik zyn Landtsman was ; hy voegde daar ook by, dat ik hem in den bloede beſtondt ; om redenen, vermits dit volk andersints vry wat ongetrouw en diefachtig van aardt valt, haar daar door te verpligten, dat zy my zoo veel te méér ontzag mogten toedragen.

’t Is zeker, dat deze brave man met my wonderlyk in zyn ſchik was ; ’t welke ik aan zyn oogen konde zien. Hy begon ook kortdaar na zoo veelderlie dingen te gelyk te vragen : Waar van daan ik eigentlyk van geboorte was ? Hoedanig ik te dezer plaatze was gekomen ? Hoe lang ik uit myn landt was geweest ? Wie myne Ouders waren ? Hoedanig myn naam was ? En hoe oudt dat ik was ? Dat ik waarlyk niet wift waar op ik eerſt ſoude antwoor- den.

den. Dierhalven verzocht ik hem, een weinig geduldt te hebben, vermits het my tot een groot vermaak zoude strekken, hem mynen gehelen levens-loop te verhalen. Ondertusschen kan ik niet ontkennen, dat ik zelfs ook begeerig was te vernemen, op wat wyse hy met zyn Schip daar was gekomen; vermits ik my daar reets 25 Jaren lang hadde opgehouden, zonder ooit een levendig mensche aldaar gesien te hebben, als mynen eerwaardigen Grylaart, dien ik hier ontmoettede. Ondertusschen gelove ik, dat het door een zonderlinge schikking des Hemels geschiedt is; dat dit Schip daar aanquam; vermits ik Godt dikwils ernstig hadde gebeden, my van deze eenzame plaats te helpen; en dat dit buiten twyffel zoodanig heeft moeten geschieden, om my af te halen.

't Kan wel zyn, (antwoordde deze myn Landts man,) dat den Hemel ons, buiten verwachtinge, om uwentwille heeft herwaarts gezonden: Vermits ik u oprechtelyk, en by myne *Duytsche* waarheit, kan verzekeren, nooyt de minste gedagten gehad te hebben, by uw Eilandt het Anker te laten vallen. Doch een onverwagt geval noodtzaakte my daar toe, om de eerste plaats de beste tot myn veiligheid aan te doen, indien ik niet myn Schip, geheele laading en Manschap in Zee wilde verliezen. Want, myn liefste Landtsman! (dus vervolgde hy zyne reedenen;) gelieft te weten, dat ik van het Eilandt *Scio* kome, van gedagten zynde om naar *Morea* te zeilen, en in de Haven van *Coron* in te loopen; daar ik eenige Goederen moet lossen, en

ze te landt naar *Patrosso* doen brengen. Vervolgens moet ik my weer met eenige Goederen aan boort van een ander Schip begeben, 't welke my aldaar verwacht, en deselve naar *Lepanto* in *Griekenland* brengen. Toen ik nu gisteren tegens de nagt ontdekte, dat myn Schip onverwagt beschaadigt was, daar door ik reets meer als twee voet water in 't ruym hadde gekreegen, en dit Eilandt voor my zag leggen; besloot ik, waarschyntlyk door 't bestier Godts, 't Anker hier te laten vallen, om myn beschaadigt Schip dies te beter te kunnen herstellen; ook, indien 'er versch water was, een party daar van in te nemen; tot welken einde ik eenige van myn Volk aan landt zondt, en met allen vlydt, met Lantaarens en Flambouwen, daar na liet zoeken. Ondertusschen hebben wy ons Schip herstelt, en in staat gebragt, om na welgevallen onse reyze te kunnen vervolgen. Dierhalven zal het thans aan u staan, (besloot deze opregte *Duitscher*;) met ons na uw believen van hier te vertrekken, indien gy geen meerder behaagen hebt op deze eenzaame plaats langer te blyven; 't welke ik van u zeer qualyk zoude nemen, te meer nademaal ik my ligtelyk kan verbeelden, dat gy tot uw ongeluk en tegens uwen wille hier zyt; en niet al te schielyk wederom gelegenheit zult krygen, om met zoo veel gemak van hier te komen; vermits gy op myn Schip zoo veel te beveelen zult hebben, als ik zelve: Ook zullen wy daar dan tydts genoeg hebben, om malkander onderling te verhaalen, hoe wonderlyk wy, ieder in 't byzonder, op deze plaats zyn

ge-

gekomen, of veel meer, door welke zeldtzaam ongevallen wy beyde in dit landt zyn gebragt.

Ik hadde groote reeden, om zyne getrouwe *Duytsche* aanbiedingen, met de grootſte blydſchap aan te nemen, en ik was hem in der daadt daar voor zeer verpligt. Nogtans verzogt ik hem, dat hy met my in myne Spelonk geliefde te gaan, daar ik hem myn beſluyt onder vier oogen zoude ontdekken. Hy nam my by der handt, en zeyde: Komt, komt, myn waardſte Landtsman! laat ik eens uwe Wooning ſien. Ik oordeele my zeer gelukkig om u eenige blyken van myne geneegenheit te toonen. Daar op gaven wy malkander de handt, en gingen t'zaamen in de Spelonk; na dat hy zyn Volk belaſt hadde, dat ze alle, tot op drie Man na, wederom aan boordt zouden vaaren, en gereedſchap maken, om zoo draa hy by haar quam, onder zeyl te konnen gaan; en de te rug gebleve drie Man zouden daar buiten na hem blyven wagten, daar ze toen ſtonden. Van al het geene hy met zyn Volk ſprak, verſtondt ik niet een woordt; doch vernam naderhandt dat het *Griekſch* was geweest, zoo als 't Volk daaromtrent daagelyk gewoon was te ſpreken.

Waarlyk, die eerlyke Man betoonde eene groote verwonderinge, vermits hy alles zoo ordentlyk in myne Spelonk vondt; en konde naauwelyks begrypen, van waar diergelyke dingen, als Deekens, Lampen, Schotels, &c. op dit Eilandt gekomen waren? Maar toen ik hem myne kisten wees, beneffens nog andere

dingen, die hy tot nog toe niet gezien hadde; konde hy onmoogelyk daar uit komen, en stelde my van nieuws zoo veele vraagen voor, dat ik ze alle onmogelyk wiste te beantwoorden; waar om ik hem slegts verzogt; zoo lang geduldt te willen hebben, tot dat wy op reys waren, als wanneer ik hem omtrent alles voldoeninge zoude geven. Hy scheen hier meede voldaan; en om verder geen tydt te verzuimen; riep hy de drie Man van zyn Volk, die buyten stonden toe; datze ons al het geene wy het waardig oordeelden aan boordt te brengen, in zouden pakken, daar by ik onder anderen myn kistjen met koper beslaagen, beneffens het zilvere Crucifix, en de Lampen geensints vergat. Deze drie Man, die allengskens myn twee Kisten, als meede nog verscheide groote pakken, tot aan den oever bragten; waren insgelyks, (gelyk ik uit haare gebaarden merkte;) grootelyks daar over verwondert, en alles, 't geene zy zaagen, quam haar boven natuurlyk voor. Betreffende myn persoon, zoo hadden zy wel eenigsints reeden daar toe: Want, men verbeelde zich voor oogen te sien, een Man, die van Natuure geheel zwart en kroes haar heeft; 't welke ten minsten in 26 Jaaren zelden of nooit was uitgekamt; die schraal van weezen, en zwarter als een Heyden, en wiens baardt binnen zulk een geruimen tydt zonder geschooren te worden, geheel, in malkander was gegroeyt, 't meeste gedeelte van 't aangezicht bedekte, en meer als een Elle lang was. Dit Postuur hadde een langen, donkeren zyden Rok aan; die in 't midden was opgeschort,

schort, en daar van onderen een paar naakte voeten quamen uitkyken; de welke, van wegens haare donker bruyne verwe, tegens de beste *Egyptische* Mummien konden mosteren. Men verbeeldde zich eens, zegge ik nochmaals, sulc een keerel voor zich te sien, of men niet van gedagten zoude worden, dat dit een Geest, of ten minsten een Duyvels-Bander, of een Toovenaar moeste zyn? Dies was het geen wonder, dat deze menschen, die buiten dien tot bygeloovigheid geneegen waren, my voor niets beter hielden, en daar voor aanzaagen: Ja, ik geloove, indien myn Heer Landtsman niet ten genoeg uit myn discours hadde verstaan, dat ik zoo wel een mensche als hy was; dat hy my zeekerlyk voor den Bosch-Godt *Pan* hadde gehouden.

Betreffende myne Bagagie, zoo hadde ik al het beste in de twee kisten gepakt, en van de overige dingen nog twee pakken laten maaken, die zoo zwaar waren, dat ze deze drie keerels naauwelyks konden regeeren; en daar meede was ik tot myn vertrek gereedt. Ondertusschen is het zeker, dat iemandt, die beluft was geweest op dit Eilandt te blyven, met het geene ik agterliet, zyn Huyshouding volkomen hadde konnen opregten; ja al zyn leven daar aan genoeg zoude hebben gehadt: Doch op 't geheele Schip was geen een Philosoph, die behaagen hadde, om de Weereldt te verlaten, en op deze eenzaame en afgelegene plaats zyn verblyf te gaan nemen.

Toen wy al het voorgemelde, in den Boot hadden doen brengen, en ik my, beneffens

myn Landsman, inſgelyks daar in begaf, kan
 ik niet ontkennen, dat zulks my diep ter
 herten ging. Wy voeren daar op van landt;
 en indien ik het wel onthouden heb, nam
 ik van myn Eilandt by my zelve op de vol-
 gende wyze afſcheidt: „ Vaar wel, verloſter
 „ van myn leven! daar ik zoo veele Jaaren
 „ in ruſt en vrede heb geweest; en zonder
 „ zorge, bekommering, of eenige andere
 „ noodt, het noodtdruftige onderhoudt, door
 „ de Goddelyke Voorſienigheit van de goe-
 „ dertierene natuure heb genooten. Vaar
 „ wel, bemindſte Eilandt! Ik verlaate u;
 „ maar myn gemoedt zal u al myn leven nog
 „ veele Offerhanden van een vergenoegde Ge-
 „ heugeniffe ſchenken. Myn noodlot rukt my
 „ wel wederom in de Weereldt, en men zal
 „ 't my niet qualyk kunnen nemen, deze ge-
 „ legenheit omhelſt te hebben: Doch, weeft
 „ verzeekert, myn herte zal dikwils eene
 „ reyſe herwaarts doen; ſchoon ik ook tot
 „ aan 't ander eynde van de Weereldt mogte
 „ komen. Ik zegge u nogmaals voor de laat-
 „ ſtemaal vaar wel! Godt behoude u tot aan
 „ den Jongſten-dag, in dezen bloeyenden ſtaat,
 „ en laate u door geen Onweer, Aardtbe-
 „ ving, nog andere Ongevallen beſchaadigen!
 „ Dit wenſche ik u, waardſte Plaats! van
 „ wegens de getrouwigheit aan my beweezen,
 „ uit grondt myner ziele"!

Daarmede keerde ik my om naar d'andere
 zyde, en zag, dat wy naby het Schip waren,
 en ten eerſten daar op zouden overgaan. Na
 dat wy aan boordt waren, bragte men ook
 myne

myne twee kisten , en de overige dingen , op 't dek , en vervolgens in de kamer , die myn lieffte Landtsman my zelve hadde aangewezen. Daar op wierdt het anker opgewonden , de zeylen opgehaalt , en wy vervolgden onze reyze naar *Coron* , zoo veel als weêr en windt wilden toelaten. Over dag hadt ik den meesten tydt myn verblyf in de *Cajuyt* , by den Kapitein , spysde by hem aan tafel , en wy sleeten den tydt onderling zoo goedt als wy konden ; maar 's nagts begaf ik my in myn kamer ; daar in ik , zonder 't minste ongemak naar welgevallen zoo lang als 't my geliefde , konde uytruiten.

Vermits wy nu , gedurende deze reyze , veel ledige tydt hadden , die ons zoude lang gevallen hebben ; begeerde eyndelyk deze brave man , dat ik hem , volgens belofte , mynen levens-loop zoude verhalen ; gelyk hy vervolgens ook zoude doen , en my in vertrouwen zeggen , op wat wyze hy indit landt was gekomen. Dit verzoek , 't welke met zoo veel beleefde woorden verzelt was , konde ik niet weigeren ; en ik gaf hem berigt , niet alleen van myn Geboorte-stadt en naame ; maar ik verhaalde hem ook alles op 't naauwkeurigste , 't geene my zedert myn eerste uitvlugt , en tot den tyd toen hy op myn Eilandt was gelandt ; ook wat geluk en ongeluk my zedert was ontmoedt. Ik sleet werkelyk een gehelen dag daar mede , en 't schein , dat hy dikwils by zich zelve over 't een en 't ander zonderlinge aanmerkingen maakte ; vermits hy in der daadt een eerlyk en zeer deugdt-

deugdzaam man was, die zich nooit met diergelyke lasteren hadde besmet, daar toe de jonge en roekelooze Jongelingen andersints gewoonlyk genegen zyn; waarom Godt hem ook in zulk een afgeleegen landt, in een zeer goeden staat hadde gestelt, dat hy niet behoefde te verlangen om wederom naar zyn Vaderlandt te keeren. Na dat wy ons nu dien dag met myn verhaal hadden opgehouden, en 's avondts t'zaamen gespylt, wenschten wy malkander onderling een goede nagt, en begaven ons een iegelyk naar zyn rustplaats.

Den volgenden morgen, was het weergaaloos schoon en helder weêr; waarom de Kapiteyn na zyn gewoonte zeer vroeg opstondt, en voor myne kamer quam, terwyle ik nog vast sliep; my roepende, dat ik zoude opstaan, en in deze aangenaame morgenstondt op 't half-dek, hem onder een kopjen Coffy, en een Pyp *Virginy*-Tabak, wat gezelschap komen houden. Vermits ik nu dezen nieuwe-modifchen drank in geen 25 Jaaren hadde geproeft; ook dezelve in dien tydt nog zeer raar, en niet zoogemeen was; dat zich zelfs alle Houtklovers en Kruyers daar van bedienden, gelyk tegenwoordig, voornamentlyk in *Saxen* 't misbruik is doorgedrongen; zoo liet ik my niet lang noodigen, schoot met der haast myne kleederen aan, reynigde my, en verrichtede myne pligt omtrent Godt; en toen ik buiten quam, vondt ik den Kapitein reets boven op 't half-dek by de mast zitten, en een pypjen rooken. Toen wy nu eenige kopjes Coffy gedronken hadden, herinnerde zich
myn

myn eerlyke Landtsman zyne beloften, dat hy met een korte schets van zyn leven, en hoedaanig hy in deze landen gekomen was, myne nieuwsgierigheid zoude voldoen; tot welken einde hy aldus begon.

Myn náame is *Godtfriedt Wellner*, en myn Vader, die binnen *Erfurt* Doctor in de Rechten was, ook voor een volmaakte Rechtsgeleerde wierdt gehouden, wilde, dat ik insgelyks zoude studeeren; en gaf my de keur, om een Rechtsgeleerde, Godtgeleerde of Geneeskundige te worden; maar nademaal ik myn humeur, tot veel hooftbreeken en studeeren al te zwak bevondt; dog myne Ouders met geweldt een Geleerd Man van my wilden maaken; liet ik my door den Drommel verblinden, dat ik op *Mey*-dag des Jaars 1685, toen ik eerst in myn 16de Jaar ging, by nacht in mistig weêr, wechliep; en besloot, (hoe ik 'er toe quam, weet ik zelfs niet;) om een Soldaat te worden, en myn Fortuin in den oorlog te zoeken. Myn geheele Capitaal, dat ik by my hadde, beliep omtrent de waarde van een Gulden *Hollandisch* geldt; daar meede ik geen verre reize konde doen. Ik sloeg by geval den weg in naar de kant van *Gotha*, en hoorde onderweegen in een Herberg, dat daar ter plaatze, gemeene Soldaaten te peerdt en te voet wierden geworven; waarom ik zoo vaardig aanstapte, dat ik den volgenden morgen vroeg by tydts in die Stadt quam. Ik hadde naauwelyks den voet door de poort gezet, toen de Wervers, zoo wel van de Infanterye, als van de Cavallerie,

lerye, als Byen rontom my zworven; te meer, nademaal ik wel jong, dog opgeschooten van postuur was, en schoon haayr op myn hoofd hadde; toonende voorts zoo wel, als of ik reets een veel ouder keereel was.

Vermits ik nu niet eens wiste, of men een peerdt eerst by 't hoofd of by de steert moest aantasten, en ik van al myn leven niet meer als eens te peerdt hadde gezeeten, ook de Soldaaten van de Infanterie my van haar goede cier en vrolyk leven zoo veel voor loogen als zy wilden; zoo nam ik onder den Heer Hooftman van *Kritzner* dienst; die my beloofde tot Schryver van zyne Compagnie te zullen maaken. Wy wierden hier en daar in 't Gebiedt van *Gotha* in de Quartieren gelegd, en genooten dezelve vry, tot dat het Regiment Compleet was; als wanneer wy, tegens alle onze verwachtinge, aan de Republyk van *Venetien* wierden overgelaten, en naar *Italien* moesten marcheeren. Deze marsch was inderdaadt zeer langwylic en moeielyk; en wy hadden wel drie Maanden werk, alvorens wy te *Lido* quamen; zynde een plaats, die slegts eenige mylen van *Venetien* legt, en meest tot een vergaader-plaats der vreemde Troupen dient, die deze Republyk in haaren dienst overneemt. Wy kreegen daar ten eersten onze Tenten, beneffens eenig Proviant, als meede drie Maanden Soldye; en wierden binnen de tydt van een Maandt, beneffens noch twee *Hessische* en drie *Savoyische* Regimenten, die insgelyks in dezen dienst overgingen, naar *Morea* ingescheept. Te
Napoli

Napoli di Romania vonden wy nog ruym twintig duizendt Man, met de welke wy ons vereenigden, en de *Turken*, die op 't Eilandt *Cerigo* post gevat hadden, deden verhuizen.

By deze gelegenheit was ik armen bloedt zoo ongelukkig, dat ik met een *Turksche* Copy in de linker Bil wierdt gequetst; en daar door vervolgens den geheelen Veldttogt geen dienst meer konde doen, maar my altydt by de Marodeurs moest ophouden; en vermits onze meeste Veldtscheerders haare konst zeer slegt verstonden, wierdt ik, (na dat men my gevisiteert hadde, en vermits ik nog wat hinkte;) onder de *Invalides* gerekent, en moest voortaan te water dienen, daar ik niet verre behoefde te marcheeren.

Ik hadde thans myn zeventhiende Jaar bereikt, en 't speet my in myn herte, dat ik reets in myne jonge jeugdt voor een kreupele Soldaat zoude gehouden worden. Vermits wy nu op ons Schip, zynde de *St. Anthony van Padua* genoemd, een Opper-Barbier aan boort hadden, die een *Franschman* van geboorte was, en in zyne konst voor een wel bedreven Chirurgyn konde passeeren; zoo klaagde ik hem deze myne noodt, en plaagde hem zoo lang, tot dat hy beloofde, my van myne quetzuur volkomen te geneezen. Deze eerlyke Man hieldt ook inderdaadt zyn woordt, gaf my een sterken slaap-drink in; en na dat hy de wonde behoorlyk hadde gesneeden, en daar door te gelyk een kleinen splinter van yzer daar uit geligt, die my tot die tyd de lammigheit en smerten hadde veroorzaakt; legde

legde hy een heerlyke en zeer voortreffelyke Pleister op de wonde , daar door ik binnen acht dagen tydt wederom fris en gezondt was.

Op dit Schip diende ik nog vier Jaar , en ik heb inmiddels verscheide zeer gevaarlyke Actien tegens de *Turken* bygewoont: Maar na dat de Republyk met den Grooten Sultan een stilstand van waapenen voor veele Jaaren , of liever een Vreede hadde geslooten , trokken de *Duytsche* Regimenten wederom te rug naar *Lido* , van daar zy haaren marsch naar *Duytschlandt* zouden vervolgen. Ik , als een *Duytscher* , verkreeg op myn verzoek insgelyks myn affcheidt; en myn geheel vermoogen , 't welke ik binnen mynen vyf Jaarigen dienst hadde overgewonnen , beliep omtrent dertig *Venetiaansche Ducaten*; schoon ik my zeer zuinig hadde beholpen , en veelmaals water gedronken , wanneer andere een goede Boetelje wyn hadden.

Te *Venetien* onthieldt ik my by een zeeke-
ren waardt, die insgelyks een *Duytscher* was,
zynde van *Cassel* in *Hessen* geboortig , en *Salomon Wachtel* genoemt. Deze hadde omtrent
maar vier Jaaren getapt , en was alvorens
een Matroos geweest , die lange Jaaren ter
Zee hadde gezworven , en zedert met een
Vrouw van 't Eilandt *Candia* was getrouwt.
Deze gaf my zyn woordt , vermits ik lust
hadde om verder ter Zee te vaaren , en niet
wederom naar huis te reizen; dat hy zyn best
zoude doen , om my by een Scheeps-Kapitein,
Vice-Admiraal of Admiraal te recommandee-
ren;

ren; nademaal hy zag, dat ik vaardig met de penne konde omgaan. 't Ging my ook daaromtrent na wensch; egter geraakte ik niet in dienst van een diergelyken Scheeps-Officier; maar ik verhuurde my voor Kamer-dienaar, by een Ridder van *Makha*, *Signor Orbito* genoemd, die zich een geruimen tydt aan 't Hof van den *Roomfchen* Keyzer *Leopoldus*, als Edelman hadde opgehouden; zynde uit het vermaarde *Italiaanfche* Graavelyke huis *Orbito* afkoniftig; met welken ik naar *Makha* vertrok. Den 3 *Auguft*y des Jaar 1690. zeilden wy van *Venetien* derwaarts, en landden na behoorlyke tydt gelukkig te *Valetta*. Myn Graaf wierdt door de Ridders aldaar, voornamentlyk door den Groot-Meeftcr des Ordens, zeer beleeft onfangen. Ik hieldt my by dezen Ridder op, tot in den Jaare 1700; en vermits ik geduurende dien tydt, zoo dikwils de gewoone Zee-gevegten der *Malthefer* Ridders tegens de *Turken* hadde bygewoont, geraakte ik door deffelfs Recommandatie, op een *Malthefer* Galleye, als Scheeps-Luitenant; in welke qualiteit ik acht Jaaren diende, en met de ongeloovige *Turken* meenig gevegt waagde; zoo dat ik niet kan ontkennen, door haar al myn Fortuin gemaakt te hebben. Na dat ik nu zoo verre gevordert was, dat ik zelve een Schip konde beheeren, kocht ik een *Turkfch* vaartuyg, voor een billyken prys, 't welke nog zoo goet als nieuw, en uitnemende wel bezeylt was.

Daar op nam ik van myn Heer Principaal affcheydt, bedankte hem voor alle bewezene
ge-

genade , en ging den 12 den *Mey* 1708. onder zeyl; van gedagten zynde, om met den eerſten den beſten *Turk* een kans te wagen; vermits ik veele brave Kerels op myn Schip hadde, die groote begeerte toonden om haar te bevegten. Ondertuſſchen behoefden wy daar niet lang na te wenſchen, nademaal wy den vierden dag daar na, onder de zoogenaamde *Derdanellen*, een Rover ontmoeteden. Vermits nu myn Schip van *Turkſch* maakzel was, en ook zulke vlaggen voerde, hadt de *Turk* geen quaade gedagten van ons; en dewyle zich zominige van myn volk in *Turkſch* gewaadt op 't half dek vertoonden, lieten, wy den Rover zoo digt onder ons bereyk komen, dat wy den zelve mer de volle laag konden begroeten. Dit onverwagte Compliment baarde zulk een verbaaftheit by den *Turk*, dat de Kapitein niet wifte, of hy ſtandt zoude houden, of de vlugt nemen; doch terwyle hy daar over in beraadt was, wendde ik met myn Schip, zookort als mogelyk was, en gaf hem van d'andere zyde wederom de laag; zoo dat zyn Schip geheel ontreddert wierdt geſchoten; waarna ik hem op zyde ſchoot, en hem poogde te enteren.

Wy geraakten in een bloedig gevegt, en ik moet de *Turken* met der waarheit tot roem nazeggen, dat zy zich dapper verdedigden, en zich liever onder de voet lieten ſtoten of ſchieten, als een voet breedt te willen wyken; zoo dat ik ten minſten 30 man verloor, die doodt geſchoten, of doodelyk gequetſt wierden. Eyndelyk was de Fortuyn my zoo gunſtig, dat wy 's vyandts Schip veroverden; en
met

met de grootſte verwoedtheit alles , wat wy in 't geweer vonden , in de pan hakten ; ſoo dat 'er niemandt over bleef , als de Kapiteyn , en noch zommige voornamen *Turken* , die gezamentlyk voor de behoudeniſſe van haar leven een groot Rantzoen beloofden op te brengen.

Na dat wy 't Schip van de lyken hadden gezuivert , en dezelve over boordt geworpen ; begaf ik my , met zommige van myn volk , naar beneden , om 't Schip te doorzoeken , en te ſien , wat buydt wy daar mogten vinden. Doch ik was niet weinig verbaast , toen ik in een beſlote kamer , recht onder de Kajuyt , een Juffrouw op een bedt vondt leggen , die noch twee Vrouws-perzonen tot haren dient by zich hadde. Deze Juffrouw , ſcheen maar omtrent twintig Jaren oudt , en de trekken van haar wezen waren zoo teder en fraay , dat men gemaklyk konde beſluyten , dat zy de reyze tegens haren wille deedt ; vermits zulk een ſchoone beter in een koſtelyk vertrek aan landt , als op de wilde Zee voegde. Ik zag terſtondt wel , dat zy geen *Turkinne* was , vermits zy *Armenifche* klederen droeg ; maar dat haare Dienareſſen twee *Turkſche* Vrouws-perzoonen waren.

Zoo haast ik in de kamer quam , ſprong zy van 't bedde , viel met betraande oogen voor myne voeten , en gaf my in de *Italiaanſche* taal te verſtaan : Dat zy het van haare pligt oordeelde , zich billyk voor my , als Overwinnaar van dit Schip , te onderwerpen ; voornamentlyk , vermits zy op hoope leefde , dat een Chriſten , veel te edelmoevig zoude zyn , om iets

S

ten

ten nadèle van haare Eere te ondernemen :
 Waarom zy ook , gedurende den gehelen tydt ,
 terwyle dit *Turksche* Schip wiert bevogten ,
 op haare knien hadde gelegen , en den Hemel
 voor ons om een volkomen overwinninge tegens
 myne en haare vyanden hadde gefineekt. De-
 ze haare onderwerpinge , ging my waarlyk diep
 ter herten , en ik kreeg zedert dit oogenblik
 een groote genegentheit en hoogachtinge voor
 haar perzoon , en geestigheid ; zoo dat ik liever
 myn eygen leven in gevaar zoude begeven heb-
 ben , als toe te staan , dat iemandt haar eenig
 leedt toevoegde ; 't welke ik haar ook met
 de aller verpligtenste redenen verzekerde , en
 te gelyk vroeg : Hoedanig zy doch op dit Schip
 was gekomen ?

Deze vraag scheen deze Juffer eenigfints in
 verwerringe te brengen : Egter herfelde zy
 zich ten eersten , en gaf my met een zonder-
 linghe vrypostigheid en geestigheid , het volgende
 antwoordt :

„ Ik ben van 't Eilandt *Scio* , en myn Va-
 „ der is , van wegens zyne groote middelen ,
 „ en zwaren koophandel , in deze gewesten
 „ zoo wel bekendt , dat 'er waarfchynlyk
 „ weinig menfchen zyn , van die zich daar
 „ aan laten gelegen leggen aan 't geen hier
 „ en daar in de Wereldt omgaat , die *Monfr.*
 „ *Bonhomme* ten minften niet by den name
 „ zouden hebben horen noemen. 't Is heden
 „ net 14 dagen , (vervolgde zy ;) dat ik my
 „ op dit Schip bevinde ; en hoe ik daar op
 „ ben gekomen , zal ik u mede verhalen. De
 „ yervloekte *Turksche* Kapiteyn van dit Schip ,
 „ hadde

hadde zich met het zelve alreets in de derde week te *Scio* opgehouden, om zyne veroverde buidt, bestaande in goederen, Slaven, en andere dingen, aldaar aan den man te helpen. Vermits nu myn Vader by hem, met koophandel van zommige goederen, groot voordeel hadde behaalt, wierdt hy in ons huis, door het dagelyksche in- en uitgaan, zoo gemeenzaam, dat hy zich zelfs eens verftoutede, my een voorflag van minnenhandel te doen; maar vermits ik hem op zulk een wyze van de handt wees, als hy mogelyk niet verwacht hadt, toonde hy zich (quanswys, niet gebelgt daar over; ja, hy scheen in tegendeel omtrent my veel minzamer en beleefder als in den beginne; terwyle hy ondertusschen by zich zelve van dat uur af aan besloot, daar na te tragten, om my in zyne macht te krygen, en tot een Minnareffe van hem te schaken. Dit godtlooze schelmstuk wierdt ook door hem, op de volgende manier naar zynen wille ondernomen, en voltrokken.

Na dat hy eens 's middags by myne Ouders hadde gespyft, en hem alle mogelyke eere was bewezen, betoonde hy zich daar over ten hoogsten voldaan; en zeide: Vermits hy zag, dat men hem zoo veel beleeftheden en weldaden bewees; zoo wilde hy my, als de Dochter van den huize, met toestemminge van myne Ouders, ook iets tot dankbaarheid vereeren; mits dat ik het zelve van boordt van zyn Schip zoude ha-

„ len, 't welke in de haven ten anker lag,
 „ om te gelyk d'eere te hebben van hem te
 „ komen bezoeken. Vermits zyne aanbiedin-
 „ ge my nu eenigfints bedeeft maakte, konde
 „ ik hem niet terftondt antwoordden; waar-
 „ om myne Moeder 't woordt voor my op-
 „ nam, en hem, van mynentwegen, voor
 „ deze beleeftheit bedankte; daar by voegen-
 „ de: Dat het my, als een jonge Juffer,
 „ niet voegde, alleen op zyn Schip te komen,
 „ en hem aldaar een vifite te geven. Doch
 „ hy wift aanftondts middel om deze zwarig-
 „ heit weg te nemen, verzoekende, dat my-
 „ ne Moeder hem te gelyk d'eere mogte aan-
 „ doen, van hem te komen bezoeken? Maar
 „ myn Vader, die een *Franfchman*, en vol-
 „ gens zyn naturel redelyk vrypofftig was,
 „ verzekerde hem terftondt, dat ik dien zelf-
 „ den namiddag noch by hem aan boordt
 „ zoude komen; en zelfs zonder myne Moe-
 „ der, om te toonen, dat hy hem alles goedts
 „ toebetrouwde. Daar mede was deze Be-
 „ drieger wonderlyk wel in zyn fchik; en
 „ gaf, by 't affcheydt nemen van myn Va-
 „ der, hem quapswys in vertrouwen te ver-
 „ ftaan, dat hy op zyn Schip een fchoone
 „ *Italiaanfche* Slavinne van hoge geboorte by
 „ zich hadde, die hy my tot mynen dient
 „ zoude vereeren. Vervolgens begaf hy zich
 „ aan boordt, om buiten twyffel met het
 „ grootfte genoegen myne aankomft te ver-
 „ wagen.
 „ Ik moefte my zoo galant, als immers
 „ mogelyk was, opfchikken; en toen myne
 „ Moe-

„ Moeder genegentheit toonde, om my met
 „ de koets tot aan den oever te verzellen;
 „ wilde myn Vader zulks geenzints toestaan,
 „ en zy moest tegens haren wille en dank
 „ t'huis blyven. Toen ik buiten de poort
 „ aan den haven quam, vondt ik daar reets
 „ een fraayen *Turkschen* Boot leggen, met al-
 „ lerlye veelverwige Vlaggen verciert; daar
 „ ik in stapte, en tot aan boort van 't Schip
 „ woer; daar de *Turksche* Schelm my zelve
 „ op tilde, met alle bedenkelyke beleeftheit
 „ verwelkomde, ook terstondt in zyn kajuyt
 „ voerde, en my met de aller lekkerste Con-
 „ fituren, en de zeldtzaamste *Italiaansche*
 „ wynen, (die men *Lacryma Christi*, of
 „ *Tranen Christi* noemt;) onthaalde. Ik weet
 „ niet, of ik reets innerlyk eenige voorbe-
 „ duidinge gevoelde, van 't geene my na-
 „ kende was, dan welke treurigheit ander-
 „ zints myn gemoedt ontrustede; vermits ik
 „ my zelve wel bedwong, om zyne beleefst-
 „ heden met behoorlyke complimenten weder-
 „ om te beantwoordden; zonder nochtans my-
 „ ne hertstogten zoo verre meester te zyn,
 „ dat hy niet zoude gemerkt hebben dat ik
 „ innerlyk bedroeft was; waarom hy het aan
 „ geene Caressen liet ontbreken, om my tot
 „ een ander humeur te brengen.
 „ Terwyle wy dus den tydt sleten, waren
 „ de ankers opgewonden; (vermits 't Schip
 „ geheel zeylree lag; en hy alles tot de reise,
 „ voor myne komit, klaar hadde laten ma-
 „ ken;) en wy waren reets een groot einde
 „ van *Scio* in Zee gestoken, eêr ik 't minste
 „ van

„ van dit vertrek wifte. Ik gelove zelfs, in-
 „ dien myne Dienareffe, (die by my was,
 „ en welke deze schelmachtige *Turk* daar na
 „ geheel onder in 't Schip deedt vast zetten,
 „ om my van alle vertroostingte te beroven;)
 „ niet luyts keels hadde geroepen, dat het
 „ Schip reets verre van de wal, en wy ver-
 „ raden waren; dat ik noch langer myne my-
 „ meringe zoude hebben vervolgt, zonder
 „ toen dit bedrog te ontdekken. Zoo haast
 „ ik het beuaauwde roepen van myne Dienst-
 „ maget hoorde, liep ik terstondt aan een
 „ venster, en zag tot myn grootte hertzeer,
 „ dat wy reets verre van de Stadt waren.
 „ Daar over ontfelde ik zoo geweldig, dat ik
 „ in een flauwte viel; zoo dat het veel
 „ werk vereyschte, my wederom te doen
 „ bedaren. Toen ik wederom tot myn zelve
 „ quam, vereenigde ik de tranen met myne
 „ smerten; en kermde zoo geweldig over myn
 „ ongeluk; dat indien deze schelmachtige
 „ *Turk* noch de minste trekkinge van redelyk-
 „ heit by zich zelve hadt gehad, zoo zoude
 „ hy zekerlyk daar door tot medogentheit be-
 „ weegt wezen. Dan smeekte ik hem, om
 „ de barmhertigheit des Hemels, dat hy my
 „ wederom tot de myne wilde brengen: Dan
 „ meende ik hem met dreigen en schelden
 „ daar toe te verpligten: Dan wilde ik van
 „ wanhoop in Zee springen, en my verdrin-
 „ ken: En dan dreigde ik my doot te vas-
 „ ten, en geene spyse meer te nuttigen.
 „ Doch al wat ik deedt, of ondernam, nog-
 „ tans konde ik hem in al dien tyd niet tot
 „ „ reden

„ reden brengen; want hy bleef gestadig zeg-
 „ gen, dat ik met der tydt tegens hem er-
 „ kentelyker zoude worden. Ondertusschen be-
 „ roofde hy my van myne eigene Dienaresse,
 „ (die hy deedt opsluiten, zoo als ik reets
 „ gezegt heb;) en gaf my, in derzelver plaats,
 „ deze twee *Turkinnen*, om my op te pas-
 „ sen; van de welke ik tot nog toe veel
 „ meerder last als dienst heb gehad, ver-
 „ mits zy my, noch ik haar, niet verstaan
 „ kunnen. Dit eenigste kan ik noch tot lof
 „ van dezen *Turkschen* Zee-Rover zeggen,
 „ dat hy gedurende deze veertien dagen,
 „ niet het minste geweldt tegens my heeft ge-
 „ bruikt, gelyk hy gemaklyk hadde kunnen
 „ doen, maar my altydt met het grootte
 „ respect laten bedienen.

„ Vermits gy nu, myn Heere! in den be-
 „ ginne met alle Edelmoedigheidt hebt verze-
 „ kert, dat gy my, als eene eerlyke Vrouws-
 „ perzoon by u zoudet houden, zonder te
 „ gedogen, dat my iemandt op uw Schip
 „ het minste leedt toevoege; zoo verzekere
 „ ik u, indien gy de moeite gelieft te ne-
 „ men, van my naar *Scio* tot de myne te
 „ brengen, dat gy voor dezen dienst, over
 „ de helft der middelen van myne Ouders
 „ zult te bevelen hebben: Dierhalven zal ik
 „ slegts deze eene beede noch daar by voe-
 „ gen, dat gy myne arme opgeslotene Dienst-
 „ maget uit haare gevangenisse gelieft te ver-
 „ lossen, en ze op vrye voeten te stellen.

Ik hadde, met het grootte genoegen (ver-
 volgde myn Landtsman met zyn verhaal;))

naar de Avanturen van deze bekoorlyke *Franfche* Juffer geluiftet; en ondertuffchen zoo veel oprechte genegentheit tot haar Perzoon gekreegen, dat ik niet anders wenfchte, als haar voortaan altydt aan myne zyde te mogen hebben. Egter vondt ik het ongeraden, haar voor eerft myne groote genegentheit voor haar perzoon te verftaan te geven; waarom ik haar flegts, op derzelver verzoek, op de volgende wyze antwoordde:

„ Dat ik haar bevel in alles zoude gehoorzamen, en haar, naar derzelver eigen be-
 „ lieven, veylig en geruft tot de haer ver-
 „ zellen; doch dat ik daar voor geene ande-
 „ re vergeldinge zoude aannemen, als haare
 „ geestige Perzoon zelve. Daar op verliet ik haar ten eerften, en na dat ik haare Dienft maget, volgens derzelver begeerte, wederom by haar hadde laten brengen; maakte ik den vereyftchen toefstel, dat de nodige gereedfchappen in het veroverde Schip wierden gebragt; en ik zettete daar zoo veel manfchap van myn volk op, als 'er vereyftcht wierdt, om het zelve te beftieren; vermits ik bevondt, dat het noch beter van timmeragie was, als het myne; ook daar en boven door die geene bewoont wierdt, die my door haare beminnellyke eygenfchappen geheel bekoort hadde.

De *Turkfche* Kapitein zoude, naar myne gedagten, van herten gaarne zyn Schip verloren hebben, indien hy daar door niet te gelyk van zyne fchoone *Franfche* Juffer was berooft geworden. Daar over wierdt hy ook

zoo wanhopig , dat hy twee dagen daar na , van 't half-dek van myn eigen Schip , (derwaarts ik myne gevangene hadde doen brengen ; in Zee sprong , en terftondt verdronk ; zonder geredt te konnen worden. De drie andere *Turken* sloten een verdrag met my , om haar , tegens betalinge van een zeker rantzoen , te *Canea* aan landt te zetten. Wy vervolgden diehalven onzen cours , met een goeden windt , recht naar 't Eilandt *Creta* ; daar de gemelde drie *Turken* my 't beloofde rantzoen deden betaalen , en daar door onverhindert in vryheit geraakten. Ik vondt daar ook gelegenheit , om myn eygen Schip tot een hoogen prys aan een *Grieksch* Koopman te verkoopen , en ik zeylde met mynen *Turkschen* prys naar de Stadt *Scio*.

Ondertuffchen hadde ik by myne Juffer reedelyk goet credit verkreegen ; ten minsten konde ik my wel vleyen , dat zy my niet geheel ongeneegen was ; waarom ik zoo veel te meer hoope kreeg , dat ik mogelyk nog wel myn oogmerk zoude bereiken. Hoe nader wy aan 't Eilandt *Scio* quamen , zoo veel te vergenoegder wierdt ik by my zelve ; 't welke mogelyk reets een voorbeteekenisse was , van myn aanstaande Fortuyn , die ik door dit Houwelyk stondt te behaalen.

Doch om niet al te wydtluftig in myn verhaal te zyn , zal ik hier slegts byvoegen , dat wy eindelyk ter laatstgemelder plaatze aanquamen ; daar ik den eerlyken *Monfr. Bonhomme* en deffelfs Beminde , over 't verlies van haar eenigfte Dogter , nog een meenigte van

traanen vondt vergieten. Maar na dat ik haar te verſtaan gaf, dat ik ze van deze *Turkſche* Roovers hadde verlost, en in volkomen welvaart wederom aan haare bemindſte Ouders zoude overleveren; zoo wierden deze eerlyke luiden met zulk een blydſchap aangedaan, dat ik bedugt was, dat zy van vreugde voor myne oogen zouden ſterven. Toen zy eindelyk wederom bedaart waren, wiften zy geene woorden genoeg te bedenken, om haar genoeg en erkennelykheit uit te drukken; en zy booden my, van haar zelve, haare bemindſte Dogter benefſens alle haare middelen aan. Wie zoude nu zulk een koſtelyk geſchenk niet met de grootſte dankbaarheid hebben aangenomen? Waarom ik haar daar voor, met duyzenden, van verſeekeringsen, myne erkennenifſe betuygde, verzeekerende, dat ik my altyd als een gehoorzaame Schoonzoon zoude gedraagen. Ondertuſſchen is het zeeker, indien deze eerlyke luyden niet van gedagten waren geweest, dat wy waarſchynlyk reets op 't Schip onderlinge gemeenſchap hadden gehad, dat zy met deze aanbiedinge niet zoo gereedt ſouden zyn geweest.

Inmiddels hadde ik een Rytuyg aan den Oever doen komen, om myne Waardſte *Charlotta* (dus was haar naam,) en derzelver getrouwe Dienſtmaaget te doen afhaalen; die ook quam aanryden terwyle ik met haare Ouders nog in Diſcours was.

Op haare aankomſt, zag men de allerteederſte en minnelykſte verwelkominge, van beyde (de Ouders en haare Dogter,) en zy sloegen onder-

onderling malkander de armen, met zulk een geneegenheit om den hals, dat men zich over deze teedere Ouderlyke en Kinderlyke ontmoetinge niet genoegzaam zonde verwonderen.

Soo haast d'eerste ontroeringen over waren, bragt de Vader zelfs, myne waarste *Charlotta*, niet zonder derzelver grootste bloozinge, by my, en zeyde : „ Myn beminste Soon! die ik „ naauwelyks d'eere gehad heb een uur te „ kennen; ontfangt daar meede het rantsoen „ voor myne Dogter, die ik u, door haar „ zelve, beneffens een gedeelte van myne „ middelen, hier meede opdraage: Wen- „ schende u zoo veel zeegen, als de alier- „ hoogste Sterre aan den Hemel heeft geplaatst. „ (Zynde een wensch die in deze gewesten „ gebruykelyk is.) Egter bedinge ik uitdruk- „ lyk, dat gy, beneffens myn Kindt hier, „ (te *Scio*) altydt zult blyven. Doch hebt gy „ verder lust tot de Zeevaart, zoo zal u my- „ ne, en thans veel meer uwe Negocie, ge- „ legentheit genoeg daar toe aan de handt ge- „ ven, om uwe begeerte tot genoegen te „ kunnen voldoen”. Ik beloofde al wat hy van my eischte; en daar op wierdt myne liefste en ik, door een Catholyken Geestelyken binnen eenige daagen getrouwt; wy hebben thans elf Jaaren in een gezeegenden Egtenstaat met malkander geleefd, en t'zaamen zes kinderen verwekt. Ik ben nu vyftig Jaaren oudt, en 't is 34 Jaaren geleden dat ik van *Erffurt* ben vertrokken; zonder waarschynlykheit van daar ooit wederom te komen, zullende myn leven wel in deze gewes-

ten

ten moeten eindigen, vermits Godt my zoo veel heeft gegeven, dat ik volkomen reeden heb om daar meede vergenoegt te zyn.

Op deze wyze eindigde myn beminde Landtman zyn verhaal, en ik moest bekennen, dat Godt hem op een zeer gelukkige wyze in dit afgeleegene gewest hadde gebragt. Dit veroorzaakte by my veelderlye nagedagten; wanneer ik overwoog, dat Godt zoo veelderhande middelen en weegen heeft, om een mensche in de Wereldt gelukkig te maaken.

Wy naderden ondertusschen 't Eilandt *Morea* hoe langer hoe meer, tot dat wy eyndelyk by *Coron* quamen, en in den Haven liepen, daar wy het Anker lieten vallen. Wy waren wel van gedagten, om onze goederen en verdere dingen terstondt te lossen, en ze te landt naar *Petrasso* te zenden, ook daar na perzoonlyk te volgen: Maar vermits de Zee, door het geduurige buyige en stormige weêr, zeer hol ging, zoo dat 'er geen Boot aan landt konde vaaren, moesten wy 'er drie weken lang blyven leggen, en met het grootste ongeduldt beter weêr afwagten.

Soo haast de Zee bedaart was, lieten wy ons aan landt zetten, en zогten gelegenheit, om door zekere daar toe gestelde karren en kleine waagentjes, de goederen te landt naar *Petrasso* te krygen, 't welke ons na wensch gelukte. Daar gekomen zynde, lieten wy alles, 't geene wy hadden mede genomen, op ons Schip brengen, 't geen reets overlang tot deze reize geschikt was; en wy zeilden zonder het minste ongemak naar *Griekenlandt*;
daar

daar wy in de Haven van *Lepanto* ten anker quam. Alle de goederen wierden daar geloft, en in een Pakhuis gebragt, 't geene aan den oever stondt, en in 't byzonder daar toe gebouwt was, op dat de Christenen haare goederen daar in mogten opslaan.

Te dezer plaatze hadde myn waardtste Heer Landtsman zyne reyze afgelegd; waarom ik op middelen moest bedagt zyn om verder te komen; en tot dien eynde met een *Caravane* naar *Lardo* te trekken, 't geene genoegzaam de laatst Stad van eenig aansien in *Griekenlandt* is. Ik hoorde dierhalven in de geheele Stad naar gelegenheit om, of 'er niet haast eenig geselschap naar *Lardo* voornoemt zoude trekken; en vernam eyndelyk, tot myn grootte blydtschap, dat zich, binnen den tydt van tien dagen, een geselschap van ruym 50 Koopluyden derwaarts zoude begeven; vermits men met geen minder manschap over het het *Pindische* en *Bercedestische* Gebergte durfde reizen; nademaal men van zekere Passagiers vernam, dat zich daar veele Rovers onthielden, die tot *Elbasan*, naar de kant van 't Koningryk *Servien*, de wegen alom zeer onveylig maakten. Deze gevaarlyke tydinge hadde my haast doen besluyten myne reyze te staken; te meer, nademaal de eerlyke Kapitein ook zyn best daar toe deedt, en my met geweldt wilde bepraten, zoo lange te *Lepanto* te blyven, tot dat men vernam, hoedanig het eindelyk met deze Rovers mogte aflopen; vermits dit onmogelyk lang dus konde blyven duren, zonder de Negotie en den

den Koophandel groote fchade toe te brengen; 't welke de Souvereine Vorften niet lang met goede oogen konden aanfien, en dierhalven ten eerften toetfel moefften maken, om deze Roofvogels te verdryven en te verftroyen. 't Scheelde weinig, of ik zoude my hebben laten daar toe overhalen, indien ik aan d'andere kant niet mede hadt overwogen, dat 'er zoo haatt niet wederom een diergelyke gelegenheit zoude voorkomen, om met zulk een talryk gefelfchap voort te reyzen; waarom ik met een friflen moedt naar 't Opperhoofd ging, dien deze *Caravane* tot haren Commandant hadde verkooren, en my by hem aangaf. Dit was een Koopman, die reets tamelyk bejaart was, van Religie een *Griek*, en eerbaar van wefen. Doch 't geval, 't welke wy onderwegen hadden, toonde genoegzaam, dat hy den In- en Verkoop zyner koopmanfchappen beter verftondt, als om over eerlyke luiden het bevel te voeren. Hy vernam gaarne, dat ik het gefelfchap zoude helpen verfterken; en vroeg: Of ik niet noch meer Perzonen wifte, die deze reyze mede wilden aangaan? Ook verzogt hy my, indien ik noch van zommige mogte horen, dat ik de goedheit wilde hebben om ze by hem te brengen: By welke gelegenheit, ik uit zyn geheele gedrag merkte, dat hy zeer benauwt en bang voor dezen togt was, en veel liever te *Lepanto* was gebleven, indien het zyne verrichtingen hadden toegelaten.

Daar op kocht ik drie Kamelen, en huurde daar toe twee *Griekfche* knegten, tot naar *Elbafon*; (want verder willen de *Grieken* niet trek-

trekken;) en toen de dag verscheen, dat deze *Caravane* by den voorgemelden Koopman; (die even buiten de stad woonde; moest vergaderen, begaf ik my mede derwaarts, met myne geladene Kamelen, verzelt van mynen waarden Landtsman, die voor kost noch fragt niet een duyt van my begeerde; ja my zelfs noch met verscheide Rariteiten beschonk. Na dat wy op de zamelplaats onderling van malkander affcheydt hadden genomen, namen wy de reyze aan; doch marcheerden dien dag niet verder als drie kleyne mylen. Ik bevondt deze *Caravane* in enkel welgestelde jonge en vermakelyke Kocpluyden te bestaan, die gezamentlyk met goedt geweer voorzien waren, en wy hadden onderling allerlei tydtverdryf onderwegen; waar door wy, zelfs eêr wy'er op verdagt waren, met groot vermaak te *Lardo* quamen.

Te dezer plaatze kregen wy wederom verzekeringe, dat 'er zich in het voorgemelde *Pindische* en *Bercedesische* Gebergte veele Rovers onthielden; 't welke onzen Heer Commandant nieuwe benauwtheit op 't lyf joeg. Hy wierdt zeer schielyk onpasselyk; doch, naar myne gedagten, om de zelfde reden als de jonge knapen, wanneer ze bang voor 't school zyn, en zich ziek veinzen. Ja, eindelijk liet hy aan 't gehele gezelschap weten, dat hy zich niet langer in staat bevondt om 't opgedragene Commando waar te nemen; zoo, dat hy van wegens zyne zwakheit, buyten twyffel te *Lardo* zoude achter moeten blyven: Waarom hy haar liet verzoeken, dat zy iemandt

mandt anders, uit het midden van haar, tot haren Leidtsman wilden verkiezen. Hy voegde daar by, te geloven, dat zy niet qualyk zouden doen, met dien *Duytſcher*, die zich in haar gezelfſchap bevondt, (daar door hy my verſtondt;) deze waardigheit op te dragen; vermits dezelve een man van Jaren was, die in de Wereldt veel ondervindinge, en ook buiten twyffel moedt genoeg hadde, immers zoo veel als daar toe wierdt vereiſcht.

Deze voorſlag, wierdt door deze jonge en roeklooze luiden terſtondt met blydſchap aangenomen; en ik verkreeg den naame van haar Commandant te zyn; eene eere, daar ik nooit van myn leven om gedagt hadde. Ik wilde my onſchuldigen, en dezelve met dankbaarheid van de handt wyzen; doch alles was te vergeefs, en ik moeſte haar Bevelhebber blyven, en van dat oogenblik order ſtellen, om den volgenden morgen met den dageraadt onze reize te vervolgen. Wy marcheerden daar op vier dagen lang; doch niet anders als 's morgens en 's avondts in de koelte, alvorens wy aan het begin van het *Pindiſche* Gebergte quamen.

Toen wy den vyfden morgen opbraken, gaf ik aan de gantſche *Caravane* bevel, dat een iegelyk zyn geweer geſceedt zoude houden, en dat het verder toebehoren daar toe altoos by der handt moeſte wezen. De koopmanſchappen, die door Peerden en Kamelen wierden gedragen, plaatſte ik in 't midden, de voorhoede omtrent tien treden vooruit, en de helft van onze manſchap achter aan, om

om den geheelen treyn te dekken. Ik zelve reedt met een goet Paardt, 't welke de *Caravane* my tot myn Bedieninge vereerde, gestaadig aan haar hoofd, in 't eerste lidt, en wanneer ik op eenige hoogte quam, zag ik ter degen over al rontom my henen.

Op deze wyze onzen togt eenige uren vervolgt hebbende, quamen wy by een groote Bosschagie van Cypressie struyken, daar wy een troep van omtrent 40 Ruyters ontmoeteden, die eenig drink-geldt van ons eyschten; doch op zulk een gebiedende wyze, dat men daar uit gemaklyk konde oordelen, dat zy zich met iets weinigs niet zouden laten afwyzen. Zy hielden omtrent 30 treden van ons halte, en zonden vier man, uit het midden van haar, om ons dien voorslag te doen. Zoo haast ik deze schelmen zag, schaarde ik myn volk insgelijks in goeden order, zoo goet als de gelegenheit toeliet, wel gesloten en digt by mal-kander; en de koopmanschappen moesten in het midden blyven. Ook gaf ik bevel, dat de manschap die tot dekking diende, zich digt by een zoude houden. De gemelde vier afgezondene quamen dierhalven by onze voortocht, en deden haare boodtschap wegens 't Drink-geldt, zeggende: „ Dat zy eerlyke Krygsluyden waren, die tot haar onderhoudt eenig „ geldt noodig hadden. Dierhalven zouden wy, „ als reyzende Koopluyden, die altydt ten „ overvloedt daar van voorzien waren, haar „ dit onderstant niet weigeren; om haar van „ de moeyte te ontlasten, van anderzints met

T

„ ge-

„ geweldt te moeten zoeken, 't geenezy thans
„ met beleeftheit van ons verzogten.

Dit was in der waarheit een zeer geestig Compliment. Nogtans waren 'er verscheyde onder onze *Caravane*, die rieden, dat wy deze menschen goetwillig iets zouden geven; vermits wy anderzints qualyk zonder schade en ongeluk van haar zouden afkomen; Maar de meeste waren, beneffens my, van gevoelen, dat men haren voorslag van de handt zoude wyzen, en aan deze Schelmen niet het allerminste toestaan.

Na dat wy de vier afgezondene met dit weigerendt antwoordt hadden te rug gezonden, maakten wy ons terstondt gereedt, om den aanval der Vyanden alle oogenblikken te verwachten, en haar met ons geweer wel te ontfangen. Deze nagt-ravens trokken daar op wel 50 treden in 't Bosch te rug; naar 't ons toescheen, om onderling t'zamen te raadtplegen, hoedanig zy 't met ons zouden stellen? En 't schynt datzy befloten ons aan te tasten. Want kort daar na quamen zy ons, zoo schieelyk als een blixem met alle man uit het Bosch bespringen, hebbende de bloote zabels in de handt, en schreeuwende luyts-keels, om ons te verschrikken. Maar nademaal de gehele *Caravane* wel gesloten voortmarcheerde, en haar schietgeweer in gereedheit hieldt, wierden zy zoodanig ontfangen, dat 'er ten eersten 8 Man en 3 Paarden van haar zneuvelden; daar door de overige in verwerringe geraakten, en te rug in 't Bosch weken. Deze schelmen deden noch wel een tweden aanval op ons, en vervolgden ons

ons verder meer als een myl weegs door 't gebergte; doch met weinig voordeel, vermits zy daar door noch 5 Man verloren. Wy, in tegendeel, hadden niet meer als twee dooden; daar onder een knecht was, en een Passagier, die niet bekendt wilde zyn, en ook niets anders als zyn Peerdt by zich hadde. Wy kregen van de Rovers 9 Peerden tot buidt, van de welke my de twee beste tot myn aandeel wierden gegeven; ende overige onder de *Caravane* verdeelt; doch hoedanig zulks geschiedde, weet ik zelve niet.

Eyndelyk trokken wy ook over het *Bercedesische* Gebergte; daar wy, van wegens de hooge en gevaarlyke passagies, veelmaals lyf- en levens-gevaar uitstonden. Ondertusschen was 'er uit de Stadt *Elbasan* zulke goede order gestelt, dat daar omtrent geen een van deze Rovers vernomen wierdt, zoo dat wy'er in veyligheit aanquamen. Aldaar loften de Kooplieden haare goederen, en ik moette twee geheele maanden binnen *Elbasan* blyven, om goede gelegenheit afte wagten, met de welke ik gerust beneffens myne Bagagie in 't Koningryk *Hongaryen* konde koinen.

Men deedt my wel voorlagen van verscheyde wegen, langs welke ik zonder gevaar myne reyze derwaarts konde vervolgen; onder de welke my de weg over *Preslina* de bequaamste toefcheen, indien ik slegts gezelschap derwaarts hadde gevonden. Toen ik nu (zoo als reets gezegt is;) twee maanden te *Elbasan* stil gelegen hadde, vernam ik, dat een zeker *Palatyn* van *Hongaryen* maar eene myl daar van daan

voorby zoude reyzen en tot naar *Offen* te rug zoud trekken, hebbende een groot gevolg by zich. Zoo haast ik den vasten dag hadde vernomen wanneer hy daar voorby zoude komen, maakte ik my daags te voren reysvaardig, en verwachtde hem te *Santerin*, een Dorp aan den gemeenen Landt-weg leggende. Het duurde ook den volgenden dag niet lang, toen hy met zyn volk tegens den middag voorby quam. Dierhalven begaf ik my by hem, en verzogt denzelven met de grootste onderwerpinge, (daar op de meeste *Hongaren* gestelt zyn) dat hy my geliefde toe te staan, om onder desseifs bescherminge mede tot naar *Offen* te mogen reyzen. Na dat hy nu, op zyn begeerte, van my beregt hadde verkregen, waar van daan ik was komen reyzen; zoo haddde ik groote reden om zyne beleeftheit te roemen; en ik kan met der waarheit zeggen, dat ik, tot dat wy in de voorgenelde Stadt *Offen* quamen, met hem als Broeder heb geleefd en dat hy groot vermaak hadde mynen levens-loop te overwegen, en hoe wonderlyk een mensche, volgens zyn noodlot veeltydts schynt *gepredestineert* te zyn.

Na dat ik zyn toestemminge verkreegen hadde, deedt ik myn Bagagie, bestaande in drie Kameelen en een Paardt, met twee knechts, uit het Dorp trekken, en zich by de zyne voegen. Wy vervolgden onze reyze naar *Prestma*, hielden ons daar maar een nagt, op, en trokken verder naar *Belgrado*. Hier zag ik de versche gedenk-teekens der dapperheit van den vermaarden Heldt, Prins *Eugenius*, Men zag ook hier

hier en daar nog eenige teekens , op wat wyze de *Turken* zich van binnen in de Stadt hadden verdedigt ; en 't baart waarlyk groote verwonderinge , dat zy deze sterke Vesting uit haare klauwen hebben laten rukken. Deze brave Heer bleef , ten gevalle van my , een geheelen dag te *Belgrado* ; en my wierdt alles aangewezen hoedaanig de meergemelde dappere Generaal , de vermaarde *Eugenius* , deze Vesting hadde doen aantasten , en 't geen 'er anderszints aanmerkelyk geduurende de Beleeperinge was voorgevallen. Den volgenden dag , vroeg in de morgenstont , vertrokken wy van daar , en quamen eenige daagen daar na gelukkig te *Offen*.

Tot die tydt toe hadde ik wederom een gelukkige reyze gehadt , en ik moet bekennen , dat deze *Hongaarsche* Heer my zeer groote beleeftheit en vriendschap bewees , die ik altydt onvergeten met dankbaarheid in geheugenisse zal houden. Ten overvloedt was hy nog zoo goedig , dat hy my een zeer goede gelegenheit bezorgde , om beneffens myn Bagagie , met zeer geringe kosten , langs den *Donauw* naar *Weenen* te komen. Dierhalven verkogt ik myn drie Kameelen en myn Paardt , voor een reedelyken prys te *Offen* ; gaf aan de twee knegts , die ik van *Elbasan* hadde meedegenomen , haaren verdienden loon , en zondtze , met een Paspoort voorzien , van daar wederom te rug.

In de Keyzerlyke Rezidentie Stadt *Weenen* komende , reysde ik van daar over *Praag* en *Dresden* , eindelyk na die Plaats , de welke ik reets op myn Eilandt tot myn verblyf verkoo-

ren hadde. Van myn Goederen verkogt ik 't meefte te *Weeren*, en 't overige zondt ik te landt naar *Leypzig*; van daar ze, met gelegenheit, aan myn Gezonden Zoude werden. Thans bevinde ik my, of fchoon niet geheel vergenoegt, nogtans zonder reeden van ongenoege, en van een onbezorgt leven: Vermis ik van 't geene, 't welke myn oude Vader op 't Eilandt my heeft nagelaaten, Godt lof myn daagen geheel geruft kan flyten, fchoon ik ook nog hondert Jaren mogt leven.

Ondertuffchen kan ik egter niet ontkennen, dat ik byna daagelyks beluft wierdt, om nog een reyze in de Wereldt te doen: Ja, fchoon ik de veelvuldige ongelukken, de groote lyf- en levens-gevaaren, en eindelyk de overgroote ongemakken, (die ik Gode zy lof! thans gelukkig ben te boven gekomen;) overweege, alle welke dingen bequaam en gewichtig genoeg behoorden te zyn, om my van dit wonderlyk concept te doen afstappen: Nogtans moet ik bekennen, dat myn reys-luft alle deze vertoogen te boven gaat; zoo dat ik onwrikbaar nog eens zal befluyten, om een togt naar *Turkyen*, ook indien het mogelyk is, naar *Mecha* en *Egypten* te doen. Ik weet ook niet, wat my daar van zoude afhouden; Ik heb, (Gode zy lof! geen kinderen; de onkosten, die tot diergelyke reyzen vereifcht worden, zullen zich ook wel vinden; en alle myn vrienden gezaamentlyk zyn het niet waardig, om van myn geringe middelen een duydt te erven.

Indien 'er nu geduurende dien rydt eenige
lief-

liefhebbers mogten gevonden worden, de welke eenige uren willen besteeden, om dezen mynen ongelukkigen levens-loop, of veel meer myne waarachtige *Reys-Beschryvinge* te doorlezen, en daar in genoeg nemen; dezelve verzeekere ik, dat by myn te rug komst, niet in gebreke zal blyven, om haar, tot gehoorzaamste dankbaarheid, als dan die avontuuren en gevallen, die my op deze nieuwe Reyze mogten ontmoetten, en die buiten twyffel van gewigt zullen zyn, insgelyks meede te deelen.

Einde van het Eerste Deel.

REGISTER

VAN HET

E E R S T E D E E L

A.

Aard der Spanjaards beschreven. 110
Affcheydts Reeden van Retchir, zyn Eiland
verlatende. 264

B.

Beschryving van de wyze van onderzoeken en vonnissen der Inquisitie in Portugal.	145
— een houten Almanak.	252
— Lissabon.	134
— Madridt.	109
— Parys.	196
— van 't Eilandt, waar op Retchir den Spanjaardt vondt.	111
Brief aan Retchir van zyn Moeder.	21
— van zeekere Dame.	59
— — — — — .	199
— — — — —	216
Brood hoe van Castanjen te maaken.	237

C.

Caravane van veertig Stuykrovers aangeeft	289
Commediantesses Brief en Reden wegens den Prins Gallizin aan Willen Rerchir.	299

Gal-

G.

P.

R.Digitized by Google

VAN HET EERSTE DEEL.

Retchir (Willem) bezoekt zekere Dame op haar verzoek.	61
— — — wordt buyten London van acht keerels besprongen, en van zyn Goudbeurs berooft.	68
— — — geraakt buiten zyn weten by een Rot schelmen.	75
— — — wordt onschuldig gevangen genomen.	77
— — — verhoort.	86
— — — tot de Galg verweezen.	91
— — — door zyn Prins van de Galg bevrydt.	92
— — — ryft na Parys!	96
— — — komt te Madridt.	108
— — — ontfangt een briefje van zekere Dame in de Kerk N. S. d'Atocha.	116
— — — komt te Toledo.	133
— — — te Lissabon.	134
— — — geraakt in handen van de Inquisitie.	142
— — — wordt op de Galley gedoemt.	149
— — — van een Moorze Roover genomen.	156
— — — lydt Schipbreuk.	164
— — — dryft aan een onbekent Eylandt	168
— — — vindt een plank, welkers opschrift hem aanwees hoe hy op dit Eilandt gezelschap zoude kunnen vinden.	173
— — — ontmoet een oud Man, zynde een Spaansche Grande.	175
— — — begraaft dien Spanjaardt.	243
— — — ontmoet vreemd volk op zyn Eilandt.	254
— — — spreekt met de Kapityn van dit ge-lande volk.	256
— — — vertrekt van zyn Eilandt.	264
— — — ryft met de Caravane.	287
— — — wordt Commandant der Caravane	288
Retchir	

REGISTER VAN HET I. DEEL.

Retchir (Willem) komt te Elbason. 393
— — — komt te Offen. 291

S.

Spanjaardt door Willen Retchir op 't Eilandt ge-
vonden. 176

— — — verhaalt zyn Levensloop. 201

— — — zyn wyze van huishouden op 't Ei-
landt. 245

Struykroovers vallen op de Caravane aan. 290

Uitwerkzel van Jaloursheit in een Spaansche
Dame. 126

V.

Vaderlyke Lessen aan Retchir gegeeven. 166

E Y N D E.

